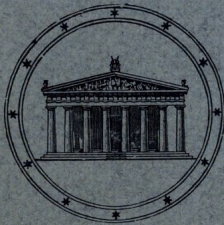

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1910

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1911

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1910

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1911

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΡΙΣΤΗΜΙΟΝ
Η ΕΠΙΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΦΙΛΑΡΧΑΙΩΝ
Η ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ
Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΣΥΡΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΝΙΔΗΣ
DUC DE LUYNES
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΡΝΑΔΑΚΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ
ΣΙΜΩΝ Γ. ΣΙΝΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Χ ΠΕΤΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΡ. ΣΟΥΤΣΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΔΟΡΟΥΛΟΣ
HILARION ROUX
ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΓΡΕΡΟΝΤΕ
HEINRICH SCHLIEMANN
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΑΛΛΙΕΡΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΡΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΧΙΛΛΟΡΟΥΛΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΗΦΑΙΣΤΙΔΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ
ΣΟΛΩΝ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Ι. ΠΡΩΙΟΣ
ΟΘΩΝ Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΟΡΟΥΛΟΣ
BENIAMIN ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΤΣΙΒΑΝΟΡΟΥΛΟΣ
ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΡΗΣ
GEORGES CLEMENCEAU

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η Α. Β. Υ. Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἀντιπρόεδρος

Γ. Μιστριώτης

Γραμματεὺς

Χρ. Τσουντζας

Σύμβουλοι

Στ. Ἀνδρόπουλος	Ἄ. Κατριδάνος
Δημ. Ἀντωνιάδης	Κ. Κουρουσιώτης
Ἄθ. Γεωργιάδης	Β. Λεονάρδος
Δ. Θεοφανόπουλος	Γ. Παπιδιαλείου
Π. Καθβαδίας	Ν. Πολίτης
Π. Καρολίδης	Ἄν. Σκιᾶς
Π. Καστριώτης	Κλ. Στέφανος

ΕΠΙΤΙΜΙΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Δ. ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΤΙΜΙΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

Η Α. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ ΤΟΥ SAX-
MEININGEN

Η Α. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΟΥ HESSEN

Η Α. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΡΟΔΑΝΔΟΣ BONAPARTE

Ὁ Σ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεό-
κλητος.

Ern. Babelon. Paris.

Jul. Beloch. Roma.

Max. Bonnet. Montpellier.

R. C. Bosanquet. Liverpool.

A. E. Gockoop. La Haye.

G. Clemenceau. Paris.

Max Collignon. Paris.

Domenico Comparetti. Firenze.

Alexander Conze. Berlin.

Alfred Croiset. Paris.

Ch. Diehl. Paris.

Wilhelm Dörpfeld. Ἀθήνησι.

E. Drerup. München.

Fr. v. Duhn. Heidelberg.

Joseph Durm. Karlsruhe.

Arthur Evans. Oxford.

Paul Foucart. Paris.

G. Fougères. Paris.

Fr. Hiller v. Gaertringen. Berlin.

Ernst Gardner. Cambridge (Eng-
land).

Percy Gardner. Oxford.

B. L. Gildersleeve. Baltimore. U.
S. America.

Will. Watson Goodwin. Cam-
bridge. U. S. America.

Jos. Hampel. Budapest.

B. Haussoullier. Paris.

L. Heuzey. Paris.

D. Hogarth. Oxford.

M. Holleaux. Ἀθήνησι.

Th. Homolle. Paris.

K. Καραπάνος. Ἀθήνησι.

Bruno Keil. Strassburg.

R. Kekulé. Berlin.

H. Lechat. Lyon.

G. A. Macmillan. London.

Lucien Magne. Paris.

Rev. J. P. Mahaffy.

E. Martini. Leipzig.

Hor. Marucchi. Roma.

Adolph Michaelis. Strassburg.

L. A. Milani. Firenze.

Oscar Montelius. Stockholm.

D. C. Monro. Oxford.

Ch. Nizet. Paris.

Th. Ouspensky. Ἐν Κωνσταντινῶσι.

G. Perrot. Paris.

Ed. Pottier. Paris.

Luigi Pigorini. Roma.

O. Puchstein. Berlin.

W. M. Ramsay. Aberdeen (Scot-
land).

S. Reinach. Paris.

- E. Reisch. Wien.
W. Ridgeway. Cambridge. (England).
La Comt. de Riencourt. 'Αθήνησι.
Rufus B. Richardson. New York.
America.
'Ρόστούιτις 'Αλ. Κάτρον.
Rev. A. H. Sayce. Oxford.
G. Schlumberger. Paris.
H. Schrader. Innsbruck.
Cecil Smith. London.
- E. v. Stern. Odessa.
F. Studniczka. Leipzig.
G. Treu. Dresden.
Charles Waldstein. Cambridge
(England).
Th. Wiegand. 'Εν Κωνσταντινουπόλει.
Ulrich von Wilamowitz-Moellendorf. Berlin.
Ad. Wilhelm. Wien.
Paul Wolters. München
Henri Weil. Paris
-

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

Οί έταίροι, ὧν τὰ ὀνόματα εἶνε τετυπωμένα διὰ κυρτῶν γραμμάτων, εἶνε έταίροι ἰσόδιοι.

'Αγγελόπουλος 'Αθάνατος Θρ.	Bosanquet R. C.
'Αγγελόπουλος 'Ηλίας	<i>Βούκρας Δ.</i>
'Αθανασάκης Ι.	<i>Βουλπιώτης Δ.</i>
Altmann W.	Bulle H.
'Ανδρόπουλος Στ.	Bourguet Έμ.
'Ανέζης Δ.	
Anthes Ed.	Γαρδικας Γ.
'Αντωνιάδης Δ.	<i>Γεννάδιος 'Ιωάν.</i>
'Αντωνόπουλος Κ.	Γενοβέλης Π.
'Αποστολάκη 'Αννα	Γεωργακόπουλος Ε.
'Αρβανιτόπουλος Α.	v. Gaertringen Hiller. Fr.
	Γεωργιάδης 'Αθ.
Βακράτσας Είρ.	Γκίζης Β.
Βαλαωρίτης Ι.	Γκιών 'Ανδρέας
Βαλτατζής Π. Γ.	Goekoop A E.
<i>Βάσης Σπυρ.</i>	Graef B.
Βάσος 'Αλέξ.	Γούδας Μ.
<i>Βάσος Τιμ.</i>	Γρηγοράκης Γρ.
Battle W.	
Βέης Κ.	<i>Δαμβέργης 'Αν.</i>
Βεκούσης Δ.	Δαμυέργης Ν.
Βερναρδάκης 'Αθ.	Δελακοθίας Ν.
<i>Βερναρδάκης Γρ.</i>	<i>Σεβ. Δελένδας 'Αντ.</i>
v. Bissing Fr. W.	Δέλλιος 'Ιωάν.
Βοΐσκος 'Επ.	<i>Δεληγεώργης Α.</i>

Δεμερτζής Α.	<i>Καλαποθάκης Μ.</i>
Δημητριάδης Χ.	<i>Καλθοκορέσης Μ.</i>
Διγενής Μ.	<i>Καλλιοντζής Εύαγγ.</i>
Διπλαράκος Γ.	<i>Καλογερόπουλος Ν.</i>
Dörpfeld W.	<i>Καμαρινός Σ.</i>
<i>Δραγάσης 'Ιάκ.</i>	<i>Κανάκης Π.</i>
<i>Δραγούμης Σ.</i>	<i>Καπετανάκης Κ.</i>
Δρακίδης Π.	<i>Καραπάνος Κ.</i>
Δουβουνιώτης Γ.	<i>Καρκούλιας 'Ηρ.</i>
	<i>Καρολίδης Π.</i>
'Ελευθεριάδης Σωκ.	<i>Caro G.</i>
Εύκλειδης Ι.	<i>Καστόρχης Δ.</i>
Εὔταξίας 'Αθ.	<i>Καστριώτης Π.</i>
Εὔταξίας Ι.	<i>Κατριβάνος Α.</i>
	<i>Καυταντζόγλους 'Ιω.</i>
<i>Ζαΐμης 'Αλ.</i>	<i>Κεραμόπουλος Α.</i>
Ζάννος 'Ηλ.	<i>Κεφάλας Γ.</i>
Ζησιου Κ.	<i>Kinch Fr.</i>
Ζυγομαλάς Α.	<i>Κλοντηρόπουλος Γ.</i>
	<i>Κολυβάς Α.</i>
Haupt H	<i>Κουλομόπουλος Κ.</i>
'Ηλιάδης Μ.	<i>Κουμανούδης Ι.</i>
'Ηλιόπουλος Χρ.	<i>Κουμανούδης ΙΙ.</i>
	<i>Κουρουιιώτης Κ.</i>
Θεοδωρακάκης Στυλ.	<i>Κοφινᾶς Γ.</i>
Θεοδωράκης Γ.	<i>Κριεζής 'Αντ.</i>
Θεοδωρόπουλος Β.	<i>Κρίνος Π.</i>
Θεοτόκης Γ.	<i>Κυπαρίσσης Ν.</i>
Θεοφανόπουλος Δ.	<i>Κύρης Μ.</i>
	<i>Κωνσταντινίδης ΙΙ.</i>
Judeich Walther	<i>† Κωνσταντιόπουλος Κ.</i>
	<i>Λάππας Μ.</i>
<i>Καββαδίας ΙΙ.</i>	<i>Λαμπρόπουλος 'Αλ.</i>
<i>Καγκάδης 'Ιάκ.</i>	<i>Λάμπρος Σπ.</i>
<i>Καζάζης Ν.</i>	<i>Λαμπруνίδης Μ.</i>

Λεονάρδος Β.	Νάζος Γ.
Λεζίνας Γεωρ.	Νεγρεπόντης Μ. Μ.
Loewy Em.	Νικολαΐδης Ι.
Λιόλιος Γ.	Νικολαΐδης Λουδ.
Λύδερς Ώθ.	Νικολόπουλος Σ.
Λυκάκης 'Αλ.	Νοack F.
Λυκούδης 'Εμ.	Ξανθοδιδης Στ.
Λύρης 'Ιωάν.	
Μαγγιῶρος 'Ιω.	Οικονόμος Π.
Μαγιάσης 'Ιωάν.	Οικονόμος Γ.
Μακκᾶς Δ.	Πάλλης 'Αγ.
Μακκᾶς Ν.	Παναγιωτόπουλος 'Αν.
Μαλτέζος Κ.	Παντελίδης 'Εμ.
Μαντζάκος Χ.	Παπαβασιλείου Γ.
Μαντζούφας 'Ανδρ.	Παπαδημητρακόπουλος Θ.
Μανωλίδης Σωκρ.	Παπαμυχαλόπουλος Κ.
Μαρκόπουλος 'Ιω.	Pernice Er.
Μαρούδης Μ.	Περγῆς Σ.
Ματάλας Α.	Πεταλᾶς Α.
Μαυρομυχάλης Π. Κυρ.	Πολίτης 'Ιω.
Μελισσουργός Γ.	Πολίτης Ν.
Μησιόπουλος Κ.	Πουρῆς Χ. Μ.
Μιστριώτης Γ.	
Μούσης 'Ιωάν.	Ραγκαβῆς 'Αλ.
Μπαλτιῆς Θ.	Ραγκαβῆς Κλ.
Μουτζουριδης Ι.	Ράλλης Δ.
Μπαλάνος Ν.	Robert K.
Μπαρμπαρέσος Π.	Ρωμαῖος Κ.
Μπάρτ Γουλ.	Ρωμάνος 'Αθ.
Μπενάκης 'Εμ.	
Μπότασης Ι.	Σακελλαρόπουλος Σπ.
Müller K.	Σακελλαρόπουλος Σωτ.
Μυλωνᾶς Κ.	Σβορῶνος Ι.
Μυστακίδης Β.	

Schiff Al.	Τραπάντζαλης Γ.
Schrader H.	Τριανταφυλλάκος Ν.
Σκιᾶς Α.	Τσάτσος Ίω.
Σκουζῆς Ἀλ.	Τσιθανόπουλος Δ.
Σκουζῆς Π.	Τσίλλερ Ἐρ.
Σκουλούδης Σ.	Τσουντίας Χρ.
Σοφούλης Θ.	Τυπάλδος Μπασιᾶς Ἀθ.
Σπηλιόπουλος Χ.	
Στάης Β.	Fabricius E.
Στάης Σ.	Φιλαδελφεὺς Ἀλ.
Σταμούλης Ἀναστ.	Φωτίου Ίω.
Σταυρόπουλος Δ.	
Steele Daniel	Χατζιδάκης Γ.
Στέφανος Κλῶν	Χατζιδάκης Ι.
Στέφανος Κυπ.	
Στεφανάκος Φιλόθεος	Ψαλτήρας Γ.
Στουραίτης Σ.	
Στρέιτ Γ.	Wide Sam.
Στρέιτ Στ.	Wiegand Theodor
Studniczka F.	
Σφακιανάκης Π.	Zahn Robert
Σχλίεμαν Ἀγ.	
Σωτηριάδης Γ.	
Σῶχος Δ.	

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1910
ΜΕΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ

Προϋπο λογισμῶ		Εἶδος ἐσόδων	Προϋπολο- γισθέντα	Εἰσπρα- χθέντα	Εἰσπραχθέντα					
Κεφ	Ἄρ				Ἐπὶ πλέον	Ἐπὶ ἕλαττ.				
Α	1	Εἰσφοραὶ . . . . . Δρ.	3,000	—	2,465	—	535	—		
	2	Τόκοι καὶ μερίσματα . . . . . »	30,185	—	28,895	80	—	1,289	20	
	3	Ἔσοδα ἐξ ἀκινήτων κτη- μάτων . . . . . »	18	—	—	—	—	18	—	
	4	Ἔσοδα ἐκ δημοσιευμάτων . . . . . »	8,000	—	3,871	30	—	4,128	70	
	5	Ἔσοδα ἐκ πωλήσεως ἐκμα- γείων . . . . . »	2,000	—	760	—	—	1,240	—	
	6	Ἔσοδα διάφορα . . . . . »	250	—	1,908	05	1,658	05	—	
	7	» ἐκ τοῦ Λαχείου . . . . . »	200,000	—	115,000	—	—	85,000	—	
	8	» ἐκ κεκλεισμένων χρεή- σεων . . . . . »	18	—	18	—	—	—	—	
	9	Ἐπίλοιπον ἐξ ἀδιαθέτων πιστώσεων παρελθ. ἐτῶν . . . . . »	45,321	—	16,610	11	—	28,710	89	
		Τὸ ὅλον Δρ.	288,792	—	169,528	26	1,658	05	120,921	79

Αἱ πραγματοποιηθεῖσαι εἰσπράξεις καὶ αἱ ἐνταλθεῖσαι πληρωμαὶ ἐγένοντο κατὰ τοὺς Νόμους ΓΤΛΒ' τοῦ 1909 «Περὶ δαπανῶν τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας» καὶ ΓΛΚΘ' τοῦ 1910 «Περὶ ἰδρύσεως εἰδικῆς ἀρχαιολογικῆς Ταμείου».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910

Ὁ Ταμίας
ΑΔΕΣ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

Ὁ Λογιστὴς
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1910

Προϋπο- λογισμοῦ		Εἶδος ἐξόδων	Προϋπολο- γισθέντα	Πιστώσεις ἀναπληρω- ματικά	Τὸ ὅλον τῶν πιστώ- σεων	Ἐνταλθεῖα πληρωμαί	Διαφορὰ ἐπὶ ἑκατομ					
Κεφ.	Ἀρ.											
Α	1	Μισθοί :										
	2	Προσωπ. Γραφείων.....	10,800	—	10,800	10,556	60 243 40					
	3	» Βιβλιοθήκης.....	1,560	—	1,560	1,440	— 120					
	4	» Ἀρχαιοτήτων ἐν Ἀθήναις.....	7,320	—	7,320	2,675	30 4,644 70					
Β	1	» ἐν ἑπαρχίαις.....	39,720	—	39,720	19,351	— 20,369					
	2	» Μουσείου Καλῶν Τεχνῶν.....	11,760	—	11,760	5,360	— 6,400					
	3	» Ἐθνικοῦ Μουσείου.....	12,940	—	12,940	6,385	— 6,555					
	4	» Ἐργαστηρίου ἐκμαγείων.....	1,980	—	1,980	855	— 1,125					
Γ	1	Δαπάναι ἀγορᾶς ξένων ἐκμαγείων.....	1,500	—	1,500	—	1,500					
	2	Διάφορα ἔξοδα Γραφείων καὶ δια- χειρίσεως.....	3,400	—	3,400	2,110	90 1,289 10					
	3	Ἐπιχορηγήσεις Γραμμ. Συμβουλίου.....	1,440	—	1,440	1,320	— 120					
	4	Δαπάναι ἐπιστημονικῶν διαλέξεων.....	400	—	400	127	40 272 60					
Δ	1	Τέλη χαρτοσήμ. ἐξοφλήσεως ὑπου- ρικῶν ἐνταλμάτων.....	1,500	—	1,500	1,400	— 100					
	5	Ἔξοδα Βιβλιοθήκης.....	3,000	2,000	5,000	3,042	75 1,957 25					
	6	Συνδρομαὶ εἰς περιοδικὰ καὶ βι- βλία ἀρχαιολογικά.....	1,200	—	1,200	1,185	— 15					
	1	Ἀνασκαφαὶ καὶ πᾶσα σχετικὴ δα- πάνη.....	30,000	11,000	41,000	34,255	25 6,744 75					
	2	Στερεώσεις καὶ ἀναστήλωσις ἀρ- χαιῶν μνημείων.....	14,500	—	14,500	5,301	20 9,198 80					
	3	Μουσεῖα καὶ φυλακτεῖα.....	20,000	—	20,000	7,390	85 12,609 15					
Ε	4	Μουσεῖον Ἀργουσολίου.....	13,000	—	13,000	10,716	84 2,283 16					
	5	Προμήθεια ὑλικῶν διὰ τὰ ἐν τοῖς ἔργοις 1, 2 καὶ 3.....	22,000	—	22,000	8,144	90 13,855 10					
	6	Περίφραξις ἀρχαίων μαθημάτων.....	12,000	—	12,000	2,321	40 9,778 60					
	7	Ἀπαλλοτριώσεις ἰδιωτικῶν κτη- μάτων.....	25,000	—	25,000	6,465	— 18,535					
	8	Ἀγορὰ ἀρχείων.....	5,000	—	5,000	3,685	— 1,315					
	9	Ἐκτακτοὶ ἐπιτηρηταὶ.....	12,500	—	12,500	8,419	15 4,080 85					
	10	Ὀδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσεις.....	7,000	—	7,000	4,164	30 2,835 70					
	11	Αποζημιώσεις ἀρχιεργατῶν καὶ βοηθῶν μηχανικοῦ.....	7,200	—	7,200	5,210	— 1,990					
	12	Εἰσφορά ὑπὲρ τῆς Μονῆς Ὁσίου Δουκά.....	500	—	500	—	500					
	Ζ	1	Δημοσιεύματα.....	16,000	—	16,000	10,693	— 5,307				
		1	Σύνταξις πρώην κλητῆρος τῆς Ἐταιρείας.....	972	—	972	972	—				
2		Ἐκτακτὰ ἔξοδα, δικαστικά κλπ. ...	2,000	1,500	3,500	2,074	95 1,425 05					
Ζ	3	Φόρος ἐπιτηδεύματος τῶν ὑπαλλή- λων τῆς Ἐταιρείας.....	600	—	600	512	12 87 88					
		Ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων ...	2,000	—	2,000	3,493	35 41 50					
			288,792	—	16,034	85	304,826	85	169,528	26	135,298	59

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.

*Ὁ Ταμίης
ΑΔΕΞ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

*Ὁ Λογιστὴς
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1910

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

"Αρθρον 1.

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Είσπραχθέντα εξ εισφορῶν τακτικῶν ἑταίρων . . . Δρ. 2,465.— Δρ. 2,465. —

"Αρθρον 2.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

Είσπραχθέντα :

Ἀπὸ τόκους καὶ μερίσματα 56 μετασχῶν τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς καὶ 1687 ὀμολογιῶν Ἐθνικοῦ Δανείου Ἐνοποιήσεως 1898 Β' ἑξαμηνίας 1909 καὶ Α' ἑξαμηνίας 1910	Δρ.	15,442.50	
Ἀπὸ τόκους τῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ Γ. Π. Σκουζῆ ἐντόκων καταθέσεων τῆς Ἐταιρείας Β' ἑξαμηνίας π. ε. καὶ τῶν δύο ἑξαμηνιῶν ε. ε.	»	6,864.10	
Ἀπὸ τόκους τῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ Ἀνατολῆς ἐντόκων καταθέσεων 6' ἑξαμηνίας 1909 καὶ α' ἑξαμηνίας 1910	»	3,300.70	
Ἀπὸ τόκους τῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ Ἀθηνῶν ἐντόκων καταθέσεων Β' ἑξαμηνίας π. ε. καὶ Α' ἑξαμηνίας ε. ε.	»	3.275.—	
Ἀπὸ τόκους δανείου κεφαλαιοποιήσεως	»	<u>13.50</u>	Δρ. 28,895.80

"Αρθρον 4.

ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

Είσπραχθέντα :

Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος	Δρ.	2,865.50	
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἐταιρείας	»	513.—	
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τόμων τῶν Πρακτικῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου 1905	»	36.—	
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων καταλόγων τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου	»	<u>12.50</u>	
Εἰς μεταφορὰν	»	3,427.—	Δρ. 31,360.80

Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ.	3,427.—	Δρ.	31,360.80
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος	»	159.30		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τοῦ συγγράμματος Π. Καβαδία καὶ Καβερᾶου «Ἡ Ἀνασκαφὴ Ἀκροπόλεως»	»	50.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων τόμων τοῦ συγγράμματος Χ. Τσούντα «Αἱ προϊστορικαὶ Ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου»	»	175.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων ἀντιτύπων Γεν. Συνελεύσεων	»	5.—		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντος συγγράμματος Π. Καβαδία «Τὸ Ἱερόν τοῦ Ἀτκληπιῶ»	»	15 —		
Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντος συγγράμματος Γ. Παπαβασιλείου «Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων»	»	40.—	Δρ.	3,871.30

ἄρθρον 5.

ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΕΚΜΑΓΕΙΩΝ

Εἰσπραχθέντα :

Ἀπὸ ἀντίτιμον πωληθέντων ἐκμαγείων	Δρ.	760.—	Δρ.	760.—
--	-----	-------	-----	-------

ἄρθρον 6.

ΕΣΟΔΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Εἰσπραχθέντα :

Ἀπὸ τίμημα ἐκποιηθέντος ὀλικοῦ τῆς Ἑταιρείας . .	Δρ.	781.80		
Ἀπὸ ἐπιστροφῆν ἐνοίκιον τῆς ἐν Μαζαρχατοῖς οἰκίας ὑπὸ Γ. Πυλαρινοῦ	»	420.—		
Ἀπὸ ἀμοιβὴν συγγραφῆς ἄρθρου Στ. Δραγούμη ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι, δωρηθείσαν τῇ Ἑταιρείᾳ .		6,25		
Ἀπὸ καταβολὴν Α. Goekoop πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν ἐν Θήβαις	»	1,000.—		
Ἀπὸ ἐπιστροφᾶς χρημάτων παρὰ διαφόρων διαχειριστῶν πρὸς τακτοποίησιν χρηματικῶν ἐνταλμάτων ἐκδοθέντων ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ . .	»	2,093.80		
		4,001.85		
Ἐκπίπτονται αἱ εἰσπράξεις τῶν ὑπ' ἀριθ. 46, 50, 57, 60, 63, 72, 78, 85, 90, 93, 98, 103, 105, 106, 116, 119 καὶ 120 γραμματίων, ὡς μὴ ἀποτελοῦσα ἔσοδον ἀλλὰ προερχόμενα ἐξ ἐπιστροφῆς μὴ πραγματοποιηθείσιν δαπανῶν	»	2,093.80	»	1,908.05
Εἰς μεταφορὰν			Δρ.	37,900.15

"Αρθρον 7.

ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

Εκ μεταφορᾶς	Δρ.	37,900.45
Εισπραχθέντα :		
'Από ἔσοδα τῶν δύο κληρώσεων τοῦ ἔτους 1940 τοῦ Λαχείου ὑπὲρ τοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων	Δρ.	80,000.—
'Από συνδρομὴν τοῦ Δημοσίου διὰ τὸ Β' ἐξάμηνον 1910 κατὰ τὸ ἄρθρον 5 ἐδ. Θ' τοῦ ΓΨΚΘ' Νό- μου περὶ ἰδρύσεως Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου	»	15,000.—
"Όσα ἐπλήρωσε τὸ Δημόσιον εἰς τὴν Ἑταιρείαν ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ Λαχείου τοῦ ἔτους 1940 συμ- φώνως τῷ ΓΨΚΘ' Νόμῳ καὶ τῷ ὑπ' ἀριθ 17356 ε. ε. ἐγγράφῳ τοῦ Ὑπουργείου	»	<u>20,000.—</u>
	Δρ.	115,000.—

"Αρθρον 8.

ΕΣΟΔΑ ΚΕΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

Εισπραχθέντα ἀπὸ ἐνοίκιον τῆς ἐν Ἐλευσίνι οἰκίας τῆς Ἑταιρείας ἔτους 1909	Δρ.	<u>18.—</u>	Δρ.	18.—
--	-----	-------------	-----	------

"Αρθρον 9.

'Απὸ ὑπόλοιπον ἀδιαθέτων πιστώσεων παρελθόντων εἰτῶν	Δρ.	<u>16,610.11</u>	Δρ.	<u>16,610.11</u>
			Δρ.	169,528.25

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1910

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Προσωπικὸν Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας

ἄρθρον 1.

ΜΙΣΘΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Δαπανηθέντα : . . . . . Δρ. 10,556.60 Δρ. 10,556.60

ἄρθρον 2.

ΜΙΣΘΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Δαπανηθέντα : . . . . . Δρ. 1,440.— Δρ. 1,440.—

ἄρθρον 3.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Δαπανηθέντα : . . . . . Δρ. 2,675.30 Δρ. 2,675.30

ἄρθρον 4.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ

Δαπανηθέντα : . . . . . Δρ. 19,351.— Δρ. 19,351.— Δρ. 34,022.90

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Μισθοί, ἀμοιβαὶ καὶ ἀποζημιώσεις τοῦ Μουσείου καλῶν τεχνῶν,
τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἐκμαγείων.

ἄρθρον 1.

ΜΙΣΘΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
(Πληρωνόμενοι κατὰ τὸ ἄρθρον 1 § β' τοῦ Νόμου ΓΤΛΒ').

Δαπανηθέντα : . . . . . Δρ. 5,360.— Δρ. 5,360.—

Εἰς μεταφορὰν . . . . . Δρ. 5,360.—

Ἐκ μεταφορᾶς . . . . . Δρ. 5,360.—

Ἔαρθρον 2.

ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

(Πληρωνόμενοι κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω Νόμον).

Δαπανηθέντα : . . . . . Δρ. 6,385.— Δρ. 6,385.—

Ἔαρθρον 3.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΤΩΝ ΕΚΜΑΓΕΙΩΝ

Δαπανηθέντα : . . . . . Δρ. 855.— Δρ. 855.— Δρ. 12,600.—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἔαρθρον 1.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ ΥΔΙΚΟΥ

Δαπανηθέντα :	εἰς θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν	Δρ.	479.—
»	» χάρτην καὶ τυπωτικὰ διαφόρων ἐν- τύπων	»	96.50
»	» γραφικὴν ὕλην καὶ λογιστικὰ βιβλία	»	333.25
»	» διάφορα ἐξόδα	»	194.85
»	» καθαρισμὸν τοῦ Καταστήματος	»	120.—
»	» ἐξόδα ἀποστολῆς ἐπιταγῶν εἰς δι- καιούχους	»	93.55
»	» ταχυδρομικὰ τέλη	»	327.90
»	» φύλακτρα χρεωγράφων	»	10.75
»	» ἐγκατάστασιν ἀερισμοῦ Καταστή- ματος	»	42.50
»	» ἀξίαν ἐξαρτημάτων Γραφομηχανῆς τοῦ Γραφείου τῆς Ἑταιρείας	»	27.50
»	» ἀξίαν θερινῶν καὶ χειμερινῶν ἐν- δυμασιῶν τῶν δύο κλητῆρων τοῦ Καταστήματος	»	168.—
»	» ἀξίαν κηρωτοῦ περιβλήματος τῶν τραπεζῶν τῆς Βιβλιοθήκης καὶ χρωματισμοῦ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ὑπογείου κλπ.	»	101.10
»	» φωτογράφησιν τοῦ μνημείου τοῦ Φουρτβαίγκλερ	»	36.—
»	» δικαίωμα ποσίμου ὕδατος τοῦ Κα- ταστήματος ἔτους 1910	»	80.—
	Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	<u>2,110.90</u>

Ἐκ μεταφορᾶς . . . . Δρ. 2,110.90

Ἄρθρον 2.

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ

Δαπανηθέντα : εἰς ἐπιχορήγησιν τοῦ Γραμματέως τοῦ
Διοικητικοῦ Συμβουλίου . . . . Δρ. 1,320.— Δρ. 1,320.—

Ἄρθρον 3.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΔΑΠΑΝΑΙ

Δαπανηθέντα : διὰ τὰς ἐν τῇ Ἑταιρείᾳ ἐπιστημονικάς
διαλέξεις . . . . Δρ. 127.40 Δρ. 127.40

Ἄρθρον 4.

ΤΕΛΗ ΧΑΡΤΟΣΗΜΟΥ

Δαπανηθέντα : διὰ κατανάλωσιν χαρτοσήμου πρὸς ἐξόφλησιν
χρημ. ἐνταλματ. τοῦ Ὑπουργείου Δρ. 1,400.— Δρ. 1,400.—

Ἄρθρον 5.

ΕΞΟΔΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Δαπανηθέντα : εἰς ἀγορὰν βιβλίων . Δρ. 2,412.50
» » δετικά βιβλίων . » 630.25 Δρ. 3,042.75 (α)

Ἄρθρον 6.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕἰΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Δαπανηθέντα : εἰς συνδρομὰς εἰς περιοδικὰ καὶ βι-
βλία ἀρχαιολογικά . . . . Δρ. 1,185.— Δρ. 1,185.— Δρ. 9,186.05

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Δαπάναι ἀνασκηλώσεως Προπυλαίων

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν Δρ. 2,207.50
» » Ἀγγλικὴν Ἑταιρείαν μαρμάρων καὶ
N. Μοσχοῦ δι' ἀξίαν μαρμάρων » 2,238.60
» » μεταφορὰν μαρμάρων . . . . » 286.75 Δρ. 4,732.85
Εἰς μεταφορὰν . . . . Δρ. 4,732.85

(α) Εἰς τὸ ἀνωτέρω κονδύλιον α' Ἐξοδα βιβλιοθήκης» δὲν περιελήφθησαν αἱ ἀνήκουσαι εἰς αὐτὴν δαπάναι μισθοδοσίας βιβλιοφυλάκος, βοηθοῦ ἐπιμελητοῦ, καὶ συντηρήσεως ἐν γένει τῆς βιβλιοθήκης, διότι αἱ μισθοὶ τοῦ βιβλιοφυλάκος καὶ βοηθοῦ ἐπιμελητοῦ κατετάχθησαν εἰς τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 τοῦ κεφ. Α' οἱ δὲ δαπάναι τῆς συντηρήσεως εἰς τὰ ἔξοδα Γραφείων καὶ διαχειρίσεως ἐν γένει κεφ. Γ' ἀριθ. 1.

	'Εκ μεταφορᾶς . . . . Δρ.	4,732.85	
Δαπανηθέντα εἰς ἐπισκευὴν ἐργαλείων	»	26.30	
» » Χ. Χρυσοσφαιρίδην, Α. Ζαχαρίαν κλπ. δι' ἀξίαν σιδηρῶν συνδετήρων, ξυλείας κλπ.	»	111.15	Δρ. 4,870.30

'Ανασκαφαὶ ἐν τῷ Κεραμικῷ

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν, τεχνιτῶν καὶ καρβραγωγέων διὰ τὰς γενομένας ἀνασκαφὰς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. 'Α. Βροῦκνερ	Δρ.	11,703.15	
» » ἀποζημίωσιν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς κ. 'Α. Βροῦκνερ καὶ ὀδοιπορικὰ ἐπιστροφῆς αὐτοῦ ἐξ 'Αθηνῶν εἰς Βερολίνον	»	2,850.—	
» » Α. Τζηρίτην καὶ Θ. Καρλάκην δι' ἀξίαν ζεμπιλίων, σαρώθρων, πτύων καὶ ἄλλων ὑλικῶν διὰ τὰς ἀνασκαφὰς	»	272.20	
» » Σ. Βλαστόν δι' ἐκτύπωσιν εὐρημάτων ἀνασκαφῶν	»	40.—	
» » ἐπιδιόρθωσιν ἐργαλείων	»	40.40	
» » Πάλλην καὶ Κοτζιᾶν, δι' ἀξίαν εἰδῶν σχεδιάσεως τῶν ἀνασκαφῶν	»	20.20	
» » ἀξίαν ὑδροσωλήνων διὰ τὸ Μουσεῖον Κεραμικοῦ	»	14.40	
» » ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ἐν Κεραμικῷ ὕδραγωγείου	»	117.50	
» » Σ. Ἐλευθεριαδην, Ι. Δέγλερην, Στ. Ἐγγλέζον δι' ἀξίαν διαφόρων ὑλικῶν καὶ μεταφορὰν ἄμμου διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ὕδραγωγείου	»	673.85	
» » ἐπισκευὴν τῆς στέγης τοῦ φυλακείου Κεραμικοῦ	»	10.—	
» » ἀποζημίωσιν Κ. Κοντοπούλου, ἐπιτηρητοῦ τῶν ἐργασιῶν	»	200.—	Δρ. 15,941.70

'Ανασκαφαὶ Ἀρχαίας Ἀγορᾶς

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομ. ἐργατῶν καὶ καρραγωγέων Δρ.	7,014.85	
» » Δ. Καρλάκην, Π. Καμπίτην, Δ. Εἰκοσιπένταρχον, δι' ἀξίαν ζεμπιλίων, σχοινίων κτλ.	88 65	
Εἰς μεταφορὰν . . . . Δρ.	7,103.50	Δρ. 20,812.00

	Ἐκ μεταφορᾶς . . . . Δρ.	7,103.50 Δρ.	20,812.00
Δαπανηθέντα	εἰς φωτογραφικὴν ἔργασίαν . . . . . »	46.20	
»	» ἐπισκευὴν ἐργαλείων . . . . . »	12.10	
»	» ἀποζημίωσιν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Ἀ. Φιλαδελφῆος . . . . . »	928.20	
»	» ἀποζημίωσιν τοῦ ἐπιστάτου Χ. Καραμανλῆ . . . . . »	256.65	
»	» ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν πρὸς περιτοίχισιν τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου . . . . . »	103.75	
»	» Π. Καστριώτην, ἔφορον ἀρχαιοτήτων, ὁδοπορικὰ ἔξοδα ἐπιβλέψεως τῶν ἀνασκαφῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῶν . . . . . »	64.— Δρ	8,514.40

Ἀνασκαφαὶ Πνυκός.

Δαπανηθέντα	εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . Δρ.	796.50	
»	» Δ. Εἰκοσιπένταρχον καὶ Ν. Σαραντίδην δι' ἀξίαν ζεμπιλίων καὶ σπάγου κλπ. . . . . »	41.55	
»	» Κ. Κορομηλᾶν δι' ἐπιστάσιν τῶν ἀνασκαφῶν . . . . . »	14.—	
»	» Α. Πετρίτην διὰ φωτογρ. δαπάνην »	18.—	
»	» Κ. Κουρουσιώτην, ἔφορον ἀρχαιοτήτων, δι' ὁδοπορικὰ ἐποπτείας τῶν ἀνασκαφῶν . . . . . »	12 50 Δρ.	882.55

Ἀνασκαφαὶ Ἀρχαίου Βουλευτηρίου

Δαπανηθέντα	εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν, τεχνιτῶν καὶ καρραγωγέων . . . . . Δρ.	817.—	
»	» φωτογραφικὴν ἔργασίαν . . . . . »	42.—	
»	» ἀξίαν ζεμπιλίων . . . . . »	15.25	
»	» Ι. Ρουμπάνην καὶ Ν. Λεμονῆν δι' ἀξίαν ξυλείας καὶ λαμαρίνης αὐλακωτῆς πρὸς κατασκευὴν ὑποστέγου ἐν τῷ Ἀρχαίῳ Βουλευτηρίῳ »	31.45	
»	» ἔξοδα κατασκευῆς θύρας ἐν αὐτῷ . . . . . »	50.—	
»	» ἡμερομίσθια κτιστῶν πρὸς κατασκευὴν φυλακείου ἐν αὐτῷ . . . . . »	118.75	
»	» Κ. Κορομηλᾶν, ἐπιστάτην ἀρχαιοτήτων, δι' ἀμοιβὴν ἐπιστάσεως τῶν ἀνασκαφῶν κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν . . . . . »	65.—	
	Εἰς μεταφορὰν . . . . . »	1,139.45 Δρ.	30,208.95

	'Εκ μεταφορᾶς . . . . Δρ.	1,139.45 Δρ.	30,208.95
Δαπανηθέντα εἰς Κ. Κουρουσιώτην, ἔφρον Ἄρχαιο- τήτων, δι' ὁδοπορικὰ ἑποπτείας τῶν ἀνασκαφῶν κατὰ τὴν διάρ- κειαν αὐτῶν . . . . . »		25.— Δρ.	1.164.45
<i>'Εργασίαι ἐν τῷ Ἀσκληπιεῖ Ἀθηνῶν</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . Δρ.		253.— Δρ.	253.—
<i>Κατεδάφιοις καὶ ἀνέγερσις τοίχου ἐν τῇ Ἀκροπόλει.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν Δρ.		371.55	
» » προμηθεῖαν ἄμμου . . . . . »		51.— Δρ.	422.55
<i>Κατασκευὴ κυκλιδώματος περὶ τὴν Ἀκρόπολιν</i>			
Δαπανηθέντα εἰς τὸν ἐργολάβον Β. Χαραλαμπόπου- λον δι' ἀξίαν τῶν παραληφθέντων σιδηρῶν κυκλιδωμάτων καὶ το- ποθέτησιν αὐτῶν . . . . . Δρ.		1,532.65 Δρ.	1,532.65
<i>Δαπάναι πρὸς συντήρησιν τῆς δειροφυτείας τοῦ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν χώρου</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ καρραγω- γέων . . . . . Δρ.		248.50	
» » ἀποζημιώσιν τοῦ κηπουροῦ Κ. Μι- χαλαράκου . . . . . »		70.— Δρ.	318.50
<i>Δαπάναι πρὸς καθαρισμὸν τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῶν χώρων.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . Δρ.		1,429.20 Δρ.	1,429.20
<i>Δαπάναι ἀνασκαφικῶν ἐργασιῶν ἐν Πειραιεῖ.</i>			
Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν ταῖς ἀνα- σκαφαῖς τῆς ὁδοῦ Φίλωνος . . Δρ.		165.25	
» » ἡμερομίσθια διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἀρχαίων δεξαμενῶν . . . »		255.50	
» » Α. Τζηρίτην, δι' ἀξίαν ζεμπιλίων »		11.40	
» » ὁδοπορικὰ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ὁδ. Ὀρο- λογᾶ, τοῦ ἀρχιεργάτου Κ. Καμ- πάνη καὶ ὄλων τῶν ἐργατῶν τῶν ἐν Πειραιεῖ ἀνασκαφῶν καθ' ὅλην Εἰς μεταφορὰν . . . . »		432.15 Δρ.	35,329.30

Ἐκ μεταφορᾶς . . . Δρ.	432.15 Δρ.	35,329.30
τὴν διάρκειαν αὐτῶν, προτιμηθέντων κατοίκων Ἀθηνῶν ὡς ἐργατῶν καθ' ὀφειλόμενον . . . »	166.50 Δρ.	598.65

Δαπάναι ἀπαλλοτριώσεως ἰδιωτικῶν κτημάτων δι' ἀρχαιολογικοὺς λόγους.

Πληρωθέντα εἰς Ἰ. Παπαδάκην διὰ τὸ τίμημα τοῦ ἐν Λυκοσοῦρα κτήματος αὐτοῦ ἀγορασθέντος παρὰ τῆς Ἑταιρείας	Δρ.	350.—	
» » Ξανθὴν Φαρμακᾶ διὰ τὸ τίμημα τοῦ ἐν Θήβαις κτήματος αὐτῆς.	»	1,300.—	
» » Ἰωάννην, Σπῆλιον κλπ. Στριγγλόγιάννην, διὰ τίμημα τοῦ ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὄρους κτήματος αὐτῶν.	»	840.—	
Κατατεθέντα εἰς τὸ Γαμεῖον τῶν εἰσπραξέων δι' ἀπαλλοτριώσεων ἰδιωτικῶν κτημάτων ἐν Αἰγίνῃ ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου χάριν ἀνασκευῶν, ἐκδοθέντος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2592 ε. ε. γραμματίου παρακαταθήκης . . . . . »		3.975.— Δρ.	6.465.—

Δαπάναι ἐπικευῆς καὶ συντηρήσεως τοῦ ἐπιγραφικοῦ Μουσείου

Δαπανηθέντα εἰς Γ. Καραγεωργόπουλον, ἐργολαδικῶς ἀναλαβόντα καὶ ἐκτελέσαντα τὴν ἐπισκευὴν τῆς στέγης, τῆς θύρας καὶ τῶν ἀρχαιοθηκῶν τοῦ ἐπιγραφικοῦ Μουσείου . . . . Δρ.	450.—	
» » Α. Παῖσιν δι' ἀξίαν μιᾶς ἀξίνης καὶ ἄλλων ὑλικῶν . . . . . »	14.35 Δρ.	464.35

Δαπάναι ἐργαστηρίου ἐκμαγείων

Δαπανηθέντα εἰς Π. Γαλανὸν καὶ Στ. Πρατανάκην δι' ἀξίαν γύψου, λιμελαίου, κόκκων, σχοινίων κλπ. . . . . Δρ.	694.— Δρ.	694.—
---	-----------	-------

Ἀγορὰ ἀρχαίων

Δαπανηθέντα εἰς ἀγορὰν ἀρχαίων καὶ ἀποζημιώσεις καὶ ἀμοιβὰς διαφόρων ἰδιοκτητῶν καὶ εὐρετῶν ἀρχαίων . . . . Δρ.	3.685.— Δρ.	3,685.—
Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	47,236.30

'Εκ μεταφορᾶς . . . .

Δρ. 47,236.30

Ἔργασια ἐν Θεσσαλίᾳ

Δαπανηθέντα	εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς Παγασῶν	Δρ.	1,768.50
»	» ἀξίαν ὑλικῶν καὶ ἐργαλείων	»	80.70
»	» ὁδοπορικὰ Α. Ἀρδανιτοπούλου ἐκ Βόλου εἰς Παγασὰς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἀνασκαφῶν	»	281.50
»	» ἔξοδα μεταφορᾶς ἀρχαίων καὶ ἐργαλείων ἐκ Παγασῶν εἰς Μουσεῖον Βόλου	»	122.50
»	» ἔξοδα φωτογραφίσεως τοῦ ἀνασκαπτομένου Πύργου Παγασῶν καὶ κατασκευῆς τοπογραφικοῦ σχεδίου.	»	224.—
»	» ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐργασθέντων ἐν ἀνασκαφαῖς Γόννων	»	307.45
»	» ὁδοπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ ἐφόρου Ἀρδανιτοπούλου καὶ ὁδοπορικὰ ἐκ Βόλου εἰς Γόννους 4 ἐργατῶν	»	271.80
»	» ἔξοδα φωτογραφίσεως ἀνασκαφῶν Γόννων	»	86.70
»	» ἔξοδα μεταφορᾶς ὕδατος διὰ τοὺς ἐργάτας ἐκ Δερελῆ εἰς Γόννους διαρκουσῶν τῶν ἀνασκαφῶν καὶ εὐρημάτων εἰς Σχολεῖον Δερελῆ	»	80.—
»	» ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ καρραγωγῶν ἐργασθέντων εἰς τὴν περίφραξιν τοῦ ἀρχαίου θεάτρου Λαρίσης	»	210.—
»	» ἀξίαν σιδηροῦ κιγκλιδώματος πρὸς περίφραξιν τοῦ ἀρχαίου θεάτρου Λαρίσης	»	325.—
»	» ἀξίαν ὑλικῶν περιφράξεως θεάτρου Λαρίσης	»	47.90
»	» ὁδοπορικὰ Α. Ἀρδανιτοπούλου διὰ τὰς ἐργασίας τῆς περιφράξεως τοῦ θεάτρου Λαρίσης	»	14.—
»	» ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν ἀνασκαφαῖς ἐν τῷ ἄντρον τῶν Νυμφῶν Ὀσσης	»	81.75
»	» ἡμερομίσθια ἐργατῶν εἰς ἀνασκαφικὴν ἐξερεύνησιν ἀρχαίων τάφων ἐν Θεσσαλίᾳ	»	54.—
	Εἰς μεταφορὰν	»	3,955.80 Δρ.
			47,236.30

	Ἐκ μεταφορᾶς . . . . Δρ.	3,955.80 Δρ.	47,236.30
Δαπανηθέντα εἰς ἔξοδα μεταφορᾶς ἀρχαίων εἰς τὸ φροῦριον Λαρίσης καὶ ἐκτεθῆν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου	»	139.65	
» » ἀξίαν ὕλικῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ Μουσείου Βόλου	»	24.10	
» » Γραφικὰ ἔξοδα τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ ἀρχαιολ. ὑπηρεσίας Α' ἔξαμην. ε.ε.	»	43.85	
» » ὁδοιπορικὰ Ἀντιπροέδρου Γ. Μιστριώτου εἰς Ἐρέτριαν καὶ Παγασὰς πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐκεῖ ἐργασιῶν	»	34.50	
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσεις Α. Ἀρκαντιοπούλου ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Βόλον καὶ Λάρισαν δι' ἀνασκαφᾶς, ἐπιβλεψῆν τῶν ἐν Τσαγγλῖ ἀνασκαφῶν τῶν Ἀγγλων κλπ.	»	129.65	
» » ἀξίαν ὕλικῶν καὶ ἐπισκευῆν ἐργαλείων διὰ τὰς ἐν Γόννοις ἀνασκαφ.	»	28 45 Δρ.	4,356 —

Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἐρετρίᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ.	2,262.—	
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσεις τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Κ. Κουρουνηιώτου	»	638.30	
» » ἀποζημιώσεις τοῦ διαχειριστοῦ τῶν ἀνασκαφῶν Α. Κρητικοῦ	»	379.40	
» » ἀξίαν γραφικῆς ὕλης	»	16.20	
» » ὕλικῶν καὶ ἐργαλείων	»	59.—	
» » ἐπιδιορθωτικὰ ἐργαλείων	»	42.50	
» » φωτογραφικὴν ἐργασίαν	»	95.20	
» » ἔξοδα μεταφορᾶς ἐκ Χαλκίδος εἰς Ἐρέτριαν ἐργαλείων καὶ ἐκτεθῆν εἰς Χαλκίδα ἀρχαιοτήτων	»	52.—	
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσεις Α. Ἐλευθεριώτου διὰ τὴν σχεδιάσιν σχεδίων τῶν ἀνασκαφῶν	»	322.50	
Δαπανηθέντα εἰς κατασκευὴν τοῦ χῶρου πρὸς ὑποστήριξιν ἀρχαίων πύργων ἐν Ἐρετρίᾳ	»	47.50 Δρ.	3,884.60

Ἀνασκαφαὶ ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ συντήρησις τῆς περὶ τὸν Λέοντα δειροφυτείας

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν διὰ τὰς ἀνασκαφὰς	Δρ.	1,032.—	
» » ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ καρραγωγῶν εἰς μεταφορὰν	»	1,032.— Δρ.	55,476.90

Ἐκ μεταφορᾶς . . . . Δρ.	1,032.—	Δρ.	55,476.90
γέων πρὸς συντήρησιν τῆς περι τὸν Λέοντα δεινδροφυτείας . . . »	93.—		
Δαπανηθέντα εἰς ἀξίαν κηπουρικῆς ψαλίδος διὰ τὴν δεινδροφυτείαν . . . . . »	8.25		
» » ἀποζημίωσιν καὶ ὀδοπορικὰ τοῦ διευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Γ. Σωτηριάδου . . . . . »	221.35	Δρ.	1,354.60

Ἀνασκαφαὶ ἐν Νάξῳ

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.	936.—		
» » ἔξοδα κατασκευῆς 3 ἐρμαρίων διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν Νά- ξου . . . . . »	198.50		
» » ὀδοπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ δι- ευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Κλ. Στεφάνου . . . . . »	346.20		
» » ἀγώγια μεταφορᾶς τῶν ὀλικῶν ἀπὸ πόλεως Νάξου εἰς Τρίποδας καὶ ἐκτείν τῶν εὐρημάτων τῶν ἀνα- σκαφῶν εἰς τὴν πόλιν . . . . . »	35.40		
Δαπανηθέντα εἰς ἀξίαν κενῶν κιβωτίων πετρελαίου πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν εὐρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν »	38.25		
Δαπανηθέντα εἰς ἐνοίκιον οἰκίας ἐν χωρίῳ Τριπόδων πρὸς τοποθέτησιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν εὐρημάτων »	45.—	Δρ.	1,599.35

Ἀνασκαφαὶ ἐν Σέλλασίῳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.	288.—		
» » ἀποζημίωσιν καὶ ὀδοπορικὰ τοῦ δι- ευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Γ. Σω- τηριάδου . . . . . »	276.75	Δρ.	564.75

Ἀνασκαφαὶ ἐν Εὔβοιᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.	1,382.25		
» » ἀποζημίωσιν καὶ ὀδοπορικὰ τοῦ δι- ευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Γ. Παπαδασιλείου . . . . . »	394.80		
» » ἐπιδιορθωτικὰ ἐργαλείων . . . . . »	14.70		
» » ἔξοδα φωτογραφ. ἀρχαίων τάρων »	52.70	Δρ.	1,844.45
Εἰς μεταφορὰν . . . . . »		Δρ.	60,840.05

• 'Εκ μεταφορᾶς . . . Δρ. Δρ. 60,840.05

'Ανασκαφαὶ ἐν Θήβαις.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἔργατῶν . . . Δρ. 575.75 Δρ. 575.75

*Δαπάναι καθαρισμοῦ Μουσείου καὶ συμπληρώσεως
διωρόφου φυλακείου Θηβῶν*

Δαπανηθέντα εἰς Κ. Μαυράκην καὶ Δόλογλου δι'
ἀξίαν τεσσάρων ἀρχαιοθηκῶν . . . Δρ. 749.45
» » Ε. Δράκον, δι' ἀξίαν πέντε τραπεζῶν » 65.—
» » ἡμερομίσθια τεχνιτῶν . . . » 200.—
» » Μιχ. Στάμον, δι' ἀξίαν ἀσβέστου,
λίθων καὶ ξυλείας . . . » 300.—
» » ὄδοιπορικὰ συγκολλητοῦ ἀρχαίων Ι.
Παπανικολάου . . . » 10.05 Δρ. 1,324.50

Δαπάναι κατασκευῆς Μουσείου ἐν Τεγέᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἐργολάβον Α. Χόντον διὰ τὴν κατα-
σκευὴν τοῦ ἐν Πυαλίῳ Μουσείου,
ὡς ὁ τρίτος καὶ τελικὸς Λογαρια-
σμός τοῦ ἀρμοδίου Νομομηχα-
νικοῦ . . . Δρ. 948.45 Δρ. 948.45

'Ανασκαφαὶ ἐν Τεγέᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἔργατῶν . . . » 1,348.50
» » ἕξοδα μεταφορᾶς εὐρημάτων εἰς τὸ
Μουσεῖον . . . » 42.50
» » ὄδοιπορικὰ Φ. Βερσάκη ἐξ Ἀθηνῶν
εἰς Τεγέαν πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν
ἀρχαίων . . . » 45.60
» » ἀξίαν ὑλικῶν πρὸς συντήρησιν τῶν
εὐρημάτων . . . » 21.30
» » ὄδοιπορικὰ Δ. Εὐαγγελίδου ἐπιμε-
λητοῦ ἐξ Ἐπιδαύρου εἰς Τεγέαν
ἐνθα μετετέθη . . . » 20.20
» » ὄδοιπορικὰ καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ δι-
ευθύνοντος τὰς ἀνασκαφὰς Κ.
'Ρωμαίου . . . » 197.10 Δρ. 1,675.20
Εἰς μεταφορὰν . . . » 65,363.95

Εκ μεταφορᾶς.....

= Δρ. 65,363.95

*Ἔργασίαι στερεώσεως καὶ συμπληρώσεως
θολοτοῦ τᾶρου ἐν Μυκῆναις.*

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν Δρ.	4,555.—	
» » Α. Ζαχαρίαν κλπ. δι' ἀξίαν ταμηνίου καὶ ἄλλων ὑλικῶν..... »	430.90	
» » ἀποζημιώσιν τοῦ διαχειριστοῦ τῶν ἐργασιῶν Χ. Κτενᾶ..... »	558.—	
» » ὁδοιπορικὰ τοῦ ἰδίου μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Μυκῆνας μετὰ δύο τεχνιτῶν... »	75.55	
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσιν, κατὰ τὸν Νόμον, Χ. Τσούντα μεταβάλλοντος εἰς Μυκῆνας πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐργασιῶν..... »	32.45	
» » ὁδοιπορικὰ τοῦ Νομομηχανικοῦ Χ. Μπαλάνου διὰ τὰς ἐκεῖ ἐργασίας »	26.95	
» » ἐνοίκιον πρὸς οἶκησιν τῶν τεχνιτῶν καὶ φύλαξιν τῶν ὑλικῶν.... »	45.—	» 2,723.85

Ἔργασίαι ἐπισκεπῆς τοῦ Μουσείου Δελφῶν

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν Δρ.	743.90	
» » Ἡλ. Καραλόπουλον, Σ. Μωραΐτην καὶ Κ. Πρατσινάκη δι' ἀξίαν γύψου καὶ σιδήρου..... »	485.60	
» » μεταφορὰν ὑλικῶν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἰτέαν καὶ Δελφούς..... »	149.10	
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσιν Γ. Εὐγενίου, μηχανικοῦ..... »	185.30	
» » ὁδοιπορικὰ Α. Τομαῆ, Κ. Γκέκου, καὶ Γ. Γάσπαρη..... »	41,25	
» » Α. Κοντολέοντα, βοηθὸν Ἐφφρου, διὰ γραφικὰ Μουσείου..... »	60.—	Δρ. 1,665.15

Ἔργασίαι ἐπισκεπῆς Μουσίου Ἐπιδαύρου

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν Δρ.	368.50	
» » ὁδοιπορ. καὶ ἀποζημιώσιν Π. Καβαδία καὶ Γ. Εὐγενίου μηχανικοῦ.. »	139.—	
Δαπανηθέντα εἰς ὁδοιπορικὰ ἐκ Τεγέας εἰς Ἐπίδαυρον τοῦ ἐπιμελητοῦ Δ. Εὐάγγελιδου, ἀναπληρώσαντος τὸν αὐτῶν		
Εἰς μεταφορὰν..... Δρ.	507.50	Δρ. 60,702.95

	Ἐκ μεταφορᾶς..... Δρ.	507.50 Δρ.	69,752.95
	τόθι ἐπιμελητὴν ἀπουσιάζοντα ἐπ' ἀδείῃ καὶ ἀποζημιώσιν αὐτοῦ... »	93.25	
Δαπανηθέντα εἰς ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ Χ. Γιαμαλλοῦ πρὸς ἐξαργύρωσιν ἐπιταγῶν εἰς Ναύπλιον..... »		42.—	
» » γραφικὴν ὕλην..... »		11.— Δρ.	653.75

Ἔργασίαι ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου Ὀλυμπίας.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν Δρ.	807.—		
» » Β. Ἀθανασόπουλον, Γ. Λιακόπουλον, Γ. Γιαρμενίτην, δι' ἀξίαν ξυλείας, γύψου, σχοινίου κλπ... »	304.20		
» » μεταφορὰν ξυλείας καὶ γύψου ἐκ Πύργου εἰς Ὀλυμπίαν..... »	35.75		
» » ἐπισκευὴν ἐργαλείων..... »	8.60		
» » ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσιν τοῦ ἀρχιεργάτου Κ. Καμπάνη καὶ Ν. Ρούσου..... »	212.70		
» » ὁδοιπορικὰ τῶν ἐργατῶν Α. Μότου καὶ Π. Μπαῖλα..... »	35.40		
» » γραφικὴν ὕλην καὶ καθαρισμὸν τοῦ Μουσείου κατὰ τὴν Α' ἐξαμηνίαν »	63.10		
» » ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ Ι. Σπιτάδου ἐπανειλημμένως μεταβάνας ἐξ Ὀλυμπίας εἰς Πύργον καὶ Κρέσταινα πρὸς προμήθειαν ὑλικῶν.. »	56.05 Δρ.	1,522.80	

Ἔργασίαι ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου Ἐλευσίνος

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν Δρ.	594.70		
» » Θ. Μεθενίτην, Δ. Μπισμπινάκην, Γ. Παπᾶν κλπ. δι' ἀξίαν ἀσβέστου, γύψου, ξυλείας καὶ ἄλλων ὑλικῶν καὶ διὰ μεταφορὰν ἄμμου καὶ ἐνοίκιον καὶ μεταφορὰν παλαιᾶς ξυλείας ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα »	938.45		
» » ὁδοιπορικὰ Α. Σικῆ ἐφόρον ἀρχαιοτήτων ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα πρὸς ἐπίβλεψιν τῶν ἐργασιῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῶν..... »	56.10		
Δαπανηθέντα εἰς Α. Πετρίτην φωτογράφον..... »	9,80		
» » ὁδοιπορικὰ Γ. Εὐγενίου μηχανικοῦ μετὰ τοῦ κ. Γεωργιάδου..... »	15.70		
Εἰς μεταφορὰν..... Δρ.	1,611.75 Δρ.	71,939.50	

Ἐκ μεταφορᾶς . . . . Δρ.	1,611.75 Δρ.	71,929.50
Δαπανηθέντα εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ διαχειριστοῦ τῶν ἔργασίων Ι. Εὐσταθίου . . . . . »	81.15 Δρ.	1,692.90

*Δαπάναι ἐπισκευῆς τοῦ Μουσείου Λυκοσοῦρας
καὶ σχεδιάσεως τῶν ἀνασκαφῶν*

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἔργατῶν Δρ.	132.50	
» » Γ. Λεβαντήν, Ἡ. Τζεμὴν κλπ. δι' ἀξίαν κεράμων, ἀσβέστου, ταίγκου κλπ. καὶ μεταφορὰν αὐτῶν ἐκ Μεγαλοπόλεως εἰς Λυκοσοῦραν »	152.50	
» » ὀδοπορικὰ τοῦ ἐπιτηρητοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπισκευῆς κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν ἀπὸ Ἰσαρι εἰς Μουσεῖον Λυκοσοῦρας . . . . . »	15.—	
» » Α. Ὀρλάνδον μηχανικόν, δι' ἀμοιβὴν τῆς σχεδιάσεως τῶν ἀνασκαφῶν . . . . . »	125.—	
» » Α. Πετρίτσην, διὰ φωτογραφικὴν ἐργασίαν . . . . . »	40.—	
» » ἐπιμίσθιον Κ. Κουρουγιώτου, ἐφόρου, διὰ τὴν ἐπίδωξιν τῶν ἔργων »	37.80 Δρ.	502,50

*Δαπάναι ἐπισκευῶν καὶ συντηρήσεως τῶν Μουσείων
Δήλου καὶ Μυκόνου.*

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν καὶ ἔργατῶν πρὸς στερέωσιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν ἐν Δήλῳ ἀρχαίων . . . . . Δρ.	660.—	
» » λεμβουχικά ἐκ Μυκόνου εἰς Δήλον πρὸς μεταφορὰν τροφίμων καὶ ὑπηρεσιακῶν ἐγγράφων . . . . . »	83.—	
» » Χρ. Στάνην δι' ἀξίαν οἰκοδομησέμων ὑλικῶν διὰ τὸ Μουσεῖον Δήλου. »	49.80	
» » Ν. Γεωργούλην δι' ἀξίαν ὑλικῶν ἐπισκευῆς καὶ καθαρισμοῦ ἀρχαίων Μουσείου Δήλου. . . . . »	96.20	
» » ἀποζημίωσιν τοῦ ἐπιμελητοῦ Θ. Καραχάλιου, ἀναπληρώσαντος τὸν ἐπιμελητὴν Δήλου ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἕως 8 Μαρτίου ε. ε. . . . . »	158.40	
» » ἡμερομίσθια ἐπισκευαστῶν ἀρχαίων Μουσείου Μυκόνου . . . . . »	276.—	
Εἰς μεταφορὰν . . . . Δρ.	1,303.40 Δρ.	74,125.20

	'Εκ μεταφορᾶς . . . . . Δρ.	1,303.40 Δρ.	74,125.20
Δαπανηθέντα εἰς ἔξοδα συντηρήσεως τοῦ Μουσείου			
Μυκόνου τῆς Α' ἑξαμηνίας ἐ.ἔ.	"	<u>193.75</u> "	1,497.15

Μουσῆϊον Ἀργυροτολίου

Δαπανηθέντα εἰς πληρωμὴν τοῦ Α. Γασπαρινάτου, ἐργολάβου τῆς μετασκευῆς τῆς Ἀγγλικῆς ἐκκλησίας εἰς ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, διὰ τὴν ἐκτελεσθεῖσαν ἐργασίαν, ὡς ὁ 2 ^{ος} , 3 ^{ος} καὶ 4 ^{ος} Λογαριασμὸς τοῦ ἄρμοδιου Μηχανικοῦ . . . . . Δρ.		10,716.84	
" " ἀποζημιώσιν καὶ ὀδοπορικὰ τοῦ Μηχανικοῦ Γ. Εὐγενίου . . . . . "		<u>187.—</u> Δρ.	10,903.84

Δαπάναι ἐπισκευῆς οἰκίσκων τῆς Ἑταιρείας ἐν Φυγαλείᾳ.

Δαπανηθέντα εἰς ἡμερομίσθια τεχνιτῶν . . . . . Δρ.		20.50	
" " Λεονταρίτην δι' ἄξιαν ἀσβέστου, κερμάτων καὶ γύψου . . . . . "		<u>29.50</u> Δρ.	50.—

Διάφοροι ἐργασίαι

Δαπανηθέντα εἰς Κ. Τάβερην ἑνοικιαστὴν κτήματος Καλλιφρονᾶ διὰ ζημίαν γενομένην ἐν τῷ κτήματι ἐκ τῶν ἐνεργηθεισῶν ἀνασκαφῶν . . . Δρ.		137.50	
" " Δ. Σαρδέλην κλπ. δι' ἀποζημιώσιν αὐτῶν ὡς πραγματοποιημένων ἐν τῇ ἐκτιμῇσι τῆς ἀνωτέρω ζημίας . . . . . "		15.—	
" " Α. Φουστέρην, ἐργολάβον, διὰ τὴν ἀνέγερσιν πεσόντος τοίχου τῆς Στοᾶς Ἀττάλου . . . . . "		173.75	
" " Ἐμμ. Δρακάτον, δι' ἐπιδιόρθωσιν τοίχου περιφράσαντος τὸν χώρον ἐν ᾧ τὸ Πρυτανεῖον . . . . . "		80.—	
" " φωτογράφησιν ἀναγλύφων εὐρεθέντων ἐν μεταγενεστέρῳ τοίχῳ Ἀκροπόλεως . . . . . "		15.—	
" " Ι. Μαγγιώρον, δι' ἄξιαν μετροταινίας δι' ἐργασίας ἐν Ἀθήναις . . . . . "		18.60	
" " ἄξιαν σύρματος περιφράξεως τῆς περὶ Εἰς μεταφορὰν . . . . . Δρ.		<u>439.85</u> Δρ.	86,576.19

	Ἐκ μεταφορᾶς . . . . Δρ.	439.85 Δρ.	86,576.19
	πρωκίας στήλης τοῦ Ὀλυμπίου »	12.75	
»	» ἔξοδα μετακινήσεως ὀγκωδῶν λιθῶν ἐν τῷ ἐπιγραφικῷ Μουσεῖῳ . . . »	9.—	
»	» ἔξοδα ἐπιτηρήσεως τοῦ Θεσείου . . »	30.—	
»	» ἡμερομίσθια τεχνιτῶν πρὸς συγκόλλησιν σπονδύλων τοῦ Θεσείου . . »	24.—	
»	» ἡμερομίσθια Γ. Πολυκαντριώτου, συγκολλητοῦ ἀρχαίων, μηνῶν Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου ε. ε. . . »	282.—	
»	» Σ. Ἐλευθεριάδην, δι' ἀξίαν σιδηρῶν ἐργαλείων καὶ ὀλικῶν διὰ τὰς ἐν Ἀθήναις ἐργασίας . . . . . »	61.20	
»	» ἐπισκευὴν ἐργαλείων τῶν ἐν Ἀθήναις ἐργασιῶν . . . . . »	57.20	
»	» ὀδοιπορικὰ ἀρχιεπιστάτου Ὁδ. Ὀρολογᾶ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ κατ' Ἰανουάριον καὶ Μάρτιον δι' ὕπηρεσίαν τῆς Ἐταιρείας . . . . . »	11.50	
»	» Κ. Κοντόπουλον, δι' ὀδοιπορικὰ ἐπιβλέψεως τῶν ἐν Ἀθήναις ἐργασιῶν »	10.—	
»	» ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν τῷ Μουσεῖῳ Ἀκροπόλεως . . . . . »	35.—	
»	» ἔξοδα γραφικῆς ὕλης ἐν τῷ Μουσεῖῳ Ἀκροπόλεως . . . . . »	38.80	
»	» ἡμερομίσθια χτιστῶν δι' ἐπισκευὴν φυλακείου Ἀκροπόλεως . . . . . »	50.—	
»	» ἀποζημίωσιν τοῦ ἐπόπτου ἐργασιῶν τῆς Ἐταιρείας ἐν Ἀθήναις Θ. Σοφούλη διὰ τὴν Α' ἔξαμηνίαν ε. ε. »	1,800.—	
»	» ἀποζημίωσιν τοῦ ἀρχιεπιστάτου τῶν ἐν Ἀθήναις ἐργασιῶν Ὁδ. Ὀρολογᾶ διὰ τὴν Α' ἔξαμηνίαν ε. ε. »	905.—	
»	» ἔξοδα καθαρισμοῦ Μουσείου Σπάρτης »	15.60	
»	» ὀδοιπορικὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ Θ. Καραχάλιου ἐξ Ὀλυμπίας εἰς Δηλον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας . . . »	96.70	
»	» ἔξοδα καθαρισμοῦ καὶ φυλάξεως τοῦ Μουσείου Χαλκίδος . . . . . »	270.—	
»	» ὀδοιπορικὰ Γ. Εὐγενίου μηχανικοῦ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Κεφαλληνίαν . . »	39.10 Δρ.	4,187.70

Δαπάναι ἀποζημ. ἀρχιεργατῶν καὶ βοηθῶν Μηχανικοῦ
 Δαπανηθέντα εἰς ἀποζημιῶσιν δύο ἀρχιεργατῶν καὶ
 βοηθῶν μηχανικοῦ . . . . .

Δρ. 5,240.—
 » 95,973.89

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Δημοσιεύματα.

Ἄρθρον 1.

Δαπανηθέντα διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογ. Ἐφημερίδος 1909.....	Δρ.	985.50	
» » τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδος 1910.....	»	5,138.35	
» » τὴν ἔκδοσιν τῶν Πρακτικῶν τοῦ 1908	»	42.—	
» » » » 1909	»	4,813.20	
» » τὴν ἀντιγραφὴν τῶν εὐρετηρίων τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου	»	330.—	
» » ἔκδοσιν τοῦ συγγράμματος Γ. Παπαθασιλείου ἀπερὶ τῶν ἐν Εὐδοίᾳ ἀρχαίων τάφων.....	»	1,909.40	
εἰς Γ. Εὐγένιον Μηχανικόν, δι' ἐργασίας σχεδίων Ἐπιτάφου.....	»	300.—	
» » ἐργασίας σχεδιάσεως ἐν Λυκοσοῦρᾳ	»	174.55	
	»	<u>10,693.—</u>	Δρ.
			<u><u>10.693.—</u></u>

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ΄.

Διάφορα ἔξοδα.

Ἄρθρον 1.

Δαπανηθέντα διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πρώην κλητῆρος τῆς Ἐταιρείας Κ. Πάνου, κατὰ τὸ ἄρθρον 45 τοῦ ὀργανισμοῦ ..	Δρ.	<u>972.—</u>	Δρ.	972.—
---	-----	--------------	-----	-------

Ἄρθρον 2.

ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΞΟΔΑ

Δαπανηθέντα εἰς δικηγορικὰ δικαιώματα ἐπὶ υποθέσεως τῆς Ἐταιρείας κατὰ κληρονόμων Μπενέτου κλπ.	Δρ.	83.—		
» » δικαιώματα μαρτύρων καὶ δικηγορικὰ ἐπὶ υποθέσεως κατὰ Ι. Παπαδάκη	»	176.—		
» » Π. Γενοβίλην διὰ συμβολαιογραφικὰ δικαιώματα πρὸς σύνταξιν διαφόρων συμβολαίων τῆς Ἐταιρείας.....	»	<u>122.—</u>		
Εἰς μεταφορὰν.....	»	<u>381.—</u>	Δρ.	<u>972.—</u>

	Ἐκ μεταφορᾶς..... Δρ.	384.— Δρ.	972.—
Δαπανηθέντα εἰς	δικηγορικὰ δικαιώματα ἐπὶ κατα- σχέσεως κατὰ Κ. Καμπάνη καὶ δίκης Μαστρογιαννοπούλου . . . . . »	160.—	
»	» ἀσφάλιστρα τοῦ Καταστήματος τῆς Ἑταιρείας εἰς τὴν Ἑταιρείαν Γεν. Ἀσφαλειῶν Ἑθνικῆν ἐπὶ πενταετίαν μέχρι τοῦ 1915 . . . . . »	859.95	
»	» φωτισμὸν τοῦ ἐν Δελφοῖς Στρ. Σταθ- μοῦ μηνῶν Μαρτίου μέχρι τέ- λους Ἰουνίου ε. ε. . . . . »	60.—	
»	» ἀξίαν σημαίας καὶ κοντοῦ καὶ το- ποθέτησιν αὐτῶν εἰς τὸ Κατά- στημα τῆς Ἑταιρείας . . . . »	104.—	
»	» ἀποζημίωσιν τῶν ἐργατῶν Γ. Ἀδάμ καὶ Μ. Κεραμίδα παθόντων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑταιρείας . . . . . »	130.—	
»	» δι' ἀπολύμανσιν τοῦ φυλακείου Π. Κο- ρίνθου . »	50.20	
»	» εἰς Κ. Κοντόπουλον διὰ συνδρομὴν πρὸς ἔκδοσιν συγγράμματος « Ἑλ- ληνικὸν Κάλλος » . »	300.—	
»	» ἀξίαν εἰδῶν χρωματισμοῦ τοῦ ἐπι- γραφικοῦ Μουσείου κλπ. »	29.80 Δρ.	2,074.95

ἄρθρον 3.

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΟΣ

Δαπανηθέντα εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος τῶν ὑπαλλή- λων τῆς Ἑταιρείας	Δρ.	512.12
	»	<u>3,559.07</u>

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων.

Δαπανηθέντα εἰς I. Ἀλδανάκη, φύλακα Παλ. Κο- ρίνθου, διὰ μισθὸν μηνὸς Δεκεμ- βρίου 1909 . . . . . Δρ.	70.—	
»	» Α. Μέξην φύλακα ἐν Ἀμφιαρείῳ, διὰ μισθὸν Νοεμβρίου καὶ Δε- κεμβρίου 1909 . »	60.—
»	» Κ. Ἀγγελῆν, φύλακα Σέσκλου, διὰ μισθὸν Ὀκτωβρίου, Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου 1909 . »	60.—
Εἰς μεταφορὰν . . . . . Δρ.	190.—	

	Ἐκ μεταφορᾶς. .... Δρ.	190.—
Δαπανηθέντα εἰς Ἄθ. Βασιλείου, φύλακα Τανάγρας	διὰ μισθὸν Δεκεμβρίου 1909 ... »	40.—
» » Α. Τραυλόν, φύλακα Μαζαράκων,	διὰ μισθὸν Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου 1909. .... »	40.—
» » Δ. Παγκέφαν, φύλακα ἐν Μεγαλοπόλει,	διὰ μισθὸν Δεκεμβρίου 1909 »	40.—
» » Α. Βρυῦκνερ, διευθύνοντα ἀνασκαφὴς Κεραμεικοῦ, δι' ἀποζημίωσιν	Δεκεμβρίου 1909. .... »	300.—
» » Α. Παπασπύρον, διὰ φωτογραφικὴν δαπάνην τῶν τοιχογραφιῶν Μετεώρων	..... »	160 —
» » διαφόρους τεχνίτας καὶ ἐργάτας δι' ἡμερομίσθια εἰς ἐπισκευὴν Μουσείου Ὀλυμπίας ἀπὸ 27-31 Δεκεμβρίου π. ε. .... »		199.—
» » διαφόρους τεχνίτας καὶ ἐργάτας δι' ἡμερομίσθια ἐπισκευῆς Μουσείου Δελφῶν ἀπὸ 28-31 Δ/βρίου π.ε. »		158.90
» » Α. Παπασπύρον διὰ μηχανογράφησιν συνοπτικῆς ἰκθίσσεως πεπραγμένων Ἐταιρειᾶς κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν. .... »		10.80
» » ταμίαν Ἐταιρείας, διὰ φύλακτρα χρωγράφων Ἐταιρείας τῆς Β' ἐξαμηνίας π. ε. .... »		10.75
» » ταμίαν Ἐταιρείας δι' ἔξοδα ἀποστολῆς χρημάτων εἰς δικαιοῦχος τῆ 30 Δεκεμβρίου π. ε. .... »		9.20
» » Ι. Μαγγιώρον, δι' ἄξιαν λουκέτου διὰ τὸ κιγκλίδωμα θεάτρου Διονύσου	..... »	3.25
» » Ι. Δαρλάσην διὰ μεταφορὰν 16530 ὀκάδων ὄγκολίθων ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ. .... »		340.60
» » Ἐμμ. Σακελλαρίου, δι' ἄξιαν ξυλείας διὰ τὰ παρὰ τὴν Λεωφόρον Ἀκροπόλεως φυλακεία	..... »	95.15
» » Ἐταιρείαν Ἀερίφωτος διὰ κατανάλωσιν ἠλεκτρ. βέματος Καταστήματος Ν/βρίου καὶ Δ/βρίου π.ε. »		210.90
» » Δ. Πανταζόπουλον, φύλακα ἐν Λυκοσοῦρα, διὰ μισθὸν ἀπὸ 13 Νο-	Εἰς μεταφορὰν. .... Δρ.	4,808.55

	Ἐκ μεταφορᾶς.....	Δρ.	1,808.55
	εμβρίου-τέλους Δεκεμβρίου π. ε.	»	79.05
Δαπανηθέντα εἰς	Σ. Στενιώτην, δι' ἄξίαν ἀσθέντου		
	διὰ τὰς ἐν τῷ Ὀλυμπιεῖῳ ἐργα-		
	σίας	»	45.—
»	» Ι. Μαλάνον δι' ἄξίαν πορσελάνης διὰ		
	τὰς ἐν τῷ Ὀλυμπιεῖῳ ἐργασίας	»	10 50
»	» Α. Κεραμόπουλον, δι' ἔξοδα μετα-		
	φορᾶς ἐπιτυμβίου λίθου ἐκ Σχη-		
	ματαρίου εἰς Μουσεῖον Θηβῶν..	»	27.—
»	» ταμίαν Ἐταιρείας δι' ἄξίαν ὕδατος		
	Χαλκοκονδύλη	»	4.—
»	» Γ. Μαστρογιαννόπουλον κλπ. διὰ		
	τὴν ἀναλογίαν αὐτῶν ἐκ τῆς ἀπαι-		
	τήσεως Α. Παπαθεοδωροπούλου,		
	ἐργολάβου τῆς κατασκευῆς τοῦ		
	περιθόλου τοῦ Ἀρχαίου Βουλευ-		
	τηρίου	»	1,170.—
»	» Φ. Γριμάνην, δι' ἔξοδα καθαρισμοῦ		
	Μουσείου Σπάρτης π. ε.	»	17.—
»	» Κ. Καμπάνην δι' ὄδοιπορικὰ ἐξ		
	Ἀθηνῶν εἰς Δῆλον κατὰ Μάτιον π. ε.	»	21.—
»	» τὸν ἴδιον μετὰ Γ. Σωτηριάδου ἐκ		
	Δήλου εἰς Μύκονον κατὰ Ἰού-		
	λιον π. ε.	»	22.25
»	» τὸν ἴδιον διὰ 3 μεταβάσεις ἐκ Δήλου		
	εἰς Μύκονον κατὰ Αὐγουστον καὶ		
	Σεπτέμβριον.....	»	32.50
»	» τὸν ἴδιον δι' ἔξοδα ἐπιστροφῆς ἐκ		
	Δήλου εἰς Ἀθήνας κατὰ Νοέμβριον	»	35.20
»	» Θ. Καραχάλιον, ἐπιμελητὴν ἀρ-		
	χαιοτήτων, δι' ἀποζημίωσιν αὐ-		
	τοῦ ἐργασθέντος ἐκτὸς τῆς ἔδρας		
	του ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου-29 Δε-		
	κεμβρίου π. ε.	»	144.30
»	» ταμίαν Ἐταιρείας, διὰ δικαίωμα πο-		
	σίμου ὕδατος ἔτους 1909	»	80.— Δρ. <u>3,493.35</u>

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

Χ ρ έ ω σ ι ς	Ποσόν	Π ί σ τ ω σ ι ς	Ποσόν
*Υπόλοιπον 31 Δεκεμβρίου 1909 ..... Εισπραχθέντα από έσοδα Γενικού Προϋπολογισμού » προκαταβολάς ..... » Τράπεζαν Γ. Σκουζέ (έντοκος κατάθεσις) ..... » Ταμείον Λαυρίου Έθν. Στό- λου και Αρχαιοτήτων....	687 65 155,014 95 4,569 — 131,500 — 75,000 — 363,768 60	*Επληρώθησαν εις έξοδα Γενικού Προϋπολογισμού . » Τράπεζαν Γ. Π. Σκουζέ (έντο- κος κατάθεσις)..... » έγγυθοδοσίας..... Υπόλοιπον Ταμείου τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910.....	171,622 06 486,364 10 4,500 — 4,382 44 363,768 60

Έν Αθήναις τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910.

Ο Ταμίας
Α. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

Ο Λογιστής
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΔΟΣ

Ε Ξ Ο Δ Α	Ποσόν	
Είς μισθούς του προσωπικού των Γραφείων	10,556	60
» » » » της Βιβλιοθήκης.....	1,440	—
» » » » επί των αρχαιοτήτων	22,026	30
» » άμοιβάς και άποζημιώσεις του Μουσείου καλών τεχνών, του Έθν. Μουσείου και του εργαστηρίου των έκμαγείων κατά τον Νόμον ΓΤΛΒ' ..	12,600	—
» έξοδα γραφείων, διαχειρίσεως και Βιβλιοθήκης.....	9,186	05
» άνασκαφάς και συντήρησιν αρχαίων μνημείων.....	95,973	89
» δημοσιεύματα	10,693	—
» διαφόρους δαπάνας και άπρόοπτα έξοδα	3,559	07
» έξοδα κεκλεισμένων χρήσεων	3,493	35
	169,528	26

Έν Αθήναις τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910

Ο Ταμίας
ΑΛΕΞ. Α. ΜΥΔΩΝΑΚΟΣ

« ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ »

Ε Σ Ο Δ Α	<i>Ποσόν</i>	
Ἐπί εισφορὰς	2,465	—
» τόκους καὶ μερίσματα	28,895	80
» ἔσοδα ἐκ δημοσιευμάτων	3,871	30
» » ἐκ πωλήσεως ἐκμαγαζίων	760	—
» » διάφορα	1,908	05
» » ἐκ τοῦ Λαχείου	115,000	—
» » ἐκ κεκλεισμένων χρήσεων	18	—
» » ἐξ ὑπολοίπου ἀδιαθέτων πιστώσεων παρελθόντων ἐτῶν	16,640	11
	169,528	26

Ὁ Λογιστὴς
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ	
Ταμείον.....	4,282 44
Μετοχαί 'Εθνικῆς Τραπεζῆς	131,320 —
'Ομολογιαί 'Εθνικοῦ δανείου ἐνοποιήσεως 1898	171,795 75
» πατριωτικοῦ δανείου 30,000,000	35 —
» 'Εθνικοῦ δανείου κεφαλαιοποιήσεως	640 —
Προκαταβολαί	2,116 —
Τράπεζα Γ. Π. Σκουζέ (ἔντοκος κατάθεσις).....	115,613 50
Τράπεζα 'Ανατολῆς » »	60,000 —
Τράπεζα 'Αθηνῶν » »	60,000 —
'Ακίνητα κτήματα	65,170 24
Κατάστημα τῆς 'Εταιρείας.....	259,863 80
Παρακαταθῆκαι δι' ἀρχαιολογικά ἔργα.....	3,200 68
	874,037 41

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910.

Ὁ Ταμίης

ΑΛΕΞ. Α. ΜΥΔΩΝΑΚΟΣ

ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1910

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ	
Υπόλοιπον παρακαταθήκης	26
Κεφάλαιον	874,037 15
	874,037 41

Ὁ Λογιστής
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΛΗΨΟΔΟΣΙΑ

	Χ ρ έ ω σ ι ς					
	Υπόλοιπον 31 Δεκεμβρίου 1909		Πράξεις έντός του έτους 1910		Τό όλον της χρεώσεως	
Ταμείον.....	687	65	363,080	95	363,768	60
Μετοχαι Έθνικης Τραπέζης.....	131,320				131,320	—
Όμολογιαί Έθν. Δανείου ένοποιήσεως 1898	171,795	75			171,795	75
" Πατριωτικού Δαν. 30,000,000	35				35	—
" Έθν. Δαν. Κεφαλαιοποιήσεως	640				640	—
Προκαταβολαι.....	3,685				3,685	—
Τράπεζα Γ. Π. Σκουζέ.....	60,749	40	186,364	10	247,113	50
Χρεώσται έκ γραμματίων λαχείου 1897-1900	1,331	60			1,331	60
Έγγυοδοσιαί.....			1,500	—	1,500	—
Τράπεζα Αθηνών (έντοκος κατάθεσις)...	60,000				60,000	—
Τράπεζα της Ανατολής (έντοκος κατάθεσις)	60,000				60,000	—
Ακίνητα κτήματα.....	65,170	24			65,170	24
Κατάστημα της Έταιρείας.....	259,863	80			259,863	80
Ταμείον του Λαχείου του Έθν. Στόλου...	75,000				75,000	—
Παρακαταθήκαι δι' αρχαιολογικά έργα...	3,200	68			3,200	68
Παρακαταθήκαι δι' άνασκαφάς έν Κεφαλ- ληνίχ.....						
Κεφάλαιον.....			17,941	71	17,941	71
	893,479	12	568,886	76	1,462,365	88

Έν Αθήναις, τη 31 Δεκεμβρίου 1910

Ό Ταμίας

ΑΔΕΞ. Α. ΜΥΛΩΝΑΚΟΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1910

Πίστευσις				Υπόλοιπα τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910					
Υπόλοιπον 31 Δεκεμβρίου 1909		Πράξεις ἐντός τοῦ ἔτους 1910		Τὸ ὅλον τῆς πιστώσεως		Χρέωσις		Πίστωσις	
		359,486	16	359,486	16	4,282	44		
						131,320	—		
						171,795	75		
						35	—		
						640	—		
		1,569	—	1,569	—	2,416	—		
		131,500	—	131,500	—	445,613	50		
		1,331	60	1,331	60				
1,500	—			1,500	—				
						60,000	—		
						60,000	—		
						65,170	24		
						259,863	80		
		75,000	—	75,000	—	3,200	68		
891,978	26 86			891,978	26 86			874,037	26 15
893,479	12	568,886	76	1,462,365	88	874,037	41	874,037	41

Ὁ Λογιστὴς
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

Τῶν Γενικῶν Δογαριασμῶν ἐφ' ὧν ἐπῆλθε μεταβολή ἢ οὐ κατὰ τὴν
χρῆσιν τοῦ 1910.

Α'. Ἐπὶ τῶν Γενικῶν Δογαριασμῶν τοῦ Ἑνεργητικοῦ.

Ταμεῖον.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον	Δρ.	687.65
ἐχρεώθη ὁ Δ/σμός οὗτος μὲ τὰς καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1910 ἐνεργηθείσας εἰσ- πράξεις	»	363,080.95
Τὸ ὄλον.....	»	363,768.60
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐνεργηθείσας πληρωμὰς	»	359,486.16
καὶ ὑπόλοιπον Ταμεῖον τῆς 31 Δεκεμβρίου 1910	»	<u>4,282.44</u>

Χρηματόγραφα

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχον 56 Μετοχαὶ τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς ..	Δρ.	431,320.—
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	<u>431,320.—</u>
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχον 1697 ὀμολογιαὶ Ἐθν. Δανείου ἐνο- ποιήσεως 1898 ἀξίας	»	471,795.75
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	<u>471,795.75</u>
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχον 35 Ὀμολογιαὶ τοῦ Πατριωτικοῦ Δα- νείου τῶν 30,000,000 ἀξίας	»	35.—
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή σημειοῦται: δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910.....	»	<u>35.—</u>
Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχον Ὀμολογιαὶ τοῦ Ἐθν. Δανείου Κε- φαλαιοποιήσεως ἀξίας	»	640.—
ἐφ' ὧν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	<u>640.—</u>

Προκαταβολαὶ ἐπὶ ἀποδόσει Δ/σμοῦ εἰς Ἐφόρους, ἐπιστάτας καὶ λοιποὺς

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὤφειλοντο εἰς τὴν Ἑταιρίαν προκαταβολαὶ ..	Δρ.	3,685.—
ἐπιστάθη ὁ Δ/σμός οὗτος μὲ τὰς καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1910 γενομένης ἀπο- δόσεις προκαταβολῶν	»	4,569.—
ὑπόλοιπον ἀποδοτέων τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	<u>2,116.—</u>

Τράπεζα Γ. Π. Σκουζέ

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπεζῇ Γ. Σκουζέ ἀνήρχετο εἰς . . . . . Δρ.	60,749.40
ἔχρεώθη ὁ Ἄ/σμός οὗτος μὲ τὰς καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1910 γενομένας ἐντόκους καταθέσεις	» 186,364.10
	» <u>247,113.50</u>
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς γενομένας ἀναλήψεις	» 131,500.—
ὑπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910	» <u>115,613.50</u>

Χρεῶσται ἐκ γραμματίων Λαχείου

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 τὸ ὑπόλοιπον τῶν χρεωστικῶν ἐκ γραμματίων Λαχείου ἀνήρχετο ἐν ὅλῳ εἰς . . . . . Δρ.	4,331.60
ἢ ἀπαίτησις αὕτη τῆς Ἑταιρείας ὡς ἐπισφαλῆς ἀπεσβέσθη δι' ἀποφάσεως τῆς Γεν. Συνελεύσεως καὶ ὁ Ἄ/σμός πιστοῦται μὲ	» 1,331.60
ὑπόλοιπον τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	» <u>μηδέν</u>

Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπεζῇ Ἀνατολῆς ἀνήρχετο εἰς . . . . . Δρ.	60,000.—
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή	
Ἐπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	» <u>60,000.—</u>

Τράπεζα Ἀθηνῶν

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπεζῇ Ἀθηνῶν ἀνήρχετο εἰς . . . . . Δρ.	60,000.—
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή	
Ἐπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	» <u>60,000.—</u>

Ἀκίνητα κτήματα

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον . . . . . Δρ.	65,170.24
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, ἐπομένως σημειοῦται ἡ ἀξία αὐτῶν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	» <u>65,170.24</u>

Κατάστημα τῆς Ἑταιρείας

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ἡ ἀξία τοῦ καταστήματος ἀνήρχετο εἰς . . . Δρ.	259,863.80
ἐφ' οὗ οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτοῦ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	» <u>259,863.80</u>

Ταμείον τοῦ Λαχείου τοῦ Ἐθν. Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον	Δρ	75,000.—
ἐχρεώθη ὁ Λ/σμός οὗτος μὲ τὸ ποσὸν ὅπερ ἐχορήγησε τὸ Δημόσιον εἰς τὴν Ἐταιρείαν ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν κληρώσεων τοῦ ἔτους 1910	»	415,000.—
	»	<u>190,000.—</u>
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς παρὰ τῆς Ἐταιρείας γενομένας εἰσπράξεις κρτὰ τὸ ἔτος 1910 κατὰ τοὺς Νόμους 'ΓΤΒ' τοῦ 1909 καὶ 'ΓΨΚΘ' τοῦ 1910	»	190,000.—
	'Υπόλοιπον τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910	<u>μηδὲν</u>

Παρακαταθῆκαι δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα ἐν τῷ Δημοσίῳ Ταμείῳ

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον ὑπὲρ τῆς Ἐταιρείας . . .	Δρ.	3,200.68
ἐφ' οὗ οὐδεμίαι ἐπῆλθε μεταβολή		
	'Υπόλοιπον τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910	<u>3,200.68</u>

Β'. Ἐπὶ τοῦ Λ/σμοῦ τοῦ Παθητικοῦ**Ἐγγυοδοσίαι**

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον	Δρ.	1,500.—
ἐχρεώθη ὁ Λ/σμός οὗτος μὲ τὰς γενομένας πληρωμὰς	»	1,500.—
	'Υπόλοιπον τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910	<u>μηδὲν</u>

Παρακαταθῆκαι δι' ἀνασκαφὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπὸ τοῦ κ. Γοεκοῦρ

Τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον	Δρ.	—,26
--	-----	------

Πληρωτέα ἐντάλματα

Καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1910 ἐξεδόθησαν ἐντάλματα 1,034 ἀξίας	Δρ.	<u>359,486.16</u>
ἀτινα καὶ ἐξωφλήθησαν.		

ΠΙΝΑΞ εμφανίων τήν περιουσίαν τής 'Εταιρείας κατά
τήν 31 Δεκεμβρίου 1910.

'Η περιουσία τής 'Εταιρείας κατά		
τήν 31 Δεκεμβρίου 1909 άνήρ-		
χτο εις		Δρ. 891,978.86
άποτελουμένη εκ των εξής :		
1) από μετρητά εν τῷ Ταμείῳ ..	Δρ.	687.65
2) από 56 μετοχάς τής 'Εθν. Τρα-	»	431,320.—
πέζης		
3) από 1697 ὀμολογίας ἔθνικοῦ θα-	»	171,795.75
νείου ἐνοποιήσεως.....		
4) από 35 ὀμολογίας πατριωτικοῦ	»	35.—
δανείου 30,000,000		
5) από μίαν ἀπόδειξιν καὶ ἓνα ὀρι-		
στικόν τίτλον τοῦ ἔθν. δανείου	»	640.—
Κεφαλαιοποιήσεως		
6) από προκαταβολάς	»	3,685.—
7) από ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῆ	»	60,749.40
Τραπεζῆ Γ. Π. Σκουζά		
8) από χρεώστας ἐκ γραμματίων	»	1,331.60
Λαχείου 1897-1900		
9) από ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῆ	»	60,000.—
Τραπεζῆ τής Ἀνατολῆς		
10) από ἀκίνητα κτήματα ἀξίας..	»	65,170.24
11) από Κατάστημα τής 'Εται-	»	259,863.80
ρείας ἀξίας		
12) από Ταμείον Λαχείου 'Εθν.	»	75,000.—
Στόλου		
13) από παρακαταθήκας δι' ἀρχαι-	»	3,200.68
ολογικά ἔργα		
14) από ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ	»	60,000.—
τῆ Τραπεζῆ Ἀθηνῶν		
Τὸ ὅλον	»	893,479.12
ἐξ ὧν ἀφαιρουμένων τῶν ὀφειλομένων		
1) εις ἐγγυοδοσίαν ἐργολάβου Ν.	Δρ.	1,500.—
Μοσχού		
2) εις ὑπόλοιπον παρακαταθήκης..	»	—,26
		Δρ. 4,500.26
		Δρ. 891,978.86
'Εντός τοῦ ἔτους 1910 ἐπῆλθον αἱ		
ἐξῆς ἀξιομειώσεις :		
α') εις τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου	Δρ.	687.65
τῆς 31 Δεκεμβρίου 1909		
'Εκ μεταφορᾶς... Δρ.		687.65

	Ἐκ μεταφορᾶς... Δρ.	687.65	
	προσετέθησαν αἱ καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1910 ἐνεργηθεῖσαι εἰσπράξεις κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν κατάστα- σιν τῆς κινήσεως τοῦ Ταμείου.	» 363,080.95	
	Τὸ ὄλον	» 363,768.60	
	Ἀφαιρουμένων διτῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐνεργηθειῶν πληρωμῶν	» 359,486.16	
	Ἐμεινεν ὑπόλοιπον κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	» 4,282.44 Δρ.	4,282.44
6)	ἐπὶ τῶν μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 56 τῶν ἀριθμῶν, οὐ- δεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημει- οῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν.....	»	131.320.—
γ)	ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν Ἐθν. δα- νειοῦ ἐνοποιησεως, 1697 τῶν ἀριθμῶν, οὐδεμία ἐπῆλθε μετα- βολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν	»	171,795.75
δ)	ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ πα- τριωτικ. δανείου τῶν 30000000 οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή (ἀριθ- μοὶ 81,885-81,890, 81,892, 81,893,81,895-81,905,81,907- 81,909,81,911-81,914,86,885- 86,889, 187,052-187,053 καὶ 187,055-187,056) σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν.....	»	35.—
ε')	ἐπὶ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ Ἐθν. δα- νειοῦ κεφαλαιοποιήσεως οὐδε- μία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦ- ται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν	»	640.—
ς')	Ἐκ προκαταβολῶν εἰς ἐφόρους, ἐπιμελητὰς καὶ λοιποὺς ἐπὶ ἀποδόσει λ/σμοῦ ὠφειλοντο κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909	» 3,685.—	
	ἀπεδόθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1910 ..	» 4,569.—	
	ἐπομένως ὀφείλονται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910.....	» 2,116.—	» 2,116.—
ζ')	εἰς τὸ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπόλοιπον ἐντόκων κατα- θέσεων παρὰ τῆς Τραπεζῆς Γ. Σκουζῆ	» 60,749.40	
	προσετέθησαν διὰ νέων καταθέσεων ἐντός τοῦ ἔτους 1910	» 186,364.10	
	Εἰς μεταφορὰν... Δρ.	247,113.50 Δρ.	310,189.19

	Ἐκ μεταφορᾶς... Δρ. 247,113.50	Δρ. 310,189.19
καὶ ἀνελήφθησαν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1910	»	<u>131,500.—</u>
ἐπομένως ἔμεινεν ὑπόλοιπον τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	<u>415,613.50</u> » 415,613.50
η) εἰς τοὺς χρεώστας ἐκ γραμματιῶν Λαχείου 1897-1900 ...	»	4,331.60
ἢ ἀπαίτησις αὐτῆ ἀπεσβέσθη δι' ἀποφάσεως τῆς γεν. συνλεύσεως ἐπομένως ὑπόλοιπον κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910	»	<u>4,331.60</u>
θ) εἰς τὸ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ἐκ δρ. 60,000 ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῆ Τραπεζῆ Ἀνατολῆς οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, ἐπομένως τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀνήρ-χето εἰς	»	60,000.—
ι) εἰς τὸ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ἐκ δραχ. 60,000 ὑπόλοιπον ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῆ Τραπεζῆ Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, ἐπομένως τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ὑπόλοιπον τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀνήρ-χето εἰς	»	60,000.—
ια) εἰς τὰ ἀκίνητα κτήματα οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ ἡ ἀξία αὐτῶν	»	65,170.24
ιβ) ἐπὶ τῆς γενομένης δαπάνης μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1899 τοῦ ἀνεγερεθέντος καταστήματος τῆς Ἑταιρείας οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δὲ αὐτὴ ...	»	259,863.80
ιγ) εἰς τὸν Ἂ/σμὸν τοῦ Ταμείου τοῦ Λαχείου τοῦ Ἔθν. Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων ὑπῆρ-χεν ὑπόλοιπον τὴν 31 Δεκεμ-βρίου 1909	»	75,000.—
ἐχρεώθη ὁ Ἂ/σμός αὐτός μετὰ τὸ πα-σὸν, ὑπερ ἐχορήγησε τὸ Δημό-σιον ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν κληρώσεων τοῦ ἔτους 1910 ..	»	<u>115,000 —</u>
Εἰς μεταφορὰν... Δρ. 190,000.—	Δρ.	<u>870,836.73</u>

Εκ μεταφορᾶς... Δρ. 190,000.— Δρ. 870,836.73	
καὶ ἐπιστώθη μὲ τὰς παρὰ τῆς 'Εταιρείας γενομένας εἰσπρά- ξεις κατὰ τὸ ἔτος 1910, κατὰ τοὺς Νόμους 'ΓΤΛΒ' τοῦ 1909 καὶ 'ΓΨΚΘ' τοῦ 1910.	» 190,000.—
ὑπόλοιπον τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910	» μηδὲν
ιδ') τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 ὑπὲρ- χεν ὑπόλοιπον παρακαταθηκῶν δι' ἀρχαιολογικὰ ἔργα.	» 3,200.68
οὐδεμίαν ἐπῆλθε μεταβολή, σημει- οῦται δὲ τὸ ὑπόλοιπον.	» <u>3,200.68</u> » <u>3,200.68</u>
	<u>874,037.41</u>

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἢ περιουσία τῆς
'Εταιρείας κατὰ τὴν 31 Δε-
κεμβρίου 1910 ἀποτελεῖται:

1) ἀπὸ μετρητὰ.	Δρ. 4,282.44
2) » 56 μετοχὰς 'Ἐθν. Τραπ.	» 131,320.—
3) » 1697 ὁμολογίας ἔθν. δα- νειοῦ ἐνοποιήσεως.	» 171,795.75
4) ἀπὸ 35 ὁμολογίας πατριωτι- κοῦ δανείου 30,000,000..	» 35.—
5) ἀπὸ μίαν ἀπόδειξιν καὶ ἓνα ὀρι- στικὸν τίτλον τοῦ ἔθν. δα- νειοῦ Κεφαλαιοποιήσεως..	» 640.—
6) ἀπὸ προκαταβολὰς.	» 2,116.—
7) » ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῆ Τραπ. Γ. Π. Σκουζέ..	» 115,613.50
8) ἀπὸ ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῆ Τραπέζης τῆς 'Ανατολῆς	» 60,000.—
9) ἀπὸ ἔντοκον κατάθεσιν παρὰ τῆ Τραπέζης 'Αθηνῶν.	» 60,000.—
10) ἀπὸ ἀκίνητα κτῆματα ἀξίας..	» 65,170.24
11) » κατὰστημα τῆς 'Εταιρείας	» 259,863.80
12) » παρακαταθήκας δι' ἀρ- χαιολογικὰ ἔργα.	» 3,200.68
Τὸ ὅλον.	» <u>874,037.41</u>
'Ἐξ ὧν ἀφαρουμενῶν τῶν ὀφειλο- μένων εἰς ὑπόλοιπον παρα- καθήκης.	» 26
'Υπολείπεται καθαρὰ περιουσία τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910.	Δρ. <u>874,037.15</u>

'Ἐν 'Αθήναις, τῆ 31 Δεκεμβρίου 1910.

'Ο Ταμίας
Α. Α. ΜΥΔΩΝΑΚΟΣ

'Ο Λογιστὴς
Κ. Α. ΜΙΣΙΟΣ

Ε Κ Θ Ε Σ Ι Σ

ΤΩΝ

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

*συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ Συμβουλίου κ. Χρ.
Τσοῦντα καὶ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῶν
ἐταίρων τῇ 9 Ἰανουαρίου 1911.*

Κύριοι.

Κατὰ τὸ πρὸ ὀλίγου λῆξαν ἔτος ἐπῆλθεν εἰς τὰ τῆς Ἐταιρείας ἡμῶν σπουδαιότατη μεταβολή, ἣτις καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1910 ἀνέτρεψε καὶ ἄλλως ἐπέδρασε σημαντικῶς ἐπὶ τῶν πράξεων τοῦ λογοδοτοῦντος συμβουλίου· ἔνεκα τούτου ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν πρῶτον περὶ αὐτῆς.

Ἐν τῇ περυσινῇ ἡμῶν λογοδοσίᾳ ἀνεφέραμεν, ὅτι νόμος ψηφισθεὶς τὸ 1909, ὁ ΓΤ4Β' καθίστα τὴν οἰκονομικὴν θέσιν τῆς Ἐταιρείας δυσχερῆ· διότι, ἐνῶ ἐπέβαλλεν αὐτῇ πολλὰς νέας ὑποχρεώσεις, συγχρόνως ἐμείου τὰ ἐκ τοῦ λαχείου ἔσοδά της κατὰ 100 χιλιάδας δραχμῶν, αἵτινες διετίθεντο διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ἀρχαιολογικοῦ τμήματος. Ἄλλ' ὁ νόμος ἐκεῖνος ἔσχε καὶ ἄλλο δυσάρεστον ἀποτέλεσμα· ἐπέφερε σύγχυσιν ἐξουσίας μεταξὺ Ἐταιρείας καὶ Ὑπουργείου, ἐκινδύνευε δὲ δι' αὐτοῦ ἡ Ἐταιρεία ἢ νὰ ἀποβάλλῃ τελείως τὸν χαρα-

κτῆρα ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτου σωματείου οἰκιοθελῶς παρέχοντος τὴν συνδρομὴν του εἰς τὴν Κυβέρνησιν πρὸς ἐπιτυχίαν κοινῶν σκοπῶν ἢ νὰ περιέρχεται συχνὰ εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὡς πρὸς τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ.

Ἡ ἀνώμαλος αὕτη κατάστασις παρεκίνησεν, ὡς φαίνεται, τὴν νέαν Κυβέρνησιν, ἣτις εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1910 εὐρίσκετο εἰς τὰ πράγματα, νὰ σκεφθῆ περὶ ριζικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους· ἔκρινε δέ, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀναλάβῃ τὸ Δημόσιον πᾶσαν τὴν φροντίδα τῆς φυλάξεως καὶ συντηρήσεως τῶν ἀρχαίων, καὶ καθόλου πᾶσαν τὴν διοικητικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰς δαπάνας αὐτῆς, ν' ἀφήσῃ δὲ εἰς τὴν Ἐταιρείαν τὰ καθαρῶς ἐπιστημονικὰ ἔργα, ἣτοι τὰς ἀνασκαφὰς καὶ τὰ δημοσιεύματα. Αἱ γνώμαι αὗται τῆς Κυβερνήσεως διευτυπώθησαν εἰς δύο νομοσχέδια, τὰ περὶ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου καὶ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, ἅτινα ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἰσχύουσιν ἀπὸ 1^{ης} Ἰουλίου τοῦ 1910 ὡς νόμοι τοῦ Κράτους.

Ἡ Ἐταιρεία ἡμῶν βεβαίως οὐχὶ δυσaréστως ἀπαλλάσσεται τῶν διοικητικῶν βαρῶν καὶ εὐθυνῶν καὶ οὐχὶ δυσaréστως βλέπει ἑαυτὴν περιοριζομένην εἰς τὰ ἔργα, ἅτινα ἀνεκαθεν ὑπῆρξαν ὁ κυριώτατος σκοπὸς τῆς, ἣτοι εἰς τὴν ἀνεύρεσιν καὶ συλλογὴν τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν. Δυστυχῶς ὅμως καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1910 ἐφαρμόζουσα πρόγραμμα αὐστηρῶν οικονομιῶν ἔκρινε, ὅπως καὶ ἡ προηγουμένη, ὅτι τὸ Κράτος δὲν ἠδύνατο νὰ δαπανᾷ ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων καθόλου πλέον τῶν 300 χιλιάδων δραχμῶν, αἵτινες ἐδίδοντο πρότερον ἐκ τοῦ λαχείου εἰς τὴν Ἐταιρείαν, καὶ ἔνεκα τούτου ὁ περὶ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου νόμος ἀνέγραψεν κύριον πόρον αὐτοῦ τὰς 300 ἐκείνας χιλιάδας, ὥρισε δὲ νὰ χορηγῶνται ἐξ αὐ-

τῶν εἰς τὴν Ἑταιρείαν 30 χιλιάδες μόνον, ὧν αἱ δώδεκα χιλιάδες διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, αἱ δέκα διὰ τὴν βιβλιοθήκην καὶ αἱ λοιπαὶ ὀκτὼ πρὸς ἔλευθέραν χρῆσιν.

Ἐφαρμοσθέντων τῶν νόμων τούτων, ὡς εἶπομεν, ἀπὸ 1^{ης} Ἰουλίου, τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τῆς Ἑταιρείας δι' ἅλον τὸ ἔτος 1910 ὑπῆρξαν, ὡς εἶναι εὐνόητον, πολὺ διάφορα τῶν προϋπολογισθέντων. Ἀντὶ τῶν 200 χιλιάδων ἐκ τοῦ λαχείου, εἰσεπράξαμεν 11 $\frac{1}{2}$ χιλιάδας μόνον, πάντα δὲ τὰ ἔσοδα ἡμῶν ἀνῆλθον εἰς 152,918 δραχμάς, τὰ δ' ἔξοδα εἰς 169,528 δραχμάς· ὥστε προέκυψεν ἔλλειμμα ἐκ δρ. 16,610, ὅπερ ἐκαλύφθη ἐκ περισσευμάτων τῶν παρελθόντων ἐτῶν.

Μεταβαίνοντες νῦν εἰς τὰ ἄλλα τῆς λογοδοσίας ἡμῶν ἀναφέρομεν, ὅτι ἐνεγράφησαν νέοι ἑταῖροι πέρυσι 17, ἀπέθανον δ' ἐκ τῶν παλαιῶν τακτικῶν δύο, ὁ πρῶν πρωθυπουργὸς Κ. Κωνσταντόπουλος καὶ ὁ ἐν Marburg τῆς Γερμανίας Dr W. Altmann· ἐπίσης ἀπέθανον δύο ἐκ τῶν ἐπιτιμίων ἡμῶν ἑταίρων, ὁ Hamdy-Bey, διευθυντῆς τοῦ ὀθωμανικοῦ Μουσείου ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὁ ἐν Στρασβούργῳ καθηγητῆς Michaelis, ὁ διάσημος συγγραφεὺς τοῦ περὶ Παρθενῶνος βιβλίου καὶ ἄλλων δοκιμωτάτων ἔργων.

Ἀνασκαφαὶ ἐξετελέσθησαν ἐν Ἀθήναις, ἐν Πειραιεῖ, ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Φωκίδι, ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν Χαλκίδι καὶ Ἐρετρίᾳ, ἐν Νάξῳ, ἐν τῇ Τεγεάτιδι καὶ ἐν Λακωνίᾳ.

Ἐν Ἀθήναις ἐξηκολούθησε πρῶτον ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Κεραμεικοῦ, διηύθυνε δ' αὐτήν, ὡς καὶ πέρυσιν, ὁ καθηγητῆς κύριος Brückner συνεργὸν ἔχων τὸν ἔφορον κ. Οἰκονόμον. Κατ' αὐτὴν ἐξηρευνήθη ἰδίως ὁ τριγωνικὸς χῶρος ὁ κείμενος μεταξὺ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀγ. Τριάδος, τῆς ὁδοῦ τῶν τάφων καὶ τοῦ Ἡριδανοῦ, ἐφάνη δὲ ὅτι ἔκειντο

ἐνταῦθα τρία πιθανῶς ἱερά, ὧν τὸ ἐν ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τοὺς Τριτοπατρεῖς, τὸ ἄλλο ἴσως εἰς τὴν Ἑκάτην. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Ἡριδανοῦ ἦγεν ἡ Ἱερά ὁδός, ἐκ τῆς κοίτης δὲ τοῦ ποταμοῦ ἀρχόμενα πλείονα ὑδραγωγεῖα διωχέτευον τὸ ὕδωρ αὐτοῦ πρὸς δυσμᾶς—ἐν ἡ δύο καὶ πρὸς μεσημβρίαν—ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν. Ἄλλας σπουδαίας τοπογραφικὰς λεπτομερείας ἀναγκαζόμεθα νὰ παραλίπωμεν ἐνταῦθα. Τὰ εὐρήματα δὲ τῆς ἀνασκαφῆς ὑπῆρξαν τσαῦτα καὶ τοιαῦτα, ὥστε ταξινομηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Οἰκονόμου ἐν τῷ παρὰ τὸ Δίπυλον φυλακείῳ ἀπετέλεσαν συλλογὴν διδακτικωτάτην. Τὰ περιεργότατα ἐξ αὐτῶν εἶναι 44 ὄστρακα ἢτοι τεμάχια πηλίνων ἀγγείων, ἅτινα εἶχον χρησιμεύσει κατὰ τινα ἐξοστρακισμὸν γεόμενον ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· ἔνδεκα φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ γνωστοῦ πολιτικοῦ Θουκυδίδου τοῦ υἱοῦ τοῦ Μελησίου, 26 δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κλειπίδου, ὅστις τὸ 428 ἦτο στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων.

Ἐν γένει τὰ πορίσματα τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Κεραμικοῦ ὑπῆρξαν πολλοῦ λόγου ἄξια, ἡ Ἐταιρεία δ' ἡμῶν ὀφείλει εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν κ. Brückner διὰ τὸν ἀκάματον ζήλον καὶ τὴν μεγίστην ἀκρίβειαν, μεθ' ὧν διηύθυνεν αὐτήν. Δυστυχῶς ἕνεκα τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς τε Ἐταιρείας καὶ τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου δὲν φαίνεται πιθανόν, ὅτι αἱ ἐργασίαι τοῦ Κεραμικοῦ ἢ ἀπαναληφθῶσι ταχέως.

Δευτέρα τῶν ἐν Ἀθήναις ἀνασκαφῶν ἦτο ἡ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἀγορᾶς, ἧς μέγα μέρος εἶχεν ἀποκαλύψει ἡ Ἐταιρεία ἡμῶν ἤδη τὸ 1890 καὶ 1891. Τὸ νῦν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν κυρίων Π. Καστριώτου καὶ Α. Φιλαδελφέως καθαρισθὲν τμήμα ἔχει ἐπιφάνειαν 900 περίπου τετραγ. μέτρων, ἐκ τῶν ἀποκαλυφθέντων δὲ κτισμάτων ἄξια ἰδίως

μνείας είναι τὰ λείψανα μαρμαρίνης κρήνης. Τὰ ἄλλα εὐρήματα, ἤτοι γλυπτὰ, μέλη ἀρχιτεκτονικὰ καὶ ἐπιγραφαί, εἶναι πολλά, δυστυχῶς ὅμως σχεδὸν πάντα δεινῶς ἐφθαρμένα ἢ λίαν κολοβά. Πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἀνασκαφῶν τούτων καὶ ἀποκάλυψιν ἑλης τῆς ἀγορᾶς εἶναι ἀνάγκη ν' ἀπαλλοτριωθῶσι μεγάλαι ἰδιωτικαὶ οἰκίαι, ὅπερ εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ γίνη. Ἐπὶ τοῦ χώρου ὅμως τῆς ἀγορᾶς εἶναι ἐκτισμένον καὶ τὸ πεπαλαιωμένον οἰκοδόμημα τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρτοποιείου, οὗ τὸ γήπεδον συνέχεται μετὰ τοῦ ἀνεσκαμμένου χώρου, ἢ Ἐταιρεία δὲ ἡμῶν καὶ ἄλλοτε εἶχε παρακαλέσει τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν νὰ μεταθέσῃ ἐκεῖθεν τὸ ἀρτοποιεῖον καὶ ἐσχάτως πάλιν ὁ ἀντιπρόεδρος ἡμῶν ἐπανέλαβεν αὐτοπροσώπως τὴν παράκλησιν παρὰ τῶ προέδρῳ τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργῶ τῶν Στρατιωτικῶν. Ὁ κύριος πρωθυπουργὸς ἐδέχθη εὐμενῶς τὴν αἴτησιν, ἐλπίζομεν δ' ὅτι ταχέως θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἀνασκαφὴν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο.

Τρίτη ἀνασκαφὴ ἐν Ἀθήναις γενομένη εἶναι ἡ τῆς Πνυκός. Ἀφορμὴν εἰς ταύτην ἔδωκεν ὁ ἐν Μονάχῳ καθηγητῆς καὶ ἐπίτιμος ἑταῖρος ἡμῶν κύριος Drerup, ὅστις δι' ἐπιστολῆς παρεκάλεσε τὴν Ἐταιρείαν ν' ἀναλάβῃ τὴν διὰ σκαφῆς ἐξακρίβωσιν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐκτίσθη τὸ μέγα ἀνάλημμα τῆς Πνυκός. Τὸ Συμβούλιον, προθύμως δεχθὲν τὴν πρότασιν, ἀνέθηκε τὸ ἔργον εἰς τὸν ἔφορον καὶ σύμβουλον κ. Κουρουγιώτην καὶ εἰς τὸν Γραμματέα τῆς Ἐταιρείας, τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς σκαφῆς ὑπῆρξεν ὅλως ἀπροσδόκητον. Διότι ἐνῶ πρότερον ἐπίστευον οἱ μὲν πλείστοι, ὅτι τὸ ἀνάλημμα ἐκεῖνο ἐκτίσθη περὶ τὸ 500 περίπου πρὸ Χρ., ὁ δὲ Drerup ὅτι ἀνέρχεται εἰς τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχὴν, νῦν ἀπεδείχθη ἐκ τοῦ εἶδους τῆς ἐπιχώσεως, ἥτις πληροῖ τὸν ὀπισθεν αὐτῶν χώρον, ὅτι πιθανῶς εἶναι ὅστε-

ρώτερον καὶ τοῦ τέλους τοῦ 4^{ου} πρὸ Χρ. αἰῶνος. Συγχρόνως ὅμως ἀπεδείχθη, ὅτι καὶ πρότερον ὁ χώρος ἐκεῖνος εἶχεν ὁμοίαν περίπου ὄψιν, μικροτέραν δὲ μόνον ἔκτασιν· διότι ἔσωθεν τοῦ μεγάλου ἀναλήμματος καὶ εἰς ἀπόστασιν ἑπτὰ μέτρων ἀπ' αὐτοῦ ἀνεκαλύφθησαν τὰ λείψανα ἄλλου τοίχου, ἐκ μικροτέρων λίθων ὠκοδομημένου, ὅστις ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς του φαίνεται ὅτι ἦτο ἐπίσης ἀνάλημμα πρὸς συγκράτησιν τῶν χωμάτων. Ἡ ἡλικία τοῦ ἀρχαιότερου τούτου ἀναλήμματος δὲν ἐστάθη δυνατὸν νὰ ὀρισθῇ ἀκριβέστερον, σημαντικὸν ὅμως εἶναι, ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἀνασκαφὴν οὐδὲ ἐν τεμάχιον ἀγγείου παλαιότερου τοῦ 5^{ου} αἰῶνος εὐρέθη.

Ἄλλη μικρὰ σκαφὴ ἐν Ἀθήναις ἔγινεν ἐν τῇ θέσει τοῦ λεγομένου ἀρχαίου βουλευτηρίου, ἐνθα τὸ 1851 εἶχεν ἀνακαλυφθῆ τεῖχος μεταγενέστερον ἐκτισμένον ἐξ ἀρχαίων ὑλικῶν. Ἡ Ἑταιρεία εἶχεν ἀπαλλοτριώσει τότε καὶ ἀνασκάψει μέρος τοῦ χώρου, ἄλλο δὲ μέρος ἠγγόρασε κατόπιν τὸ Δημόσιον. Ἐπειδὴ ὅμως ἐσχάτως ἐγεννήθη φιλονεικία μετὰ τινος τῶν γειτόνων, τὸ Συμβούλιον πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἐπὶ τοῦ χώρου δικαιωμάτων τῆς Ἑταιρείας ἐπανέλαβε τὴν ἀνασκαφὴν διὰ τοῦ κ. Κουρουνιώτου καὶ ἀνεκάλυψεν ἀρκετὸν ἀκόμη μέρος τοῦ μεταγενεστέρου τείχους, εὗρε δὲ τεμάχιά τινα ἐπιγραφῶν καὶ γλυπτῶν, ἐν οἷς καὶ μαρμαρίνην κεφαλὴν τοῦ τύπου τοῦ λεγομένου Ἀπόλλωνος τοῦ Ὀμφαλοῦ.

Τελευταῖον, ἐπειδὴ ὁ Ἀμερικανὸς ἀρχαιολόγος κ. Johnson εἶχε παρατηρήσει, ὅτι εἰς τινὰ μεταγενέστερον τοῖχον τῆς Ἀκροπόλεως ὑπῆρχον ἐντετοιχισμένοι ἐνεπίγραφοι λίθοι, ἀνέλαβεν ἡ Ἑταιρεία νὰ ἐξαίρεση πάντας τοὺς θεμελίους λίθους τοῦ τοίχου καὶ ἔπειτα νὰ ἀνοικοδομήσῃ αὐτοὺς πάλιν. Μεταξὺ τῶν οὕτως ἐξαχθέντων λίθων εὐρέθησαν δέκα ἐνεπίγραφοι, ἐν οἷς δύο ψηφίσματα τοῦ 4^{ου} αἰῶ-

νος ἔχοντα ἱστορικὴν σπουδαιότητα, προσέτι δ' ἀνεκαλύφθη κολοβόν, ἀλλ' ἀξιολογώτατον ἄλλως ἀνάγλυφον ἀρχαϊκῆς ἐργασίας φέρον ἐπὶ ἑκατέρας τῶν πλευρῶν μορφὴν Ἀθηνᾶς, ὣν ἡ ἐτέρα εἶναι πτερωτῆ. Ἡ ἐξαγωγή τῶν λίθων ἐγένετο ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ τότε ἐφόρου τῆς Ἀκροπόλεως κ. Σκιᾶ.

Ἐν Πειραιεῖ παρουσιάσθησαν κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς ἀσφαλτώσεως τῶν ὁδῶν ἐν μὲν τῇ ὁδῷ Φιλωνος λείψανα οἰκοδομῆς τῶν ἐσχάτων ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἐν δὲ τῇ λεωφόρῳ Σωκράτους ὑπόνομος καὶ παρ' αὐτὴν δεξαμενὴ ἢ τετράγωνον φρεατοειδὲς ἀνοιγμα. Ὁ κ. Ἰάκ. Δραγάτης, ἔφορος τότε τῶν ἐν Πειραιεῖ ἀρχαιοτήτων, ὅστις ἔλαβε παρὰ τῆς Ἐταιρείας ἐντολὴν νὰ προβῇ εἰς περαιτέρω ἐρεῦνας, εὔρεν ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς πλὴν ἄλλων συντριμμάτων μαρμαρίνην κεφαλὴν Διονύσου καὶ ἀκέφαλον ἀγαλμάτων Κυβέλης.

Ἐν Θήβαις ἀνεσκαψεν ὁ ἔφορος κ. Κεραμόπουλος μυκηναϊκοῦς τινὰς θαλαμοειδεῖς τάφους καὶ εὔρεν ἐντὸς αὐτῶν διάφορα ἐκ τῶν συνήθων κτερισμάτων, προσέτι δὲ καὶ δύο χαλκᾶς πόρπας. Ἐνὸς ἐκ τῶν τάφων αἱ παραστάδες τοῦ στομίου ἦσαν κεκονιαμένα καὶ ἐζωγραφημένα, ἀλλ' ἡ παράστασις ἦτο δυστυχῶς ἀδιάγνωστος.

Ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν ἀνεκαλύφθησαν, ὡς γνωστόν, πρό τινων ἐτῶν καὶ λείψανα σημαντικοῦ μυκηναϊκοῦ οἰκοδομήματος, ἴσως ἀνακτόρου, τοῦ ὁποίου ἐλάχιστον μέρος ἀνεσκάφη μέχρι τοῦδε, διότι ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἐκτισμένα, πλὴν ἄλλων ἰδιωτικῶν ἐργαστηρίων ἢ οἰκημάτων, καὶ τὰ κρεοπωλεῖα τοῦ δήμου. Ἐπειδὴ δὲ πέρυσιν ὁ κύριος Goekoop, ἐπιτίμιος ἡμῶν ἐταῖρος, ἐδήλωσεν εἰς τὴν Ἐταιρείαν ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ καταβάλλῃ τὴν δαπάνην οἰασδῆποτε ἀνασκαφῆς σχέσιν ἐχούσης πρὸς τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχὴν, τὸ Συμβούλιον ἐσκέφθη νὰ διαθέσῃ

τὴν προσφορὰν ταύτην εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἐν Θήβαις οἰκοδομήματος καί, ἵνα γίνῃ ἀρχὴ τοῦ ἔργου, ἐψήφισε τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν πρὸς κατεδάφισιν τῶν κρεοπωλείων καὶ ἀνοικοδόμησιν αὐτῶν ἀλλάχου· δυστυχῶς ὁμοῦ καὶ δημοτικαὶ ἀρχαὶ τῶν Θηβῶν δὲν φαίνονται μέχρι τοῦδε πολὺ πρόθυμοι νὰ διευκολύνωσι τὸ ἔργον, ὅπερ τὴν πόλιν των πρῶτην θὰ ἐτίμα καὶ θὰ ὠφέλει.

Ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ Φωκίῳ ὁ ἔφορος κ. Σωτηριάδης ἐξηκολούθησε τὰς ἐπὶ προϊστορικῶν θέσεων ἐρεύνας, ἃς ἀπὸ ἐτῶν ἐνεργεῖ εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἀνεκάλυψε δὲ ἐν Φωκίῳ πρὸς τὸ χωρίον «Καλύβια Ἁγ. Μαρίνης» νέαν θέσιν, ἣτις κατὰ τὴν γνώμην του εἶναι ἀληθῆς καὶ σημαντικὸς προϊστορικὸς συνοικισμὸς. Ἐν αὐτῷ ἔσκαψε τρεῖς βόθρους μέχρι βάθους 3½ μ. καὶ εὔρε πληθὸς ἀγγείων ἀνηκόντων εἰς τὸν πρῶτον (προμυκηναϊκόν) χαλκοῦν αἰῶνα, οὐδὲν δὲ τεμάχιον τοῦ λιθικοῦ αἰῶνος οὐδὲ ἐργαλεῖον τι λίθινον, πλὴν μιᾶς λεπίδος ὄψιανου. Οὐδεμίαν λοιπὸν ἀμφιβολίαν ἀπομένει, ὅτι ἡ ἐπίχωσις τῶν 3½ μ. ἐσχηματίσθη μεταξύ τοῦ λιθικοῦ αἰῶνος καὶ τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς. Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶναι σπουδαία διὰ τὸν ἀκριβέστερον καθορισμὸν τῆς χρονολογίας τῶν διαφόρων προϊστορικῶν περιόδων ἐν Βοιωτίᾳ, δικαίως δὲ ὁ κ. Σωτηριάδης ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἐταιρείαν ἐκθέσει του ἐλπίζει ἀξιόλογα συμπεράσματα ἐκ τῆς περαιτέρω σκαφῆς τοῦ συνοικισμοῦ τούτου.

Ἐν Θεσσαλίᾳ εἰργάσθη καὶ πέρυσιν ὁ ἔφορος κ. Ἀρβανιτόπουλος. Ἐν μικρᾷ σκαφῇ γενομένη ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ἁγ. Θεοδώρων τοῦ Βόλου, ἔνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἰωλκός, εὔρε τρεῖς ἐπιγραφὰς καὶ ἀρχιτεκτονικὰ τινὰ μέλη δωρικοῦ ναοῦ, βαθύτερον δὲ τεμάχιον ἀγγείων καὶ πόρπας γεωμετρικὰς. Ἐν Παγασαῖς ἐπεράτωσε τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ δευτέρου πύργου τοῦ περιέχοντος γραπτὰς στήλας καὶ εὔρε περὶ τὰς 100 νέας στήλας, ὧν μία μετὰ γραπτῆς εἰκόνας

γυναικὸς φυσικοῦ σχεδὸν μεγέθους. Ἡ μοναδικὴ συλλογὴ γραπτῶν στήλων τοῦ μουσείου Βόλου ἐπλουτίσθη οὕτω σπουδαίως. Τρίτην μικρὰν ἀνασκαφὴν ἐνήργησεν ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ὀσσης, ἔνθα ἀνεκαλύφθη σπήλαιον ἱερὸν τῶν Νυμφῶν, εὑρε δ' αὐτόθι ἐπιγραφὰς τινὰς ἀναθηματικὰς, πήλινα εἰδώλια, δακτυλίους καὶ νομίσματα. Ἡ ἀνασκαφὴ δὲν ἐπερατώθη ἕνεκα τῶν βροχῶν. Τέταρτον ἔσκαψεν ὁ αὐτὸς ἔφορος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Γόννων, ἔνθα ἀνεκάλυψε κατὰ τὴν ἔκθεσιν, ἣν ὑπέβαλε, τὰ λείψανα κυκλοτεροῦς ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος καὶ περὶ αὐτὰ μαρμάρινα καὶ πήλινα ἀγαλμάτια, βελόνας ὀστείνας, πόρπας, ἀγγεῖα κτλ. Προσέτι εὑρε 133 ἐνεπιγράφους στήλας, ὧν πέντε εἶναι ἀναθηματικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ ψηφίσματα ποικίλα, ἰδίως προξενίας, ἀμφισθητήσεις ὀρίων, ἱερός τις νόμος κ. ἄ.

Εἰς τὰ περὶ τῆς Χαλκίδος ὁ σύμβουλος κ. Παπαβάσιλειου ἐνήργησε διαφόρους δοκιμὰς, κατὰ τὰς ὁποίας, πλὴν ἄλλων τινῶν ἀρχαίων, εὑρε καὶ δέκα μυκηναϊκοὺς τάφους ἐκ τῶν κτερισμάτων δέ, τὰ ὅποια συνέλεξεν ἐν αὐτοῖς, ἀναφέρομεν 40) σχεδὸν ἀκέραια πήλινα ἀγγεῖα καὶ ἄλλα πολλὰ εἰς τεμάχια, τρία πήλινα εἰδώλια, πλῆθος ψήφων περιδεραιῶν ἐκ διαφόρων λίθων ἢ ὑαλομάζης, τρεῖς ἄλλας ψήφους ἐξ ἠλέκτρου καὶ τέσσαρας χρυσᾶς, ὧν μία ἔχει τὸ σχῆμα κεφαλῆς βοός, πέντε βούκρανα ἐξ ὑαλομάζης, σφονδύλια λίθινα, αἰχμὴν δόρατος, ξίφος, μαχαίριον καὶ σμίλην χαλκῆν κ. ἄ.

Ἐν Ἐρετρίᾳ δὲ ὁ ἔφορος καὶ σύμβουλος κ. Κουρουγιώτης ἀπεπεράτωσε τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνηρόρου Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ ὁ ἴδιος εἶχεν ἀνακαλύψει ἄλλοτε σπουδαιότατα λείψανα ἀρχαϊκῆς πλαστικῆς κοσμοῦντα σήμερον τὸ μουσεῖον τῆς Χαλκίδος. Τοῦ ναοῦ τὸ ἡμισυ περίπου ἔκειτο ἐντὸς ξένου κτήματος, ἀπαλλοτριωθέντος δὲ

τούτου πρό τινων ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας συνετελέσθη πέρυσιν ἢ ἀνασκαφή. Ἐξ αὐτῆς ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Κουρουνιώτου, ὅτι ὁ ναός, εἰς ὃν ἀνήκον τὰ μνημονευθέντα ἀρχαῖκά γλυπτὰ, κατεστράφη ὑπὸ τῶν Περσῶν πιθανῶς καὶ ὅτι εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ὠκοδομήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 5^{ου} αἰῶνος ἄλλος μεγαλύτερος ναός. Ἀλλὰ καὶ τοῦ παλαιότερου, ὑπὸ τῶν Περσῶν καταστραφέντος ναοῦ, εἶχε προηγηθῆ ἔν τῷ αὐτῷ χώρῳ ἄλλο πιθανῶς ἱερὸν· διότι ὑπὸ τὸν ναὸν ἀνεκαλύφθησαν μεγάλα τμήματα τριῶν ἐλλειψοειδῶν κτισμάτων ἀνερχομένων εἰς τὴν γεωμετρικὴν ἐποχὴν, ὡς ἐβεβαιώθη ἐκ τῆς παρ' αὐτὰ εὑρέσεως τεμαχίων γεωμετρικῶν ἀγγείων. Προσέτι ὁ κ. Κουρουνιώτης ἐνήργησε μικρὰν σκαφὴν καὶ εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ἐρετρίας, ἔνθα εἶχεν εὑρεθῆ ἄλλοτε μικρὸν ἱερὸν, ἐβεβαιώθη δὲ νῦν ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἀνήκεν εἰς τὴν Δήμητραν καὶ Κόρην καὶ ἦτο τὸ Θεσμοφόριον.

Ἐν Νάξῳ ἐπανελάβε καὶ ἐφέτος τὰς ἐρεῦνας τοῦ ὁ σύμβουλος κ. Κλῶν Στέφανος. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπεράτωσε τὴν πέρυσιν ἀρξαμένην ἀνασκαφὴν τῆς προμυκηναϊκῆς ἀκροπόλεως Πολιχνίου (Καστράκι) καὶ ἐνήργησε μικρὰν δοκιμαστικὴν σκαφὴν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως Ῥιζοκαστελιᾶς, κατόπιν δ' ἠσχολήθη εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ προϊστορικοῦ νεκροταφείου «Ἀφεντικῶν» παρὰ τὸ χωρίον Κάτω Σαγγρί. Ἐνταῦθα ἤνοιξεν 170 τάφους, ἐξ ὧν ἀπεκόμισεν οὐχὶ ὀλίγα πύλινα καὶ τινα μαρμάρινα ἀγγεῖα καὶ ἄλλα τινα κτερίσματα, προσέτι δὲ τρία μαρμάρινα εἰδῶλια, ὧν ἓν—κολοδὸν δυστυχῶς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας—παριστάνει ἄνδρα καθήμενον ἐπὶ ἑδρας καὶ παίζοντα μουσικὸν ὄργανον. Τὸ σχῆμα τῶν τάφων τῶν «Ἀφεντικῶν» εἶναι τὸ σύνθηες τῶν κιβωτοειδῶν κυκλαδικῶν, παρουσιάζει ὅμως ἢ κατασκευὴ των παραλλαγὰς τινὰς, αἱ ὁποῖαι ἀλλαγῶν δὲν παρατηρήθησαν ἢ δὲν ἐπιστώθησαν ἀσφαλῶς.

Ἐν δύο τόποις τῆς Τεγεάτιδος ἔσκαψεν ὁ ἔφορος κ. Ῥωμαῖος. Συνετέλεσε τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ παρὰ τὸν Ἁγ. Σώστην ἱεροῦ, ἣν εἶχεν ἀρχίσει πέρυσι, ἀνεκάλυψε δὲ δύο τοίχους τοῦ περιβόλου ἐκτισμένους ἐξ ὀγκολίθων. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου ὑπῆρχεν ἀναμφιδόλως οἰκημά τι, ἐξ οὗ ἐσώθησαν ἀνθεμωτοὶ ἀκροκέραμοι καὶ ἐνεπίγραφοι κεραμίδες, προσέτι δὲ χάσμα φυσικὸν ἐν τῷ βράχῳ ἡμικυκλικὸν τὸ σχῆμα καὶ βάθους δύο μέτρων, ὅπερ εἶχε βεβαίως σχέσιν πρὸς τὴν λατρείαν, διότι ἐβεβαιώθη ὅτι ἔμμενε κενὸν καὶ ἀνοικτὸν μέχρι τῶν μ. Χρ. χρόνων. Ἐκ τῶν εὕρημάτων τὰ κυριώτερα εἶναι μικρὸν χαλκοῦν ἀγαλμα θεᾶς καθήμενης ἐπὶ θρόνου, τέχνης ἐπιμελεστάτης τῶν ἀρχῶν τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, πολυάριθμα τεμάχια πηλίνων ἀγαλμάτων φυσικοῦ μεγέθους, ἐν οἷς ἐξ ἀκέραιαι κεφαλαί, περὶ τὰ 50 ἀκέραια εἰδώλια καὶ 35 ἐνεπίγραφοι κεραμίδες. — Ἡ δευτέρα ὑπὸ τοῦ κ. Ῥωμαίου ἐνεργηθεῖσα ἀνασκαφὴ σκοπὸν εἶχε τὴν ἀποκάλυψιν τῶν λειψάνων τοῦ ὑπὸ τοῦ Πausανίου μνημονευομένου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Σωτείρας ἐπὶ τοῦ ὄρους Βορείου. Ἡ διατήρησις αὐτῶν ἀπεδείχθη οὐχὶ καλὴ, εὐρέθησαν ὅμως τεμάχια τῶν τριγλύφων καὶ τοῦ γείσου δεικνύοντα ἀξιοσημειώτους ἰδιορρυθμίας.

Τελευταῖον ἐν Λακωνίᾳ ὁ κ. Σωτηριάδης ἐνήργησε δύο μικρὰς σκαφάς, τὴν μὲν παρὰ τὴν Σελλασίαν, ἔνθα ἠρέυνησε τὸ ἀρχαῖον φρούριον Παλαιογαλαῖ, τὴν δὲ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ταυγέτου ἐν θέσει «Ἀρκίνες» ἔνθα εὗρε μικροὺς θολωτοὺς μυκηναϊκοὺς τάφους σεσυλημένους δυστυχῶς πρὸ πολλοῦ.

Πλὴν τῶν ἀνασκαφικῶν τούτων ἔργων ἡ Ἐταιρεία αἰτήσῃ τοῦ διδάκτορος κ. Βερσάκη, διέθεσε ποσὸν τι διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν πλείστων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τῶν ἐν τῷ ἔνταυθα Ἀσκληπιεῖῳ μνημείων κατακειμένων πρότερον ἐν

σωρῶ μετ' ἄλλων λίθων, ἐξ οὗ ἐδυσχεραίνετο ἡ μελέτη αὐτῶν.

Ἐν Θεσσαλίᾳ δὲ ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος περισυνέλεξεν ἐκ διαφόρων τόπων καὶ ἐξησφάλισεν εἰς τὰς ἐκεῖ συλλογὰς οὐχὶ ὀλίγας ἀρχαιότητας, ἥτοι ἐπιγραφάς, γλυπτὰ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη.

Ἐργασίαι στερεώσεως καὶ ἀναστήλωσεως ἀρχαίων μνημείων ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις καὶ Μυκῆναις. Ἐν Ἀθήναις ἐξηκολούθησεν ἡ ἀναστήλωσις τῶν Προπυλαίων μέχρι τῆς 1^{ης} Ἰουλίου, ὅτε ἀνέλαβε τὸ ἔργον τοῦτο τὸ Ὑπουργεῖον. Ἐν Μυκῆναις δὲ ἐπανελήφθησαν αἱ ἐργασίαι πρὸς στερέωσιν τοῦ μεγάλου θολωτοῦ τάφου, τοῦ λεγομένου τῆς Κλυταιμῆστρας, καὶ δυστυχῶς εἰσέτι δὲν ἐπερατώθησαν, διότι αἱ βλάβαι τοῦ σπουδαίου τούτου μνημείου εἶναι πολὺ μεγάλαι.

Καὶ περὶ τῆς ἐπισκευῆς, τοῦ καταρτισμοῦ καὶ τῆς συντηρήσεως τῶν μουσείων τοῦ Κράτους ἐφρόντισεν ἡ Ἐταιρεία κατὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν τοῦ λήξαντος ἔτους, ἐπίσης δὲ καὶ περὶ τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ μετασκευαζομένου μουσείου.

Ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἐταιρείας ἐξεδόθησαν ἐντὸς τοῦ 1910 τὰ δύο τελευταῖα τεύχη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τοῦ 1909 καὶ τὰ δύο πρῶτα τοῦ 1910, τὸ δὲ τρίτον καὶ τέταρτον τοῦ 1910 ἐκδίδονται ἐντὸς τοῦ μηνὸς τούτου. Ὡσαύτως θὰ διανεμηθῶσι μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὰ Πρακτικὰ τοῦ 1909, ὧν ἡ δημοσίευσίς ἐβράδυνεν ὑπερμέτρως· ἐλπίζομεν ὅμως, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ἐκδίδονται ταχύτερον. Πλὴν τούτων δ' ἐδημοσιεύθη τὸ 1910 ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας καὶ βιβλίον τοῦ κ. Παπαβασιλείου πραγματευόμενον περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δαπάναις τῆς Ἐταιρείας ἀνασκαφέντων τάφων τῆς Εὐβοίας.

Ταῦτα εἶναι τὰ ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας πεπραγμένα κατὰ

τὸ λήξαν ἔτος. Ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη τὸ 1910 ὑπῆρξεν ἔτος οἰκονομικῶν στενοχωριῶν καὶ ἕνεκα τούτου εἰς τὰς πλείστας τῶν ἀνασκαφῶν μικρὰ σχετικῶς ποσὰ ἠδυνήθη νὰ διαθέσῃ τὸ Συμβούλιον. Εἰς τὸ μέλλον ὅμως αἱ στενοχωρίαι θὰ εἶναι δυστυχῶς πολὺ μεγαλύτεραι. Διότι διὰ τῶν πέρυσι ψηφισθέντων νόμων ἡ Ἐταιρεία ἐπανῆλθεν εἰς ἣν περίπου οἰκονομικὴν θέσιν εὕρισκετο πρὸ τοῦ 1874, ὅτε τὸ πρῶτον ἐξεδόθη τὸ ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων λαχεῖον· τότε αἱ ἐτήσια εἰσπράξεις τῆς Ἐταιρείας ἀνῆρχοντο κατὰ μέσον ἔρον εἰς 31,000 δραχμῶν, καὶ σήμερον δὲ τὸ μὲν ἐκ τοῦ λαχείου χορήγημα διατίθεται, ὡς εἶδομεν, κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα καὶ τὴν Βιβλιοθήκην, τὰ δὲ ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας τῆς Ἐταιρείας καὶ τὰ ἐκ τῶν συνδρομῶν καὶ ἄλλων πηγῶν ἔσοδα μόλις ἀνέρχονται εἰς 35 χιλιάδας δραχ. κατ' ἔτος. Ἀλλὰ διὰ τῶν πόρων τούτων δὲν θὰ δύναται βεβαίως πλέον ἢ Ἐταιρεία οὔτε τὰ ἀνασκαφικὰ αὐτῆς ἔργα οὔτε τὰ ἄλλα δημοσιεύματα, πλὴν τῆς Ἐφημερίδος, νὰ συνεχίσῃ μεθ' οἷας πρότερον ἐλευθεριότητος, θ' ἀναγκασθῇ δὲ νὰ περιορίσῃ ἀμφοτέρω κατὰ πολὺ. Ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνασκαφὰς ἐλέχθη ἐν τῇ Βουλῇ τὸ 1909, ὅτε ἐψηφίζετο ὁ νόμος ΓΤΉΒ', ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖαι ἢ δὲν εἶναι ἐπιγυνοσαι, διότι αἱ ἀρχαιότητες ἀσφαλέστερον φυλάσσονται ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς. Ὅτι ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε ἀληθές, μαρτυροῦσιν ἡ Βοιωτία, ἡ Λοκρίς, ἡ Ἐρέτρια, ἡ Κορινθία, αὐτὴ ἡ Ἀττικὴ, τῶν ὁποίων ἡ γῆ, ἕνεκα μὴ ἐγκαίρου ἐνεργείας ἐπισήμων ἀνασκαφῶν, ἠναγκάσθη ν' ἀνοίξῃ τοὺς κόλπους τῆς εἰς τοὺς τυμβωρύχους καὶ νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὰ κειμήλια, ἅτινα ἔκρυπτεν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως εἶναι βεβαίως πολὺ λυπηρὸν, ὅτι ἡ πατρὶς ἡμῶν, ἥτις κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας μετέσχε τὸσον ἐνεργῶς τῆς ἐνταῦθα διεθνούς ἀρχαιολογικῆς κινήσεως,

ἀντί νὰ ἐπεκτείνῃ σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς καὶ εἰς ἄλλας ἐλληνικὰς χώρας, μέλλει νῦν ἕνεκα λόγων οἰκονομίας ν' ἀποχωρήσῃ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ ἀπὸ τῆς πρώτης γραμμῆς τοῦ ἀγῶνος εἰς τὰξιν ἀφανεστέραν.

Ἐλπίζει ὁμως τὸ Συμβούλιον, ὅτι τὸ μέτρον τῶν αὐστηροτάτων οἰκονομιῶν εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς δαπάνας δὲν θὰ εἶναι διαρκὲς καὶ ὅτι ταχέως θὰ βελτιωθῇ πάλιν ἢ θέσις τῆς Ἐταιρείας. Ἀπὸ τοῦ 1829 μέχρι τοῦ 1909 αἱ τακτικαὶ δαπάναι τῆς ἀρχαιολογικῆς τοῦ Κράτους ὑπηρεσίας ἐπληρώνοντο ἐκ τῶν τακτικῶν πόρων τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτοῦ. Τὸ δὲ λαχεῖον ιδρύθη διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἐταιρείας οὐχὶ ὅπως μισθοδοτῆται ἐξ αὐτοῦ τὸ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων ἀνώτερον καὶ κατώτερον προσωπικὸν τοῦ Δημοσίου, ἀλλὰ χάριν σκοπῶν τοιούτων, ὁποίους αὐτὴ ἐπέδιωκεν. Ἐὰν νῦν ἐξαιρετικαὶ περιστάσεις ἠνάγκασαν τὰς Σεβ. Κυβερνήσεις νὰ διαγράψωσιν ἐκ τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους πᾶσαν πίστωσιν ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὰς ἐκ τοῦ λαχείου 300 χιλιάδας πρὸς πλήρωσιν πασῶν τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀναγκῶν, δικαιοῦμεθα νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι τὸ ἔκτακτον μέτρον θὰ εἶναι καὶ παροδικόν.

ΝΟΜΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ

Περὶ ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους.

Νόμος ΓΨΔ' (ὕψ' ἀριθ. 3730).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Ἄρθρον 1.

Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἐπιμελητηρίου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἀνήκει ἡ φροντίς τῆς ἀναζητήσεως, τῆς διασωσεως, συντηρήσεως καὶ ἐποπτείας τῶν κατὰ τὸ Κράτος ἀρχαιοτήτων καὶ Μουσείων καὶ ἡ καθόλου μέριμνα πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐν τῇ χώρᾳ σπουδῶν. Πᾶσα κατ' ἀκολουθίαν πρὸς τοῦτο ὑπηρεσία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Ἐπιμελητηρίου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως διὰ τοῦ ἐν τῷ παρόντι νόμῳ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ λοιποῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου προσωπικοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας ἢ καὶ παντὸς ἄλλου ὑπαλλήλου τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 2.

Τὰ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας διεξάγονται ἐν τῷ εἰδικῷ γραφεῖῳ τοῦ Β' τμήματος (ἀρχαιολογικοῦ) τοῦ Ἐπιμελητηρίου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Ὁ ἐν τῷ Ἐπιμελητηρίῳ τούτῳ νομομηχανικός α' τάξεως ἐκτελεῖ τὰς ἐν τῷ γραφεῖῳ τούτῳ εἰδικὰς ὑπηρεσίας· πρὸς ἀναστήλωσιν, στερεώσιν καὶ συντήρησιν τῶν κατὰ τὸ Κράτος ἀρχαίων μνημείων καὶ διὰ τὴν ἀνάγεισιν, ἐπισκευὴν καὶ συντήρησιν τῶν Ἀρχαιολογικῶν Μουσείων.

Ἐν τῷ αὐτῷ γραφεῖῳ ὑπηρετεῖ ἐπὶ βαθμῶ καὶ μισθῶ ὑποεργικοῦ γραμματέως α' τάξεως ὁ ἄχρι τοῦδε διωρισμένος γραμματεὺς ἐπὶ τῷ τίτλῳ βοηθοῦ τοῦ Γεν. Ἐφόρου, ὑπαγόμενος ὡς πρὸς τὰς αὐθήμερας τοῦ μισθοῦ του εἰς τὰς διατάξεις τῶν λοιπῶν γραμματέων τοῦ Ἐπιμελητηρίου.

Ἄρθρον 3.

Ἐν τῷ αὐτῷ Ἐπιμελητηρίῳ ἰδρύεται Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον, οὗ μέλη εἰσὶν οἱ ἑξῆς: α') οἱ δύο καθηγηταὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ ἐπιγραφικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, β') ὁ Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, γ') ὁ Διευθυντὴς τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, δ') δύο τῶν ἐν Ἀθήναις ὑπηρετούντων ἐφόρων ἀρχαιοτήτων, ὑπὸ τοῦ Ἐπιμελητηρίου ὀριζόμενοι καὶ ἀνὰ διετίαν ἀντικαθιστάμενοι, ε') ὁ νομικὸς σύμβουλος, ς') ὁ τμηματάρχης τοῦ ἀρχαιολογικοῦ (Β') τμήματος τοῦ Ἐπιμελητηρίου, ζ') εἰς τῶν ἐφόρων τῶν ἀρχαιολογικῶν περιφερειῶν, ἐπὶ τέσσαρας μῆνας ἕκαστος, μετακαλούμενος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἐπιμελητηρίου κατ' ἀρχαιότητα ὑπηρεσίας, η') ὁ ἔφορος τῶν

χριστιανικῶν, μεσαιωνικῶν καὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν μέχρι τῆς καθιδρύσεως ἐν Ἑλλάδι τῆς Βασιλείας μνημείων.

Τὸν πρόεδρον καὶ ἀντιπρόεδρον τοῦ Συμβουλίου ἐκλέγουσι τὰ μέλη διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου διὰ μίαν διετίαν. Ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου θὰ εἶναι ὁ Πρόεδρος τῆς ἐπομένης διετίας. Εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ἐκλέγεσθαι κατὰ τὰ ἀνωτέρω μόνον ἀντιπρόεδρος. Χρὴν γραμματεῖος ἐκτελεῖ ὁ τμηματάρχης τοῦ Β' τμήματος (ἀρχαιολογικοῦ).

Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον συνέρχεται εἰς συνεδρίαν τακτικῶς μὲν δις τοῦ μηνός, ἐκτάκτως δὲ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ὑπουργοῦ ἢ τοῦ Προέδρου, εὐρισκόμενον ἐν ἀπαρτίᾳ, ἢ παρίστανται ἐν τῇ συνεδρίᾳ πέντε τοῦλάχιστον ἐκ τῶν μελῶν.

Ἄρθρον 4.

Ἔργα τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου εἰσι τὰ ἑξῆς:

α') Ἀποφαίνεται γνώμην περὶ τῆς ἀνάγκης ἢ μὴ τῆς ἐκτελέσεως ἀνασκαφῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους.

β') Γνωματεύει ἐπὶ πάσης αἰτήσεως πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν εἴτε ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, εἴτε ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων Ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν, εἴτε καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν.

γ') Ἐκτελεῖ πάσας τὰς διατυπώσεις τὰς ἐν τῷ ΒΧΜΤ' νόμῳ ἀναγραφόμενας καὶ ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς ἐνεργουμένας, ὡς πρὸς τὰ ἀποκαλυπτόμενα ἐν ἰδιωτικοῖς κτήμασιν ἀρχαῖα καὶ τὰ τῆς ἐξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς ἐν τῷ Κράτει ἀρχαιοτήτων.

δ') Ἀποφαίνεται ἡτιολογημένως γνώμην περὶ τῆς ἀνάγκης ἢ μὴ τῆς ἀναστηλώσεως, ὑποστηρίξεως καὶ ἐπισκευῆς τῶν ἀρχαίων μνημείων. Προκειμένου περὶ ἀναστηλώσεως ἀρχαίων μνημείων πλὴν τῆς γνωματεύσεως τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου ἀπαίτεται καὶ γνωμοδότησις ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις Διευθυντῶν τῶν ξένων Ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν καὶ τοῦ νομομηχανικοῦ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος, συνερχομένης ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωματεύσεων τούτων προκαλεῖται ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἐπιτρέπουσα ἢ μὴ τὴν ἀναστήλωσιν.

ε') Γνωματεύει περὶ τῆς κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ἀπαλλοτριώσεως ἰδιωτικῶν κτημάτων χάριν ἀρχαιολογικῶν ἀναγκῶν, ἐπὶ τῇ βάσει ἐκθέσεως ὑποβαλλομένης ὑπὸ τριῶν μελῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου ἐπισκεπτομένων τὸν ἀπαλλοτριωτέον χώρον. Τὰ τρία δὲ ταῦτα μέλη ἀντικαθιστῶσιν ἐπὶ τῆς προκειμένης ἐνεργείας τὴν κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ νόμου ΒΡΞΖ' ἐπιτροπὴν, καταργυομένην.

ς') Διενεργεῖ διαγωνισμὸν πρὸς πλήρωσιν κενῶν θέσεων ἐφόρων ἀρχαιοτήτων, καὶ γνωματεύει περὶ τῆς τοποθετήσεως αὐτῶν κατ' ἐντολὴν τοῦ Ὑπουργοῦ.

ζ') Γνωματεύει περὶ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας κατ' ἀκολουθίαν προτάσεως τῶν προϊσταμένων ἐφόρων.

η') Γνωματεύει περὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου.

Εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἀφορῶσαν τὰ ἀνωτέρω δύνανται νὰ προβῇ ὁ Ὑπουργὸς ζῆνε συμφώνου γνωμοδοτήσεως τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου.

Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 12 τοῦ νόμου ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ καταργεῖται.

Τὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου θέλουσι καθορισθῆ διὰ Β. Διατάγματος.

Ἄρθρον 5.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τοὺς νόμους, ΑΦΑΒ' καὶ ΒΨΑΒ' ἐφόρων ἀρχαιοτήτων ὀρίζεται εἰς δέκα πέντε. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον περιλαμβάνονται καὶ οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ΓΤΒ' νόμου ἔφοροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Οἱ τρεῖς ἔφοροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος νόμου θὰ διορισθῶσιν ἔφοροι τοῦ Δημοσίου.

Ἐκ τῶν ἐφόρων ἀρχαιοτήτων ὑπηρετοῦσιν, εἰς ὡς Διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, εἰς ὡς ἔφορος Διευθυντῆς τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ μνημείων, εἰς ὡς τμηματάρχης τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Β' τμήματος, ἐν ᾧ καὶ τὸ Ἀρχαιολογικὸν γραφεῖον, ὅστις δέον νὰ ἔχη δεκαετὴ τοῦλάχιστον ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν ἐφόρου κατὰ τοὺς νόμους ΑΦΑΒ' καὶ ΒΨΑΒ', δύο ὡς ἔφοροι τῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ Β Διατάγματος τῆς 8 Ἰανουαρίου 1886 ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, εἰς ὡς ἔφορος τῶν χριστιανικῶν, μεσαιωνικῶν καὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν μέχρι τῆς καθιέρωσως ἐν Ἑλλάδι τῆς Βασιλείας μνημείων.

Οἱ λοιποὶ ἔφοροι ὑπηρετοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς περιφερείαις ὡς ὀρίζεται ἐν τῷ ἐπομένῳ ἄρθρῳ.

Ἄρθρον 6.

Ἡ Ἑλλὰς διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ ἀρχαιολογικὰς περιφερείας: α') τὴν Θεσσαλίαν μετὰ τῆς Φθιώτιδος, με ἔδραν τὸν Βίλον· β') τὴν Εὐβοίαν μετὰ τῶν ἐπαρχικῶν Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, με ἔδραν τὰς Θήβας· γ') τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Ἠπείρου καὶ τῶν νήσων Λευκάδος, Κερκύρας, Παξῶν καὶ Ἰθάκης, με ἔδραν τὸ Μεσολόγγιον· δ') τὴν Ἀχαΐαν καὶ Ἠλιδα, περιλαμβανομένην καὶ τῶν ἐπαρχικῶν Τριφυλλίας, Ὀλυμπίας καὶ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, με ἔδραν τὰς Πάτρας· ε') τὴν Λακωνίαν μετὰ τῶν ἐπαρχικῶν Καλαμῶν, Μεσσήνης, Πυλίας καὶ Κυθήρων, με ἔδραν τὴν Σπάρτην· ς') τὴν Ἀργολίδα καὶ Κορινθίαν καὶ Ἀρκαδίαν, με ἔδραν τὸ Νάυπλον· καὶ ζ') τὰς Κυκλάδας με ἔδραν τὴν Σύρον ἢ τὴν Μίκονον.

Ἐν ἐκάστῃ τῶν περιφερειῶν τούτων ὑπηρετεῖ εἷς ἔφορος, ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου. Οἱ ἔφοροι οὗτοι τῶν ἀρχαιολογικῶν περιφερειῶν ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ περιοδεύουσι πρὸς ἐποπτεῖαν τῶν ἐν αὐταῖς ἀρχαιοτήτων, τῶν Μουσείων, τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν καὶ ἐπιβλεψὴν τῶν κατωτέρων ἀρχαιολογικῶν υπαλλήλων, καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἐν αὐταῖς ἀρχαιολογικῶν τόπων καὶ τὴν ἐκτελεσιὴν ἀνασκαφῶν. Ὡσαύτως ἀσκοῦσιν οἱ ἔφοροι τῶν περιφερειῶν καὶ ἀστυνομικὰ καθήκοντα πρὸς διάσωσιν καὶ συντήρησιν τῶν ἀρχαιοτήτων, ἀπευθυνόμενοι ἐγγράφως πρὸς τὰς δικαστικὰς, διοικητικὰς καὶ ἀστυνομικὰς ἀρχὰς διὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀφορῶσαν τὰς ἀρχαιότητας τῆς περιφερείας, ἐν ᾗ ὑπηρετοῦσιν.

Ἐν ταῖς αὐταῖς ἀρχαιολογικαῖς περιφερείαις δύνανται νὰ συνεχίσωσιν ἢ ἐνεργ-

γήσειον ἀνασκαφὰς καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου καὶ πᾶς ἄλλος τῶν ἐφόρων ἀρχαιοτήτων κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου.

Οἱ ἔφοροι τῶν ἀρχαιολογικῶν περιφερειῶν ὀφείλουσι νὰ παραμένωσιν ἐν αὐταῖς μονίμως ἐπὶ ὀκτῶ τοῦλάχιστον μηνῶν κατ' ἔτος, κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς τέσσαρας μηνᾶς ὄκτασιν νὰ παραμένωσιν ἐν Ἀθήναις πρὸς μελέτην καὶ ἐκδοσιν τῶν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν εὐρημάτων ἕνευ τινὸς δικαιοῦματος πρὸς ἀποζημίωσιν.

Ἡ ἐφορεία τῶν ἐν Ἀθήναις, Ἀττικῇ, Μεγαριδί καὶ Αἰγίνῃ ἀρχαιοτήτων ἀνατίθεται εἰς ἓνα τῶν ἐν Ἀθήναις ὑπηρετούντων ἐφόρων.

Ἄρθρον 7.

Πρὸς πλήρωσιν κενουμένης θέσεως ἢ θέσεως ἐφόρων ἀρχαιοτήτων ἐν Ἀθήναις μετατίθενται οἱ ἀρχαιότεροι ἐν τῇ καθόλου ὑπηρεσίᾳ τῶν ἐφόρων περιφερειῶν ἐκ τῶν ἐπὶ πενταετίᾳ τοῦλάχιστον ὑπηρετησάντων ἐν τινὶ ἀρχαιολογικῇ περιφερείᾳ. Εἰς τὸν χρόνον τοῦτον περιλαμβάνεται καὶ ἡ πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος νόμου ὑπηρεσία αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Οἱ τὸ πρῶτον διοριζόμενοι ἔφοροι ὑπηρετοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς περιφερείαις.

Οἱ μισθοὶ τῶν ἐφόρων παραμένουσιν ὡς ἔχουσι καθορισθῆ ἐν τῷ ἄρθρῳ 2 τοῦ ἀπὸ 10 Ἀπριλίου 1900, ΒΨΛΒ' νόμου. Ὡσαύτως ἰσχύουσι καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀρθροῖς 4 καὶ 5 ἐδαφ. α' τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀριζόμενα περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν καὶ ἀπολύσεως αὐτῶν τῆς ὑπηρεσίας.

Τὸ 6' ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ αὐτοῦ νόμου, ΒΨΛΒ' καταργεῖται.

Ἄρθρον 8.

Τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, περιλαμβάνον τὰς συλλογὰς τῶν γλυπτῶν, χαλκῶν, ἀγγείων κλπ., διευθύνεται κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ παρόντος νόμου ἐφ' ἑνὸς τῶν κατὰ τὸ ἐδάφιον 6' τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ΒΨΛΒ' νόμου τῆς 10 Ἀπριλίου 1900 ἐφόρων ἀρχαιοτήτων.

Τὸ ἄχρι τοῦδε δυνάμει τοῦ νόμου, ΒΡΠΕ' υπαγόμενον εἰς τὴν Πρυτανεῖαν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον περιλαμβάνεται εἰς τὸ ἐξῆς ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ πᾶν τὸ ἀφορῶν τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ ὑπάγεται εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν τμήμα (Β') τοῦ Ὑπουργείου.

Ὁ ἐν τῷ Μουσεῖῳ τούτῳ βοηθὸς νομισματογνώμων ἔ/ει μισθὸν ἐφόρου ἀρχαιοτήτων.

Ἄρθρον 9.

Ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσεῖῳ διορίζονται, κατὰ πρότασιν τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ, δι' Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως.

α') Εἰς ἀρχιτεχνίτης ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δρ. 200, αὐξανόμενῳ κατὰ πενταετίαν ἀνά δραχμὰς 25, μέχρις οὗ ἀνέλθῃ εἰς δρ. 250.

β') Εἰς βοηθὸς τοῦ ἀρχιτεχνίτου, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δρ. 120, καὶ εἰς ἀρχιεργάτης, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 100.

γ') Ἐἴκοσι φύλακες, ὧν δέκα α' τάξεως, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμῶν 70, αὐξανόμενῳ κατὰ πενταετίαν ἀνά δρ. 10, μέχρις οὗ ἀνέλθῃ εἰς δραχ. 100, καὶ

δέκα 6' τάξεως, λαμβανόμενοι και ἐξ ἀποστράτων, ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 50, οὔτοι δὲ διατηροῦσι και τὴν σύνταξιν αὐτῶν.

Οἱ φύλακες τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου διορίζονται και ἀπολύονται τῆς ὑπηρεσίας κατὰ πρότασιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου.

Οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον 2 ἐδάφ. ζ' τοῦ ἈΦΑΒ' νόμου φύλακες γ' τάξεως ἔχουσι μισθὸν δραχ. 30, οἱ δὲ κατὰ τὸ ε' ἐδάφιον τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου φύλακες 6' τάξεως ἔχουσι μισθὸν δραχ. 40' εἰς τὰς θέσεις δὲ ταύτας δύνανται νὰ διορισθῶσιν ἀπόστρατοι, διατηροῦντες και τὴν σύνταξιν αὐτῶν.

Οἱ αὐτοὶ ὑπόκεινται εἰς πειθαρχικὴν ποινὴν προστίμου ἀπὸ δραχμῶν 5 μέχρις 25, ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ.

Ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ ὑπηρετεῖ ὡς προϊστάμενος τῶν φυλάκων ὁ κατὰ τοὺς νόμους ΑΦΑΒ' και ΒΨΑΒ' ἀρχιφύλαξ ἀρχαιοτήτων. Ὁ κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ΒΨΑΒ' νόμου μισθὸς αὐτοῦ δύνανται νὰ ἀνέλθῃ μετὰ δεκαπενταετῆ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν εἰς δραχμὰς 200.

Ἄρθρον 10.

Ἐν κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ἀπὸ 8 Φεβρουαρίου 1893 ΒΡΜΘ' νόμου τεχνίτης τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἐκμαγείων θέλει εἰς τὸ ἐξῆς ἐκτελεῖ και πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν ἐν τοῖς Μουσείοις τοῦ Κράτους πρὸς συγκόλλησιν και ἀνίθρυσιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρχαίων, φέρων τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιτεχνίτου τῶν Μουσείων τοῦ Κράτους, και τῶν ἐκμαγείων. Ὁ μισθὸς δὲ τούτου αὐξάνει ἀνὰ πενταετίαν κατὰ δραχ. 50, μέχρις οὗ ἀνέλθῃ εἰς δραχμὰς 350, προμετρομένης πρὸς τοῦτο και τῆς ἄχρι τοῦδε ὑπηρεσίας του.

Ἐν κατὰ τὸ αὐτὸ ἄρθρον τοῦ ΒΡΜΘ' νόμου βοηθὸς τεχνίτου ἔχει μισθὸν δραχ. 120, αὐξανόμενον μετὰ πενταετῆ ὑπηρεσίαν εἰς δρ. 150.

Ἡ θέσις τοῦ ἀρχιτεχνίτου τῶν Μουσείων τοῦ Κράτους καθίσταται συντάξιμος λογιζομένης ἅμα και τῆς ἄχρι τοῦδε ὑπηρεσίας αὐτοῦ μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ κεκαλονισμένου ποσοῦ συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 1 τοῦ ΦΛΒ' νόμου τῆς 17 Ἰανουαρίου 1877.

Ὡσαύτως ὑπάγονται εἰς τὰς διατάξεις τῶν περὶ συντάξεως τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων νόμων ὁ ἀρχιφύλαξ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου και ὁ ἐν αὐτῷ ἀρχιτεχνίτης και ὁ βοηθὸς αὐτοῦ.

Εἰς τὸν χρόνον τῆς πρὸς σύνταξιν ὑπηρεσίας λογίζεται και ἡ ἄχρι τοῦδε ἀρχαιολογικὴ αὐτῶν ὑπηρεσία, δι' ἣν ὑποβάλλονται εἰς τὰς νομίμους κρατήσεις κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ΦΛΒ' νόμου.

Διὰ τὴν αὐξήσει, τοῦ μισθοῦ τῶν ὑπαλλήλων τούτων λογίζεται ἡ ἄχρι τοῦδε ἀρχαιολογικὴ αὐτῶν ὑπηρεσία.

Διὰ Β. Διαταγμάτων θέλουσι καθορισθῆ τὰ καθ' ἕκαστον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου και τῶν λοιπῶν Μουσείων τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 11.

Διὰ Β. Διαταγμάτων θέλουσι καθορισθῆ τὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐν τῷ παρόντι νόμῳ διατάξεων.

Ἄρθρον 12.

Πᾶσα διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὰς τοῦ παρόντος νόμου καταργεῖται.

Ἐν παρῶν νόμος, ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς και παρ' ἡμῶν σήμερον κυ-

ρωθείς, δημοσιευθήτω διά τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθῆτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Μαρτίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
Ἰπουργὸς
ΑΝΔΡ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Μαΐου 1910.

Ὁ Ἰπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης
Γ.Δ. ΦΙΚΙΩΡΗΣ

Περὶ ἰδρύσεως ἐιδικοῦ ἀρχαιολογικοῦ ταμείου
Νόμος ΓΨΚΘ' (ὑπ' ἀριθ. 3729).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν τάδε:

Ἄρθρον 1.

Διὰ τὰς ἀπαιτουμένας δαπάνας πρὸς συντήρησιν, διάσωσιν, ἀνεύρεσιν καὶ ἐποπτεῖαν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιοτήτων καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀνάγκας τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας συνιστᾶται ἐιδικὸν ταμεῖον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ταμεῖον Ἀρχαιολογικόν».

Ἄρθρον 2.

Πόροι τοῦ ταμείου τούτου εἰσὶν οἱ ἐξῆς: α') Τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ νόμου ΓΝΖ' τῆς 4 Ἰουλίου 1905 ἀποδιδόμενον ἄχρι τοῦδε κατ' ἔτος τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρείᾳ ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος λαχέϊου πρὸς τὸν ὄρ. 300,000. β') Τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ἐκμαγειῶν εἰσπραττόμενα ποσά. γ') Τὰ καταλλόμενα συμφώνως τῷ ἄρθρῳ τοῦ ΒΧΜΓ' νόμου ποσά κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἀχρήστων ἀρχαίων καὶ πᾶσα ἄλλη εἰσπραξίς προερχομένη ἐκ τοῦ νόμου τούτου. δ') Φόρος 5% ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων ἀρχαίων, ἐξαιρουμένων τῶν διὰ τὰ Μουσεία τοῦ Κράτους ἀγοραζομένων. Τὰ τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἀξίας θέλουσι ρυθμισθῆναι διὰ Β. Διατάγματος. ε') Τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως γηπέδων, οἰκημάτων καὶ ἄρτων ἀχρήστων τῇ ἀρχαιολογικῇ ὑπηρεσίᾳ, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, εἰσπραττόμενα ποσά. ς') Τὰ ἐκ δωρεῶν καὶ κληροδοσιῶν καὶ πᾶσα ἄλλη σχετικὴ πρὸς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ταμεῖον εἰσπραξίς.

"Αρθρον 3.

Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ταμεῖον ὑπάγεται εἰς τὴν ἄμειον δικαιοδοσίαν καὶ διευθύνειν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον ἀποτελεῖ διαρκῆ γνωμοδοτικὴν ἐπιτροπὴν παρὰ τῷ αὐτῷ Ὑπουργεῖῳ, ἥτις ἐπιτηρεῖ τὴν ἐσπραξίν καὶ διάθεσιν τῶν ἐσόδων τοῦ ταμείου καὶ τὴν τήρησιν τῶν ἀναγκαίων λογιστικῶν βιβλίων. Ἡ ὑπηρεσία τῆς τηρήσεως τῶν βιβλίων τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου ἀνατίθεται εἰς τὸν γραμματέα τοῦ ἀρχαιολογικοῦ (Β') τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ ἐπιμοσίῳ μέχρι δραχμῶν ἰσοδουμήκοντα.

Ὁ τμηματάρχης τοῦ ἀρχαιολογικοῦ (Β') τμήματος ἐκπληροῖ καθήκοντα εισηγητοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργῷ, καὶ γραμματέως παρὰ τῇ γνωμοδοτικῇ ἐπιτροπῇ.

"Αρθρον 4.

Τα κατὰ τὸ ἄρθρον 2 ὑπὲρ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου εἰσπραττόμενα ποσὰ κατατίθενται εἰς τὰ ταμεῖον εἰσπράξεων ἐσόδων Ἀττικῆς τῆς ἐγγράφῳ παραγγελίας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ, ἐκδιδομένων γραμματικῶν παραλαβῆς εἰς πίστωσιν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου.

"Αρθρον 5.

Ἐκ τοῦ εἰδικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου καταβάλλονται: α') οἱ μισθοὶ τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου προσωπικοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, β') αἱ ἀπαιτούμεναι δαπάναι διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν καὶ διὰ τὴν μεταφοράν, συγκόλλησιν καὶ ἀνίδρυσιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρχαίων, γ') αἱ ἀποζημιώσεις αἱ διδόμεναι πρὸς τοὺς ἰδιοκτήτας καὶ εὐρετὰς ἀρχαίων, καὶ αἱ ἀμοιβαὶ αἱ διδόμεναι εἰς τοὺς ὑποδείξαντας ἢ διασώσαντας ἀρχαία, συμφώνως τῷ ἀπὸ 24 Ἰουλίου 1899, ΒΧΜΤ' νόμῳ, δ') τὰ διὰ τὴν ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτριώσιν ἰδιωτικῶν κτημάτων ἀπαιτούμενα ποσὰ, ε') αἱ δαπάναι διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ κατὰ τὸν νόμον, ΒΦΜΘ' ἐργαστηρίου τῶν ἐκμαγείων, ς') τὰ ὀδοιπορικὰ ἔξοδα καὶ αἱ ἀποζημιώσεις τῶν ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους, τῶν ἐκτελούντων, ἐντολῆ τοῦ Ὑπουργοῦ, ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, ζ') αἱ πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν δαπάναι, η') τὰ διὰ τὴν ἀνεγερσιν, συντήρησιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν Μουσείων τοῦ Κράτους ποσὰ, θ') συνδρομὴ πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν ἐτησίως ἐκ δρ. 30,000, ἥτοι δρ. 12,000 διὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, 10,000 διὰ τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς, καὶ 8,000 δι' ἄλλας ἀνάγκας, ι') τὰ ἔξοδα πρὸς ἐγκατάστασιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, ια') τὰ πᾶσα ἄλλη σχετικὴ πρὸς τὰς ἀρχαιότητας δαπάνη.

"Αρθρον 6.

Τὰ ἔσοδα τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου καὶ τὰ ἔξοδα ἀναγράφονται ἐν ἰδίῳ προϋπολογισμῷ. Ὁ προϋπολογισμὸς οὗτος συντάσσεται κατὰ μῆνα Ὀκτωβρίου ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, καὶ μετὰ τὴν ἐξέλεξιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως υποβάλλεται

είς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον πρὸς ἔγκρισιν. Ὁ τε προϋπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ταμείου ἀποτελοῦσι παράρτημα τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως, ὑποβάλλονται εἰς τὴν Βουλὴν μετὰ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους καὶ δημοσιεύονται ἐν τῇ Εφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 7.

Αἱ βαρύνουσαι τὸ Ἀρχαιολογικὸν Ταμεῖον δαπάναι καταβάλλονται τοῖς δικαιούχοις ἐκ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου, ἢ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιακῶν ταμείων τοῦ Κράτους, δυνάμει ἐδικῶν χρηματικῶν ἐνταλμάτων, ἐντὸς τῶν ὅρων τῶν πιστώσεων τοῦ κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον προϋπολογισμοῦ ἐκδιδομένου. Ὡς πρὸς τὴν ἔκδοσιν, θεώρησιν καὶ ἐξόφλησιν τῶν ἐνταλμάτων τούτων ἰσχύουσι αἱ διατάξεις τοῦ νόμου περὶ δημοσίου λογιστικοῦ.

Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου οικονομικοῦ ἔτους κανονίζεται ἡ μετὰ τοῦ δημοσίου ταμείου δοσοληψία τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου, συμψηφισμένου τῶν καταβληθέντων ἐξόδων αὐτοῦ πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου εἰσπράξεις. Ἄν δὲ ἐκ τοῦ διακανονισμοῦ τούτου προκύψῃ πλεόνασμα, ἐκτίθεται γραμματίων παραλαβῆς ἴσου ποσού, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τούτου ἀναγράφεται τὸ πλεόνασμα ὡς ἔσοδον τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ἐπιούτου ἔτους.

Ἄρθρον 8.

Ἐπιτρέπεται ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως ἔκδοσις εἰς βάρος τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου χρηματικῶν ἐνταλμάτων ἐπὶ ἀποδοσίαι λογαριασμοῦ μέχρι δραχμῶν δύο χιλιάδων δι' ἀνασκαφὰς καὶ ἄλλας ἐργασίας ἀρχαιολογικάς, ἐπὶ τῇ βάσει γνωματεύσεως τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ.

Ἄρθρον 9.

Ἡ μισθοδοσία τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἀναγραφομένου ἐν τῷ ἔδαφιῳ 6' τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ „ΓΤΨΒ“ νόμου χορηγεῖται ἐκ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου. Οἱ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διωρισμένοι ἐν τοῖς διαφόροις Μουσείοις καὶ ἀρχαιολογικοῖς τόποις ἐπιμεληταὶ καὶ φύλακες μισθοδοτοῦνται ἐκ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου, ἀναγνωριζόμενοι ὡς ἐπιμεληταὶ καὶ φύλακες τοῦ Δημοσίου, ἀντικαθίστανται δὲ μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 10.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ παρόντος νόμου ἄρχεται ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1910. Μέχρι τοῦ χρόνου τούτου ἡ μισθοδοσία τῶν ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου ἢ τοῦ Ταμείου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας μισθοδοτουμένων, καταβάλλεται συμφώνως πρὸς τὸν „ΓΤΨΒ“ νόμον. Κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ παρόντος νόμου ἐκτελοῦνται καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρχαιολογικαὶ ἐργασίαι μέχρι τῆς 1 Ἰουλίου 1910.

Ἄρθρον 11.

Διὰ τὸ ἔτος 1910 ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμεῖου θέλουσιν ἀναγραφῆ τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου.

Ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαήμερου τοῦ μηνὸς Ἰουλίου τοῦ 1900 ἐπιτροπὴ ἐκ τριῶν μελῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, τριῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ ἐνὸς οἰκονομικοῦ ὑπαλλήλου θέλει ἐξελέγξει τὰς ἐντὸς τοῦ ἔτους γενομένας ἐκ τοῦ Ταμεῖου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας δαπάνας καὶ εἰσπράξεις. Ἐὰν ἐκ τοῦ ἐλέγχου ἀποδειχθῇ, ὅτι αἱ εἰσπράξεις ὑπερέβησαν τὰς δαπάνας, τὸ ἐπὶ πλέον εἰσπραχθὲν θέλει ἐπιστραφῆ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ὡς ἔσοδον τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμεῖου· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει θέλουσι καταβληθῆ τῇ Ἑταιρείᾳ τὰ ἐπὶ πλέον δαπανηθέντα ὑπ' αὐτῆς.

Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ταμεῖου ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1910 συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ψηφίζεται δὲ καὶ δημοσιεύεται μετὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους τῆς χρήσεως τοῦ 1910.

Ἄρθρον 12.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου ΓΤΒ' ἀπερὶ δαπανῶν τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας παύει ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου 1910.

Ἄρθρον 13.

Ὁ νόμος ΓΥΛΓ' (3436) τοῦ 1909 περὶ εἰσιτηρίων εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον κλπ. καταργεῖται.

Διὰ Βασ. Διαταγμάτων θέλουσι καθορισθῆ τὰ καθ' ἕκαστον τῶν τοῦ παρόντος νόμου διατάξεων.

Πᾶσα διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὸν παρόντα νόμον καταργεῖται.

Ὁ παρὼν νόμος, ψηφισθεὶς παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ παρ' ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, δημοσιευθήτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἔκτε' εσθῆτω ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Μαρτίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν
Ὑπουργός
Σ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
Ὑπουργός
ΑΝΔΡ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Μαΐου 1910.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός
Γ. Δ. ΦΙΚΙΩΡΗΣ

ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

Τακτική Συνέλευσις.

Τῆ 9 Ἰανουαρίου 1910 ἡμέρα Κυριακῆ, ὥρα 10 1/2 π. μ. συνήλθον οἱ ἑταῖροι εἰς τακτικὴν συνέλευσιν, ἵνα ἐκλέξωσι τὸ Προεδρεῖον τῆς συνέλευσεως, ἀκούσωσι τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας καὶ τὴν λογοδοσίαν τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1910 καὶ ἐκλέξωσι τὴν ἐξελεγκτικὴν καὶ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπεῖαν διὰ τὸ ἔτος 1911.

Παρήσαν ἑταῖροι τριάκοντα, εἰς οὓς διενεμήθη συνοπτικὴ κατὰστασις τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἔτους 1910. Γενομένης ψηφοφορίας ἐξελέγησαν Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ὁ κ. Σπ. Σκελλαρόπουλος, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Λ. Σῶχος, α' Γραμματεὺς ὁ κ. Χ. Ἠλιοπούλος καὶ β' Γραμματεὺς ὁ κ. Μ. Κύρης. Εἶτα γενομένης ψηφοφορίας διὰ ψηφοδελτίων ἐξελέγησαν μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς καὶ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπείας οἱ κ. κ. Α. Θ. Ματάλας, Α. Θ. Τυπάλδος Μπασιάς, Β. Θεοδωρόπουλος, Γ. Κλοντηρόπουλος καὶ Μ. Κύρης.

Μετὰ ταῦτα ὁ Γραμματεὺς τῆς Συνελεύσεως κ. Χρ. Ἠλιοπούλος ἀνέγνωσε τὴν κάτωθι ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1910. Γενομένης συζητήσεως ἡ Συνέλευσις ἐνέκρινεν ὁμοφώνως τὴν διαχείρισιν τοῦ ἔτους 1910 καὶ ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἐταιρείας.

Ἀκολούθως ὁ Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου κ. Χρ. Τσοῦντας ἀνέγνωσε τὴν ἐν σελ. 53 ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ ἔτος 1910 ἡ συνεδρίασις διελύθη περὶ ὄραν 12ην.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

Πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῶν Ἐταίρων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Κύριε Πρόεδρε,

Οἱ ὑπογεγραμμένοι ἀποτελοῦντες τὴν ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπεῖαν τῆς Ἐταιρείας, προκλήθιντες διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 901 τῆς 28 Δεκεμβρίου 1910 ἐγγράφου τοῦ Προεδρείου, ἐπελήφθημεν τῆς ἐξελέγξσεως τῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1910 οἰκονο-

μικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἑταιρείας, ἐκ τῶν λογαριασμῶν καὶ λογιστικῶν βιβλίων τῆς ὁποίας ἐξίγονται τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα :

Α'. ΧΡΗΜΑΤΙΚΟΝ

Ταμείον.

α'. Χρέωσις.

Ὑπόλοιπον μετρητῶν εὑρεθὲν ἐν τῷ Ταμείῳ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1909 κατὰ τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας	Δρ.	687.65
Ἐισπραχθέντα ἀπὸ ἔσοδα Γενικοῦ προϋπολογισμοῦ	»	155,011.95
» » προκαταβολὰς	»	1,569.—
» » Τράπεζαν Γ.Π.Σκουζῆ (ἔντοκος κατάθεσις)	»	131,500.—
» » Ταμείον Λαχείου Ἐθν. Στόλου καὶ Ἀρχαιοτήτων	»	75,000.—
Τὸ ὅλον	Δρ.	<u>363,768.60</u>

β'. Πίστωσις.

Πληρωθέντα εἰς ἔξοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ	Δρ.	171,622.06
» » Τράπεζαν Γ. Π. Σκουζῆ (ἔντοκος κατάθεσις)	»	186,364.10
» » ἐγγυοδοσίας	»	1,500.—
Ὑπόλοιπον μετρητῶν εὑρεθὲν ἐν τῷ Ταμείῳ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910 κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν	»	4,982.44
Τὸ ὅλον	Δρ.	<u>363,768.60</u>

Β'. ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ

α'. Ἐσοδα.

Ἀπὸ εἰσφορᾶς	Δρ.	2,465.—
» τόκους καὶ μερίσματα	»	28,895.80
» ἔσοδα ἐκ δημοσιευμάτων	»	3,871.30
» » πωλήσεως ἐκμαγειῶν	»	760.—
» » διάφορα	»	1,908.05
» ἐκ τοῦ Λαχείου	»	115,000.—
» » κεκλεισμένων χρήσεων	»	18.—
» » ἐξ ὑπολοίπου ἀδιαθέτων πιστώσεων παρελθ. ἐτῶν	»	16,610.11
Τὸ ὅλον	Δρ.	<u>169,528.26</u>

β'. Ξεδοα.

Εἰς μισθοὺς τοῦ προσωπικοῦ τῶν Γραφείων.....	Δρ.	10,556.60
» » » » τῆς Βιβλιοθήκης.....	»	1,440.—
» » » » ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων.....	»	22,026.30
» μισθοῦς, ἀμοιβὰς καὶ ἀποζημιώσεις τοῦ Μουσείου τῶν καλῶν τεχνῶν, τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἐμπαγείων κατὰ τὸν Νόμον 'ΓΤΛΒ'.....	»	12,600.—
» ἔξοδα γραφείων, διαχειρίσεις καὶ Βιβλιοθήκης.....	»	9,186.05
» ἀνασκαφὰς καὶ συντήρησιν ἀρχαίων μνημείων.....	»	95,973.89
» δημοσιεύματα.....	»	10,693.—
» διαφόρους δαπάνας καὶ ἀπρόοπτα ἔξοδα.....	»	3,559.07
» ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων.....	»	3,493.35
Τὸ ὅλον.....	Δρ.	<u>169,528.26</u>

Γ'. ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

α'. Ἐνεργητικόν.

Τὸ ἐνεργητικὸν τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀνήρχετο εἰς.....	Δρ.	<u>874,037.41</u>
ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς:		
1) ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ.....	Δρ.	4,282.44
2) » μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς..	»	131,320.—
3) » ὀμολογίας Ἐθνικοῦ Δανείου ἐνοποιήσεως 1898.....	»	171,795.75
4) » ὀμολογίας Πατριωτικοῦ Δανείου τῶν 30,000,000.....	»	35.—
5) » ὀμολογίας Ἐθνικοῦ Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως.....	»	540.—
6) » προκαταβολὰς.....	»	2,416.—
7) » ἐντόκους καταθέσεις παρὰ τῆ Τραπεζῆ Γ. Π. Σκουζέ.....	»	115,613.50
8) » ἐντόκους καταθέσεις παρὰ τῆ Τραπεζῆ τῆς Ἀνατολῆς.....	»	60,000.—
9) » ἐντόκους καταθέσεις παρὰ τῆ Τραπεζῆ Ἀθηνῶν.....	»	60,000.—
10) » ἀκίνητα κτήματα.....	»	65,170.24
11) » κατάστημα τῆς Ἐταιρείας.....	»	259,863.80
12) » παρακαταθήκας δι' ἀρχαιολογ. ἔργα.....	»	3,200.68
Τὸ ὅλον.....	Δρ.	<u>874,037.41</u>

β'. Παθητικόν.

Τὸ δὲ παθητικὸν κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910 ἀνήρχετο εἰς Δρ. 874,037.41 ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς:

- 1) από υπόλοιπον παρακαταθήκης δι' άνασκα-
φάς εν Κεφαλληνία ..... Δεπ. 26
- 2) » τό Κεφάλαιον τής 'Εταιρείας..... Δρ. 874.037.15
Τό όλον..... Δο. 874.037.41

Δ'. ΠΕΡΙΟΓΕΙΑ ΓΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 1910 ή περιουσία τής 'Εταιρείας
άνήρχετο εις..... Δρ. 874.037.15

άποτελουμένη εκ των εξής :

- 1) εκ του υπολοίπου του Ταμείου κατά την 31 Δεκεμβρίου 1910 Δρ. 4,282.44
- 2) » 56 μετοχών τής 'Εθνικής Τραπέζης..... » 131,320.—
- 3) » 1697 όμολογίων 'Εθνικού Δανείου ένοπο ήσεως 1898 » 171,795.75
- 4) » 35 » Πατριωτικού Δανείου 30,000,000 .. » 35.—
- 5) » μιās άποδείξεως και ένός όριστικού τίτλου του 'Εθνι-
Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως ..... » 640.—
- 6) » προκαταβολών ..... » 2,116.—
- 6) εξ έντόκων καταθέσεων παρά τη Τραπέζη Γ. Π. Σκουζέ » 115,613.50
- 8) » » » » τής 'Ανατολής. » 60,000.—
- 9) » » » » » 'Αθηνών ..... » 60,000.—
- 10) » άκινήτων κτημάτων ..... » 65,170.24
- 11) εκ του καταστήματος τής 'Εταιρείας ..... » 259,863.80
- 12) » παρακαταθηκών δι' άρχαιολογικά έργα ..... » 3,200.68
- Τό όλον..... Δρ. 874,037.41

Εξ ών άφαιρουμένων των όφειλομένων εις υπόλοιπον παρακατα-
θήκης δι' άνασκαφάς εν Κεφαλληνία λεπτόν 26

'Υπολείπεται καθαρά περιουσία τη 31 Δεκεμβρίου 1910..... Δρ. 844,037.15

'Εκτός τής άνωτέρω περιουσίας ή 'Εταιρεία κέχτηται και διάφορα δημοσιεύ-
ματα ήτοι 'Αρχαιολογικήν 'Εφημερίδα, Πρακτικά τής 'Αρχαιολογικής 'Εται-
ρείας κ.λ.π. καταγεγραμμένα εν ιδιαιτέρω βιβλίω, εξ ών έπωλήθησαν κατά τό
έτος 1910 και είσεπράχθησαν δραχμαί 3,871.30, ατίνες ένεγράφησαν εις τά
έσοδα τής 'Εταιρείας υπό τό Κεφάλαιον Α', άρθρον 4, ήτοι επί έλαττον των
προϋπολογισθέντων κατά δραχμάς 4,128.70.

'Η γενομένη εξέλεξις απέδειξεν ότι ή διαχείρισις είνε κατά πάντα άκριτής
και ότι ετηρήθησαν άνελλιπώς τά βιβλία του Ταμείου και του Λογιστηρίου. Διά
τουτο θεωρούμεν καθήκον να προτείνωμεν, όπως ή Συνέλευσις εγκρίνη την διαχεί-
ρισιν του λήξαντος έτους 1910 ως όρθώς γενομένην, επικυρώση τον 'Ισολογισμόν
και 'Απολογισμόν του έτους 1910 και έκφράση τās εύχαριστίας αυτής προς τό
Διοικητικόν Συμβούλιον, συνάμα δε και την εύάρεσκίαν αυτής προς τους ύπαλ-
λήλους τής 'Εταιρείας διά την επιμέλειαν περι την έκτέλεσιν των έαυτών καθή-
κόντων.

'Εν 'Αθήναις, τη 8 'Ιανουαρίου 1911.

Τά μέλη τής εξέλεγκτικής επιτροπείας
Β. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ
Α. Ε. ΚΡΙΕΖΗΣ
ΓΡΗΓ. ΓΡΗΓΟΡΑΚΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

α'). Έξεδόθησαν τὰ ἐξῆς:

1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τοῦ ἔτους 1909 τεύχος δ' εἰς 500 ἀντίτυπα.

2) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τοῦ 1910 τεύχος α'-β' εἰς 500 ἀντίτυπα.

3) Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων ὑπὸ Γ. Παπα-
βασιλείου (Βιβλιοθήκη Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας) εἰς 500 ἀντίτυπα.

β') Ἐπωλήθησαν καὶ διετεθήσαν τὰ ἐξῆς:

1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς. Α' Περίοδος (1837-1860).
Ἐδωρήθησαν ἕν ἀντίτ. τοῦ 1^{ου} τεύχ. 2 τοῦ 2^{ου} 2 τοῦ 3^{ου} καὶ
1 τοῦ 4^{ου} τεύχ. 1837, 5 τοῦ 1838, 2 τοῦ 11^{ου} 1838-1839,
1 τοῦ 12^{ου}, 1 τοῦ 13^{ου}, ἀνά 2 τοῦ 15^{ου} καὶ 17^{ου}, 1 τοῦ 18^{ου},
ἀνά 2 τῶν τευχῶν 19^{ου} μέχρι τοῦ 29^{ου} καὶ ἀνά 2 τοῦ 50^{ου} μέ-
χρι 55^{ου} (1839-1860).

2) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς. Β' Περίοδος. (1862-1874).
Ἐπωλήθησαν ἀνά ἕν ἀντίτυπον τῶν τευχῶν Ε', ΙΓ' καὶ ΙϚ'
ἀντὶ δραχμῶν 7. Ἐδωρήθησαν ἀνά δύο ἀντίτυπα τῶν τευχῶν
Α'-ΙΒ', ΙΓ' καὶ ΙϚ' καὶ ἀνά ἕν τῶν τευχῶν ΙΔ' καὶ ΙΕ'.

3) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς. Γ' Περίοδος (1883-1910).
Ἐπωλήθησαν ἀνά ἕν ἀντίτυπον τοῦ τεύχους α'-β' τοῦ 1884
καὶ γ' τοῦ 1885, ἀνά ἕν τῶν τόμων 1890, 1891, 1893 καὶ
1894, 1 τοῦ τεύχους γ' καὶ 2 τοῦ δ' 1894, 2 τόμοι 1895, 1
τοῦ 1896, 2 τοῦ 1897, 1 τοῦ τεύχους γ'-δ' 1897, 2 τοῦ 1898,
1 τεύχος α'-β' 1898, εἰς τόμος 1899, ἀνά 3 τόμοι τῶν ἐτῶν
1900 καὶ 1901, ἀνά 5 τόμοι τοῦ 1902 καὶ 1903, ἀνά 1 τῶν
1904 καὶ 1905, 3 τόμοι τοῦ 1906 2 1907, 2 τεύχη γ'-δ'
1907, 7 τόμοι 1908, 1 τεύχος γ'-δ' 1908, 3 τόμοι 1909

καὶ 98 τεύχη δ' τοῦ 1909, 78 τεύχη α'-β' τοῦ 1910 ἀντὶ δραχμῶν 2.862,50. Ἐδωρήθησαν ἀνὰ ἕν ἀντίτυπον τῶν τόμων 1883 ἕως 1888, δύο τόμοι τοῦ 1689, ἀνὰ ἕν ἀντίτυπον τῶν τόμων 1890 ἕως 1888, δύο τόμοι τοῦ 1889, ἀνὰ ἕν ἀντίτυπον τῶν τόμων 1890 ἕως 1904, ἕν ἀντίτυπον τοῦ τεύχους α'-β' 1904, 1 ἀντίτυπον τῶν ἐτῶν 1905-1906, 2 τόμοι 1907, 2 τόμοι 1908, 1 τεῦχος γ'-δ' 1908 9 ἀντίτυπα τεύχους α'-β'-γ' 1909. Διενεμήθησαν 193 ἀντίτυπα 4ου τεύχους 1909 καὶ 204 ἀντίτυπα α'-β' τεύχους 1910.

4) Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας 1842-1908. Ἐπωλήθησαν ἀνὰ δύο ἀντίτυπα τῶν ἐτῶν 1848, 1872, 1873, 1874, 1876, 1877, 1878, 1879, 1881, 1884, 1885, 1887, 1890, 1894-1896, ἀνὰ ἕν ἀντίτυπον τῶν ἐτῶν 1871, 1880, 1882, 1883, 1888, 1889 καὶ 1897, ἀνὰ τρία τῶν ἐτῶν 1898, 1899, 1901 καὶ 1903, ἀνὰ πέντε τῶν 1892, 1893 καὶ 1904, ἕξ τοῦ 1903, 1 τοῦ 1909, 14 τοῦ 1906, 15 τοῦ 1907 καὶ 18 τοῦ 1908 ἀντὶ δραχ. 510. Ἐδωρήθησαν ἀνὰ 1 τῶν ἐτῶν 1871, 1876, 1877, 1879, 1880, 1805, 1887-1894, 1905 καὶ 1906, ἀνὰ δύο τῶν ἐτῶν 1872-1874, 1878, 1881-1884, 1886, 1895, 1897-1904 καὶ 1908, ἀνὰ 3 τῶν ἐτῶν 1896 καὶ 1907.

5) Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι. Ἐπωλήθη ἕν ἀντίτυπον ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

6) Γενικαὶ συνελεύσεις τῶν μελῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας. Ἐπωλήθησαν ἀνὰ ἕν ἀντίτυπον τῶν ἐτῶν 1868 καὶ 1869 ἀντὶ δραχμῶν 2, ἔδωρήθη δὲ ἀντίτυπον 1.

7) Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τῶν ἐτῶν 1837-1900. Ἐδωρήθησαν ἀντίτυπα 2.

8) Κατάλογος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφικοῦ Μουσείου. Ἐπωλήθη ἕν ἀντίτυπον ἀντὶ δραχ. 12,50 καὶ ἔδωρήθη 1.

9) Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ. Ἐπωλήθη ἕν ἀντὶ δραχμῶν 15 καὶ ἔδωρήθησαν 6 ἀντίτυπα.

10) Τὰ εὐρήματα τοῦ ναυαγίου τῶν Ἀντικυθέρων. Ἐδωρήθησαν 2 ἀντίτυπα.

11) Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Τόμος Α'. Ἐδωρήθησαν 5 ἀντίτυπα.

12) Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Ἀκροπόλεως 1885-1890. Ἐπωλήθη ἐν πρὸς δραχμὰς 50 καὶ ἰδωρήθησαν 8 ἀντίτυπα.

13) Comptes Rendus du Congrès International d'Archéologie, 1re Séssion-Athènes 1905. Ἐπωλήθησαν ἕξ ἀντὶ δραχμῶν 36 καὶ ἰδωρήθη ἐν ἀντίτυπον.

14) Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμινίου καὶ Σέσκλου ὑπὸ Χ. Τσουντα. Ἐπωλήθησαν 5 ἀντὶ δραχμῶν 175 καὶ διενεμήθησαν 11 ἀντίτυπα.

15) Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων ὑπὸ Γ. Παπαβασιλείου. Ἐπωλήθησαν 7 ἀντὶ δραχμῶν 70 καὶ διενεμήθησαν 44, ἕτερα δὲ 30 παρεδόθησαν τοῖς βιβλιοπώλαις Μπάρτ-Ἐλευθερουδάκη πρὸς πώλησιν.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

τῶν πρὸς πώλησιν ὑπαρχόντων ἐντύπων ἐν τῇ ἀποθήκῃ
τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1910.

I

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς

Α' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(1837—1860)

Ἔτη	Τεύχη	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων τευχῶν
1837.....	1	153
»	2	204
»	3	193
»	4	202
1839.....	11	1
»	12	1
»	15	3
»	17	9
1840.....	18	1
»	19	19
»	20	10
»	21	16
1841.....	22	23
»	23	27
»	24	26
1842.....	25	45
»	26	56
»	27	48
»	28	27
1843.....	29	33
1858.....	50	86
1859.....	51	320
1860.....	53	46
»	54	15
»	55	41

II

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς

B' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(1862 καὶ 1869-1874)

Τοῦ ἔτους 1862 ὑπάρχουσι σειραὶ πλήρεις 272 ἐκάστη ἀπο-
τελουμένη ἐκ δώδεκα τευχῶν ὑπὸ στοιχεῖα Α-ΙΒ'. Τὰ μεμονω-
μένα τεύχη τοῦ 1862 καὶ τὰ τῶν ἐτῶν 1869-1874 ἔχουσιν οὕτω:

Ἔτη	Τεύχη	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων τευχῶν
1862.....	β'	13
»	γ'	4
»	δ'	19
»	ε'	7
»	ς'	16
»	ζ'	4
»	η'	6
»	θ'	28
»	ι'	24
»	ια'	19
»	ιβ'	11
1869.....	ιγ'	164
1870.....	ιδ'	120
1872.....	ιε'	301
1873.....	ις'	302
1874.....	ιζ'	295

III

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς

Γ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(ἀπὸ τοῦ ἔτους 1883 κ. ἐ.)

α) Πλήρεις σειραί.

Ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς Ἐταιρείας ὑπάρχουσι πρὸς πώλησιν ἐξή-
κοντα (60) πλήρεις σειραὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τῆς

Γ' Περιόδου τῶν ἐτῶν 1883-1909 συμπεριλαμβανομένου. Ἐκάστη τῶν 60 σειρῶν τιμᾶται δραχμὰς 675.

ε) Μεμονωμένοι τόμοι καὶ τεύχη

Ἐπὶ τῶν προσηλωμένων καὶ οἱ ἐξῆς τόμοι πωλούμενοι μεμονωμένοι ἕκαστος δραχμὰς 25, ἕκαστον δὲ τεύχος δραχμὰς 6,25.

Ἔτη	Ἀριθμὸς τόμων	Ἀριθμὸς τευχῶν			δ
		α	β	γ	
1883.....	113	—	—	7	6
1884.....	125	1	1	17	—
1885.....	34	1	1	—	2
1886.....	23	1	1	—	4
1887.....	30	2	—	—	1
1888.....	39	—	—	2	2
1889.....	39	—	—	—	—
1890.....	37	—	—	2	2
1891.....	43	—	—	—	—
1892.....	45	1	—	—	—
1893.....	66	—	—	—	1
1894.....	69	1	1	7	—
1895.....	24	29	4	4	—
1896.....	17	—	—	8	8
1897.....	22	1	1	—	—
1898.....	17	—	—	1	—
1899.....	10	—	8	8	19
1900.....	20	—	—	3	1
1901.....	13	—	—	3	3
1902.....	6	—	—	7	7
1903.....	2	—	—	5	5
1904.....	10	—	—	9	9
1905.....	107	—	—	3	3
1906.....	94	—	—	8	8
1907.....	80	10	10	—	—
1908.....	93	—	—	11	11
1909.....	117	—	—	—	32
1910.....	—	210	210	—	—

IV

Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας

Ἔτος	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων	Ἔτος	Ἀριθμὸς ἀντιτύπων
1842.....	84	1889.....	137
1848—1849....	177	1890.....	95
1858—1859....	234	1891.....	158
1871—1872....	613	1892.....	175
1872—1873....	96	1893.....	217
1873—1874....	256	1894.....	63
1874—1875....	619	1895.....	64
1876—1877....	502	1896.....	56
1877—1878....	524	1897.....	70
1878—1879....	645	1898.....	63
1879—1880....	593	1899.....	60
1880—1881....	564	1900.....	43
1881—1882....	380	1901.....	21
1882—1883....	111	1902.....	23
1883.....	60	1903.....	18
1884.....	19	1904.....	16
1885.....	126	1905.....	16
1886.....	84	1906.....	22
1887.....	67	1907.....	33
1888.....	143	1908.....	65

V

Γενικαὶ Συνελεύσεις

τῶν ἐταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τῶν ἐτῶν 1860 - 1870.

Ἔτος	Φυλλάδια
1860	196
1861	346
1862	271

Έτος	Φυλλάδια
1863	245
1864	20
1866	315
1867	42
1868	72
1869	112
1870	171

VI

Έπιγραφαι άνέκδοτοι

άνακαλυφθείσαι και έκδοθείσαι υπό του 'Αρχαιολογικού Συλλόγου. Έν 'Αθήναις 1852-1855.

Έτος	Φυλλάδιον	Αντίτυπα
1852.....	β'	85
1855.....	γ'	238

VII

Πρακτικά τής επί του Έρεχθείου έπιτροπής

ή άναγραφή τής άληθοϋς καταστάσεως του Έρεχθείου. Έν 'Αθήναις 1853 'Αντίτυπα 43, ών έκαστον πωλείται άντί δραχ. 1.

VIII

Έπιγραφαι Έλληνικαι

κατά τό πλείστον άνέκδοτοι, έκδιδόμεναι δαπάνη τής έν 'Αθήναις 'Αρχαιολογικής Έταιρείας. Έν 'Αθήναις 1860. 'Αντίτυπα 139, ών έκαστον πωλείται άντί δραχ. μιζς.

IX

Κατάλογος του έν 'Αθήναις έπιγραφικού Μουσείου
 έκδιδόμενος υπό τής 'Αρχαιολογικής Έταιρείας. Τόμος πρώτος.

Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως. Τεῦχος πρῶτον. Ἀρχαῖκα! ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαὶ ὑπὸ Η. G. Lolling. Ἐν Ἀθήναις 1899, ἀντίτυπα 246, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 12,50.

X

Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ

καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν, ὑπὸ Π. Καββαδία. Ἀθήνησι 1900, ἀντίτυπα 138, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 15.

XI

Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας

ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1837 ἰδρύσεως αὐτῆς, μέχρι τοῦ 1900 ὑπὸ Π. Καββαδία. Ἐν Ἀθήναις 1902, ἀντίτυπα 681 ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 3.

XII

Εὐρετήριον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος

τῆς τρίτης περιόδου, συνταχθὲν ὑπὸ Ἀλεξ. Λαμπροπούλου. Τόμος πρῶτος, περιλαμβάνων τὰ ἔτη 1883-1887. Ἐν Ἀθήναις 1902, ἀντίτυπα 314, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 30.

XIII

Τὰ εὐρήματα τοῦ ναυαγίου τῶν Ἀντικυθήρων

Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς τεῦχος γ' καὶ δ' 1902.

Ἀντίτυπα 102, ὧν ἕκαστον πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 5.

XIV

Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος

(Τόμος Α' 1906)

Πίνακες 1-33. Γλυπτὰ ἐκ τοῦ Μουσειῦ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀντίτυπα 239, ὧν ἕκαστον πωλεῖται δραχ. 25.

XV

Comptes Rendus du Congrès International d'Archéologie. 1re Session. Athènes 1905. Ἀντίτυπα 1414, ὧν ἕκαστον πωλεῖται δραχ. 6.

XVI

Ἡ ἀνασκαφή τῆς Ἀκροπόλεως

ἀπὸ 1885-1890 ὑπὸ Π. Καββαδία καὶ Γ. Κεβεράου. Ἐν Ἀθήναις 1907. Ἐν ὄλφ ἀντίτυπα 270, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δρ. χρ. 50.

XVII

Αἱ προῖστορικαὶ ἀκροπόλεις

Διμηνίου καὶ Σέσκλου ὑπὸ Χ. Τσουντα. Ἀντίτυπα 260, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχ. χρ. 50.

XVIII

Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων

ὑπὸ Γ. Παπαθασιλείου. Ἐν Ἀθήναις 1910. Ἀντίτυπα 449 ὧν ἕκαστον πωλεῖται δραχμῶν 10.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Α'.

Κατάλογος βιβλίων ἀγορασθέντων κατὰ τὸ ἔτος 1910.

- Aly W.* Der kretische Apollonkult 1908.
L' Anthropologie 1909.
Ἀντωνοπούλου Σ. Μικρὰ Ἀσία 1907.
Altmann W. Die römischen Grabaltäre der Kaiserzeit 1905.
Bechtel Fr. Spitznamen 1898.
Boesch Θεωρὸς 1908.
Boll Fr. Griechische Liebeszauber aus Aegypten 1910.
Brauchtisch G. Die Panathenäischen Preisamphoren. 1910
Bruck E. Zur Geschichte der Verfügungen von Todeswegen im altgriechischen Recht. 1909.
Buday A. Le limes romain en Allemagne 1910.
Byzantinische Zeitschrift 1910.
Byzantisches Archiv. Heft. 4. 1910.
Bulletin d'Epigraphie Grecque. Année 1907-1908 par S. Reinach. 1909.
Boisacq. Dictionnaire étymologique de la langue grecque 5me Livraison. 1907-1910.
Catalogus Dissertationum der Buchhandlung G. Fock. 1910.
Cavaignac E. Etudes sur l'histoire Financière d'Athènes 1908.
Chassinat. Catalogue général des antiquités Égyptiennes Vol I. 1901.
Collitz und Bechtel. Sammlung der griechischen Dialekt-Inschriften. IV, 3. 1910.

Curtius E. - Adler F. Olympia die Ergebnisse.

- 1) Topographie. Geschichte Vol I. 1897.
- 2) Baudenkmäler » II. 1892.
- 3) Bildwerke » III. 1897.
- 4) Bronzen » IV. 1890.
- 5) Inschriften » V. 1896.

Deimling Die Leleger. 1862.

Deneken Fr. De Theoxeniis. 1881

Deonna W. Les statues de terre-cuite en Grèce 1906.

Diehl C. Manuel d'art Byzantin. 1910.

Dieterich A. Mutter Erde. 1905.

Dondorff H. Die Ionier auf Euböa. 1860.

Durm J. Die Baukunst der Griechen 1910.

Dussaud R. Les civilisations préhelléniques 1910.

Δημητριάδου Χ. Τὰ χημικὰ λιπάσματα. Σ. Ω. Β. 1910.

Einleitung in die Altertumswissenschaft. Τόμ. II 1910.

Ehrenreich. Die allgemeine Mythologie und ihre ethnologischen Grundlangen. 1910.

Νέος Ἑλληνομυθῶν ὑπὸ Σ. Λάμπρου. Τόμ. 5' 1909.

Ἔργα Δ. Βικέλα Σ. Ω. Β. 1909.

Ἐφημερίς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας 1909-1910.

Evans A. Scripta Minoa Τόμ. I 1910

Εὐαγγελίδου Τρ. Ἡ νῆσος Σέριφος. 1909.

Faure E. Histoire de l'Art 1909.

Foucart P. Athéniens dans la Chersonèse de Thrace. 1910

Führer durch das K. K. Staatsmuseun in Aquileja. 1910

Furtwängler Ad. Antike Gemmen I-II-III 1900.

Grenfell and Hunt. The Oxyrrhynchos Papyri I-V 1908.

Gruppe O. Die mythologische Literatur. 1908.

Gurlitt C. Antike Denkmalsäulen in Konstantinopel. 1908.

Harrison E. Prolegomena to the Study of Greek Religion 1908.

Hermes 1910.

Hock G. Griechische Weihegebräuche 1905.

Hogarth D. Ionia and the East 1909.

- Τὸ Ἡρώδιον τοῦ Ἀγῶνος 1910 1-5.
Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes IV, 2, 1909.
Kekulé von Stradonitz R. Neunundsechzigstes Programm zum Winckelmannsfeste 1909.
Kern Otto. Eleusinische Beiträge 1909.
Kolbe W. Die attischen Archonten 1908.
Köster A. Das Pelargikon 1909.
Kühner R. Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache 1904.
Kollmann I. Plastische Anatomie. 1910. Τόμ. 1. 1910.
Man. 1909.
Meister R. Ein Ostrakon 1909.
 Ἡ Μελέτη 1910.
Meyer E. Kleine Schriften 1910.
Monuments et Mémoires (Fondation E. Piot) Vol XVII 1909.
Millet G. Monuments byzantins de Mistra 1910.
Mommsen Theod. Römische Geschichte Τόμοι 4 1908.
Müller E. De Graecorum deorum partibus tragicis 1910.
Murray G. Rise of the Greek Epik 1907.
Müllder D. Die Ilias und ihre Quellen 1910.
 Μύλλερ-Λάμπρου, Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι Τόμ. 1 1909-1910.
 Νικολαΐδου Κ. Λεξικὸν τῆς Κουτσοβλαχικῆς Γλώσσης 1909.
Nilsson M. Studien zur Geschichte des alten Epeiros 1909.
Nicolei J. Collection papyrographique de Genève 1909-Παναθήναια 1910.
 Παπαγεωργίου Ἡλέκτρα 1910.
 » Ἱστορία τῆς Σκύρου 1909.
Partsch J. Griechisches Bürgerschaftsrecht 1910.
Pausanias Descriptio Vol III, 2 (Hitzig Her. et Blumentner Hugo) 1910.
Philologus 1910.

- Prasek J.* Geschichte der Meder und Perser bis zur makedonischen Eroberung. 1906.
- Preisigke Fr.* Girowesen im Griechischen Ägypten 1910.
- Premmerstein A.* Archaische Grabschrift bei Methana 1909.
- Polland F.* Geschichte des griechischen Vereinswesens 1909
- Περιστιάνν Ι. Γενική Ίστορία τῆς Κύπρου 1910.
- Revue Archéologique* 1909.
- Robert C.* Genethliakon 1910.
- Roscher A.* Lexicon der griechischen und römischen Mythologie Lief. 61, 62, 63. 1910.
- Rouzić-Keller* Locmariaquer. La table des Marchands 1910.
- Sandys J.* Orationes et Epistolae Cantabrigienses 1870-1909.
- Schäffer Arn.* Demosthenes und seine Zeit 1887
- Schmidt E.* Kultübertragungen 1909.
- Schreiber T.* Griechische Satyrspielreliefs 1909.
- Sieglin-Gayer.* Quellen und Forschungen zur alten Geschichte 1903.
- Σπένσερ Ε. Ἀγωγή πνευματικῆ, ἠθικῆ καὶ σωματικῆ. Μετάφρασις Ἀδελφῶν Λασκάρωος. Σ. Ω. Β. 1910.
- Stais V.* Marbres et Bronzes du Musée National 1910.
- Stengel* Opferbräuche der Griechen 1910.
- Steindorff* Monographien zur Weltgeschichte 1900.
- Σ. Ω. Β. Οἱ μέλλοντες στρατιῶται 1909.
- Struck A.* Mistra 1910
- Sudhoff K.* Aus dem antiken Badewesen 1910.
- Süss W.* Ethos 1910.
- Sundwall J.* Zur Frage von dem neunzehnjährigen Schaltecyclus in Athen 1909-1910.
- » Nachträge zur Prosopographia Attica 1910.
- Σωτηριάδου Γ. Χρονολογία τῆς παγκοσμίου Ίστορίας Σ.Ω. Β. 1909.
- Scheer E.* Lycophonis Alexandra 1908
- Schwartz Ed.* Charakterköpfe aus der Antiken Literatur δύο τόμοι 1910.

- Teloni B.* Letteratura Assira 1903.
Thallheim Th. Xenophontis Scripta Minora 1903 I.
Thieme V. und *Becker F.* Allgemeines Lexikon 1907.
Villa—Γρατσιαίου Ψυχολογία 1909.
Wachtler. Die Blütezeit der griechischen Kunst im Spiegel der Reliefsarkophage 1910.
Wilke G. Spiral—Mäander—Keramik und Gefäßmalerei. 1910.
Wiunicki — Kimakowicz. Spinn und Webwerkzeuge 1910.
Ziebarth E. Aus dem griechischen Schulwesen 1909

B'.

*Κατάλογος βιβλίων δωρηθέντων τῇ Ἐταιρείᾳ
κατὰ τὸ ἔτος 1910.*

- « Ἀθηνᾶ », περιοδικόν 1910.
American Journal of Archaeology Vol. XIV 1910.
Analecta Bollandiana 1910.
Annual Report of the Archaeological Survey of India 1909-1910.
Annual Report of the British School of Athens N° XV, 1908-1909.
Archeological Ertesitö 1910.
Atti della R. Accademia dei Lincei. Notizia degli Scavi 1910.
 Βέν Ν. Σύνταγμα ἐπιγραφικῶν μνημείων Μετεώρων κ.λ.π 1910.
 » » Φιλολογικαὶ παρασημειώσεις εἰς τὸ τυπικὸν τῆς ἐν Κων-
 σταντινουπόλει Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος 1909.
 » » Τὸ περὶ κτίσεως τῆς Μονεμβασίας χρονικόν 1909.
 » » Über die Konstruktion von διαφέρειν (gehören) mit dem Genetiv 1909.
 Βογιατζίδου. Μικρὰ ἀνέκδοτα ἐκ Μετεώρων.
Bulletino de Palenologia Italiana. Tome VI. 1910.
Bulletin of Archaeological Institute of America 1910 Vol. I.

- Bulletin de Correspondance Hellénique.* 1910.
Bulletin de la Société Archéologique d'Alexandrie N° 12.
 Tom. 3 1910.
Buturas A Ein Kapitel der historischen Grammatik 1910.
 Βυζαντινὰ Χρονικά. Tome XV 1909.
Classical Philology. Vol. IV-V. 1909 καὶ 1910.
Comparetti D. Laminette Orfiche 1910.
Courouniotis C. Catalogue illustré du Musée d'Olympie
 1909.
 Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας. Τομ. 7
 Τεύχ. 25 1910.
 Δελτίον τῆς Φιλαρχ. Ἑταιρείας Ἀλμυροῦ «ἠ Ὀρθοῦς»
 Τεύχος 6. 1906.
 Δραγούμη Σ. Ἐρσχθεὺς-Ἀθηνᾶ 1910.
Drerup. E. De Codicum Isocrateorum Auctoritate 1894.
 » » Isocratis Opera omnia 1906.
 » » Omero 1910.
 Δουκάκη Χρ. Μεσσηνιακὰ καὶ ἰδίᾳ περὶ Φαρῶν καὶ Καλαμᾶ-
 τας. Τεύχ. Β' 1908.
 «Ἐλληνισμὸς» 1910.
 «*Eranos*» Acta philologica Suecana 1910.
 Ἐπετηρὶς Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν κλπ. 1907-1908
Fouilles de Delphes. Tom. 3. (Epigraphie texte).
 » » » » 4. (Monuments, figures).
 Γεωργιάδου Α. Μελέτη νέας λεωφόρου ἐν τῇ πόλει Περικλέους
 καὶ Ἀσπασίας 1908.
 » » Πίναξ Ἀθηνῶν 1908.
 Γιαννοπούλου Ν. Θεσσαλικαὶ προελληνικαὶ ἐπιγραφαὶ 1908.
Hamdy-Bey. Le tumulus de Nemroud-Dagh 1883.
Institut d'Estudis Catalans.
Jahrbuch des K. D. Archäologischen Instituts. Vol.
 XXV 1910.
Jahrbuch für Altertumskunde 1909.
Jahreshefte des Öster. Archäolog. Institutes. Wien. 1910.
 Band. XIII.

- Journal* of Hellenic Studies. XXX. 1910
 » of the Anthropological Institute. Vol. XXXIX. 1909.
 Καρδαμάτν Ι Περί τῆς ἐν τῇ Ἑπειρωτικῇ Ἑλλάδι Ἑλονο-
 σίας. 1910.
 » » Αἱ ἐξυγιαστικαὶ ἐργασίαι περὶ τῆς Ἑλονο-
 σίας 1910.
 Κυπαρίσση Ν. «Καλόν, Φύσις, Τέχνη» 1910.
 Löwy E. Typenwanderung 1909
 «Memnon» Τόμος 3. 1909
 Memoires des antiquaires du Nord 1908-1909.
 » de l'Institut Genevois. Tom XX, 1906-1910.
 Mitteilungen des Kaiserlich Deutschen Archäologischen
 Instituts. Athenische Abteilung 1910.
 » » Römische » »
 Μυστακίδου Β Ἡ Ἀρχαιολογία τῶν Ἀνατολικῶν Ἑθνῶν
 κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα 1902.
 » » Χάρτης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.
 Macridy-Bey. A travers les Necropoles Sidoniennes 1904
 Μπούτουρα Α. Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν ἐν τῇ Νεοελληνικῇ
 1910.
 Niemann G. Der Palast Diocletians in Spalato 1910.
 Παπαγεωργίου Π. Κλυταμῆστρα - Κλυταμῆστρα 1910.
 «Πάτρια» 1910.
 Παράρτημα «Ἀθηνῶν» 1910.
 Pernier L. Vestigia di una città Ellenica Arcaica in Creta
 1910.
 Proceedings of the Cambridge Antiquarian Society.
 LII, 1908.
 Pfuhl E.-X. Τσοῦντα. Αἱ προϊστορικαὶ Ἀκροπόλεις Διμη-
 νίου καὶ Σέσκλου 1910.
 Ραγκαβῆ Α. Ἱστορία Καλλιτεχνίας 1865.
 Ράδου Κ. Ναυτικαὶ ἀρχαιολογικαὶ σελίδες 1909.
 » » Διεθνῆς ναυτικῆ ἐκθεσὶς Βορδῶ 1909.
 » » La marine Grecque pendant la guerre de l'inde-
 pendance 1907.

- Ρικάκη. Βεράτιον 1910.
Revue d'archéologie et d'anthropologie de pays Tchèques
 1910.
 » des études Grecques 1910.
Prmerstein A. v. Kleobis und Biton 1910.
 » » Athenischer Ehrenbeschluss 1911.
Smith E. The tomb of Akbar (Archaeological Survey of
 India vol XXXVI) 1909.
 Σάββα-Καρδαμάτη. Ἡ Ἑλονοσία ἐν Ἑλλάδι 1910.
Svoronos J. Leçons Numismatiques 1910.
 Σβορώνου Ι Τὸ ἐν Σαλαμῖνι Τρόπαιον 1910.
 » » L. Curtius. Ὁ Κριτικός κλπ. 1910.
 » » Νεαὶ Ἑρμηνεῖαι ἀρχαίων ἀναγλύφων 1910.
 Σκλαδούνου Γ. Ἡ Ἀνατομικὴ τοῦ Ἀνθρώπου 1908.
 Τζαρτζάνου Α. Περὶ τῆς Θεσσαλικῆς Διαλέκτου 1909.
Trendelenburg A. Φωνηασίαι. Berl Programm zum 70-
 Winckelmannsfeste. 1910.
 Χατζῆ Α. Οἱ Ρασούλ, Ραλ, Ράλαι (1080-1800) 1909.
 Χασιώτου Γ. Βυζαντιναὶ σελίδες 1910.
 » » Ἡ γλῶσσα τοῦ Ἑλλήνου 1909.
 » » Περὶ τῶν δημοδῶν μνημείων 1910.
Versakis J. Das Skenengebäude des Dionysostheaters
 1910.
 » » Das Brauronion und die Chalkothek 1910.
Wolters P. Ein Apotropaion aus Baden im Aargau 1909.
 » » «Adolf Furtwängler» 1910.
Zeitschrift für Ethnologie 1910
 Ζησίου Κ. Ἱστορία τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Μέρος Α'. 1910.
 Ζολώτα Α. Βραχεῖαι ἐπανορθώσεις καὶ προσθήκαι εἰς τὰς Χια-
 κὰς Ἐπιγραφάς 1908.
 » » Βυζαντινὰ δακτύλια ἐν Χίῳ 1908.
 » » Συναγωγὴ Χιακῶν καὶ Ἐρυθριακῶν Ἐπιγραφῶν
 1909.
 Ζερβοῦ Σ. Ἄστιον περὶ τῶν ἐν μῆτρᾳ παθῶν. 1901.
 » » Ἄστιον περὶ δακνόντων ζῶων κλπ. 1908.

- » » Par quelle méthode pouvons-nous guerir radicalement la pthisie pulmonaise? 1909.
  - » » Curieuses expériences sur les organes genitaux du Male. 1909.
  - » » Ueber die männlichen Genitalien e.c.t. 1909.
  - » » Determination de deux anciens textes médicaux. 1908.
  - » » Über die Einführung des ersten Themometers und der ersten Uhr in die medizinische Praxis. 1909.
  - » » Μαρκέλλου περί σφυγμῶν 1907.
  - » » 'Αστίου, περί οιδημάτων κλπ. 1909.
  - » » Das unveröffentlichte medizinische Werk der Metrodora.
-

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ

(ΠΙΝ. 'Α)

Αι κατά τούς τελευταίους μῆνας τοῦ 1909 ἀρξάμεναι ἀνασκαφαί τοῦ Κεραμεικοῦ ἐξηκολούθησαν ἀπό τοῦ τέλους Φεβρουαρίου μέχρις ἀρχῶν Σεπτεμβρίου 1910 ὑπό τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑπογεγραμμένου ἔχοντος ὡς συνεργάτην τὸν Ἐφορον κ. Γεώργιον Οἰκονόμον. Ἡ παρασκευὴ τοῦ σχεδίου ὑπὸ κλίμακα 1:50 καὶ ἄλλων ἰχνογραφημάτων τοῦ νεωστὶ ἀποκαλυφθέντος χώρου ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας εἰς τὸν Ὑπομηχανικὸν κ. Ἀναστ. Ὀρλάνδον.

Μετὰ τὴν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος συντελεσθεῖσαν ἀποκάλυψιν τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν Πειραιῶς εἰσόδου μέχρι τῆς γωνίας τοῦ Δεξιῆω καὶ δὴ μέχρι τοῦ ἀρχαιοτάτου αὐτῆς ἐδάφους, σκοπὸς ἡμῶν ἦτο νῦν νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν αὐτὴν ὁδὸν κατὰ τὴν πρὸς τὸν περίβολον τῆς πόλεως διεύθυνσιν. Ὁ σκοπὸς ἡμῶν ὅμως οὗτος δὲν ἐπληρώθη ἐντελῶς. Ὑποκείμενον τῆς ἐρεύνης ἦτο τὸ τρίγωνον, εἰς οὗ τὴν στενὴν πρὸς Δ πλευρὰν εὐρίσκεται ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος· αἱ δύο μακρὰι πλευραὶ ὀρίζονται πρὸς Β μὲν ὑπὸ τοῦ ἀναλήμματος τῆς κοίτης τοῦ Ἡριδανοῦ, πρὸς Ν δὲ ὑπὸ τοῦ νοτίου χεῖλους τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου, ἔνθα ὑπάρχουσιν αἱ πρὸς τιμὴν τοῦ ἐκ Σηλυμβρίας Προξένου Πυθαγόρου καὶ τῶν δύο ἐκ Κερκύρας πρεσβευτῶν ἀνεγερθεῖσαι στῆλαι. Ὁ χώρος οὗτος μετὰ τὰς μεταξὺ 1870 καὶ 1880 ἀνασκαφάς, ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς βαθμιαίας ἐπιχώσεως, ἣν ἐγέννησαν τὰ μὴ δυνάμενα νὰ ἐκρεύσωσιν ἐκ τῆς σκάφης ἐκείνης ὕδατα, εἶχε τὴν ὄψιν ἐπιπέδου τινὸς καὶ ἐστερημένης ἀρχαίων ἐπιφανείας. Αἱ κατὰ τὸ 1907 γενόμεναι ἔρευναι εἶχον ἀποδείξει διὰ τῆς εὐρέσεως τῶν 1 μέτρον βαθύτερον κειμένων κάτω βαθμίδων τοῦ

ἐπιτυμβίου μνημείου τοῦ Πυθαγόρου ὅτι τὸ ἔδαφος τοῦ 5ου αἰῶνος π. Χ. ἐκρύπτετο ἀκόμη ὑπὸ τὴν μέχρι τοῦδε γνωστὴν ἐπιφάνειαν.

Τρία τινὰ ἔδει ἐνταῦθα νὰ ζητήσωμεν·

α') ἐντὸς μὲν τοῦ τριγώνου τὸ ἕως τότε μόνον κατ' εἰ-
κασίαν ὑπάρχον σημεῖον τοῦ διχασμοῦ τῆς εἰς Ἑλευσίνα
ὁδοῦ ἀπὸ τῆς τοῦ νεκροταφείου.

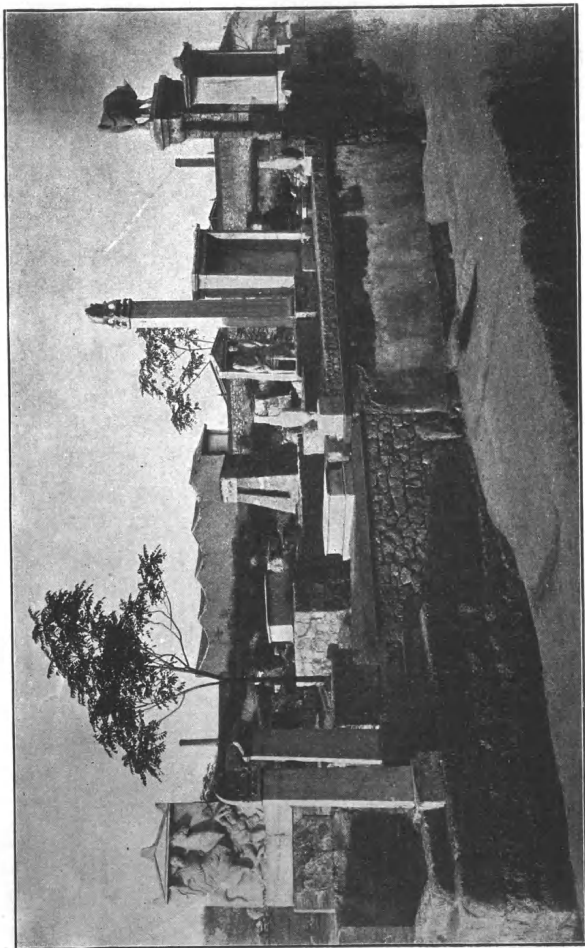
β') τὴν κατὰ τὸ νότιον καὶ δυτικὸν χεῖλος ἑκτασίων τῶν
τάφων· καὶ

γ') τὰ ἔχνη τοῦ ρείθρου τοῦ ποταμίου καὶ τῶν ὀχετῶν,
οἵτινες ἐν τῷ βαθυτάτῳ τούτῳ σημείῳ τῶν Ἀθηνῶν εἶναι
ιδιαιζόντως πολυάριθμοι.

1. Τὸ σημεῖον τοῦ διχασμοῦ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἑλευσῖνος
καὶ τῆς τοῦ νεκροταφείου ἐπετύχωμεν νὰ καθορίσωμεν ἐξα-
κριβώσαντες τὰς διευθύνσεις αὐτῶν διὰ τῆς εὐρέσεως περι-
τετειχισμένου τεμένους τῶν Τριτοπατρῶν ἐν τῷ ὀπισθεν
τῆς Ἁγίας Τριάδος χώρῳ. Πρὸ τῶν πρὸς τὴν πόλιν βλε-
πουσῶν πλευρῶν αὐτοῦ ἴστανται ἀκόμη κατὰ τὰ ἐσωτερικὰ
χεῖλη ἀμφοτέρων τῶν ὁδῶν δύο ὅμοιοι καὶ σύγχρονοι ὄροι
(ἀρ. 2-3 ἐν τῷ σχεδίῳ πίν. Α) φέροντες ἐκάτερος τὴν ἐπιγραφὴν

ΗΘΡΟΣ : ΗΙΕΡΟ
ΤΡΙΤΟΠΑΤΡΕΘΝ
ΗΑΒΑΤΟΝ

ἐν τῇ ὀρθογραφίᾳ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς πέμπτης ἐκα-
τονταετηρίδος. Τρίτος ὡσαύτως κατὰ χώραν εὐρεθεὶς ὄρος
(ἀρ. 1 ἐν σχεδίῳ πίν. Α) βεβαιοῖ τὴν διεύθυνσιν τῆς εἰς Ἑλευ-
σίνα ὁδοῦ εἰς ἀπόστασιν 20 μέτρων πρὸς τὸ μέρος τῆς πό-
λεως, πλησιέστατα δὲ τῷ σημείῳ τοῦ διχασμοῦ. Τὰ ἐξω-
τερικὰ χεῖλη ἀμφοτέρων τῶν ὁδῶν ἠρίζονται τοῦτο μὲν διὰ
τοῦ τεύχους τοῦ Ἡριδανοῦ, τοῦτο δὲ διὰ τῆς γραμμῆς τῶν
τιμητικῶν στηλῶν. Δι' ἀμφοτέρας δὲ τὰς ὁδοὺς πορίζομεθα

Εικὼν I. Μεσημβριανὴ πλυντῶν τῆς κυρίας ὁδοῦ τῶν τάρων ἀνοικοδομημένη.

πλάτος $6\frac{1}{4}$ — $6\frac{1}{2}$ μέτρων ἴσων, ὡς εἰκάζομεν, πρὸς 20 ἄττικούς πόδας.

Ἄμφοτέραι αἱ ὁδοὶ καταλείπουσι μεταξύ ἑαυτῶν ὀξυκόρυφον τρίγωνον μήκους περίπου τριάκοντα μέτρων, κατὰ δὲ τὴν πρὸς Δ ἤτοι πρὸς τὴν Ἄγ. Τριάδα πλευρὰν ἔχον βάσιν μήκους δέκα ἐξ μέτρων. Ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτο ἱερός· διότι, ὡς δεικνύουσιν αἱ ἐπιγραφαὶ ἀμφοτέρων τῶν ἀβλαβῶν σφζομένων ὄρων ὡς καὶ τὸ λείψανον τῆς ἐπιγραφῆς [HAB]ATON τοῦ τρίτου ὄρου, ἦτο ἀπηγορευμένον ἢ εἰς τὸν χῶρον τοῦτον εἰσοδος, καθ'ὄν τρόπον καὶ εἰς τὸ ἐν Κολωνῷ τέμενος τῶν Εὐμενίδων. Τὸ σημεῖον τοῦ διχασμοῦ ἦτο πιθανῶς ἀφιερωμένον τῇ Ἐκάτῃ ὡς θεᾶ τῶν τριόδων. Ὅπισθεν τούτου φαίνεται ὅτι ἦτο ἐν σχήματι χθαμαλοῦ τύμβου, ἀποκεχωρισμένου διὰ μεγάλων λίθων, δεύτερος ἱερός τόπος. Τὸν ὑπόλοιπον χῶρον περιελάμβανε τὸ ἐν σχήματι τραπεζίου περιτετειχισμένον τέμενος τῶν Τριτοπατρῶων· συμφώνως ἄρα πρὸς τὰ εὑρεθέντα λείψανα ἀμφοτέρα ἱερά τοῦ ἀπλουστάτου τύπου, ἀνήκοντα εἰς τὸν 5^{ον} αἰῶνα.

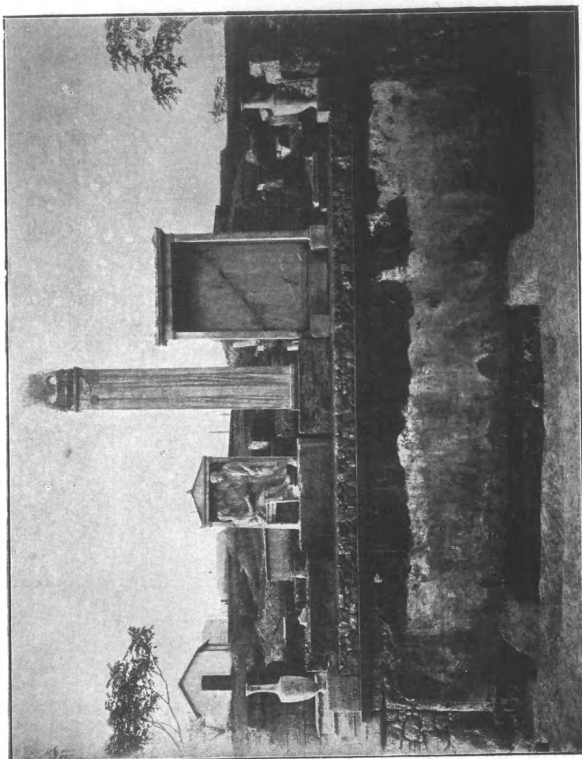
Ἀπέναντι τούτων συνεπληρώθη ἡ ἀποκάλυψις τοῦ νοτίου χείλους τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν τῶν δύο τιμητικῶν μνημείων. Ἀπὸ τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως καὶ ἐντεσθεν ὑπάρχει συνεχὲς τεῖχος, ὅπερ 5 μέτρα πρὸ τῶν τιμητικῶν στηλῶν ἐκτρέπεται κατ' ἀμβλείαν γωνίαν τῆς γραμμῆς τῆς ὁδοῦ εἰς μῆκος 4 μέτρων καὶ περιβάλλει ἐκεῖ ὡς ἐν αὐτῇ, μικρόν τι, πολὺ κατεστραμμένον ἱερόν. Κατὰ τὴν νοτιοδυτικὴν αὐτοῦ πλευρὰν διήρχετο ἐν χρόνοις προθμιστοκλείους κατὰ μῆκος τῆς ὄπισθεν ἀνωφερείας ὁδός, ὡς ἀποδεικνύει τὸ ἐν αὐτῇ ὑπάρχον ὕδραγωγεῖον, ὅπερ κατὰ τὴν ιδιότροπον αὐτοῦ κατασκευὴν συμφωνεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὸ ὕδραγωγεῖον τῆς Πεισιστρατείου Ἐννεακρούου. Ἡ ὁδὸς αὕτη καὶ τὸ ὕδραγωγεῖον τοῦτο κατεκαλύφθη ἤδη

ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Θεμιστοκλέους κατὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ ἐπιτυμβίου τοῦ Πυθαγόρου ἢ διεύθυνσις αὐτῶν ἄγει πρὸς τὰ ἄνω εἰς τὴν μεταξὺ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῆς Πνυκὸς κοιλάδα, ἐπιτρέπει δὲ νὰ εἰκάσωμεν ἀρχαίαν σύνδεσιν τοῦ ἐκεῖ τόπου μετὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἡριδανοῦ, ἥτις θὰ διεκόπη διὰ τῆς ἐπὶ Θεμιστοκλέους οἰκοδομήσεως τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως.

Ἄλλη ὁδὸς ἤγεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου κατὰ μῆκος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ἱεροῦ τῶν Τριτοπατρώων, διερχομένη δὲ ὑπεράνω τοῦ Ἡριδανοῦ ἐξηκολούθει ἀπέναντι παραλλήλως πρὸς τὸ μακρὸν τεῖχος, ὅπερ ἀπεκαλύφθη τῷ 1890 ὑπὸ τοῦ κ. Μυλωνᾶ, κατεχώσθη δὲ πάλιν δυστυχῶς διὰ τὴν πρὸς ἀποκόμισιν τοῦ χώματος δυσχέριαν.

2. *Οἱ τάφοι*, ὧν τὸ ἀρχικὸν σχέδιον διεφωτίσθη ἐν πολλαῖς λεπτομερείαις, ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν τιμητικῶν στηλῶν πρὸς δυσμᾶς καὶ πρὸς νότον. Στενὴ τάφος, ἥτις ἐσκάφη ἀπὸ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ἱεροῦ τῶν Τριτοπατρώων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ λόφου τῆς Ἀγίας Τριάδος διεφώτισεν ὡσαύτως τὰ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ σύστασιν. Ὑψοῦται ὑπεράνω τοῦ χαλικοστρώτου τῆς κοιλάδος τοῦ Ἡριδανοῦ, συνίσταται δὲ ἐκ στρώματος ἐρυθροῦ πηλοῦ ὕψους ὃ μέτρων, οὗ ἡ διάμετρος δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 40 περίπου μέτρα. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ τεμάχια γεωμετρικῶν ἀγγείων καὶ τάφοι τῶν πρὸ τοῦ Θεμιστοκλέους χρόνων. Ὁ τύμβος οὗτος ὡς καὶ ὁ ἄλλος ὁ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ πρὸς νότον τῶν τιμητικῶν μνημείων λόφου, ὃν ἀνέσκαψεν ὁ κ. Στάης τῷ 1896, δεικνύουσιν ὅτι τοῦ μακρῆρου νεκροταφείου τοῦ 4^{ου} αἰῶνος προηγῆθη ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ καὶ ἐν χρόνοις ἀρχαίκοις νεκροταφεῖον ἐκ χώματος.

Καὶ τότε ἐν τῷ πρὸ τῶν κτισμάτων τούτων ἐδάφει ὑπῆρχεν ἤδη **ΗΙΕΡΟΝ [ΤΡΙΤΟΠΑ]ΤΡΕΟΝ**, ὅπως ἀποδεικνύει ὁρος ἀρχαῖκός, φέρων τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην καὶ ἐνφοδο-

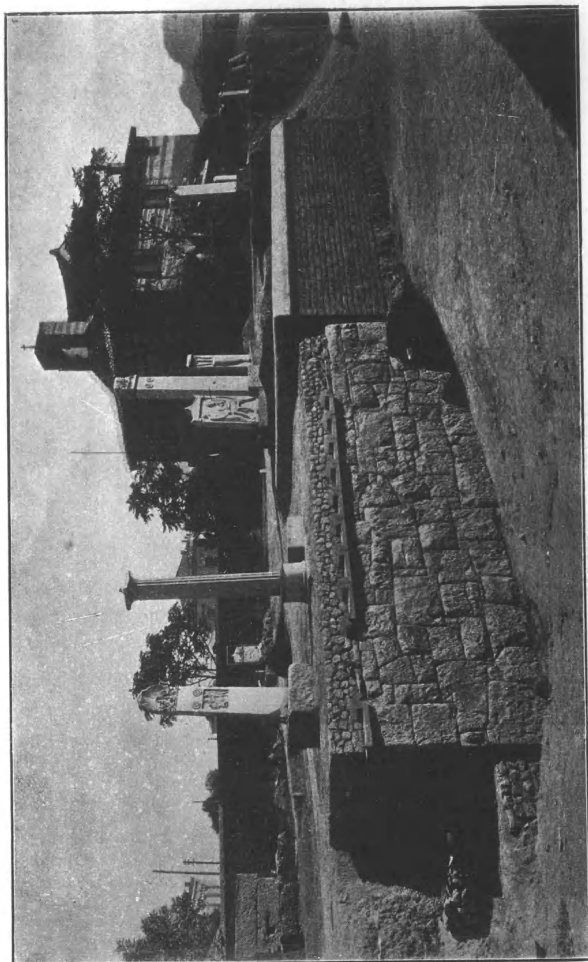

Εικών 2. Ποσειδώνος ἱερὸς ἀποδομημένος.

ιημένοι· ἐν τῷ νοτίῳ τείχει τοῦ ἱεροῦ τῶν Τριτοπατρέων. Κατὰ ταῦτα φαίνεται ὅτι ὑπάρχει στενὴ σχέσις μεταξὺ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἱεροῦ τῆς τριάδος ταύτης τῶν ἀπτικῶν προπατόρων καὶ τῆς ἰδρύσεως τῶν πολυταρίων τούτων. Ἐκτὸς δὲ τούτου διὰ τὴν παρὰ τὴν Ἱερὰν Ὄδον θέσιν εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ ἐκδοχὴ ὅτι τὸ τέμενος τῶν δαιμόνων τούτων τῶν ἀνέμων καὶ τῆς γονιμότητος ἦτο καὶ ὁ πρῶτος σταθμὸς τῆς εἰς Ἐλευσίνα μεταβαινούσης παμπῆς.

3. *Ἡριδανὸς καὶ ὄχειοί.* Τὰ μεγάλα ὑδραγωγεῖα, τὰ ὁποῖα προηγούμενα σκαφαὶ εἶχον συναντήσῃ κατ' ἀμφοτέρα τὰ χεῖλη τῆς ὁδοῦ τοῦ νεκροταφείου, ἠρευνήθησαν πρὸς βορρᾶν τοῦ διχασμοῦ τῶν ὁδῶν μέχρι τῆς ἀπὸ τοῦ Ἡριδανοῦ ἀρχῆς αὐτῶν. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἠρευνήσαμεν ἀκριβῶς τὴν κοίτην τοῦ Ἡριδανοῦ καὶ ἐξηκριβώσαμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ παροχθίου τείχους αὐτοῦ εἶναι εὐδιάγνωστος ἡ βαθμιαία ὑψωσις τῆς κοιλάδος. Παρακολουθήσαμεν δὲ εἰς μῆκος 40 μ. ἀρχαιότατον ἀνάλημμα τῆς κοίτης τοῦ ποταμίου· ἡ εὐθυνηρία αὐτοῦ κεῖται 42 μ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, 8 δὲ μέτρα ὑπὸ τὸ πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ ὑψούμενον σημερινὸν ἔδαφος· ὁ πολυγωνικὸς αὐτοῦ οἰκοδομικὸς τρόπος καὶ τὸ βάθος αὐτοῦ συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Θεμιστοκλέους περισωθέντα ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ μνημεῖα. 1 μ., 40 ὑπεράνω αὐτοῦ ὑπάρχει νεώτερον παρόχθιον ἀνάλημμα ἐκ τετραγώνων δόμων, ὅπερ εἶναι ὠκοδομημένον κατὰ διάφορον εὐθυνησιν ἢ τὸ παλαιόν, ἀνήκει δὲ εἰς τὸν 4^{ον}-3^{ον} π. Χ. αἰῶνα. Ἐκ τε τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ νεωτέρου ἀναλήμματος εἶχον τὴν ἀρχὴν αὐτῶν οἱ ὄχειοί· ἐκεῖνοι τῶν ὑδάτων· διὰ δύο ἐξ ἐκείνων ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἐν τῷ ἀναλήμματι αἱ κατακόρυφοι αὐλακες, ἐντὸς τῶν ὁποίων προσηρμόζετο ἡ σάνις τοῦ ὑδροφράκτου, δι' οὗ ἠγοίγετο ἡ διώρυξ ἀναλόγως τῆς ἐκάστοτε παρουσιαζομένης ἀνάγκης. Τὸ δι-

Εἰκὼν 3. Βορεία πτέρυγὰ τῆς κυρίας ὁδοῦ ἀναφανοτριμέστη.

κτυον τῶν ὑδραγωγῶν τούτων ὀχετῶν κατενέμετο εἰς τὰ χεῖλη τῆς τε εἰς Ἐλευσίνα καὶ τῆς διὰ τοῦ νεκροταφείου ἀγούσης ὁδοῦ· ἄλλο ἢ ἄλλα δύο διήρχοντο διὰ τοῦ βράχου τῆς τελευταίας παραφυάδος τοῦ ὄρους τῆς Πνυκός, Ἡ δέσμη τῶν ὑδραγωγείων τούτων δεικνύει τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς καλλιιεργείας παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἡριδανοῦ πρὸ τοῦ δυτ. κρασπέδου τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν καὶ τῆς Πνυκός καὶ ἀναγκάζει νὰ προϋποθέσωμεν ὅτι ὁ ὑπόγειος ῥοὺς τοῦ Ἡριδανοῦ ἐσχημάτιζε πολλῶν μεγαλύτερον τόξον ἢ ὅσον οἱ μέχρι τοῦδε γενόμενοι χάρται δέχονται.

Καθόλου δὲ εἰπεῖν αἱ ἐν σπουδαιοτάτῳ τεμαχίῳ τοῦ ἐν τῷ Κεραμεικῷ ἀπαλλοτριωθέντος χώρου γενόμεναι ἔρευμαι αὗται παρέχουσι τὴν ἀπόδειξιν μετὰ πόσῳ μεγαλυτέρας εὐκρινείας εἶναι δυνατὸν νὰ φανῶσιν αἱ θεμελιώδεις καὶ γενικαὶ γραμμαὶ τοῦ πρὸ τοῦ Διπύλου καὶ τῆς Ἰερῆς Πύλης συνοικισμοῦ. Καὶ ἐκ τοῦ πρὸς τιν περιήβολον τῆς πόλεως καὶ ἐκ τοῦ πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἡριδανοῦ χώρου πρέπει νὰ προσδοκῶμεν συμπληρωτικὰς πληροφορίας, ὅταν ποτὲ ἀπομακρυνθῶσιν ἐκεῖθεν οἱ σωροὶ τῶν παλαιῶν καὶ νέων χωμάτων.

Τὸ ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους εὐρημάτων κέρδος εἶναι ὅσον καὶ τὸ τοπογραφικόν. Ἐξ αὐτῶν ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν πρώτην τὴν εὔρεσιν 44 ὀστράκων ὀστρακιστικοῦ δικαστηρίου, ἅτινα ἔκειντο πλησιέστατα ἀλλήλων ἐν τινι σωρῷ χώματος παρὰ τὸ σημεῖον τοῦ διχασμοῦ τῶν δύο κεντρικῶν ὁδῶν. Ἐνδεκα ἐξ αὐτῶν φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ Θουκυδίδου τοῦ υἱοῦ τοῦ Μελησίου, 26 τὸ τοῦ Κλεῖππίδου υἱοῦ τοῦ Δεινίου τοῦ Ἀχαρνέως, ἐπὶ πέντε δὲ κατὰ λόγον τῆς διατηρήσεως αὐτῶν εἶναι ἀδιάκριτον εἰς τίνα ἐκ τῶν δύο ἀνήκουσιν. Ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς εὑρέσεως ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἀμρότεροι οὗτοι ἦσαν ἀντίπαλοι κατὰ τὸν

δοστρακισμὸν. Ὁ Θουκυδίδης ὁ υἱὸς τοῦ Μελησίου εἶναι ὁ γνωστὸς ἀντίπαλος τοῦ Περικλέους, ὅστις, δοστρακισθεὶς τῷ 442 ἀντὶ τούτου, ἐπανελθὼν δ' ἔπειτα ἐκ τῆς ἐξορίας ἔδρα πάλιν ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 432-425. Περί τοῦ Κλειππίδου εἶναι παραδεδομένον ὅτι τῷ 428 ὠδήγησε τὸν στόλον εἰς Λέσβον, ὅτι ὅμως μετ' οὐ πολὺ ἐπαύθη τῆς στρατηγίας. Δύο τεθραυσμένοι ψῆφοι ἀναφέρουσιν ἢ μὲν μίαν τὸν *Τείσανδρον* τὸν *Ἐπιλόκου* ΤΕΙ]ΣΑΝΔΡΟΣ | [Ε]ΠΙΛΥΚΟ τὸν πενθερὸν τοῦ Ξανθίππου τοῦ πρεσβυτάτου υἱοῦ τοῦ Περικλέους, ἢ δὲ ἄλλη τὸν ἄλλως ἀγνωστον *Εὐχαρίδην* *Εὐχάρους*. Ἡ ἔλλειψις τοῦ ὀνόματος τοῦ Περικλέους συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἔλλειψις τοῦ ὀνόματος τοῦ Κλέωνος ὑπὲρ τοῦ πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τούτου χρόνου. Κατὰ ταῦτα ἡ συλλογὴ αὕτη τῶν δοστράκων θὰ εἶναι εὐπρόσδεκτος συμπλήρωσις τῆς παραδόσεως περὶ τῶν κομματικῶν πραγμάτων τῆς ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους ἐπακολουθησάσης περιόδου.

Εἰς μαρμάρινα λειψανα ἦσαν ἰδιαιτέρως πλούσια τὰ ἐν πολλῶ μεταγενεστέροις χρόνοις κατασκευασθέντα ὑδραγωγεῖα. Ἐκεῖ εὐρέθη λαμπρὸς κορμὸς καθημένου παιδὸς ἐν φυσικῶ μεγέθει καὶ ἰκανὸς ἀριθμὸς ἀξιολόγων ἐπιτυμβίων στηλῶν καὶ ἀναγλύφων.

Συντελουμένων καθαριστικῶν ἐργασιῶν παρὰ τὸ Δίπυλον ὁ κ. Οἰκονόμος ἀνεῦρεν ἐπιτύμβιον στήλην φέρουσαν τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς Λύσιδος τοῦ Αἰξωνέως, τοῦ Λύσιδος ἐκείνου, μεθ' οὗ ὁ Πλάτων παριστᾷ ὁμιλοῦντα τὸν Σωκράτην· συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τῷ διαλόγῳ λεγόμενα (205c), ὅτι ὁ νεαρὸς Λύσις περὶ οὐδενὸς ἄλλου σκέπτεται ἢ περὶ τῶν νικῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐν Δελφοῖς, Νεμέᾳ καὶ Ἴσθμῳ, καλεῖται καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιτυμβίου στήλης ἡ θυγάτηρ τοῦ Λύσιδος Ἴσθμονίκη

Περὶ τῶν πολυαριθμῶν ἄλλων, ἰδίᾳ κεραμεῶν ἐπὶ μέρους εὐρημάτων, ἀνακοινοῦται μόνον ἐνταῦθα ὅτι ὁ κ. Οἰκονόμος διέταξεν αὐτὰ ἐν τῷ ὄπισθεν τοῦ Διπύλου Μουσειῶ, ἄλλα μὲν κατὰ τοπογραφικὴν τάξιν, ἐφ' ὅσον ταῦτα ἐθεωρήθησαν χαρακτηριστικὰ ὠρισμένου τινὸς τόπου, ἄλλα δέ, ὅσα προήρχοντο ἐκ στρωμάτων μὴ δυναμένων νὰ καθορισθῶσιν ἀκριβέστερον, κατὰ τὸ εἶδος αὐτῶν.

Ἐν τέλει ὀφείλω νὰ μνημονεύσω ὡς ἐπιτυχίαν τῶν ἐν τῷ χώρῳ τοῦ νεκροταφείου ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας γενομένων ἐν τῷ παρελθόντι ἔτει ἐργασιῶν, ὅτι εὐγνώμονες γερμανοὶ ἐπισκέπται τοῦ τόπου παρέσχον μοι μέσα τινὰ πρὸς ἀνοικοδομήσεις μνημείων. Ἐγκρίσει τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Στ. Δραγούμη καὶ ἔχων σύμβουλον τὸν κ. Μπαλᾶνον ἠδυνήθην νὰ προβῶ εἰς τὰς ἐργασίας κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τῆς ὁδοῦ καὶ νὰ ἐξασφαλίσω καὶ συμφῶνως πρὸς τὰ εὐρεθέντα λείψανα συμπληρώσω τὰς πρόψεις τινῶν τῶν οἰκογενειακῶν περιβόλων, τοῦτο μὲν τῶν Ποταμιῶν καὶ τῆς Ἠγησοῦς καὶ τρίτου τινὸς ὄπισθεν κειμένου περιβόλου, τοῦτο δὲ τῶν Ἡρακλεωτῶν (πρβλ. εἰκόνας 1.2.3). Διὰ τούτου ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ μοναδικοῦ τούτου παραδείγματος ὁδοῦ ἀπτικοῦ νεκροταφείου κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς εὐρυτέρας αὐτοῦ ἀποκαλύψεως.

ALFRED BRUECKNER.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΚΑΛΟΥΜΕΝῃ «ΡΩΜΑΪΚῆ ΑΓΟΡᾶ» ΑΘΗΝΩΝ
ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910

Πρὸς τὸ ΝΔ τοῦ περὶ τὸ Ὁρολόγιον τοῦ Κυρρήστου ἀρχαιολογικοῦ χώρου κατὰ τὰ ἔτη 1890 καὶ 1891 ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία ἐξετέλεσεν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀειμνήστου αὐτῆς Γραμματέως Στεφάνου Κουμανοῦδῃ ἀνασκαφὰς ἐν μεγάλῃ κλίμακι, αἵτινες ἤγαγον εἰς φῶς μέγα τμῆμα ἀρχαίας Ἀγορᾶς, ἧς, ὡς ἀπεδείχθη ἔκτοτε, μέλος ἀναπόσπαστον ἀπετέλει ἢ πρὸς Δ μέχρι σήμερον σωζομένη τετράστυλος πρόστασις, ἢ καὶ δικαίως κοινῶς «Πύλη τῆς Ἀγορᾶς» καλουμένη. Καὶ τότε μὲν ἀπεκαλύφθη ἡ ΝΑ γωνία ἐνὸς ὄλου, εὐλόγως ὑποτιθεμένου ὀρθογωνίου οἰκοδομήματος, καὶ ἣτις περιέχει δάπεδον ὑπαιθρον, ἐστρωμένον ἐνιαχοῦ διὰ μεγάλων τετραγωνικῶν πλακῶν, περιβαλλόμενον δ' ὑπὸ διπλοῦ περιστυλίου μετὰ προτύλου καὶ δωματίων. Τ' ἀποκαλυφθέντα ταῦτα ἐρείπια ἀρχαίας ἐπὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀγορᾶς μετὰ πληθῆος εὐρημάτων, γλυπτικῶν, ἐπιγραφικῶν καὶ παντοίων ἄλλων, ὧν ἔνια ἀξιολογώτατα, περιέγραψε τότε ἐν τοῖς Πρακτικαῖς τῶν ἐτῶν 1890 καὶ 1891 ὁ αἰδίδιμος καὶ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ.

Πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν ἐκεινῶν καὶ τελείαν τοῦ ὄλου οἰκοδομήματος ἀποκάλυψιν ἠγοράσθη τότε καὶ ἡ μεγάλη οἰκία Τυπάλδου, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς καὶ μεταξὺ τῶν σημερινῶν ὁδῶν Πανὸς καὶ Πολυγνώτου καὶ τοῦ πρὸς Β Τζαμίου, ὅπερ εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου μετασχηματισθῆ εἰς ναὸν Καθολικὸν καὶ ὅπερ καὶ τοῦτο

πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν βραδύτερον ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐταιρείας ἠγοράσθη.

Καὶ εἶχε μὲν τότε εὐθὺς κατεδαφισθῆ ἡ οἰκία Τυπάλδου, πλὴν ἕνεκα τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ κ. Κουμανούδη ἀπὸ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐταιρείας παρέμεινεν ἔκτοτε τὸ γήπεδον τῆς κατεδαφισθείσης οἰκίας ἀνεξερεύνητον μέχρι τοῦ μηνὸς Μαΐου παρελθόντος ἔτους, ὅποτε δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὸ Σ. Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐζητήσαμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων καὶ Συμβούλου τῆς Ἐταιρείας κ. Π. Καστριώτου τὴν ἄδειαν καὶ τὴν δέουσαν πίστωσιν πρὸς ἀνασκαφὴν αὐτοῦ. Καὶ οὕτω τῇ 24 Μαΐου τοῦ ἔτους 1910 ἠρξάμεθα τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν μὲ μικρὸν ἀριθμὸν ἐργατῶν, ὅστις βραδύτερον ἐτριπλασιάσθη. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ γηπέδου διήρκεσεν ἕξ ὅλους μῆνας, συγχρόνως δὲ κατηδαφίσθη καὶ τὸ τζαμίον, οὗ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἀνασκαφέντος καὶ τοῦ χώρου, ὃν τοῦτο κατεῖχεν, ἐκτὸς ἐλαχίστου τμήματος, ὅπερ ἔμεινεν ἄσκαφον.

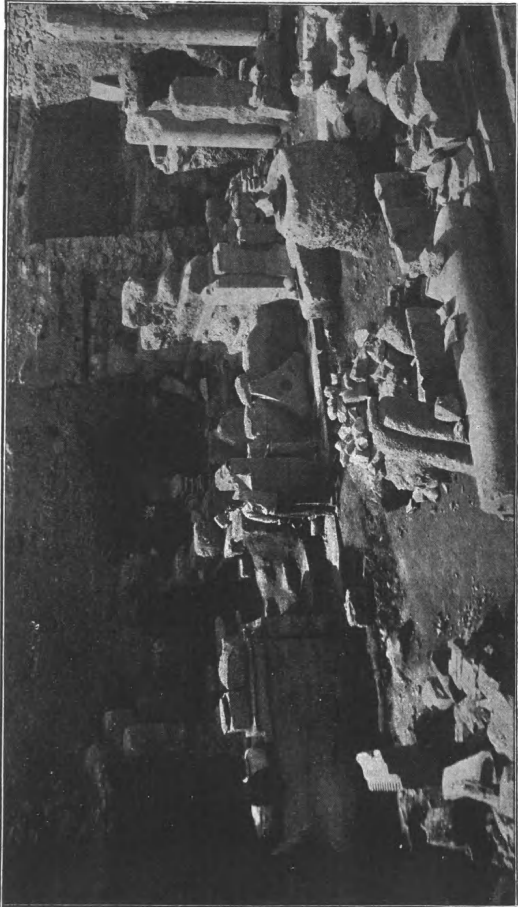
Ἄσκα οὗ ἀποκαλυφθεὶς οὗτος χώρος εἶνε μήκους μὲν 29 μέτρ. πλάτους δὲ 31 μέτρ. τὸ δὲ βάθος ποικίλλει μεταξύ 4,50 καὶ 4 μέτρ. ἕνεκα τοῦ ἐπικλινῶς πρὸς τὴν Πύλην τῆς Ἀγορᾶς (πρὸς Δ) βαινόντος ἐδάφους. Ἦτοι ἀνεσκάφθησαν ἐν ὄλῳ 3821 μέτρα κυβικά. Ἴδου δὲ ἤδη ἐν περιλήψει τὰ ἐξαγόμενα τῶν εἰρημένων ἀνασκαφῶν, τάποκαλυφθέντα δηλ. κτίρια καὶ τὰ διάφορα ἄλλα εὐρήματα (γλυπτὰ, ἐπιγραφαὶ κλπ.).

1). Κτίρια.

Διὰ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἀπεκαλύφθη, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἡ συνέχεια τοῦ πλακοστρώτου θαπέδου μετὰ τῆς περιθεούσης αὐτὸ στοᾶς. Ἄλλ' εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῆς ἀγορᾶς, ὅπερ εἶνε σχεδὸν περὶ τὸ μέσον αὐτῆς, ἀντὶ τῆς δευ-

τέρας μεσημβρινῆς κιονοστοιχείας, εὔρομεν σειρὰν κτιρίων, ἅτινα σπουδαίως διαφωτίζουσιν ἡμᾶς περὶ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου τοῦ μεγάλου τούτου οἰκοδομήματος. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν, ἀρχόμενοι ἀπ' ἀνατολῶν, ἀνεύρομεν μέγα δωμάτιον, 4 μ. μήκους πρὸς 3 μ. πλάτους μετὰ μεγάλης θύρας πρὸς τὸ βορεινὸν περιστύλιον. Τῆς θύρας ταύτης σώζονται ἀκέραιαι αἱ δύο μαρμαρίναι παραστάδες μετὰ κοιλωμάτων ἑκατέρωθεν διὰ τοὺς γιγγλῦμους καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. Εὐθύς μετὰ τοῦτο ἐπιταί ἕτερον δωμάτιον ἄνευ εἰσόδου τινος (εἰκ. 1 ἀριστερά), μεγαλύτερον δὲ τοῦ πρώτου, διότι ἔχει μῆκος μὲν 4,60 μ. πλάτος δὲ 3 μ. Κατόπιν ἀπεκαλύφθη κλίμαξ 1,50 πλάτους (ἀπὸ Β πρὸς Ν διήκουσα), ἣς σώζονται τέσσαρες μόνον βαθμιῆδες. Ἡ κλίμαξ αὕτη πιθανὸν νὰ ἦγε πρὸς ἀνώτερόν τινα ὄροφον τῶν δωματίων (καταστημάτων ἢ πρατηρίων), ἢ καὶ πρὸς τὴν ἄνωθι ὁδὸν τῆς πόλεως, διότι τὸ μέρος ἐκεῖνο εἶνε καὶ ἦτο λίαν ἄναντες.

Μετὰ τὴν κλίμακα, ἥτις ἑκατέρωθεν στηρίζεται καὶ περιβάλλεται δι' ὀγκωδεστάτων τοίχων ἰκανοῦ πάχους, ἀνεύρομεν μαρμαρίνην κρήνην, 2,70 μ. πλάτους, μετὰ δεξαμενῆς ὀπισθεν 9 μ. □ ἐμβαδοῦ, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ὁποίας σώζεται τετράγωνος βᾶσις τεθραυσμένη ἄνωθεν καὶ ἐφ' ἣς τὸ πάλαι ἐστηρίζετο ἄγαλμα ἢ τι τοιοῦτον. Ἡ κρήνη αὕτη, ὡς καὶ πάντα τὰ προμνημονευθέντα δωμάτια, εἶνε ἔξωθεν πλουσίως διακεκοσμημένη διὰ μαρμαρίνης ἐπενδύσεως, ἣτις φέρει ἄνωθεν γλυφὴν μετὰ κυματίου καὶ κανόνων. Καὶ αἱ μὲν προχοαὶ τῆς κρήνης ἐξηφανίσθησαν, σώζονται δ' ὅμως ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς ταύτας κάτωθεν ἐπὶ τετραπλεύρου ὀρθογωνίου μαρμαρίνης λεκάνης τέσσαρες κοιλότητες, αἵτινες πιθανὸν ἐχρησίμευον τὸ πάλαι, ὅπως ἐντὸς αὐτῶν στηρίζωνται οἱ πρὸς ὕδρευσιν ἀμφορεῖς καὶ αἱ ὕδρια. Ἡ λεκάνη αὕτη φέρει ὀπὰς, δι' ὧν ἐκρέει τὸ ὕδωρ τῆς δε-

Εικόνα 1.

ξαμενής, ὅπερ ἀναβλύζει ἐκ τοῦ πυθμένος αὐτῆς καὶ ἐκ τοῦ ἐπισθίου ἀναλημματικοῦ τοίχου, ὅστις διήκει ἀπὸ Α πρὸς Δ καὶ ὀρίζει πᾶσαν τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς Ἀγορᾶς, ὑποστηρίζων τὰ ἄνωθεν χῶματα, ἕτινα κατέρχονται βαθμηδὸν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως.

Τὸ ὕδωρ τοῦτο προέρχεται ἐξ ἀρχαίων θραυσθέντων καὶ καταστραφέντων ὑδραγωγείων, πολὺ δὲ πιθανὸν νὰ εἶνε αὐτὸ τοῦτο τὸ περίπυστον ὕδωρ τῆς *Κλεψύδρας*, τῆς γνωστῆς πηγῆς, ἧς τὸ ὕδωρ καταλείβεται ἀκριβῶς ἐκ τῆς ΒΔ γωνίας τῆς Ἀκροπόλεως, χρησιμοποιούμενόν ποτε εἰς τὸ ὑδραυλικὸν Ὁρολόγιον τοῦ Κυρρήστου. Ἴσως λοιπὸν τὸ ὕδωρ τοῦτο, ῥέον πρὸς τὸ εἰρημένον ὠρολόγιον, διήρχετο πρότερον διὰ τῆς Ἀγορᾶς, ἂν καὶ ἡ εἰκασία αὕτη ἀνατρέπεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ στάθμη αὐτοῦ ἐν τῇ κρήνῃ εἶνε πολὺ χθαμαλοτέρα τῆς θέσεως καὶ τῶν σωζομένων λειψάνων τοῦ πολυθρυλήτου ἐκείνου χρονομέτρου.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ ὑφάλμυρον τοῦτο ὕδωρ (περὶ τὰ 100 δράμια) ῥέον διηνεκῶς παρέσχεν ἡμῖν πολλὰ πράγματα κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν, λιμνάζον διαρκῶς καὶ κατακλύζον πᾶν τὸ ὑπαιθρον ἐπίπεδον τῆς Ἀγορᾶς. Εὐτυχῶς ὁμως τυχαίως ἀνεκαλύψαμεν περὶ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν ὁπῆν βαθεῖαν, δι' ἧς διοχετευθὲν ἔκτοτε ἀπόλλυται τίς οἶδε εἰς τί ἔτερον ἄγνωστον ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον.

Μετὰ τὴν κρήνην, ἧς ἡ δεξαμενὴ λιθόστρωτος οὕσα ἐπανειλημμένως κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς πιθανὸν χρόνους διὰ πλίνθων ἐπεσκευάσθη, πάντοτε πρὸς Δ κατευθυνόμενοι ἀνεύρομεν παχύτατον τεῖχος, ὅπερ καὶ αὐτὸ εἶνε μεταγενεστέρων χρόνων, εἶτα δὲ δύο κίονας τοῦ αὐτοῦ ῥυθμοῦ καὶ μεγέθους πρὸς τοὺς λοιποὺς κίονας τοῦ περιστυλίου· τούτων ὁ εἰς εὐρέθῃ ἀκέραιος, μονόλιθος δ' ὡς εἶνε φθάνει ὀλίγα μόνον ὑφεκατοστόμετρα κάτωθεν τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τοῦ ἄνωθεν ἐδάφους. Ἀμφότεροι οἱ κίονες οὗτοι ἦσαν ἐνω-

κοδομημένοι ἐντὸς τῶν θεμελίων τῆς κατεδαφισθείσης οἰκίας, τὰ ὅποια διήκουσι πάντα μέχρι τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους ἐκ τούτου οὐ μόνον δυσχεράναντα εἰς μέγιστον βαθμὸν τὴν ἀνασκαφὴν ἐκ τῆς πληθύσεως τῶν τοίχων, οὐς ἔπρεπε νὰ καταστρέψωμεν, ἀλλ' ἀφαιρέσαντα καὶ πᾶσαν ἐλπίδα ἀνευρέσεως σπουδαίου τινὸς ἔργου τέχνης, ἀφοῦ ἡ ἀνθρωπίνη χεὶρ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἔτι δεκαετηρίδων ἐπανεπιλημμένων τάρχαϊτα ἐκεῖνα χώματα ἀνεκίνησεν.

Ὅπισθεν τῶν κίωνων τούτων καὶ ὀλίγον τι ἀνωτέρω τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους ἀνευρέθησαν δύο τάφοι βυζαντινῶν χρόνων θολωτοὶ ἢ μᾶλλον μὲ ἡμικυλινδροειδεῖς θόλους ἄνωθεν. Οἱ τάφοι οὗτοι εἶνε ἐκ τῶν καλουμένων «Χωνευτηρίων», ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκρύπτοντο τὰ ὄστα πολλῶν ὁμοῦ νεκρῶν κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους, εἶνε δ' ὠκοδομημένοι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας, χρησιμοποιοηθέντων καὶ ἀρχαίων λίθων πρὸς τοῦτο.

Ἡ ὑπαρξὶς τῶν τάφων τούτων, ὡς καὶ πληθὺς βυζαντινῶν κοσμημάτων καὶ ἀναγλύφων, ἅτινα ἀνευρέθησαν κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀνασκαφάς, τὰς τε ἐπὶ Κουμανούδη καὶ τὰς ἡμετέρας πέρυσιν, παρέχουσι τὴν ὑπόνοιαν μὴ τι ἐν τῷ ἀρχαίῳ τούτῳ χώρῳ τῆς Ἀγορᾶς ἀνηγέρθη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν μέγας τις ναὸς χριστιανικός, τελείως εἶτα ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐξαφανισθεὶς, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται τὸ πλῆθος τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἀναγλύπτων κοσμημάτων, ἅτινα σήμερον φυλάσσονται ἐντὸς καὶ περίξ τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Κυρρήστου· τὴν ὑπόνοιαν ταύτην ἐνισχύει καὶ ἡ ἀνεύρεσις μεγάλου καὶ παχυτάτου τείχους ἐκ λίθων καὶ πλίνθων ἐναλλάξ κατὰ τὸν Βυζαντινὸν τρόπον ὠκοδομημένου καὶ ἀπὸ Ν πρὸς Β διήκοντος παραλλήλως τῆς ὁδοῦ Πανός, ἧς τὸ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τμημα, ἀδεῖα τοῦ Δήμου Ἀθηναίων καταργηθέν, κατεσκάψαμεν μέχρι τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους, διότι ἡ ὁδὸς αὕτη διέ-

σχιζε τον αρχαιον χωρον και καθιστα αδύνατον την συνέ-
νωσιν του προ εικοσαετίας ανασκαφθέντος τμήματος της
αρχαίας αγορᾶς μετὰ του ὑφ' ἡμῶν τελευταίου αποκαλυ-
φθέντος.

Μεταξὺ τῆς κρήνης και τῶν τάφων τούτων ὑπάρχει
ἐτέρα δεξαμενή, πλήν εἰς τὸ βάθος αὐτή, πρὸς τὸ τεῖχος
τὸ ἀναλημματικόν, και ἐκ κεράμων, πλήρης δ' ὕδατος.
Σώζονται δὲ και πολλοὶ λίθοι και μάρμαρα, ἅτινα φέρου-
σιν ἴχνη τῆς ἐπ' αὐτῶν ροῆς του ὕδατος και αὐλακας πρὸς
ὕδρευσιν και τὰ ὅποια θὰ ἐχρησίμευον ὡς στόμια ἢ στε-
φάνη ἀνωθεν τῆς δεξαμενῆς.

Ἐν γένει τὸ μέρος τοῦτο τῆς αγορᾶς ἦν πρὸς ὕδρευσιν
αὐτῆς προωρισμένον, διότι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀνεύρομεν
και πλείεστα ἄλλα μικρὰ ὑδραγωγεῖα, ὀχετούς, πηλίνους
σωληνας κλπ. ἅτινα πιστοποιοῦσιν ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε μεγάλη
ποσότης ὕδατος, ἥτις και σήμερον δύναται ἐπωφελῶς νὰ
χρησιμοποιηθῆ, ἐὰν γένωνται αἱ δέουσαι ὑδραυλικαὶ ἐκ
μέρους του Δήμου ἐργασίαι.

Παραλλήλως πρὸς πάντα τὰνωτέρω κτίρια, ἅτινα ἀπο-
τελοῦσι συνέχειαν του μεσημβρινοῦ περιστυλίου του ὑπὸ
του αἰοιδίμου Κουμκανούδη κατὰ τὸ 1890 ἀποκαλυφθέντος,
και εἰς 6 μ. ἀπόστασιν ἀπὸ Ν πρὸς Β ἀνεύρομεν τὸ δευτε-
ρον ἐξωτερικὸν περιστύλιον, ἢ μᾶλλον τὸν μαρμαρίνον αὐ-
τοῦ στυλοβάτην, ὅστις εἶνε συνέχεια και αὐτὸς του προ
20ετίας ἀνακαλυφθέντος, φέρων ὁμοίως και οὗτος μίαν
βαθμίδα πρὸς τὸ δάπεδον τῆς Ἀγορᾶς και τὸν λίθινον ὀχε-
τὸν κάτωθεν ταύτης, ὅπως διοχετεύωνται εἰς αὐτὸν πάντα
τὰ ὕδατα τῆς τε διπλῆς στοᾶς και ὀλοκλήρου του ὑπαι-
θρίου ἐδάφους τῆς Ἀγορᾶς. Ἐπὶ του στυλοβάτου τούτου,
οὗ ἐλλείπουσι τμήματά τινα, ἀνεύρομεν κίονα πεπτωκότα
και τεθραυσμένον, κατὰ χώραν δὲ τμήμα τετραπλεύρου
μαρμαρίνης παραστάδος ἢ βάσεως μετὰ γλυφῶν, διότι τὸ

ἄνωθεν αὐτῆς μέρος ἐλλείπει, ὥστε καθίσταται ἀσαφές τὸ μέγεθος καὶ ὁ προορισμὸς αὐτῆς.

Ἐπίσης παραπλεύρως τοῦ αὐτοῦ στυλοβάτου ἀνεύρομεν μέγαν τετράγωνον καλῶς ἐξεργασμένον λίθον, 1,50 μ. μήκους ἐκάστης πλευρᾶς, καὶ ἐφ' οὗ εἶνε λελαξευμένος βαθὺς κυκλικὸς αὐλαξ μετὰ προχοῆς ἐκ μιᾶς τῶν γωνιῶν. Πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ ἐλαιοτριβικοῦ λίθου, διότι εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χρῆσιν θὰ ἦτο πρόσφορον τὸ κατασκευάσμα τοῦτο, ὅπερ ἐνθυμίζει τὴν περίφημον περὶ ὠνῆς καὶ πωλήσεως ἐλαίου ἐπιγραφὴν, τὴν εὑρεθεῖσαν κατὰ χώραν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἀγορᾷ καὶ παρὰ τὴν ὁμώνυμον Πύλῃν καὶ σήμερον ἔτι ἀνακειμένην.

Ἄλλὰ καὶ πλεῖστοι πίθοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, πήλινοι καὶ πλινθόκτιστοι, εὑρέθησαν εἰς τὸ βᾶθος τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους, οἵτινες μετὰ πάντων τῶν ἀνωτέρω πιστοποιοῦσι καὶ ἐνισχύουσι διὰ τοῦ μᾶλλον ἀναμφισβητήτου τρόπου, ὅτι πράγματι περὶ Ἀγορᾶς πρόκειται καὶ ὅτι οὐδένα ἕτερον προορισμὸν εἶχε τὸ παμμέγιστον καὶ κάλλιστον τοῦτο οἰκοδόμημα, ὅπερ οὕτω δεινῶς κατεστράφη καὶ κατεχώσθη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας καὶ βαρβαρότητος.

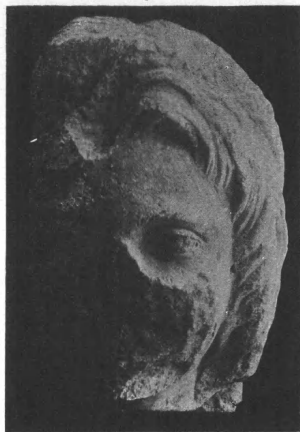
Ἄλλὰ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη πάμπολλα ἐντὸς τῶν χωμάτων ἀνευρέθησαν, ἰδίως τέσσαρα ὠραιότατα καὶ ὡς ἀριστα διατηρούμενα γέισα μετὰ τῆς ἄνωθι σίμης ἢ κορωνίδος αὐτῶν, πάντα ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ὡς καὶ τὰ κατὰ τὴν προτέραν ἀνασκαφὴν εὑρεθέντα, μαρτυροῦντα δὲ περὶ τῆς κομψότητος καὶ τοῦ πλοῦτου τῆς ἀγορᾶς ταύτης. Πάντων τῶν γείσων τούτων ἀνεξαιρέτως ἔχουσιν ἀποκοπὴν συστηματικῶς, τίς οἶδε ὑπὸ τίνων βανδάλων, τὰ λεοντοκέφαλα, τέσσαρα ἀνὰ ἕκαστον μέλος.

2) Ἐσθήματα.

Τὰ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀνασκαφῆς εὑρήματα ὑπῆρξαν δυστυχῶς τὰ πλεῖστα ὄλως ἀσήμαντα καὶ ἀνάξια λόγου καὶ

τούτο εὐλόγως, διότι πᾶς οὗτος ὁ ἀνασκαφεὶς χώρος πλειστάκις ἤδη ἐπὶ χιλιετηρίδας ἔλας ἀλλεπαλλήλως κατωκίθη, τὰ δὲ θεμέλια τῶν μεταγενεστέρων κτιρίων φαύοντα τὸ ἔδαφος τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς καθιστῶσιν ἡμῖν δῆλον ὅτι πρὸ πολλοῦ ἤδη τὰ χώματα ἐκεῖνα ἀνεκινήθησαν καὶ ὅτι καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔργον τέχνης ἀξίας τινὸς διηρπάγη, τῶν λοιπῶν ὡς ἀναξίων λόγου ἀκρωτηριασθέντων καὶ χρησιμοποιοθέντων εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς οἰκοδομὰς καὶ δὴ εἰς τὴν τοιχοδομίαν. Παρ' ὅλα ταῦτα ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις ἔργα τέχνης καὶ ἄλλα μνημεῖα ἄξια ἀναγραφῆς, διότι ἡ περιγραφή τούτων γενήσεται ἐν εὐθεωτέρῳ χώρῳ καὶ χρόνῳ. Καὶ γλυπτὰ μὲν εὐρέθησαν περὶ τὰ τεσσαράκοντα πέντε, ἐπιγραφαὶ περὶ τὰς τριάκοντα καὶ ἀριθμὸς τις τέλος νομισμάτων, ῥωμαϊκῶν τῶν πλείστων χρόνων ἐκτὸς ἐλαχίστων ἑλληνικῶν καὶ τούτων ἀσημάντων. Ἴδου δὲ ἡ ἀναγραφή τῶν σπουδαιότερων γλυπτῶν :

1) κεφαλὴ ἐφήβου, 2) κορμὸς ἐφήβου ἄνευ κεφαλῆς, 3) κεφαλὴ ἀνδρὸς στεφανηφόρου (εἰκ. 2), 4) πόδες ὀρχηστρίδος, 5) κεφαλὴ ἵππου ἀνάγλυφος (εἰκ. 3), 6) τεμάχιον ἀναγλύφου ἀναθηματικοῦ ἐκ τῶν τοῦ Ἀσκληπιείου (εἰκ. 4), 7) ἀγαλμάτιον ἀκέφαλον Ἐρμαφροδίτου, 8) προτομὴ Πανὸς τοῦ τετραγώνου σχήματος, 9) κορμὸς γυναικείου ἀγαλματίου (εἰκ. 5), 10) ἕτερος κορμὸς γυναικείου ἀγάλματος, ἴσως ἀντίγραφον μιᾶς τῶν Νικῶν τοῦ θωρακίου τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης (εἰκ. 6), 11) τμήμα ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου τῶν ἐν σχήματι ναῖσκου, ἐφ' οὗ σώζεται ὁ ποὺς (ἀπὸ τοῦ μηροῦ) ἐφήβου κρατοῦντος στλεγγίδου καὶ παρ' αὐτὸν ἀκέφαλον σῶμα παιδός, πιθανὸν δούλου, 12) ἀναθηματικὸν ἀνάγλυφον τεθραυσμένον, ἐφ' οὗ εἰκονίζονται δύο κεφαλαὶ ἵππων ἀντιμέτωποι, κλπ. κλπ. Ἐκτὸς τούτων εὐρέθησαν πλεῖστα ὠραῖα ἀνάγλυφα κοσμήματα ἐπὶ πλακῶν παριστῶντα φύλλα, κλώνας (εἰκ. 7),

Εικόνα 2.

Εικόνα 3.

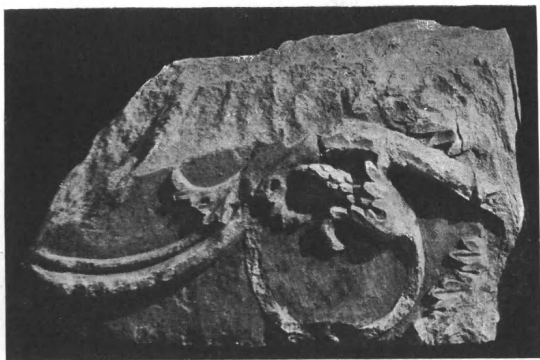
Εικὼν 4. (Υψ. 0.35).

Εικὼν 5.

Εικόνα 6. (Υψ. 0.70).

Εικόνα 7.

άνθη, καρπούς, πτηνά, λέοντας κλπ. Αί πλάκες αὗται πιθανόν νὰ ἐχρησίμευον ὡς στηθαῖα περί τι τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ κτιρίων.

Αἱ ἐπιγραφαὶ δυστυχῶς αἱ πλεῖσται εἶνε ἐπιτύμβιαι καὶ οἰκτρῶς κεκολωμέναι, ἐλάχισται δ' ἀναθηματικάι, οἷον ἢ κάτωθι:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙ
ΟΝΥΠΕΡΤΗΣΣ:
ΝΟΙΑΣΤΟΥΔΗΜΟΥ
ΤΟΥΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΚΑΙΤΟΥΠΑΤΡΙΟΥ
ΕΠΑΓΑΘΩ

ὡς καὶ μία μόνη τεκτονικὴ τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος:

ΕΝ
Ο
ΙΘΟ
ΛΙΘΑΛ
ΛΙΘΟΛ
ΤΕΚΤΟΞ
ΟΝΕΜΑΤ
ΥΠΟΡΛ
ΑΤΑΜΕ
ΕΡΙΕΛ
ΟΞ
ΗΟ
ΕΙ
Δ

Αἱ πλεῖσται εἶνε τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ἔνιαι δὲ καὶ τῶν χριστιανικῶν, εὐρέθη δὲ καὶ μία τουρκικὴ, ἀνήκουσα βεβαίως εἰς τὸ κατεδαρισθὲν τζαμίον.

Τοιαῦτα ἐν συνόψει τὰ ἐξαγόμενα τῆς ἡμετέρας ἀνασκαφῆς, ἣτις δὲν ἀπέδωκε μὲν πλούσιον ἀμνητὸν εὐρημάτων, ὡς ἀνεμένετο, ἀφ' ἐτέρου δ' ὁμῶς ἀπεκάλυψε μέγα ἔτι

μέρος τῆς ἀρχαίας ταύτης τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων Ἀγορᾶς, μνημείου οὕτω μεγαλοπρεποῦς καὶ ὠραίου τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, οὗ ἡ τελεία ἐκσκαφὴ ἐπιβάλλεται οὐ μόνον διὰ λόγους ἀρχαιολογικούς ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν εὐπρέπειαν τῆς ἡμετέρας πόλεως, διότι εἶνε θλιβερὸν θέαμα μέγα μέρος τοιοῦτου μνημείου νὰ καλύπτηται σήμερον ἀπὸ πληθὺν οἰκίσκων καὶ πρὸ παντὸς ἀπὸ τῶ ἀσχημίαν ἐμποιοῦν παλαιὸν Στρατιωτικὸν ἀρτοποιεῖον.

Ἡμεῖς δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὸν Σ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ προφορικῆς πρὸς αὐτὸν παραστάσεως μετὰ τοῦ Σ. ἀντιπροέδρου τῆς ἡμετέρας Ἐταιρείας, τοῦ σοφοῦ τῶν Ἑλλήν. Γραμμάτων Καθηγητοῦ, κ. Γ. Μιστριώτου, τοῦ ἐνθουσιωδῶς ὑποστηρίζαντος τὴν ἡμετέραν ἀνασκαφὴν, ἐζήτησαμεν ὅπως ἀρθῆ ἡ ἀσχημία ἐκεῖνη ἐκ τοῦ ἱεροῦ χώρου τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς, ἀφοῦ ἄλλως τε τὸ ἀρτοποιεῖον ἐκεῖνο ἐλάχιστα ἀνταποκρίνεται σήμερον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατεύματος ἕνεκα τῆς στενοχωρίας καὶ ἀκαταλληλότητος αὐτοῦ. Εἰς ἐπικουρίαν μάλιστα τῆς αἰτήσεως ἡμῶν ἦλθεν ἐν καιρῷ καὶ ἡ ἐντονος ἐνέργεια τοῦ διευθύνοντος τὸ ἀρτοποιεῖον τοῦτο νῦν λοχαγοῦ τοῦ Οἰκονομικοῦ κ. Γριτσοπούλου, ὅστις διὰ μακροτάτου καὶ λεπτομερεστάτου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ὑπομνήματος ἐκτίθησι τὴν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πλήρη μελέτῃ αὐτοῦ λειτουργίαν.

Διὰ ταῦτα πάντα ἔχομεν δι' ἐλπίδος, ὅτι ἡ Σ. Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος θέλει λάβει ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ συντελοῦσα εἰς ἔργον οὕτω ἐξόχως ἐθνικὸν καὶ ἐπιστημονικόν, καλλωπίσῃ ἅμα καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, ἀποκαλύπτουσα μνημεῖον οὕτω μέγα καὶ ἱστορικόν. Ἐὰν ἀναλογισθῆ τις οἷον ὑπέροχον θέαμα καὶ ἐφάμιλλον τοῦ περιφήμου Forum Romanum τῆς Ρώμης θὰ παρουσιάσῃ ἐν τῷ μέλλοντι τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς πόλεως

τῶν Ἀθηνῶν, εἰάν ποτε κατεδαφισθῶσι πάντα ἐκεῖνα τὰ ἐπιπροσθοῦντα κτίρια, ἡ ἀσχημία τοῦ Ἀρτοποιείου καὶ ἡ ἀληθῆς λήμη τοῦ Παλαιοῦ Στρατῶνος, ἀποκαλυφθῆ δὲ εὐλόκληρος ἡ ἀρχαία ἀγορὰ καὶ συνδεθῆ ὡς ἦτο τὸ πάλαι, μετὰ τῆς Ἀτταλείου Στοᾶς καὶ μετὰ τοῦ πρὸς Β αὐτῆς Ἀδριανείου Γυμνασίου ἢ Βιβλιοθήκης!

Καὶ ταῦτα πάντα ἀντὶ ἐλαχίστης δαπάνης, διὰ μόνης τῆς ἀναγραφῆς 50 χιλ. ἐτησίως, διότι τὰ πλεῖστα τούτων εἶνε δημόσια κτίρια, τὰ δ' ἄλλα μικροὶ οἰκίσκοι καὶ εὐτελεῖς ἰδιοκτησίαι.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Μαρτίου 1911.

ΑΛΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

Ἐφηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΠΝΥΚΟΣ

Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Πνυκὸς ἐγένετο συνεπείᾳ παρακλήσεως τοῦ ἐν Μονάχῳ καθηγητοῦ κυρίου Drerup, ὅστις δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν κύριον Πρόεδρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐζήτηι νὰ γίνῃ μικρὰ σκαφικὴ ἔρευνα ἐπὶ τῆς Πνυκὸς, ἵνα διὰ ταύτης ἐξακριβωθῇ ἡ χρονολογία τοῦ καλοσσαίου ἡμικυκλικοῦ ἀναλήμματος. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀνασκαφῆς ἀνετέθη εἰς τὸν γραμματέα τῆς Ἑταιρείας κύριον Τσουνταν μετὰ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κυρίου Ῥωμαιοῦ κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ μετ' ἐμοῦ.

Ὡς καταλληλότερος τόπος πρὸς ἔρευναν ἀποβλέπουσαν εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον ὕψ' ἡμῶν σκοπὸν, τῆς ἐξακριβώσεως δηλαδὴ τῆς χρονολογίας τοῦ ἡμικυκλικοῦ ἀναλήμματος, ἐκρίθη ἡ θέσις ἀμέσως ὀπισθεν τοῦ ἀναλήμματος τούτου ἐν τῷ μέσῳ περίπου αὐτοῦ, σχεδὸν ἀντικρὺ τοῦ βήματος, διότι ἐκεῖ ἐφαίνετο, ὅτι ὑπῆρχεν ἄρκετὰ μεγάλῃ ἐπιχώσις. Ἐλπίζομεν, ὅτι διὰ τῶν εὐρισκομένων ἐν τῇ ἐπιχώσει πραγμάτων θὰ καθορίζετο ἡ χρονολογία ταύτης, ἐκ τούτου δὲ θὰ καθορίζετο καὶ τοῦ ἀναλήμματος ἡ χρονολογία, καθόσον τοῦτο πιθανώτατα εἶνε σύγχρονον τῆς ἐπιχώσεως, πάντως δὲ δὲν θὰ ἦτο πολὺ ἀρχαιότερον.

Ἀρχίσαντες ἀμέσως ὀπισθεν τῶν ὁρατῶν λίθων τοῦ ἀναλήμματος ἐσκάψαμεν τάφρον (εἰκ. 1) πλάτ. 4 μ. περίπου ἔχουσαν διεύθυνσιν πρὸς Ν, δηλαδὴ πρὸς τὸ κέντρον περίπου τοῦ ἡμικυκλικοῦ ἐπιπέδου.

Τὸ ἀνώτατον στρώμα τῆς ἐπιχώσεως μέχρι βάθους 0.80 μ. περίπου ἀνεκινήθη κατὰ τὴν γινομένην ἴσως πρὸ ἐτῶν καλλιέργειαν τοῦ χώρου, εὐρίσκοντο δ' ἐν αὐτῷ ἐνιαχοῦ

νεώτερα τίνα πράγματα, μεταξύ δ' άλλων και δύο τεμάχια σιδηρών βομβών, αλλά βαθύτερον ή επίχωσις είνε όλως ανέπαφος, διακρίνεται δέ σαφώς ο τρόπος καθ' όν εσχηματίσθη αύτη. Το εις τήν επίχωσιν χρησιμεύσαν ύλικόν αποτελείται εξ άμμώδους χώματος και πολλών λιθαρίων μετρίου μεγέθους, άτινα είνε άποκρούσματα κατεργασίας λίθων ή προέρχονται εκ θέσεως γειτονεύουσης πρός λατομείον, έπεσωρεύθη δέ τούτο γενομένης άρχής από Ν, δηλαδή από τοϋ έσωτερικού μέρους τοϋ χώρου, ένθα το φυσικόν έδαφος είνε ύψηλότερον, και ούτως εσχηματίσθησαν κατωφερικά στρώματα διευθυνόμενα εκ Ν πρός Β ένιαχοϋ λίαν σαφώς διακρινόμενα.

Πρός ένίσχυσιν τοϋ μεγάλου ήμικυκλικού αναλήμματος ο άμέσως όπισθεν αύτοϋ χώρος είνε πλήρης μεγάλων όγκολίθων, τών όποίων τινές έχουσι το κολοσσαϊόν μέγεθος τών λίθων τοϋ αναλήμματος, ούτω δέ ο αναλημματικός τοίχος μετά τής ένισχύσεως ταύτης έχει πάχος εις τίνα μέρη μέχρι τεσσάρων μέτρων και πλέον· εύθως μετά τόν τοίχον τοϋτον άρχίζει ή άνωτέρω περιγραφείσα επίχωσις.

Εις απόστασιν 10 μέτρων από τοϋ αναλήμματος και εις βάθος 3 μ. από τής σημερινής επιφανείας τοϋ εδάφους άνεκαλύφθη τοίχος παράλληλος περίπου πρός το έξωτερικόν αναλήμμα, τοϋ όποίου σφίζονται έννέα δόμοι· τούτων ο κατώτερος προέχει εκάστοτε κατά 0.48 μ. περίπου πρό τοϋ άνωτέρου, ούτως ώστε ή επιφάνεια αύτοϋ έχει τήν όψιν κλίμακος, χωρίς όμως και νά είνε άληθής κλίμαξ, ως φαίνεται εκ τής μικρής προεξοχής τών διαφόρων δόμων.

Ο τοίχος οϋτος (εικ. 2) είνε εκτισμένος διά λίθων διαφόρου μεγέθους προερχομένων εξ αύτοϋ τοϋ βράχου τής Πνυκός· το μήκος αύτών ποικίλλει μεταξύ 1.50 και 0.60, ύψος δ' έχουσι μεταξύ 0.25 και 0.30 και βάθος περίπου 0.50. Ο τοίχος οϋτος έχει μόνον μίαν όψιν, πρός Β, ήτοι

πρὸς τὰ ἔξω τοῦ ἡμικυκλικοῦ ἐπιπέδου· ἡ ὀπισθία αὐτοῦ ὄψις εἶνε ὅλως ἀνώμαλος, στηρίζονται δὲ κατὰ τὸ ὀπισθεν οἱ διάφοροι δόμοι αὐτοῦ ἐπὶ ἐπιχώσεως ἀποτελουμένης ἀμέσως παρὰ τὸν τοῖχον ἐκ μεγάλων ἀκατεργάστων λίθων ἢ ἐκ χώματος μεμιγμένου μετὰ πολλῶν χαλίκων. Ἡ

Εἰκὼν 2.

τοιαύτη κατασκευὴ τοῦ τοίχου ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ οὗτος ἦτο ἀνάλημμα.

Τοῦ ἀναλήμματος τούτου ἀνεσκάφη τμήμα μῆκ. 15 μ. περίπου. Κατὰ τὸ δυσμικώτερον μέρος τοῦ ἀνασκαφέντος τμήματος ὑπάρχει μία τετράγωνος προεξοχή, πλάτους 3.90, τῆς ὁποίας ἡ προσθία ὄψις σχηματίζει ὁμοίως μικρὰς βαθμίδας, ὧν τὸ πλάτος ποικίλλει μεταξύ 0.25 καὶ 0.30, ὥστε αὐταὶ δύνανται καὶ ὡς βαθμίδες κλίμακος νὰ θεωρηθῶσιν.

Ὅπως παρακολουθήσωμεν τὴν συνέχειαν τοῦ τοίχου, ἐσκάψαμεν καὶ εἰς δύο ἄλλα σημεῖα πρὸς Δ ἐπὶ τοῦ ἐπίπεδου, ἀνεύρομεν δὲ τῶντι καὶ ἐκεῖ εἰς βάθος 4 μέτρων περίπου τὰς βαθμίδας καὶ οὕτω ἀποδεικνύεται, ὅτι καὶ ὁ βαθμιδωτὸς οὗτος τοῖχος εἶχε περίπου τὸ ἡμικυκλικὸν σχῆμα τοῦ ἐξωτερικοῦ μεγάλου ἀναλήμματος. Καὶ πρὸς Α προὐχώρει ὁ τοῖχος ἐπὶ τοῦ συνεχομένου βράχου, διότι φαίνονται ἐπὶ τούτου αἱ κοίται τῶν λίθων, ἐκ τούτων δὲ καὶ ἐξάγεται, ὅτι ὁ τοῖχος ἀρχικῶς ἦτο ὑψηλότερος.

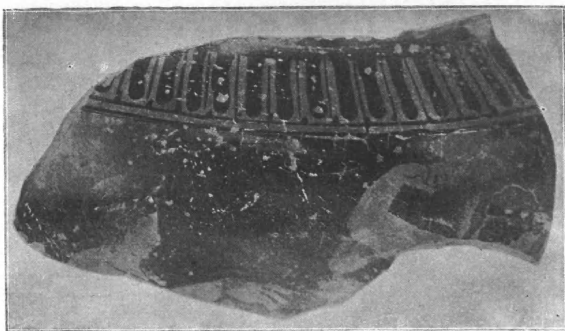
Τὸ ἀνάλημμα τοῦτο ἦτο κατεστραμμένον, ὅτε κατεσκευάσθη τὸ ἐπίπεδον τὸ ὑποβασταζόμενον ὑπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ μεγάλου ἀναλήμματος, διότι τὰ στρώματα τῆς ἀποτελούσης τὸ ἐπίπεδον ἐπιχώσεως, περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω, ἐκάλυψαν τοῦτο ἐν ἧ καταστάσει εὐρέθη· οὐδ' εὐρίσκοντο δὲ ἐκεῖ πλησίον οἱ λίθοι τῶν καταπεσόντων ἀνωτέρων δόμων αὐτοῦ.

Διὰ τῆς εὐρέσεως τοῦ δευτέρου τούτου ἀναλήμματος ἀποδεικνύεται, ὅτι, πρὶν κατασκευασθῆ τὸ μέγα ἐξωτερικὸν ἀνάλημμα, ὁ χῶρος ἦτο ἤδη ἐν μικροτέρῳ σχήματι καθ' ὅμοιον τρόπον εἰς ἡμικυκλικὸν ἐπίπεδον διεσκευασμένος.

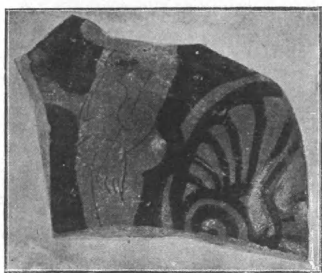
Πρὸς χρονολογίαν τῆς ἐπιχώσεως χρησιμεύουσι διάφορα πράγματα εὐρεθέντα ἐντὸς αὐτῆς· σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἐπίχωση καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ ὕψος ἐσχηματίσθη ταυτοχρόνως καθ' ὃν τρόπον περιεγράψαμεν ἀνωτέρω, εὐρίσκονται δ' ὡς ἐκ τούτου ὅμοια πράγματα ἐντὸς τῶν διαφόρων στρωμάτων ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων.

Τὰ εὐρεθέντα πράγματα εἶνε πολλὰ σχετικῶς τεμάχια διαφόρων ἀγγείων, ὧν ἄλλα μὲν ἔχουσι μόνον μέλαν γάνωμα, ἄλλα δὲ καὶ ἐρυθρομόρφους παραστάσεις τῶν μέσων περίπου τῆς Ἑ εκατονταετηρίδος (εἰκ. 3 καὶ 4), ὀλίγιστα τεμάχια πηλίνων εἰδωλίων, ἐκ τῶν ὁποίων διακρίνεται προτομὴ γενειῶντος δαίμονος ἐκ τοῦ χεῖλους χυτρώποδος

Εικὼν 3.

Εικὼν 4.

καὶ πρὸς τούτοις αἱ ἐξῆς ἐνεπίγραφοι λαβαὶ πηλίνων ἀμφορέων:

- 1) Παραλληλόγραμμος σφραγὶς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς
ΜΕΝΕΚΡΑΤΕΥΣ
- 2) Ἡ ἐν εἰκ. 5 παριστωμένη σφραγίς.
- 3) Ἡ ἐν εἰκ. 6 παριστωμένη σφραγίς.
- 4) Τετραγωνικὴ σφραγίς μετὰ τῶν γραμμάτων ΦΙ.

Εικὼν 5.

Εικὼν 6.

Πρὸς τούτοις εὐρέθη καὶ εἷς λαιμὸς ὁμοίου ἀμφορέως ἔχων τὴν ἐν εἰκ. 7 παριστωμένην σφραγίδα.

Μεταξὺ τῶν πηλίνων εὐρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς ὑπάρχει καὶ ἐν ἀμφίκυρτον δισκάριον διαμ. 0.05, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἐντετυπωμένοι δύο σφραγίδες ἀμυδρῶς διακρινόμεναι καὶ εἰκονίζουσαι ἢ μὲν μία γυναῖκα καθημένην, ἢ δ' ἑτέρα νεανίαν ὄρθιον κάμπτοντα πρὸς τὰ ἄνω τὸν ἀριστε-

ρὸν βραχίονα καὶ ἔχοντα ἔνδυμά τι ἐξηρτημένον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ (Ἡρακλῆς).

Εἰκὼν 7.

Εὐρέθησαν πρὸς τούτοις καὶ τινες λύχνοι, ὧν ὁ εἰκονιζόμενος ἐν εἰκ. 8 φέρει ἐπὶ τῆς βάσεως ἐντὸς κύκλου τὸ γράμμα Α.

Εἰκὼν 8.

Ἐπειδὴ συντελεῖ εἰς τὴν χρονολογίαν τῆς ἐπιχώσεως, ἀναφέρομεν καὶ ἐν μικρὸν ἀτρακτοειδὲς ἀγγεῖον

(εικ. 9) εύρεθὲν ἐντὸς τῶν κατωτάτων στρωμάτων ταύτης.

Οὐδὲν πρᾶγμα ἀρχαιότερον τῶν μνημονευθέντων ἔρουθρομόρφων ἀγγείων τῶν μέσων τῆς ἑκατονταετηρίδος εὐρέθη ἐν τῇ ἐπιχώσει.

Τὰ νεώτατα ἐκ τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων εύρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς ἡμῶν εἶνε προφανῶς ἡ ἐν εικ. 6 σφραγίς, τὸ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ πηλίνου λύχνου τῆς εικόνας 8 γράμμα καὶ τὸ ἀτρακτοειδὲς μικρὸν ἀγγεῖον τῆς εικ. 9. Ταῦτα, πρὸ πάντων δὲ ἡ ἐπιγραφή τῆς σφραγίδος τῆς εικ. 6, δυσκόλως δύνανται νὰ εἶνε ἀρχαιότερα τῶν ἀρχῶν τοῦ

Εἰκὼν 9.

2^{ου} π.Χ. αἰῶνος· ἐπειδὴ δὲ κατὰ ταῦτα εἶνε ἀνάγκη νὰ ὀρισθῇ καὶ ἡ χρονολογία τῆς ἐπιχώσεως καὶ τοῦ συναφοῦς καὶ συγχρόνου πρὸς ταύτην ἐξωτερικοῦ ἀναλήμματος, ἔπεται, ὅτι καὶ ταῦτα δὲν εἶνε ἀρχαιότερα τοῦ 2^{ου} αἰῶνος.

Πρὸς ὄρισμὸν τῆς χρονολογίας τοῦ ἐσωτερικοῦ μικροτέρου ἀναλήμματος οὐδεμίαν ἐνδειξιν παρέσχεν ἡ ἀνασκαφή ἡμῶν, διότι καὶ ὁ ἀνασκαφεὶς ὄπισθεν τούτου χώρος ἦτο πολὺ μικρὸς.

Ἡ ἔρευνα τοῦ χώρου τῆς Πνυκὸς θὰ ἐπαναληφθῇ ἐν μεγαλύτερα κλίμακι καὶ κατὰ τὸ ἐφετεινὸν θέρος, ἀπὸ τοῦδε δ' ὅμως δύνανται τις νὰ εἴπη, ὅτι, ἀφοῦ ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ

διασκευή του μεγάλου ήμικυκλικού επιπέδου ἐγένετο εἰς χρόνους τόσον ἀπομεμακρυσμένους τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐγκατελείφθη ἡ Πνύξ, ἡ γνώμη, ὅτι τοῦτο εἶνε ἡ Πνύξ, πρέπει νὰ ἀπορριφθῇ. Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἄγει ἡμᾶς καὶ ἡ εὑρεσις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀναλήμματος, δι' οὗ ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ χώρος ἡτό ποτε καθ' ὅμοιον τρόπον εἰς ἡμικυκλικὸν ἐπίπεδον διεσκευασμένος, ἀλλ' εἶχε τόσον μικρὰν ἔκτασιν ὥστε νὰ εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐχρησίμευεν εἰς δημοσίας συναθροίσεις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΠΑΡΑ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥΣ

Ἡ ἀνασκαφὴ αὕτη ἐγένετο ἐν τῇ θέσει καὶ ἡ ὑπὸ Κ. Πιττάκη τῷ 1852 γενομένη δαπάνη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἀνασκαφῆ, ἐπὶ τῆς γωνίας, ἣτις σχηματίζεται μεταξύ τῶν ὁδῶν Βουλευτηρίου, Διοσκουίων καὶ τῆς τεμνύσης ταύτας κατὰ τὸ τέρμα αὐτῶν μικρᾶς ἀνωρύμου εἰσέτι ὁδοῦ, ἐπὶ οἰκοπέδων ἀγορασθέντων πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ δημοσίου.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ εἶχεν ὑποτεθῆ ὅτι ἔκειτο τὸ *Βουλευτήριον*, ἀλλ' ἤδη διὰ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1852 ἀπεδείχθη τὸ ἀβάσιμον τῆς ὑποθέσεως ταύτης, (Ἐπιγρ. Ἀνέκδ. φυλλ. 6' 1852 ὑπὸ Κ. Πιττάκη, Δ. Χαραμῆ καὶ Π. Εὐστρατιάδου), διότι οὐδὲν θεμέλιον ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κτιρίου ἀνεκαλύφθη, ἀλλὰ μόνον τμηματεῖχος πολὺ μεταγενεστέρου, ὅπερ ὀνομασθὲν κατ' ἀρχάς

Βαλεριανόν τείχος, θεωρεῖται ἤδη ὡς προερχόμενον ἐκ τῶν χρόνων τῆς Φραγκοκρατίας, πιθανῶς δὲ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ δουκὸς Ἀντωνίου Ἀκκιαγιουόλη (περὶ τὸ 1400).

Ἡ ἀνασκαφὴ ἡμῶν γενομένη δι' ὑπηρεσιακοὺς λόγους, πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἰδιοκτησίας τῆς Ἐταιρείας καὶ τοῦ δημοσίου, περιορίσθη κυρίως εἰς τὴν ἐκ νέου ἀποκάλυψιν

Εἰκ. 1. Ἀνασκαφὴ παρὰ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους.

τοῦ τείχους καὶ τὴν ἔρευναν τοῦ πλησιέστατα πρὸς αὐτὸ εὐρισκομένου χώρου.

Τὸ ἀποκεκαλυμμένον ἤδη τείχος ἔχει μῆκος 23 περίπου μέτρων (εἰκ. 1) ἢ ὑπὸ τοῦ Εὐστρατιάδου γενομένη περιγραφῇ αὐτοῦ ἐν *Ἐπιγρ. Ἀνεκδ.* φυλλ. 6' 1852 σελ. 8' καθιστᾷ περιττὴν νέαν περιγραφὴν αὐτοῦ ἐναυθα. Ἡ συνέχεια αὐτοῦ πρὸς Β πέραν τοῦ σημείου, μέχρις οὗ εἶχε φθάσει ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ 1852, εἶνε, ὡς φαίνεται, κατεστραμμένη. Πρὸς Β ἀναφαίνεται πάλιν τὸ τείχος 50 μ.

περίπου ἀπωτέρω ἐντὸς τοῦ ὑπογείου τοῦ φαρμακοποιοῦ Εὐαγγ. Σταμάτη ἐπὶ τῆς γωνίας τῶν ὁδῶν Ἀρείου Πάγου καὶ Πολυγνώτου.

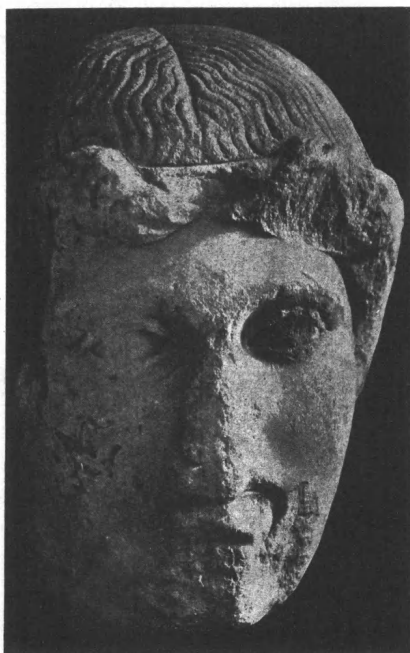
Κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ ἀποκαλυφθέντος τμήματος τοῦ τείχους εἶνε προσκεκολλημένοι ἐπὶ τοῦ δυσμικοῦ τοίχου ἕτερος τοῖχος κάθετος ἐπ' αὐτὸν διευθυνόμενος πρὸς Δ καὶ σφζόμενος μέχρι ἀποστάσεως 4 μ. περίπου. Εἶνε καὶ οὗτος ὠκοδομημένος ἐξ ὁμοίων λίθων πρὸς τοὺς τοῦ τείχους, δὲν δύναμαι ὅμως νὰ βεβαιώσω, ἂν εἶνε καὶ σύγχρονος πρὸς τὸ τείχος καὶ ὅποια ἢ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τοῦτο. Ἡ πρὸς Ν ὄψις αὐτοῦ ὡς καὶ ἡ συνεχομένη πρὸς τοῦτον δυσμικὴ ὄψις τοῦ δυσμικοῦ τοίχου τοῦ τείχους φέρουσιν εἰσέτι εἰς πολλὰ μέρη ἐπιχρίσμα ἐξ ἄσβεστου καὶ αἱ ἀρμογαὶ δὲ τῶν λίθων αὐτῶν εἶνε ἐνιαχοῦ ἰδιαίτερος κεκαλυμμένοι δι' ἐπιχρίσματος.

Παρὰ τὸν δυσμικὸν τοῖχον τοῦ τείχους ἀπεκαλύφθη μέρος πλακοστρώτου ὁδοῦ(;) βαινούσης ἐκ Β πρὸς Ν ἀνηφορικῶς πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἡ στρωσὶς ἀποτελεῖται ἐκ μεγάλων λίθων καὶ εἶνε ἴσως ἀρχαιότερα τοῦ τείχους.

Ἐντὸς τοῦ διακένου τοῦ τείχους ἢ πλησίον τοῦ τείχους εὐρέθησαν τὰ ἐξῆς πράγματα.

1) Ἀρχαϊκὴ μαρμαρινὴ κεφαλὴ ὕψ. 0.20 (εἰκ. 2). Τὸ πλεῖστον τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ κρανίου μετὰ τοῦ κροτάφου λείπει, ἐπίσης καὶ ὀλίγον ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ὀπισθίου μέρους τοῦ κρανίου. Τεθραυσμένη εἶνε ἐπίσης ἡ ρίς, τὰ χεῖλη καὶ ἡ σιαγὼν ὡς καὶ μέρος τῆς ἄνωθεν τοῦ μετώπου κόμης. Ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου τοῦ κρανίου ὑπάρχει ὑπόλοιπον σιδηροῦ ἤλου. Ἡ κόμη εἶνε καθ' ὅμοιον περίπου τρόπον πρὸς τὸν λεγόμενον Ἀπόλλωνα τοῦ Ὀμφαλοῦ διεσκευασμένη, πρὸς ὃν ὁμοιάζει κατὰ τι καὶ ἡ κεφαλὴ. Δύο πλόκαμοι περιβάλλοντες ὡς στέφανος τὸ κρανίον ἐμπλέκονται

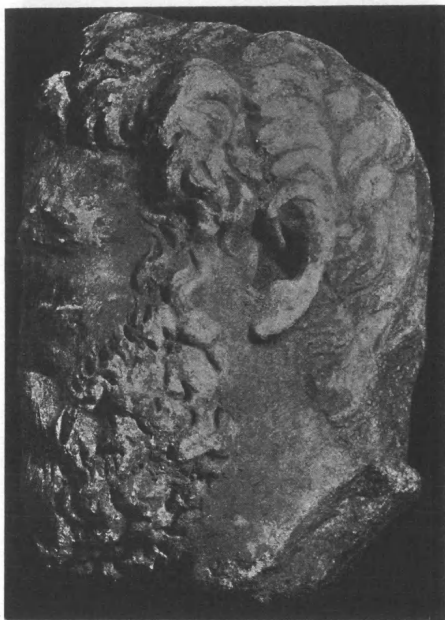
ἐμπρὸς ἄνωθεν τοῦ μετώπου ἐν ἀναγλύπτῳ ὄρατῶ ὀπίσω
μεταλλίνῳ κρίκῳ περιστέφοντι ὁμοίως τὸ κρανίον.

Εἰκὼν 2.

2) Το ἀριστερὸν ἡμισυ μαρμαρίνης εἰκονικῆς κεφαλῆς ἀνδρός, ῥωμαϊκῶν χρόνων ὕψ. 0.25 (εἰκ. 3).

Εἰκ. 3.

3) Τμήμα ἐκ τοῦ δεξιοῦ ἄνω μέρους στήλης μετὰ κορωνίδος ἀποκεχρυσμένης ὕψ. 0.45 περίπου καὶ πλ. 0.20. Μόνον μικρὸν μέρος (0.20 περ.) τῆς προσθίας ἐπιφανείας διατηρεῖται φέρον τὸ ἐξῆς μικρὸν λείψανον ἐπιγραφῆς 4^{ου} αἰῶνος.

ΑΡΧΟΝΤΟΣ

ΤΡΑΚΩ

ΛΛ

ΡΕΧ . .

ΑΙΩ

ΕΥΣ

4) Τεμάχιον τετραγωνικῆς στήλης ὕψ. 0.83 πλ. 0.25 φέρον ἐπιγραφὴν τελείως σχεδὸν ἐξηλειμμένην, ἧς διακρίνονται σποράδην διάφορα γράμματα καὶ ἐν τέλει

ΚΙΑΛΟ . .

ΤΟΙΣ . . . Ε

5) Θραῦσμα μαρμάρου ὕψ. 0.13 πλ. 0.06 καὶ πάχ. 0.12 φέρον λείψανα καταλόγου φυλετῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Μέγ. γραμ. 0.005.

ΕΦΕCΙΟ

ΑΙΘΑΛΗC

ΙΡΡΟ

ΞΕΝΟΚΡΑΤ

5 ΝΙΚΙΑCΥ

ΑΝΤΙΟΧΟ

ΕΡΙΚΤΗΤ

ΝΙΚΙΑCΕΙ

ΑΠΟΛΛΩΝ

10 ΚΡΑΤΕΡΟ

ΤΡΥΦΩΝ ,

ΑΙΑΝ

ΤΥΛΛΙΟC

ΜΑΥΡ . .

15 Μ . . .

6) Θραῦσμα μαρμάρου ὑψ. 0.14 πλ. 0.12. Ἔχει λείψανα ἐπιγραφῆς ῥωμαϊκῶν χρόνων. Μέγ. γραμ. 0.013.

Ξ Σ Ι
Σ Σ Ω Σ Α
Ο Γ Ε Ν Ο Υ Κ Ι
Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι Ο Υ
5 Κ Λ Ε Ι Τ Ο Μ Η
Ω Ν Ο Σ
Τ Ο Υ Α -

7) Θραῦσμα βάρου μαρμαρίνου ὑψ. καὶ πλ. 0.20 περίπου καὶ πάχ. σωζομ. 0.40. Ἐπὶ τούτου ὀλίγα γράμματα ἐκ τοῦ τέλους ἀναθηματικῆς πιθανώτατα ἐπιγραφῆς τοῦ 3 π. Χ. αἰῶνος. Μέγ. γραμ. 0.02.

Ι Σ
Ο Ε Ν
Ρ Ε .

8) Θραῦσμα μαρμάρου ὑψ. καὶ πλ. 0.20 περίπου. Λείψανα ἐπιγραφῆς 2^{ου} περίπου π.Χ. αἰῶνος. Μέγ. γραμ. 0.01.

Ο
Ν Φ Λ Υ Ε
Ρ Α Τ Η Σ Χ Ο Λ
Ἰ Η Σ Θ Ρ Ι Α Σ Ι Ο
Τ Ρ Α Τ Ο Σ Ε Ρ Ο Ι Α
5 Ο Υ Ε Π Ι Μ Ε Λ Η Τ Η Σ
Ο Ξ Ε Ν Ο Ν Α Ν Α
Ἐ Π Ι Τ

Ὁ ἕκτος καὶ ἑβδόμος στίχος ἐγράφησαν κατ' ἀπομίμησιν ἀρχαϊκωτέρων γραμμάτων.

9) Τεμάχιον μαρμάρου ὑψ. 0.30 πλ. 0.20. Μέγεθ. γραμ. 0.032.

Δ Η Μ Ο Υ Γ
Ν Κ Λ Π Ρ Σ
Τ Ο Ν Α Ν Θ
Ι Ο Ι Α Σ

10) Τεμάχιον μαρμάρου ύψ. και πλ. 0.30 περίπου.
Ἐξ ἐπιγραφῆς ῥωμαϊκῶν χρόνων. Μέγ. γραμ. 0.03.

ΩΝΙΟΨ
ΟΥΘΥ

11) Κιονίσκος τεθραυσμένος κάτω μετὰ τῆς ἐπιτυμβίας
ἐπιγραφῆς

ΦΙΛΑ
ΜΕΣΣΗΝΙΑ

12) Ὅμοιος κιονίσκος ύψ. περίπου 0.30.

Ο. . ΜΠΙΧΟΣ
. . ΟΛΛΩΝΙΟΥ
ΓΑΙΑΝΙΕΥΣ

13) Κιονίσκος

ΕΡΜΙΑΣ
ΠΡΑΞΙΤΕ
ΛΟΥΣ ΜΙΛΗ
ΣΙΟΣ

14) Κιονίσκος φέρων τὴν ἐπιγραφὴν

ΜΗΝΑΣ Μηνάς
ΕΙΣΔΜΙΛΗ Εἰσά Μιλῆ
ΣΙΣ σι(ο)ς

Παραπλευρῶς δὲ ἀρχαιοτέραν ἡμιεξηλειμμένην ἐπι-
γραφὴν.

ΜΟΣΧ[ις]
ΔΩΡΟΘΕ[ου]
ΘΟΡΙΚΙ[ου]
ΟΥΓΑ[τηρ]

Ἄναξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶνε τὰ ὀλίγα εὐρεθέντα τε-
μάχια ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων ὡς καὶ τὰ διάφορα ἀρχιτε-
κτονικὰ μέλη. Ἄς σημειωθῆ ἴκονον, ὅτι μετὰξὺ τῶν γλυ-
πτῶν εὐρέθη καὶ μία ἀριστερὰ κνήμη καὶ ἡ δεξιὰ παλάμη
κολοσσίου ἀγάλματος.

Πλὴν τῶν δύο κεφαλῶν (ἀρ. 2 καὶ 3) ἀποκειμένων ἐν
τῷ ἐθνικῷ μουσεῖῳ καὶ τῶν ὑπ' ἀρ. 11-14 ἐπιγραφῶν ἀφε-
θεισῶν ἐπὶ τόπου, τὰ λοιπὰ ἀρχαῖα κατετέθησαν ἐν τῇ
Στοᾷ τοῦ Ἀττάλου.

Κ. ΚΟΡΡΟΝΙΩΤΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙ

Ἄνασκαφή κυρίως εἰπεῖν δὲν ἐξετελέσθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἀλλ' ἐξηρευνήθησαν τὰ θεμέλια μεταγενεστέρου τινὸς τοίχου, ἐξαιρεθέντων κατὰ μέρη τῶν λίθων αὐτοῦ καὶ πάλιν ἐκ νέου κτισθέντων χωρὶς νὰ μετακινήθωσιν οἱ λίθοι τοῦ ὑπὲρ τὸ ἔδαφος μέρους τοῦ τοίχου τούτου. Ὁ εἰρημένος τοῖχος ὑπάρχει κατὰ τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς Ἀκροπόλεως ὑπεράνω τοῦ σηλαίου τοῦ Ὑπακράϊου Ἀπόλλωνος, ἐντὸς δὲ τῶν θεμελίων αὐτοῦ παρετηρήθη πρὸ μηνῶν τινων ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ ἀρχαιολόγου κ. Johnson ὅτι ὑπῆρχον ἐνεπίγραφοι λίθοι ἐνωκοδομημένοι. Ἐξαιρεθέντων κατόπιν δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας πάντων τῶν λίθων τῶν θεμελίων τούτων, εὐρέθησαν ἐν αὐτοῖς περὶ τὰς δέκα ἐπιγραφαί, ἐν αἷς καὶ δύο ψηφίσματα τοῦ Δ' αἰῶνος ἔχοντα ὄχι μικρὰν ἱστορικὴν σπουδαιότητα, ἐκτὸς αὐτῶν δὲ καὶ ἀξιολογώτατον ἀνάγλυφον ἀρχαϊκῆς ἐργασίας φέρον ἐπὶ ἑκατέρας πλευρᾶς μορφὴν Ἀθηνᾶς ἀνήκον δὲ εἰς θωράκιόν τι ταπεινόν. Ἡ μία τῶν δύο μορφῶν τῆς Ἀθηνᾶς φέρει πτέρυγας. Δυστυχῶς ἐλλείπουσιν αἱ κεφαλαὶ ἀμφοτέρων τῶν μορφῶν καὶ οἱ ἄκροι πόδες, ἀλλ' ὅμως καὶ πάλιν τὸ ἔργον τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον τῆς παραστάσεως εἶνε σπουδαῖον πρόσκτημα τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μουσείου.

Τῆ 6 Ἰανουαρίου 1911.

Α. Ν. ΣΚΙΑΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Πᾶσαι αἱ ἐν Πειραιεῖ πέρυσιν ἐκτελεσθεῖσαι ἀνασκαφικαὶ ἐργασίαι δύνανται νὰ περιληφθῶσιν ἐν τοῖς ἑξῆς:

Α') Ἐγένετο ἔρευνα κατὰ τὴν ὁδὸν Φίλωνος ὀλίγον πρὸς Β τῆς διασταυρώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς ὁδοῦ Σωτείας, εἰς τὰ φανέντα διὰ τὴν ἀσφαλτόστρωσιν ἀρχαῖα λείψανα. Ἐκ τῆς ἐρεῦνης ταύτης ἐδείχθη, ὅτι τὰ λείψανα ταῦτα ἀνήκον εἰς ἀρχαίαν μεγάλην οἰκοδομὴν καλῶν χρόνων, κείμενα ἀκριβῶς ὅπισθεν τῶν ἐν τῷ Τινανείῳ κήπῳ πρὸ ἐτῶν ἀποκαλυφθέντων ὁμοίων, τῶν ἀνηκόντων εἰς μίαν τῶν πέντε στοῶν· ἴσως δὲ ἀποτελοῦσι καὶ μέρος ταύτης.

Ἄπεκαλύφθη δηλ. τοῖχος χωρῶν ἀπὸ Β πρὸς Ν μήκους 5,40, ἀπέχων δὲ τοῦ πεζοδρομίου τοῦ Τινανείου κήπου 3,15. Ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς Δ, κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ τοίχου, φέρεται ἕτερος χωρῶν πρὸς τὸν κήπον, δύο δὲ ὅμοιοι ἀπέχοντες ἀλλήλων καὶ τοῦ πρώτου 1,05 ἔχουσι τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν κατὰ τὸ φαινόμενον πρὸς Ν πέρασ τοῦ πρώτου τοίχου. Καὶ πέραν δὲ τούτων φαίνονται ἴχνη τῆς συνεχείας τοῦ πρώτου τούτου τοίχου πρὸς τὴν ὁδὸν Σωτείας. Τὰ τεμάχια τῶν λίθων, ἐξ ὧν ἀπαρτίζονται οἱ τοῖχοι οὗτοι, εἶνε μέγιστα, φθάνοντα τὸ μήκος μέχρι 2,80—2,90. Παρὰ τὸν πρῶτον τοῖχον ὑπῆρχεν ὀχετὸς ἄγων εἰς τὸ ἄνοιγμα ὑδραγωγείου, ὅπερ ἔκειτο εὐθύς ὑπὸ τὸ κράσπεδον τοῦ ἀνατολικοῦ πεζοδρομίου τῆς ὁδοῦ Φίλωνος εἰς ἀπόστασιν 1,50 ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ δευτέρου ἐγκαρσίου τοίχου.

Τὸ ἄνοιγμα τοῦ ὑδραγωγείου τούτου εἶνε στενώτατον,

φρεατοειδείς, επικεχρισμένον άμμοκονία, ἔχει δὲ τὰς συνήθεις ἔνθεν καὶ ἔνθεν βαθμιῶδας ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ διὰ τὴν εἰς αὐτὸ κατάβασιν. Τοῦτο ἄγει μετὰ τὸ στόμιον, 4,50 ὕψους, εἰς ὑδραγωγεῖον ἐν τῷ βράχῳ, ἔχον φορὰν τὸ μὲν πρὸς Β, τὸ δὲ πρὸς Ν καὶ σχετιζόμενον πρὸς τὰ κατὰ τὸ βόρειον τῆς ὁδοῦ παρουσιασθέντα ὅμοια ἀνοίγματα. Ἀσφαλῶς δὲ εἴμεθα πρὸ μέρους τοῦ ὑδρευτικοῦ δικτύου τῆς πόλεως τοῦ Πειραιῶς, ὃ ἀπὸ ἐτῶν παρακολουθῶ, καὶ τὸ ὅποιον εἶνε ἄξιον μελέτης ἐδῶ εἰς τὸ χαμηλότερον σημεῖον τῆς πόλεως. Εἰς τὸ ἀνοίγμα τοῦτο κατεβίβασα ἐργάτην, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ. Διότι μετὰ μικρὰν ἐργασίαν ἔφθασεν εἰς τὸ ὕδωρ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου κατέστη ἀδύνατος πᾶσα περαιτέρω πρόοδος, πρόσθετος δὲ καὶ ὑπὸ τῆς στενότητος τοῦ χώρου, ὑφ' ἧς δυσχερὴς ἡ διαμονὴ του ἐκεῖ κάτω καθίστατο.

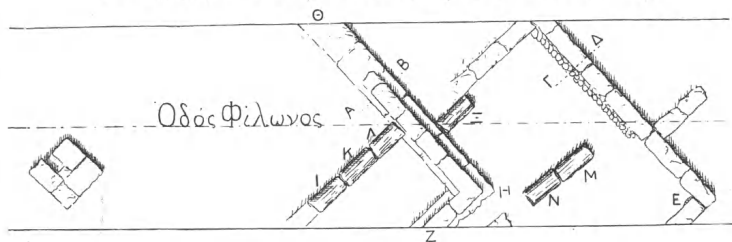
Ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἶπον, τὰ λείψανα ταῦτα τοῦ ἀρχαίου κτιρίου βεβαίως σχετίζονται πρὸς τὴν γραμμὴν τῶν πέντε στοῶν τοῦ λιμένου Πειραιῶς, ἣν ἀνεύρομεν πρὸ ἐτῶν ἐντὸς τοῦ τότε ἀνασκαπτομένου Τινανείου κήπου, ἀσφαλῆστατα δὲ εἴμεθα ἐν τοῖς οἰκήμασι τοῖς ὀπισθεν τῆς τετάρτης τῶν παμμεγίστων τούτων στοῶν, τῶν ἐν χρήσει διὰ τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν τοῦ λιμένου, ὧν ἡ πρώτη ἐφάνη κατὰ τὸν ἄγ. Νικόλαον καὶ ἧς τὴν ἀνασκαφὴν εἶχε προκαλέσῃ ἡ γειτνίασις ἀναφανέντων ἐκεῖ τοίχων πρὸς τὸν ὄρον **Ἐμπορίο** καὶ ὁδὸ τὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ Σαχτούρη ἀνευρεθέντα.

Ταύτης τῆς σημασίας εἶνε τὰ ἀνευρεθέντα σημεῖα, ὡς καταφαίνεται καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων καὶ ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἀπὸ τῆς παραλίας ἀποστάσεως αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ σχεδίου τοῦ ἀποσταλέντος τῷ Σ. Ὑπουργεῖῳ.

Εὐρήματα δυστυχῶς ἐν τῇ ἐρευνῇ ταύτῃ δὲν εἶχομεν θραύσματα μόνον κοινῶν ἀγγείων διαφόρων χρόνων, ἕνα πῆλινον ἀμφορέα τεθραυσμένον τὸ στόμιον καὶ τὰς λαβὰς

καὶ κιονόκρανον ἀρκετὰ μέγα λίθου Πειραϊκοῦ, ῥυθμοῦ Δωρικοῦ. Ἡ ἔρευνα ἐγένετο δι' ἐργατῶν τοῦ δήμου, εὐμενῶς ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου παραχωρηθέντων.

Β'. Ὁμοία ἔρευνα ἐγένετο, διὰ τῶν ἐπὶ τῇ αἰτήσει μου ἀποσταλέντων ἐργατῶν τῆς Ἑταιρείας, κατὰ τὴν ὁδὸν Φιλωνος, ἀλλ' ἐγγὺς τῆς διασταυρώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς λεωφόρου Αἰγέως¹, ἕνεκα καὶ πάλιν τῶν ἀρχαίων λειψάνων οἰκοδομῆς (εἰκ. 1. Πρβ. καὶ τὰς τομάς εἰκ. 2, 3 καὶ τὴν

Εἰκ. 1.

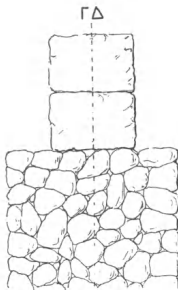
λεπτομέρειαν Ε' ἐν εἰκ. 4) παρουσιασθέντων διὰ τῆς ἐργασίας χάριν τῆς ἀσφαλτοστρώσεως.

Τὰ λείψανα ταῦτα, ἅτινα ἐκαθαρίσθησαν ἐντελῶς ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὰ νεωτερικῶν κατασκευασμάτων, ἔδειξαν μικρὸν μέρος μεγάλης οἰκοδομῆς τῶν τελευταίων Ῥωμαϊκῶν χρόνων, κατασκευασθείσης τὸ πλεῖστον δι' ὑλικῶν οἰκοδομῆς παλαιότερων χρόνων, τῆς ὁποίας τὸ μόνον ἀπομένον μέρος εἶνε τὸ κατὰ τὰ σημεῖα ΖΗΘ τοῦ συνυποβαλλομένου σχεδίου. Μεταξὺ τῶν τοίχων τῶν νεωτέρων ἀνευρέθησαν τεμάχια πωρῖνων κιόνων, Δωρικοῦ ῥυθμοῦ, μετὰ πεπληρωμένων τῶν ῥαβδώσεων (I, K, Λ, Μ, Ν, Ξ.) ἐνφοκομη-

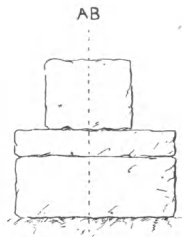
¹ Ἐν τῷ σχεδίῳ εἰκ. 1 τὸ σημεῖον Λ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ἄξονος τῆς λεωφόρου Αἰγέως μέτρα 25 περίπου (Σ. Σ.).

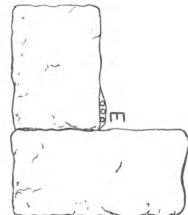
μένα ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκοδομῆς ἢ ἀπλῶς ἐρριμμένα ἐν τοῖς χώμασι. Τὰ λείψανα ταῦτα, ὅπως καὶ τὰ προηγουμένα ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἐκαλύφθησαν κατ' ἀνάγκην, γενομένης ὑπὲρ ταῦτα τῆς ἀσφαλτοστρώσεως. Δὲν ὑπάρχει δ' ἀμφιβολία τις, ὅτι καὶ ταῦτα ἀνήκον εἰς μίαν τῶν πέντε στοῶν τῶν περὶ τὸν λιμένα, ἢ εἰς τὸν χώρον τὸν περὶ τινὰ τούτων, διότι καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς πρὸς τὰ ἄλλα

Εἰκὼν 2.

Εἰκὼν 3.

Εἰκὼν 4.

εἶνε καὶ δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης, ἐγγὺς τῆς ὁποίας ἀσφαλῶς ἦσαν τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα, τὰ ἀμέσως πρὸς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς σχετιζόμενα.

Γ'. Ἄλλη ἔρευνα, δι' ἐργατῶν τῆς Ἐταιρείας γενομένη καὶ αὕτη, ἐνηργήθη κατὰ τὴν διασταύρωσιν τῆς Λεωφόρου Σωκράτους καὶ τῆς ὁδοῦ Κανθάρου, ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς γωνίας τῆς πρὸ τοῦ πεζοδρομίου τῆς οἰκίας I. Βρυῶνῃ. Ἐκεῖ παρουσιάσθη ἐν τῶν πολλῶν ἐν Πειραιεῖ σωζομένων ὑδρευτικῶν κατασκευασμάτων. Ταῦτα εἶνε πολλὰ καὶ ποικίλα τὸ σχῆμα, δὲν ἔχουσι δὲ μελετηθῆ δεόντως, ἀποτελοῦντα πλήρως κανονικώτατα καὶ συμμετρικώτατα διεγερθμισμένον πλέγμα, σχετιζόμενον ἀμέσως πρὸς τὰ φρεατοειδῆ

ἀνοίγματα καὶ τὰς δεξαμενὰς καὶ ἐκάστης οἰκίας καὶ ἐκάστου διαμερισματος τῆς παλαιᾶς πόλεως. Ἡ ἔρευνα πάντων τούτων πολὺ θὰ ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς κατανόησιν τοῦ ὅλου συστήματος τῆς ὑδρεύσεως ἐν Πειραιεῖ.

Ἐν τῇ θέσει, ἣν ὥρισα ἀνωτέρω, παρουσιάσθη φρεατοειδὲς ὄρυγμα, τὸ ὁποῖον εἶχε πρόσθετον ἄνω στόμιον στενόν, ὅπερ ἦτο κεκαλυμμένον δι' ἐπιτυμβίου μαρμαρίνης ἐνεπιγράφου στήλης, δημοσιευθείσης ἤδη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ τελευταίῳ ἐκδοθέντι τεύχει τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τοῦ ἔτους τούτου μετὰ καὶ ἄλλων ἐπιγραφῶν. Μετὰ τὸ πρόσθετον στόμιον ἐξακολουθεῖ τοῦτο τετμημένον ἐν τῇ πέτρᾳ κατὰ τὸν τύπον φρέατος, εἰς βάθος δέκα πού μέτρων, εὐρυνόμενον πῶς πρὸς τὸν πυθμένα καὶ χρησιμεῖον τὸ πάλαι προφανῶς εἰς ὑποδοχὴν τῶν πλεοναζόντων ὑδάτων ἐγγύς κειμένης δεξαμενῆς, ὡς δεικνύουσι δύο ἐν αὐτῷ ὀχετοί, ὁ μὲν πρὸς Δ ὁ δὲ πρὸς Α διευθυνόμενοι, ἔχοντες δὲ κλίσιν πρὸς αὐτό. Καὶ τὸν μὲν πρὸς Δ δὲν ἠκολουθήσαμεν, διότι ἔφθανεν εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἐγγύς οἰκίας, τὸν δὲ πρὸς Α ἐρευνῶντες εἰς μῆκος ὀκτὼ μέτρων εὗρομεν τρεῖς βαθμίδας, καταβιβαζούσας εἰς ἕτερον ὀχετὸν κάθετον πρὸς τὸν πρῶτον καὶ φερόμενον πρὸς Β, ἔνθα βεβαίως θὰ εἶνε ἡ κεντρικὴ δεξαμενὴ ὑπὸ τὴν Λεωφόρον Σωκράτους.

Πλὴν τῶν ὀχετῶν τούτων, ὑπὸ τὸ στόμιον τοῦ ἀρχικοῦ ὀρύγματος καὶ πρὸς τὸ ΒΔ αὐτοῦ, εἰς βάθος τεσσάρων μέτρων, ὑπάρχει τετραγωνικὸν ἄνοιγμα ἄγον εἰς ὕψος μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου στομίου τοῦ φρεατοειδοῦς ἀνοίγματος, ἐνθα ὑπάρχει ἕτερον στόμιον πεφραγμένον ἄνω ὑπὸ δύο κοινῶν πλακῶν καὶ ἐπικεχωσμένον ὑπὸ τὴν ὁδὸν Κανθάρου.

Ἐντὸς τοῦ τελευταίου τούτου τετραγωνικοῦ ἀνοίγματος, τοῦ ἐν εἶδει κόγχης τετραγωνικῆς κατεσκευασμένου ἀνευρέθη:

1) Κεφαλή Διονύσου, ύψους 0,20, καλής εργασίας και τέχνης, μαρμάρου λευκού, ταινία τήν κόμην αναδεδεμένην ἔχουσα και φύλλοις κισσοῦ κεκοσμημένην τὸ ἄκρον τῆς ῥινὸς και τοῦ πάγωνος ἀποτετριμμένον. Ἐνθεν και ἔνθεν τῆς κεφαλῆς καταπίπτουσι καλοὶ βόστρυχοι.

2) Κυβέλης ἀγαλμάτιον, ύψους 0,40, λευκοῦ μαρμάρου, πλάτους 0,22, πάχους 0,12, καθημένης ἐπὶ θρόνου ἄνευ παραστάδων και ἀετωματίου, ἀκεφάλου δυστυχῶς και ἀποκεκομμένης τήν δεξιάν ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος, ὡς και τὸ πλεῖστον τοῦ κυμβάλου, ἐχούσης δὲ τὸν λέοντα ἐπὶ τῶν γονάτων. Εἶνε και ἡ Κυβέλη ἄρκετὰ καλὰ εἰργασμένη και καλῶν χρόνων.

3) Πηλίνου τύπου τὸ πλεῖστον μέρος εἰς δύο τεθραυσμένον, ύψους 0,34, πλάτους 0,22. Ἐπὶ τούτου εἰκονίζεται τὸ πρόσθιον μέρος δύο λέόντων πρὸς τὰ δεξιὰ φερόμένων.

Και ταῦτα μὲν εἶνε τὰ κυριώτερα εὐρήματα. Πλὴν τούτων ἀνευρέθησαν ἐν τοῖς χώμασι πολλὰ συντρίμματα ἀγγείων διαφόρων χρόνων και πολλὰ τεμάχια μαρμαρίνων ἀγαλματίων και τινὰ νομίσματα χαλκᾶ ἐντελῶς κατιωμένα.

Δ'. Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Σωκράτους πρὸ τῆς οἰκίας Θ.
Γ. Ῥετσίνα, ἐν ᾧ οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τήν γραμμὴν τοῦ τροχιοδρόμου ἔσκαπτον, ὑπεχώρησεν ὁ μαλακὸς βράχος και ἐσχηματίσθη ἄνοιγμα κυκλικὸν ἐπὶ τοῦ θόλου παλαιᾶς ὑπονόμου ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένης. Ἐκεῖ ἀψησχόλησα ἐπὶ τινὰς ἡμέρας δύο τῶν ἐργατῶν εἰς ἔρευναν τῶν κατ' αὐτήν. Ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἐφάνη ὅτι ἡ ὑπόνομος αὐτή, μέρος τοῦ μεγάλου ὕδρευτικοῦ τοῦ Πειραιῶς δικτύου ἀποτελοῦσα, φέρεται ἀπὸ Β πρὸς Ν· ἔχει ὕψος μέτρου ἔντισιν, ἀλλαχού 1,60 τὸ πλεῖστον, πλάτος 1,15. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὑπονόμου και δι' ὅλου τοῦ ἐρευνηθέντος μήκους

αὐτῆς ὑπάρχει ἐκτισμένος ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὄχετός, πλάτους 0,34, βάρους 0,60, ἐπιχειρισμένος δὲ τὴν ἐπιφάνειαν μίγματι συμπαγεστάτῳ. Πρὸς τὸ βόρειον ἄκρον εἰς μῆκος δέκα περίπου μέτρων συναντᾶται μετ' ἄλλου ὁμοίου ὄχετος, φερομένου πρὸς Δ. Ἀπὸ τοῦ ἐτέρου ἄκρου χωρεῖ πρὸς Ν εἰς ἀπόστασιν δώδεκα μέτρων, ἔνθα ἐφάνη φρεατοειδὲς ἀνοίγμα (μπατζῆς), ὁποῖον καὶ πρὸς Β, καὶ πέραν τούτου ἐξακολουθεῖ πρὸς Α καμπτομένη ἢ ὑπόνομος καὶ φερομένη πρὸς τὴν ὁδὸν Μπουμπουλίας. Ὁ ὄχετός ὁ ἐν τῇ ὑπονόμφῳ παρατηρήθη καὶ ἐν τῷ φρεατοειδεῖ ἀνοίγματι, πλατύτερος κατὰ τοὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν χαμηλοὺς τοίχους αὐτοῦ, ἕνεκα τοῦ πρὸς τὰ κάτω πλατυτέρου τοῦ ἀνοίγματος τοῦ φρεατοειδοῦς.

Αὗται εἶνε αἱ ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι αἱ γινόμεναι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν Πειραιεῖ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Ἀπριλίου 1911.

ΙΑΚ. Χ. ΔΡΑΓΑΤΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΑΦΩΝ ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ

Ἡ μεγάλη καταστροφή, ἣν ἡ λαθραία τυμβωρυχία προξενεῖ εἰς τὰς βοιωτικὰς νεκροπόλεις, ἐπιβάλλει σύντονον τὴν προστασίαν καὶ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἐπιστημονικὴν ἀνασκαφὴν καὶ ἔρευναν αὐτῶν. Πόσον δὲ δύναται νὰ ἀνταμείψῃ τὸν ἀρχαιολόγον τοιαύτη ἀνασκαφή, ἀποδεικνύουσι τὰ εὐρήματα τῶν κ. κ. Burrows καὶ Ure ἐν Ῥιτσῶνα (Μυκαλησσῶ), περὶ ὧν ἔρα J. H. St. 1909, σ. 308 ἐξ 1910, σ. 336 ἐξ. B. S. A. 1907-8, σ. 226 ἐξ.

Αἱ ἐμαὶ ἀνασκαφαὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 1910, δαπάνῃ τῆς Ἐταιρείας ἐνεργηθεῖσαι καὶ στραφεῖσαι περὶ τὴν εὐρεσιν τάφων, ἐγένοντο πλησίον πρὸς Ν τῶν Θηβῶν κατὰ τὴν θέσιν Κολωνάκι, ἔνθα καὶ ὁ Δ. Φίλιος (*Πρακτικά* 1897 σ. 94 ἐξ.) καὶ ἐγὼ (*Ἀρχαιολ. Ἐφημ.* 1910, σ. 209 ἐξ.) ἀνεσκάψαμεν μυκηναίκοις τάφους θαλαμοειδεῖς, ἀνηλεῆς δὲ τυμβωρυχία ἐλυμαίνετο τὴν νεκρόπολιν ταύτην ἐσχάτως.

Αἱ ἀνασκαφαὶ ἤρξαντο τῇ 8 Νοεμβρίου καὶ παρετάθησαν μέχρι τῆς 24 Δεκεμβρίου.

Μυκηναῖκοι τάφοι — Κατ' αὐτὰς εὐρέθησαν καὶ ἤρευνηθήσαν 16 μυκηναῖκοι τάφοι θαλαμοειδεῖς ἢ σπηλαιώδεις¹ μετὰ δρόμου μὴ ἐρευνηθέντος ὀλοκλήρου παρ' οὐδενί. Τούτων τέσσαρες οὐδὲν κτῆρισμα ἢ ἄλλο κινητὸν μυκηναϊκὸν εὐρημα περιεῖχον. Εἰς τῶν τεσσάρων τούτων τάφων φαίνεται, ὅτι κατὰ τοὺς Βυζαντιακοὺς χρόνους εἶχε μεταβληθῆ εἰς κατακόμβην, διαιρεθεὶς δι' ἀσβεστοκτίστου τοίχου εἰς δύο μέρη. Αἱ κόγχαι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς αὐ-

¹ Σπηλαιώδεις τάφους λέγω τοὺς ἔχοντας ἀκανόνιστον σχῆμα περιφερικῆς πωῆς ἢ μᾶλλον ῥοειδοῦς κατόψεως δίτην τρώγλην, θαλαμοειδεῖς δὲ τοὺς ἔχοντας κανονικὰς εὐθείας πλευρὰς, ἔστω καὶ ἂν ἑνιαχοῦ κόγχαι διακόπτωσι τὰς πλευρὰς διανομόμεναι εἰς τὸ σῶμα τοῦ βράχου.

του ἴσως εἶχον χρησιμοποιηθῆ ὡς πρόθεσις καὶ βωμὸς ἐκκλησίας χριστιανικῆς. Εὐρέθησαν δὲ καὶ πολλὰ θραύσματα βυζαντιακῶν ἀγγείων καὶ εἰς σιδηροῦς πέλεκυς ἐν αὐτῷ. Παρὰ τὸν δρόμον τούτου τοῦ τάφου ἦτο ἕτερος μικρότερος, περιέχων σκελετὸν βόου ὀλόκληρον, ἀλλ' εἰς νεωτάτους χρόνους ταφέντα, ἐπειδὴ, ὡς ἔμαθον, πρὸ 30 ἐτῶν περίπου ὁ τάφος ἦτο ἀνοικτὸς σεσυλημένος. Ὁ βόου ἐπέσε τυχαίως ἄνωθεν, τῆς στέγης τοῦ τάφου ἐκλιπούσης, ἢ ἐτάφη ἐπίτηδες ὡς ἐκ νόσου μολυσματικῆς ἀποθανών.

Ἐκ τῶν λοιπῶν μυκηναϊκῶν τάφων τέσσαρες διετήρουν τὴν στέγην ἀκεραίαν, τῶν δ' ἄλλων ἢ στέγη ἔλειπε καταπεσοῦσα ἢ (εἰς δύο τάφους πιθανώτατα) ἀφαιρεθεῖσα ἐν χρόνοις νεωτέροις πρὸς ἰσοπέδωσιν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ σχηματισμὸν ἀλωνίου ἢ πρὸς ὀμαλισμὸν τοῦ τόπου δι' οἰονδήποτε λόγον. Οἱ μεγάλοι θαλαμοειδεῖς τάφοι εἶχον ἀναλόγως μέγαν τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος δρόμον. Εἰς δύο δ' ἐξ αὐτῶν εὐρέθησαν ἐν τῷ δαπέδῳ αὐλακας παρὰ τὰς παραστάδας τοῦ στομίου εἰς αὐτὸ τὸ ἄνοιγμα τῆς πύλης, ἔχουσαι μῆκος μεῖζον τοῦ πλάτους τῶν παραστάδων (μέχρι 1,20 ἔνδον εἰς τὸν θάλαμον, μέχρι 0,45 δὲ πρὸς τὸν δρόμον ἔξω), ἀποσθεννόμεναι δὲ ἠπίως κατὰ τὰ ἄκρα· τὰς αὐλακας ταύτας ἐρμηνεύω ὡς προωρισμένας νὰ δέχωνται τοὺς τροχοὺς τῶν νεκροφόρων ἀμαξῶν, ἃς γινώσκωμεν ἐκ τῆς γεωμετρικῆς περιόδου. καὶ αἵτινες ἐν τοῖς μυκηναϊκοῖς τάφοις, ὀπισθοβατικῶς βαίνουσαι εἰς τὸν δρόμον, θὰ ἔφθανον μέχρι τοῦ στομίου, ἔνθα οἱ τροχοὶ αὐτῶν, μὴ προσκρούοντες πρὸς τὰς παραστάδας ἐνετίθεντο εἰς τὰς αὐλακας ἀσφαλῶς πρὸς καταβίβασιν τῶν νεκρῶν.

Εἰς σπηλαιώδης μικρὸς τάφος ἦτο ἐπικεχρισμένος δι' ἀσβέστου κατὰ τὸ δάπεδον καὶ τὰ τοιχώματα τὰ τε ἔνδον καὶ τὰ τῶν παραστάδων. Ἄλλος μέγας θαλαμοειδὴς εἶχεν ἐπικεχρισμένας μόνας τὰς παραστάδας καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιχρί-

σματος ἔφερε γραμμικὰς γραφὰς, οἰοεὶ πρὸς μίμησιν φλεβῶν ξύλου. Τὰ ἐπιχρίσματα ταῦτα διετηροῦντο προσκεκολλημένα εἰς τὰ τοιχώματα μόνον κάτω παρὰ τὸ ἔδαφος, ὑψηλότερον δ' εἶχον ἀποκολληθῆ καὶ πέσει εἰς τὰ χῶματα.

Τινὲς τῶν τάφων τούτων εἶχον ἐν τῷ διαπέδῳ βαθυτέρους ταφίσκους περιλαμβάνοντας ὅστ' ἢ καὶ ἀγγεῖα συντετριμμένα, ἄλλοι εἶχον κατὰ τὰς πλευρὰς πεζούλια ὑψηλότερα τοῦ λοιποῦ διαπέδου τοῦ τάφου, ἢ κόγχας ἀνοιγόμενας εἰς τὸ σῶμα τοῦ βράχου καὶ διακοπτούσας τὴν εὐθυγραμμίαν τῶν πλευρῶν τῶν θαλάμων.

Ὅπου ἐν τοῖς τάφοις τούτοις διετηροῦντο σκελετοὶ μᾶλλον ἢ ἦττον εὐκρινεῖς, εὔρον ὅτι εἶχον θέσιν ὑπίαν μετὰ κεκαμμένων τῶν γονάτων καὶ ὅτι ἐπομένως τὸ ὄλον φυσικὸν μῆκος τοῦ σώματος ἦτο συνεπτυγμένον. Ἐνίοτε ὑπὸ τὸν κώλητα ἦσαν λίθοι ἀνέχοντες τὰ γόνατα. Σηπλαιώδεις τινὲς μικροὶ τάφοι εἶχον μικρὸν μῆκος διαπέδου (μόλις 1,55 ἢ 1,20), ὥστε καὶ ἂν δὲν ἐσφύζοντο εὐκρινεῖς κατὰ τὰ μεγὰλα ὅστ' ἄ σκελετοὶ τινες, ἔπρεπε νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι οὗτοι πάντως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶνε ἐξηπλωμένοι. Τὴν τοιαύτην «ὀκλαδὸν» ὑπίαν θέσιν τῶν νεκρῶν εὔρον ἐν ἄλλῳ τάφῳ, ἀνεξαρτήτῳ τῆς περὶ τῆς ἐνθάδε ὁ λόγος ἀνασκαφῆς τοῦ ἔτους 1910, ἐναργεστάτην ἐν σκελετῷ ἄριστα διατηρουμένῳ ΝΑ τῶν Θηβῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσμηνίου λόφου (πρβλ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1910, 212 καὶ 198 ἐξ.).

Ἐντὸς τάφων θαλαμοειδῶν εὔρον ὀδόντας κάπρου καὶ ἄλλους ὀξεῖς ὀδόντας ἀνήκοντας εἰς σαρκοβόρα ζῷα μὴ καθορισθέντα εἰσέτι, προσέτι δὲ φλοιοὺς ὧν ὀρνίθων πιθανῶς, προερχομένων ἴσως ἐκ τροφῶν δοθεισῶν τοῖς νεκροῖς.

Ἐντὸς τριῶν τάφων θαλαμοειδῶν εὐρέθησαν ἀνὰ μία πόρπη χαλκῆ. Κομβία στεακίτου καὶ ψηφίδες χρυσαῖ ἢ ἐκ μάτζης εὐρέθησαν ἐντὸς πλειόνων τάφων· αὗται προέρχονται βεβαίως ἐκ περιδεραιῶν ἢ ὄρμων. Ὁ τάφος ὁ ἔχων

ἐπιεχειρισμένας καὶ γραπτὰς τὰς παραστάδας ἀπέδωκεν ἐσκορπισμένας 28 ψηφίδας χρυσαῖς ὁμοιομόρφους ἀποτελούσας ποτε βεβαίως ἓν σύνολον. Ἐν ἄλλοις τάφοις εὑρέθησαν ἐλάσματα χρυσαῖα δισκοειδῆ μικρὰ μετ' ἐμπιέστων ἀμυδρῶν κοσμημάτων, καλύπτοντά ποτε πιθανῶς ἄλλην ὕλην. Ἐν τινι τάφῳ εὑρέθη χαλκοῦν μαχαίριον μετὰ καμπύλης τῆς λεπίδος καὶ δύο χαλκαῖ οἰονεὶ κεφαλαὶ σκήπτρων μικρῶν κοῖται.

Τὰ ἀγγεῖα εἶνε ἢ τῆς τελευταίας αἰγιαίας περιόδου II ἢ τῆς τελευταίας αἰγιαίας περιόδου III. Πλεῖστα εἶνε συντετριμμένα καὶ ἤδη συγκολλῶνται. Τὰ τυπικὰ μυκηναϊκὰ εἰδώλια καὶ οἱ ἐτερόστομοι ἀμφορίσκοι εὑρίσκονται συνήθως ὁμοῦ μετὰ τῶν τῆς τελευταίας αἰγιαίας περιόδου III εὑρημάτων. Δὲν λείπουσιν ὁμοῦ καὶ ἐξαιρέσεις.

Ἐπί τινος σημείου τῶν τυχῶν τῶν μυκηναϊκῶν τάφων νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ μεταβάλλωμέν πως τὰς μέχρι τοῦδε γνώσεις ἡμῶν: Ἐγραψαν δηλ. καὶ ἄλλοι καὶ ἐγὼ αὐτὸς (*Ἀρχαιολ. Ἐφ.* 1910, 216 ἐξ.), ὅτι οἱ τάφοι οὗτοι ἐσυλοῦντο ἐν παλαιῖς χρόνοις. Ἡ γνώσις αὕτη εἶνε βásiσιμος, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἐφαρμόζηται γενικῶς εἰς πάντα τάφον, οὗτινος τὰ κτερίσματα εἶνε ἐλλιπῆ ἢ βεβλαμμένα. Διότι ἢ ἐσωτερικὴ κατάστασις, ἢν εἶδον εἰς τάφους, ὧν ἡ στέγη καὶ ἡ πύλη ἦσαν κατεστραμμένα ἢ βεβλαμμένα, δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς καταστάσεως ἄλλων τάφων, ὧν ἡ στέγη καὶ ἡ πύλη διετηροῦντο ἄρτια. Ἐκατέρωθι δηλονότι τὰ κτερίσματα ἦσαν ἐλλιπῆ καὶ βεβλαμμένα. Προσέτι παρετήρησα, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ κτερίσματα εὑρίσκονται παρὰ τὸ στόμιον· τοῦτο δὲ εἶνε γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς τυμβωρύχους, οἵτινες, σκάπτοντες τοιοῦτους τάφους, ἐρευνῶσι συνήθως τὸν παρὰ τὸ στόμιον ἐσωτερικὸν χώρον τοῦ θαλάμου, ἐπειδὴ ἡ πείρα ἔδειξεν αὐτοῖς, ὅτι τὸ ἐνδότερον μέρος εἶνε πτωχὸν ἢ ἔχει μόνον συντρίμματα ἀγγείων,

ἀνάξια τῆς προσοχῆς τῶν θησαυροθηρῶν τούτων. Εἰκάζω λοιπόν, ὅτι οἱ «μυκηναῖοι» ἄνθρωποι, θάπτοντες νεώτερον τινα νεκρὸν ἐν τῷ θαλάμῳ, ἐσύλουν συνήθως τὰ ἀκέραια κτερίσματα καὶ δὴ τὰ κοσμήματα τῶν παλαιότερων νεκρῶν, ὥστε εἰς ἡμᾶς περιέρχονται, ἐν τάφοις παθοῦσι τοῦτο, μόνα τὰ κτερίσματα τοῦ τελευταίου ταφέντος νεκροῦ ὀλοσχερῆ.

Νεώτεροι τάφοι.—α') **κεράμιοι.** Εὐρέθησαν ἑπτὰ. Οὗτοι ἄλλοτε μὲν κατεσκευάζοντο ἐν μαλακῷ χώματι, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ γνωσθῆ, ἂν πλὴν τῶν κεράμιων ἔφερον καὶ ἄλλο τι κάλυμμα, ἄλλοτε δὲ σκάπτονται ἐν τῷ βράχῳ, οὕτως ὥστε καθ' ἑκατέραν μακρὰν πλευρὰν νὰ καταλείπηται ἰσομήκης τῷ τάφῳ βαθμῖς (πατοῦρα, πεζοῦλι), ἐφ' ἧς ἐπάτουν ξύλινα καλύμματα ἐξαφανισθέντα νῦν. Ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ τάφου εἶνε οἱ μεγάλοι κέραμοι οἱ περιβάλλοντες τὸν νεκρὸν. Εὐρεῖς σωλῆνες (imbrices) τίθενται ὄρθιοι ἐπὶ τοῦ διαπέδου ἀνὰ ἓνα εἰς τοὺς πόδας καὶ τὴν κεφαλὴν («κεφαλάρια»), ἀνὰ ἓνα ἢ δύο κατὰ μῆκος εἰς τὰς πλευρὰς καὶ ἕτεροι ὑψηλότερον κατὰ τὰς πλευρὰς ἐπίσης συγκλίνοντες ἄνω, ὥστε νὰ καλύπτονται ἀσφαλῶς οἱ ἄρμοι αὐτῶν ὑπὸ καλυπτῆρων (tegulae). Ὡς ὑπόστρωμα τοῦ νεκροῦ τίθενται ἐνίοτε ἄλλοι σωλῆνες κέραμοι. Οἱ τάφοι οὗτοι εἶχον ἐλάχιστα ἀγγεῖα, πλείονας δὲ μως πλαγγόνας ὑστέρων μακεδονικῶν χρόνων· τὰς πλείστας πλαγγόνας περιεῖχεν εἷς μικρὸς τάφος, ὅστις ἦτο ἀναμφιβόλως τάφος παιδίου, ὡς εἰκάζω ἔκ τε τῆς μικρότητος αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς παντελοῦς ἀπουσίας τῶν ὀστέων, ἅτινα, ὡς τρυφερά, ἐξηφανίσθησαν· τὰ κτερίσματα ταῦτα ἔκειντο κυρίως ἔξω τῶν κεράμιων, ὑπὸ τὴν ξυλίνην στέγην τοῦ τάφου, ἐλάχιστα δὲ ἐντὸς τῶν κεράμιων παρ' αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ. Εἰς τρεῖς τῶν τάφων τούτων εὐρέθησαν μεταξύ τῶν κτερισμάτων φλοιοὶ ῥῶν, ὥστε τὸ ἔθιμον τῆς τροφοδοσίας τῶν νεκρῶν, παλαιότατον ὄν (ὄρα ἀνωτέρω καὶ

Ἄρχ. Ἐφημ. 1910, σ. 207). διατηρεῖτο καὶ εἰς χρόνους νεωτέρους. Τέσσαρες τῶν τάφων τούτων οὐδὲν κτέρισμα περιεῖχον· ὁ νεκρὸς ἦτο ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ τάφου. Εἰς δύο δὲ τῶν πτωχῶν τούτων τάφων ὑπὲρ τὸν νεκρὸν, μάλιστα κατὰ τοὺς πόδας, ἦσαν πολυπληθῆ ὄστᾶ ἄλλα τε καὶ κρανία ἐν ἀταξίᾳ. Ἐπειδὴ ἡ συντήρησις τῶν ὄστων τῶν νεκρῶν εἶνε ἔθιμον μάλιστα χριστιανικόν, ἡ δὲ θέσις τῶν δύο τάφων τούτων κεῖται μακρὰν πάντων τῶν λοιπῶν νεωτέρων τάφων, νομίζω, ὅτι οὗτοι οἱ δύο τάφοι εἶνε βυζαντιακοί.

β') «κτιστοί». Τοιοῦτοι εὐρέθησαν τρεῖς. Ὁ εἷς κεῖται μακρὰν τῶν ἄλλων δύο καὶ δὲν ἠρευνήθη ἔλος εἰσέτι. Εὐρέθησαν ὅμως ἐπὶ τῶν χωμάτων αὐτοῦ ἐν ληκύθιον ὑψίλαιμον ἐκ διαφανοῦς ὑάλου, ἐν σκυρίδιον πῆλινον μικρότατον παιγνιῶδες, εἷς ἀστράγαλος φυσικὸς προβάτου, καὶ μικρὸν ὄστῆιον κοχλιάριον. Οἱ ἄλλοι δύο εἶνε ἐκτισμένοι τὰς πλευράς δι' ὀρθίων πλακῶν, ἐφ' ὧν κάθηνται ὡς καλυπτῆρες τρεῖς ἢ τέσσαρες ἕτεροι πλάκες· τὸ δάπεδον τοῦ ἑτέρου τούτων ἦτο ἐστρωμένον διὰ λεπτοτάτων πλακιδίων λιθίνων ἀκανονίστου σχήματος, οἷα δύναται τις νὰ παραγάγῃ κτυπῶν σχιστώδη παχύτερον λίθον.

Ὁ εἷς τῶν τάφων τούτων περιεῖχεν ἓνα δακτύλιον ἀπλοῦν χαλκοῦν, ὃ δ' ἕτερος ἔξω μὲν ἐπὶ τῶν καλυπτῆρων ἐν σκυρίδιον, ἐντὸς δὲ δύο σιδηρᾶς σπλεγγίδας τεθραυσμένης. Τὸ σχῆμα τῶν τάφων τούτων εἶνε συγγενὲς πρὸς τὸ τῶν κεραμίνων· διότι αἱ βαθμίδες τῶν κεραμίνων, αἱ ἐν τῷ βράχῳ λαξεύται, σχηματίζονται ἐν τούτοις διὰ τῶν ὀρθίων πλακῶν.

γ') «κεκαυμένοι». Τοιοῦτοι εὐρέθησαν τρεῖς. Πάντες ἦσαν λαξευτοὶ ὡς οἱ κεράμινοι καὶ εἶχον ἐκατέρωθεν κατὰ μῆκος βαθμίδας, ἐφ' ὧν ἐκάθηντό ποτε ξύλινα καλύμματα. Οἱ νεκροὶ εἶχον κατ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ εἶτα μετηνέχθησαν τὰ λείψανα αὐτῶν μετὰ τῶν κεκαυμένων κτερισμάτων καὶ

ἀνθράκων πολλῶν εἰς τοὺς τάφους τούτους. Ὁ εἷς περιεῖχε κτερίσματα πλαγγόνας καὶ ἀγγεῖα μικρά, ἕτερος βλαβεῖς, ὅτε ἐτάφη πλησίον ὁ κατωτέρω ἀναφερόμενος ἀμφορεύς, μίαν χαλκῆν βελόνην καὶ δύο μικρὰ ἀγγεῖα, ὁ δὲ τρίτος τρία μικρὰ ἀγγεῖα καὶ πολυπληθῆ μέταλλινα κοσμήματα, πλακώδη ῥοδακόμορφα, ἀνθρωπόμορφα ἢ ἀνθεμοειδῆ. Ταῦτα προέρχονται πιθανῶς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπικόσμου τῆς ξυλίνης λάρνακος, ἐν ᾗ ἐντεθειμένος ἐκάη ὁ νεκρός.

δ') *ἀγγεῖων* ὡς τάφος. Τοῦτο ἦτο μέγας ἀμφορεύς κατακεκλιμένος ἔχων τετραυσιμένην τὴν κοιλίαν. Ἐν αὐτῇ εὐρέθῃ ἀπλὰς (ἀνοικτὸν ἀγγεῖον) πηλίνη, ἣτις ἀρμόζει ὡς πῶμα τοῦ ἀμφορέως. Οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα κτερίσμα ἢ λείψανον ὅσπου εὐρέθῃ ἐν τῷ ἀγγεῖῳ ἢ πλησίον αὐτοῦ ἐν τοῖς χώμασιν. Ὅθεν εἰκάζω, ὅτι νηπίον τι ἦτο ἐν τῷ ἀγγεῖῳ τεθαμμένον μετὰ τῆς λιτότητος, περὶ ἧς μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος (*Παραμυθ. εἰς τὴν ἑαυτοῦ γυν. 11.*)

Ὁ κτιστὸς τάφος ὁ ἔχων ὑπεστρωμένα πλακίδια λίθινα, ὁ ἀμφορεύς τοῦ νηπίου, ὁ κεκαυμένος τάφος ὁ ἔχων τὴν βελόνην, ὁ κεράμινος τοῦ παιδίου ὁ ἔχων τὰς πολλὰς πλαγγόνας, καὶ ἕτερός τις κεκαυμένος τάφος (ὁ ἀνωτέρω ἐν ταῖς κεκαυμένοις πρώτος μνημονεύμενος) ἔκειντο ἐντὸς τοῦ δρόμου τοῦ μυκηναϊκοῦ τάφου τοῦ περιέχοντος τὸ χαλκοῦν μαχαίριον καὶ πολλὰ ἀγγεῖα τῆς τελευταίας αἰαίας περιόδου II. Οἱ λοιποὶ νεώτεροι τάφοι, οἱ ἔχοντες κτερίσματα, ἔκειντο πλησίον ἐνταῦθα, ἢ δὲ εὐτακτος διάταξις αὐτῶν (ἐξαιρουμένης τῆς μικρᾶς βλάβης, ἣν ἐπήνεγκεν ὁ ἀμφορεύς εἰς ἓνα κεκαυμένον τάφον), δεικνύει, ὅτι πάντες οὗτοι οἱ κεράμινοι, οἱ κτιστοὶ καὶ οἱ κεκαυμένοι τάφοι ἦσαν σύγχρονοι.

Ἐν λεπτομερείᾳ αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται θὰ δημοσιευθῶσι μετὰ τὸν καθαρισμόν καὶ τὴν συγκόλλησιν τῶν εὐρημάτων.

ΑΝΤ. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΧΑΙΡΩΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝ ΦΩΚΙΔΙ

Αι κατά τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ Φωκίδι ἀνασκαφαὶ ἀπέβλεψαν κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν ἐξέτασιν λεπτομερειῶν ἐν ταῖς αὐταῖς ἐκείναις προϊστορικαῖς θέσεσιν, ἐν αἷς ἀπὸ τοῦ 1902 αἱ ἐργασίαι μετὰ μικρῶν διακοπῶν ἐξακολουθοῦσιν.

Ἐν Χαιρωνείᾳ ἐν τῇ γνωστῇ θέσει μεταξὺ τῆς σιδηροδρομικῆς στάσεως καὶ τοῦ Κηφισοῦ, τῇ ἐπικαλουμένῃ «Μαγούλα Μπαλωμένου», ἀπεδείχθη καὶ πάλιν ὅτι τὰ ποικίλα εἶδη τῶν χειροποιήτων ἀγγείων, περὶ ὧν ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε σχετικῶς δημοσιεύμασιν ἔγινε λόγος, ἀπαντῶσιν ἀνάμικτα ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ γηλόφου μέχρι τῆς κατωτάτης ἐπιφανείας τῆς ἀντιστοιχούσης πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν σημερινῶν πέριξ ἀγρῶν. Ἄλλ' ἀρχικῶς τὸ φυσικὸν ἔδαφος ἦτο χαμηλότερον τοῦ σημερινοῦ καὶ ἐπειδὴ ἡ στάθμη τῶν ὑπογείων ὑδάτων, ἕνεκα τῆς ἀνυψώσεως τῆς κοίτης τοῦ παραρρέοντος Κηφισοῦ, εἶνε σήμερον ὑψηλοτέρα τῆς πρὸ χιλιετηριῶν, ἡ σκαρὴ εἶνε ἀδύνατος εἰς τὸ κατώτατον στρώμα τοῦ γηλόφου. Ἄντι χρώματος ἐξάγεται ἐνταῦθα μόνον βόρβρος. Ἄλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ ἀπαντῶσι τὰ αὐτὰ ἀγγεῖα ὅποια εὐρίσκονται ἐν τοῖς ἀμέσως ἀνωτέροις μέχρι τῆς κορυφῆς. Ἰδίως τὰ τόσον διακριτικὰ παχυρρεύστου ἐρυθροῦ χρώματος διὰ τὸν διάκοσμον ἐπὶ λευκοῦ ἐπιχρίσματος (Chäroniagattung), πολυάριθμα ἐδῶ καὶ ἐν ἀγροῖς Χέβα παρὰ τὸ Δραχμάνι, εὐρίσκονται ὁμοίως ἄφθονα ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὅπως καὶ κατωτέρω μέχρι τοῦ βορβόρου.

Κατωτέρω δὲ τοῦ βορβορώδους στρώματος οὐδεμία δο-

κιμή ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε δυνατή, ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ ἐνταῦθα ἀναβλύζει: ὡς ἐν φρέατι. Ἄδηλον ἔθεν παραμένει πόσον βαθύτερον τῆς σημερινῆς τῶν ἀγρῶν ἐπιφανείας κεῖται τὸ φυσικὸν ἔδαφος, ἐφ' οὗ πρῶτον κατώκησαν ἄνθρωποι κατὰ τὸν προϊστορικὸν αἰῶνα.

Ἐγγὺς τοῦ κέντρου τοῦ γηλόφου, εἰς βάθος 3¹/₂ μ. (ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ μετρουμένων) παρατηροῦνται λείψανα τοίχων ἐκ λίθων λογάδων ἐν σχήματι ἄλλα μὲν ἀψιδοειδεῖ, ἄλλα δὲ τετραπλεύρω. Ἔτι δ' ἀπωτέρω ἀνεκαθάρθησαν τοῖχοι ἐκ λίθων ὡσαύτως λογάδων ὀριζόντιοι καὶ καθέτως τεμνόμενοι ὑπὸ ἄλλων, λείψανα, ὡς φαίνεται, μεζονός τινος οἰκήματος, οὗ ὅμως τὸ ὅλον σχέδιον δὲν ἦτο δυνατόν κατὰ τὴν γενομένην σκαφὴν νὰ ἐξακριβώσω. Ἴσως τοῦτο ἐπιτευχθῆ ἐν ἄλλῃ σκαφικῇ ἀποπείρᾳ.

Ἐν δὲ τῇ Φωκίδι ἀκριβῆς αὐθις ἐξέτασις τῶν δύο παρὰ τὸ Δραχμάνι καὶ τὴν Ἐλάτειαν προϊστορικῶν τεχνητῶν γηλόφων κωνοειδοῦς σχήματος, ἤτοι τοῦ ἀνατολικῶς τοῦ Δραχμανίου ἐν ἀγροῖς Χέβα καὶ τοῦ δυτικῶς τοῦ Δραχμανίου περὶ τοὺς ἀμπελῶνας ἐν ἀγροῖς Γιαννακοπούλου-Πιπέρη, παρουσίασε τὰ ἐξῆς φαινόμενα:

Ἐν ἀμφοτέροις ἀξιοπαρατήρητον εἶνε, ὡς καὶ πέρυσιν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς ἐσημείωσα, ὅτι ἐν τῷ κέντρῳ ἀκριβῶς, ἤτοι κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ κωνοειδοῦς ὑψώματος, ὀλόκληρον τὸ ἀνώτερον στρώμα μέχρις ἰκανοῦ βάρους σύγκειται ἐκ καθαρᾶς σχεδὸν τέφρας. Μάλιστα ἐν τῷ τυμβοειδεῖ ὑψώματι τῶν ἀγρῶν Γιαννακοπούλου-Πιπέρη ὁ μέγας οὗτος σωρὸς τέφρας ἐξικνεῖται εἰς βάθος ὃ μέτρων. Τοῦτο μοι δίδει ἀφορμὴν νὰ ὑποπτεύσω, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐσημείωσα, ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται οὐχὶ περὶ συνοικισμοῦ κυρίως εἰπεῖν, ἀλλὰ περὶ τόπου θυσιῶν ἐπιταφίων καὶ καύσεως νεκρῶν. Ὅτι δὲ καὶ σκελετοὺς ὀφθαλμοφανῶς κεκαυμένων νεκρῶν εὑρον ἐν τῷ προϊστορικῷ γηλόφῳ τῆς Χαι-

ρωνεϊάς, έσημείωσα άλλοτε. Έν τούτω τῷ τῆς Χαιρωνεϊάς κατέστη καὶ ἄλλως ἀναμφήριστον ὅτι πρόκειται περὶ πυρῶν μεγάλων, ἢ ἐξ ὧν τέφρα μετ' ἀνθράκων ἀνάμικτος ἐσχηματίσει παχύτατον στρώμα ρεῦσαν ἐκ τινος κέντρου ὑψηλοτέρου, ἐστίας δηλονότι μεγάλης πυρᾶς ἢ ἐστιῶν πλειόνων πυρῶν, πρὸς τὸ κατώτερον ἔδαφος πανταχόσε.

Τὰ δὲ ἀγγεῖα μονόχρωμά τε καὶ γραπτὰ παντὸς εἶδους, τὰ ὅποια ἤδη ἐδημόσιεύθησαν, ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς Χέβα μόνον μέχρι βάρους ἐν γένει δύο μέτρων. Κατόπιν ὅμως εἰς τὸ κατώτερον μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους στρώμα ἐνὸς ἔτι μέτρου παρετήρησα, ὅτι παύουσιν ἐντελῶς τὰ γραπτὰ καὶ ἀπαντῶσι μόνον μονόχρωμα. Ἐνταῦθα λοιπὸν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν, ὅσον τοῦλάχιστον ἐπιτρέπει ἡ μέχρι τοῦδε ἐξέτασις, δύο περιόδους χρήσεως τοῦ κωνοειδοῦς ὑψώματος, μίαν παλαιότεραν ἐν χρόνῳ καθ' ὃν τὰ γραπτὰ ἀγγεῖα ἀκόμη δὲν εἶχον ἀρχίσῃ νὰ κατασκευάζωνται ἢ νὰ εἰσάγωνται, καὶ μίαν νεωτέραν κατὰ χρόνον, καθ' ὃν ἐγένετο πλεόν ἡ χρήση καὶ παντοειδῶν γραπτῶν πρὸς τοῖς μονοχρώμοις. Ἄλλως ὅμως οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τοῖς ἀγροῖς Γιαννακοπούλου-Πιπέρη οὔτε ἐν Χαιρωνεϊᾷ παρετήρησα ἐπιστροφῆς διαφόρους, ἄρα καὶ διαφόρων χρονικῶν περιόδων, ἀλλὰ ὑψώμα μόνον ὁμογενὲς καὶ εἶδη ὡσαύτως ἀγγείων ποικίλα μὲν, ἀλλ' ἀνάμικτα πάντα.

Ἐν τοῖς ἀγροῖς Γιαννακοπούλου Πιπέρη ἐσημείωσα καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ ἄνω στρώμα ἡμίσεος μέχρις ἐνὸς μέτρου περιέχει πλῆθος ἀγγείων μυκηναϊκῶν τῆς ἐσχάτης μυκηναϊκῆς ἐποχῆς (τῆς «ἐσχάτης Μινωϊκῆς Β'», ἐν μέρει ὅμως καὶ «2»), ἀνάμικτα δὲ μετ' αὐτῶν πολλὰ τῶν ἐπικληθέντων μινυεῶν (κατὰ τὴν ὑπὸ Furtwaengler ὀνομασίαν τῶν ἐν Ὀρχομενῷ εὐρημάτων) καὶ ἱκανὰ τῶν ἐχόντων πρωτόγονον γάνωμα (Urfinis κατὰ Furtwaengler ὡσαύτως), ἔτι δὲ καὶ τινὰ τῶν εἰς τὴν ἐπικληθεῖσαν Aphidnagruppe

ἀνηκόντων, ὧν πλεῖστα ἐν Αἰγίνῃ ἰδίως, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα τοῦ ἀλλοῦ, ὑπὸ Furtwaengler ἐσημειώθησαν ὑπὸ τὸ ὄνομα «τῶν χειροποιήτων πρωίμων μυκηναϊκῶν» (frühmykenisch handgemachtes). Κατόπιν ὑπὸ τὸ στρώμα τοῦτο μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους, ὅπερ εὐρίσκομεν εἰς βάθος πέντε μέτρων ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ κώνου, ἀπαντῶσιν ἀναμιξίματα πάντα τὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς προϊστορικαῖς θέσεσι Χαιρωνείας καὶ Δραχμανίου παρατηρηθέντα μονόχρωμα καὶ γραπτὰ ἀγγεῖα, ἀφθονώτερα τὰ θαμποῦ (matt) χρώματος, ὀλιγώτερα τὰ παχυρρεύστου ἐρυθροῦ διὰ τὸν διάκοσμον. Διάκρισις ὅμως ἀκριβῆς τοῦ ἀνωτάτου Μυκηναϊκοῦ στρώματος ἀπὸ τοῦ κατωτέρου τούτου δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνῃ. Τὰ Μυκηναϊκά, Μινυεῖα, τὰ τοῦ πρωτογόνου γανώματος καὶ τὰ χειροποίητα πρώιμα μυκηναϊκά (τὰ τῆς «Ἀφιδνῆς» ἢ ὀρθότερον «αἰγινητικὰ») συναντῶνται καὶ συναναμιγνύονται πρὸς τὰ λοιπὰ προϊστορικά ἀγγεῖα τε καὶ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ τὰς ὄψιανθου λεπίδας.

Γενικῶς περὶ πασῶν τῶν προϊστορικῶν τούτων θέσεων παρὰ τὸ Δραχμάνι καὶ τὴν Χαιρώνειαν πρέπει νὰ παρατηρήσω, ὅτι μετάλλου μὲν οὐδὲν ἔχνος παρουσίασαν, λίθινα δὲ ἐργαλεῖα παρέσχον πάμπολλα καὶ ὄψιανθων λεπίδας ἀπειροπληθεῖς. Τῶν λιθίνων πελέκεων μόλις δύο ἢ τρεῖς εἶνε διάτρητοι. Δυνάμεθα λοιπὸν εὐλόγως νὰ θεωρῶμεν τὰ λείψανα αὐτῶν ἀνήκοντα εἰς τὸν νεολιθικὸν αἰῶνα καὶ δὴ εἰς μίαν καὶ μόνον ὀρισμένην περίοδον αὐτοῦ, χαρακτηριζομένην ὑπὸ τῶν παντοειδῶν ἐγχαράκτων ἢ μονοχρώμων καὶ γραπτῶν ἀγγείων, τὰ ἕποσα ἐν ἄλλοις δημοσιεύμασι περιέγραψα ὡς συνυπάρχοντα εἰς τὸ προϊστορικὸν τοῦτο ἔδαφος.

Ἀλλὰ τὸν «νεολιθικόν» τοῦτον αἰῶνα δὲν πρέπει, νομίζω, νὰ θεωρῶμεν τοιοῦτον ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν τῆς λέξεως ἔνοιαν ἢτοι ἀπολύτως ἀμέταλλον. Δὲν ἤξεύρω ἂν οἱ διά-

τρητοι λίθινοι πελέκεις πρὸς ἐφαρμογὴν στυλεοῦ δύναται νὰ ἐξηγηθῶσι καὶ ἄλλως ἢ ὡς μίμησις μόνον χαλκῶν τοιούτων. Ἄλλ' ἡ ἐποχὴ τῶν μινυείων ἀγγείων βεβαίως ἦτο μεταλλικὴ πλέον ἀνήκουσα εἰς τὸν πρώτμον χαλκοῦν αἰῶνα. Τὰ μινύεια δὲ ταῦτα ἀκολουθοῦσι κατὰ πόδας εἰς τὰ νεολιθικὰ μεθ' ὧν εὐρίσκονται πολλαχῶς ἀναμειγμένα. Ὡστε καὶ τοῦτο καθιστᾷ πιθανὸν ὅτι ἡ ἐκ μιᾶς μόνης περιόδου συνισταμένη νεολιθικὴ ἐποχὴ τῆς Χαίρωνείας καὶ Φωκίδος ἀμέσως ἐφάπτεται τοῦ χαλκοῦ αἰῶνος, ἐπομένως λήγει κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων.

Ὅτι δὲ πάλιν τὰς εἰρημένας προϊστορικὰς θέσεις δὲν εἶνε ὀρθὸν νάποκαλῶμεν προϊστορικοὺς ἢ νεολιθικοὺς «συνοικισμούς», παρετήρησα καὶ ἀνωτέρω. Ὁ τῆς Χαίρωνείας γήλοφος ἀνέπτυξα ἤδη καὶ ἄλλοτε ὅτι εἶνε, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ κέντρον, μᾶλλον ἱερὸς τόπος καύσεως νεκρῶν. Ἄλλὰ καὶ τὰ δύο κωνοειδῆ χαμηλὰ ὑψώματα παρὰ τὸ χωρίον Μάνεσι ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Φωκικῆς πεδιάδος καὶ τὰ δύο ὅμοια τοῦ Δραχμανίου φαίνονται ἔχοντα ὅμοιον χαρακτῆρα ἕνεκα τοῦ ἐκ μεγάλου σωροῦ τέφρας, σχεδὸν καθαρᾶς, σχηματισμοῦ τῆς κορυφῆς τοῦ κώνου, τέφρας ἧτις ἀναμφηρίστως δὲν δύναται νὰ προέρχηται ἐξ ἀπορριμμάτων κατοικιῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ μόνον ἐκ μεγάλων πυρῶν. Ἄλλως οὐδὲ τῶν ἀπλουστάτων ἀνθρωπίνων κατοικιῶν ἔχγη εὖρον ἐν αὐτοῖς δηλοῦντα ὅτι πρόκειται περὶ συνοικισμοῦ ἀριθμοῦ τινος τοῦλάχιστον οικογενειῶν, εἶνε καὶ μικρότατοι τὴν ἔκτασιν οἱ κωνοειδεῖς οὗτοι γήλοφοι ὥστε καὶ διὰ τοῦτο ἦκιστα φαίνονται ἔχοντες μορφήν καὶ μέγεθος συνοικισμῶν ἔστω καὶ μικροτάτων.

Νέαν δὲ ἐργασίαν ἐπεχείρησα ἐν ἄλλῃ θέσει τῆς Φωκικῆς πεδιάδος κειμένη κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Δραχμανίου πρὸς τὸ ὑπὸ τὸν Παρνασσὸν χωρίον «Καλύβια τῆς Ἀγίας Μα-

ρίνας» και δὴ ἐγγὺς τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Κηφισοῦ.

Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀληθοῦς προϊστορικοῦ συνοικισμού και δὴ ἐκτάκτως μεγάλου, διακριτοῦ ἐν τῇ ὁμαλωτάτῃ πεδιάδι ὡς ράχως ὑψηλῆς τοῦλάχιστον ὡς 10 μέτρα ὑπὲρ τοὺς περίξ ἀγρούς, τὸ δὲ μῆκος και πλάτος 100 μέχρις 150 μέτρων. Τὸ ὕψωμα φαίνεται μακρόθεν ὡς μέγα ἐπιμήκης χωματόδουνον ἐντὸς τῆς πεδιάδος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέρος αὐτῆς τοῦτο βεβαίως ἐν διαστήματι χιλιετηρίδων ὑψώθη πολὺ ἕνεκα τῶν προσχώσεων τοῦ Κηφισοῦ, τὸ ἀρχικὸν τῆς ράχως ὕψος πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ἴσως και εἰς δεκαπέντε μέτρα.

Εἰς τρία διάφορα σημεῖα ἔσκαψα ἐνταῦθα βόθρους εὐρεῖς βάθους μέχρι $3\frac{1}{2}$ μ., ἐν αὐτοῖς δὲ ἀπήντησα τοίχους παχεῖς λίθων λογάδων, τρεῖς τάφους και πλήθος ἀγγείων ἀνηκόντων εἰς τὸ εἶδος τῶν ὑπὸ Furtwaengler ἐν Ὀρχομενῷ εὐρεθέντων, νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Χαιρωνείας ἀποκειμένων «καμαραϊκῶν» ἐπικληθέντων, τινὰ δὲ και τοῦ εἶδους τῶν χειροποιήτων πρωίμων μυκηναϊκῶν τῆς «Αἰγίνης» και τῶν μινυείων ἐπικληθέντων. Οὐδὲν ἀπολύτως ἐν τῷ ἀνασκαφέντι χώρῳ θραῦσμα εὐρέθη τῶν χειροποιήτων ἐκείνων νεολιθικῶν τὰ ὅποια παρέσχον οἱ περὶ ὧν ἀνωτέρω ἔγινε λόγος προϊστορικοὶ γήλοφοι Χαιρωνείας και Δραγμανίου. Οὐδὲν ὡσαύτως ἐργαλεῖον λίθινον ἤλθεν εἰς φῶς, ὄψιαν δὲ μία μόνη λεπίς. Τὰ «καμαραϊκὰ» ἀγγεῖα τὰ ὅποια βεβαίως δὲν εἶνε καμαραϊκὰ Κρητικὰ ἀλλὰ τοῦ ἐπικληθέντος πρωτογενοῦς γανώματος (Urfirnis), εἶνε ἐν μέρει τοῦλάχιστον τροχοποίητα, ὃ δὲ λευκοῦ χρώματος διάκοσμος ἐπὶ τοῦ μελανοῦ ἢ μᾶλλον μολυβδοχρόου γανώματος ἢ και ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἐρυθρᾶς ἐπιφανείας τοῦ ἀγγείου, σύγκειται ἢ ἐκ ζωνῶν ἀπλῶν ἢ ἐκ ζώνης πλέγματος ῥόμβων. Οἱ τάφοι εἶνε ἐπιμήκεις ὀριζόντιοι λάκκοι περιβαλλόμενοι και σκεπαζόμενοι ὑπὸ λίθινων πλακῶν. Οἱ σκελε-

τοί άνευ ίχνους καύσεως κείνται έν θέσει οκλάδην κατακειμένου (liegender Hocker) άνευ κτερισμάτων.

Έπειδή τὰ έν λόγφ άγγεία ή τὰ θραύσματα αυτών εύρέθησαν όμοια εις άπαν τὸ άνασκαφέν μέρος εις βάθος 3 1/2 μ. έντός και έκτός τῶν τάφων παρά τούς τοίχους και ύπ' αυτούς, άρα τὸ στρωμα τουτο τουλάχιστον έκπροσωπεϊ μίαν και τήν αυτην έποχήν. ήτις πρὸς μὲν τὸν νεολιθικὸν αιώνα ουδεμίαν δεικνύει σχέσιν, προφανῶς δὲ προηγείται άμέσως τῆς μυκηναϊκῆς έποχῆς, άνήκουσα εις μίαν πρώτμον περίοδον του χαλκού αιῶνος.

“Άλλοτε ώνόμασα «Καμαραϊκόν» κατά τήν ύπό Furtwaengler όνοματοθεσίαν τὸ μοναδικόν θραυσμα άγγείου, όπερ εύρον έν τῷ βορείῳ του Δραγμανίου, έν θέσει καλουμένα «τούμανο», τύμβῳ τάφου γυναικός, άνήκοντος εις πρώτμον έποχήν του χαλκού αιῶνος. Τὸ θραυσμα τουτο δὲν εϊνε μὲν έντελῶς όμοιον πρὸς τὰ άπειροπληθῆ του συνουκισμου τῆς Αγίας Μαρίνης, άλλ' άρμοδιώτερον θά ήτο νά κληθῆ μὲ τὸ όνομα τούτων ήτοι τῶν του πρωτογονου γανώματος και πρὸς ταυτα νά ταυτίσθῆ. Πρὸς άποφυγήν συγχύσεως άνάγκη εϊνε νά μῆ γίνεται πλέον ή χρῆσις του όνόματος «Καμαραϊκά» πρὸς χαρακτηρισμόν τῶν άγγείων τούτων.

Συγκεφαλαιῶν δύναμαι νά εϊπω, ότι αι κατά τὸ έτος τουτο γενόμεναι έρευναι και παρατηρήσεις εις τὰς προϊστορικὰς θέσεις τῆς Χαιρωνείας και τῆς Φωκικῆς πεδιάδος δὲν παρέχουσι μὲν πλήρεις έν πᾶσι τὰς άποδείξεις, άλλ' επιτρέπουσι τὸ πιθανόν συμπέρασμα, ότι τὰ εύρήματα πάντα περιορίζονται εις έποχήν, ήτις εϊνε ή τελευταία του νεολιθικού αιῶνος περίοδος, άμέσως έφαπτομένη του χαλκού αιῶνος, ή αυτὸ τουτο άνήκει εις τήν πρώτην περίοδον τουτου άνευ άναφορᾶς πλέον πρὸς εκείνον.

Και τῆς μὲν δευτέρας ταύτης κατηγορίας εϊνε άναμφ-

ρίστως τὰ εὐρήματα τοῦ προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ἁγίας Μαρίνης ἀνήκουσι ὀρθῶς δὴ ταῦτα εἰς τὸν πρώτον τῆς χώρας χαλκοῦν αἰῶνα. Τῆς δὲ τελευταίας νεολιθικῆς περιόδου, τῆς ἤδη μεταβαίνουσας εἰς τὸν χαλκοῦν αἰῶνα, ἐπομένως μεσαζούσης λιθοχάλκου τινὸς ἐποχῆς (Steinkupferzeit κατὰ Hubert Schmidt), εἶνε, καθὼς φαίνεται, πάντες οἱ προϊστορικοὶ γήλοφοι Χαιρωνείας, Μάνεσι, Δραχμανίου, βεβαίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι μικρότεροι, τοὺς ὁποίους εἰς ἄλλα μέρη τῆς Φωκικῆς πεδιάδος παρετήρησα ἀλλὰ δὲν ἐξήτασα ἀκόμη ἢ ἀτελῶς ἐξήτασα, ὡς π. χ. ἡ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Δρυμαίαν ὑπὸ τὸ νῦν χωρίον Γλούνιστα ἀνατολικῶς τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τοῦ χωρίου Σουβάλας μέγας κωνοειδῆς γήλοφος καὶ ἄλλος τις πολὺ μικρὸς καὶ χαμηλὸς ἀνατολικῶς τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Κραβασαρά-Δαυλίδος. Ἴσως μάλιστα ἢ μεσαζούσα λιθοχάλκος ἐποχὴ παρετάθη ἐν Φωκίᾳ καὶ τοῖς γειτονικαῖς τόποις μέχρι τῆς ἐσχάτης Μυκηναϊκῆς, διότι μόνον ἐξ αὐτῆς εὐρέθησαν ἀγγεῖα πλεῖστα μὲν ἐν τῷ γηλόφῳ ἀγρῶν Γιαννακοπούλου-Πιπέρη ἀποτελοῦντα στρῶμα ὀλόκληρον, ὀλίγιστα δὲ μόνον τεμάχια ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ ἐν γηλόφῳ Δραχμανίου ἀγρῶν Χέβα. Νομίζω δ' ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἢ ἀντίρρησις ὅτι πιθανὸν νὰ παρενεβλήθη μέγα χρονικὸν διάστημα μεταξὺ τοῦ τέλους τοῦ νεολιθικοῦ αἰῶνος καὶ τοῦ Μυκηναϊκοῦ καὶ ὅτι ἡ ἀνάμιξις τῶν ἐσχάτων Μυκηναϊκῶν ἀγγείων μετὰ τῶν πρώτων Μυκηναϊκῶν, τῶν μινυείων, τῶν τοῦ πρωτογόνου γανώματος πρὸς τὰ νεολιθικὰ δὲν σημαίνει ἄμεσον χρονικὴν ἀκολουθίαν ἐκείνων κατόπιν τούτων. Διότι οἱ τόποι τῆς γονιμωτάτης χώρας τῆς Φωκικῆς πεδιάδος καὶ τῆς Χαιρωνείας ἀδύνατον εἶνε νὰ ὑποτεθῆ ὅτι μεθ' οἰασθήποτε μεταναστεύσεις λαῶν καὶ καταστροφὰς ἕμειναν ἀνθρώπων ἔρημοι ἐπὶ μακρότερον πῶς χρόνον ἀδύνατον ἐπομένως θεωρῶ

τὴν ὑπόθεσιν ὅτι μετὰ τινὰ ὑποθετικὸν ἐξαφανισμὸν καὶ ἔκλειψιν τῶν νεολιθικῶν ἀνθρώπων ἡ ἔρημία κατέλαβε τὴν χώραν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἢ ἄνθρωποι διήλθον δι' αὐτῆς οὔτινες οὐδὲν ἀπολύτως ἔχνος τῆς μακρᾶς τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διαμονῆς κατέλιπον. Διὰ τοῦτο δὲν θεωρῶ τυχαίαν τὴν ἀμέσως ὑπὲρ τὰ νεολιθικὰ εὑρεσιν ἐν πᾶσι τοῖς προϊστορικοῖς γηλόφοις πρῶτων Μυκηναϊκῶν καὶ ἐσχάτων Μυκηναϊκῶν ἀγγείων ἀλλὰ τεκμήριον τῆς ἀμέσου ἀκολουθίας τῶν πρῶτων Μυκηναϊκῶν καὶ κατόπιν τῶν λοιπῶν μυκηναϊκῶν χρόνων μετὰ τοὺς νεολιθικούς. Δι' ὃ καὶ τὴν ἐσχάτην περιόδον ταύτην ἐν Φωκίδι καὶ Χαιρωνείᾳ, τὴν ὅποιαν ἐκπροσωποῦσι καὶ ὁμοειδεῖς προϊστορικαὶ θέσεις, κλίνω πάντοτε νὰ θεωρήσω ὡς παρατεινομένην διὰ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς δευτέρας πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος μέχρι τοῦ δευτέρου.

Πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ χρονολογικοῦ τούτου προβλήματος, καθὼς καὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀναπτύξεως καὶ διαδοχῆς τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς κεραμικῆς ἐν Φωκίδι καὶ ἐν Χαιρωνείᾳ ἀπὸ τῶν νεολιθικῶν μέχρι τῶν Μυκηναϊκῶν χρόνων, σπουδαίαν συμβολὴν νομίζω θὰ παράσχη ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ἁγίας Μαρίνης. Τὸ μέγα ὄψος αὐτοῦ δικαιολογεῖ τὴν ἐλπίδα ὅτι εἰς τὰ κατώτερα στρώματα θὰ εὔρεθῶσι τὰ στάδια τῆς ἀναπτύξεως, τὰ ὅποια προηγήθησαν τῶν πρῶτων μυκηναϊκῶν χρόνων, οὔτινες ἐνταῦθα ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ τῶν τοῦ πρωτογόνου γανώματος καὶ τῶν μινυείων ἀγγείων.

Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΙ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1910.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1910 ἐξηκολουθήσαμεν τὰς ἀνασκαφάς, ἐρεύνας καὶ λοιπὰς ἐργασίας ἐν Θεσσαλίᾳ, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη 1906-1909¹. Ἀπησχολήθημεν δ' ἐκεῖ ἀπὸ τῆς 3 Φεβρουαρίου μέχρι τῆς 8 Νοεμβρίου εἰς τὰς ἐξῆς ἐργασίας:

Α) Ἐν Ἴωλκῷ.

1) Τάφος ἡμικαμαρωτὸς Βυζαντιακός. Ναὸς Ἴωλκίας Ἀρτέμιδος.

Κατὰ μῆνα Ἰανουάριον ἐργάζεται ὀρύσσοντες βόθρους πρὸς ἐμφύτευσιν δένδρων ἐπὶ τοῦ λόφου *Παλαιὰ* τοῦ Βόλου

¹ Τὰ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀναφερόμενα δημοσιεύματα ἡμῶν μέχρι τέλους τοῦ 1910 εἶναι τὰ ἐξῆς:

Α) Ἀνασκαφαὶ ἐν Παγασαῖς, Ἱερῶν Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, Νοτιοδυτικῆ Μαγνησίᾳ, Λαρίσῃ καὶ Παλαιῷ Γαρδικίῳ. — *Πρακτικὰ* 1906 σελ. 123-130.

Β) Ἀνασκαφαὶ ἐν Φαρσάλῳ, Φεραῖς, Ἱερῶν Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, Πυράσῳ, Φθιώτισι Θήβαις, Ἀἰθιοιωτικῆ Μαγούλας, Δημητριάδι καὶ Παγασαῖς. — *Πρακτικὰ* 1907 σελ. 147-182 καὶ πίν. Β'-Γ'.

Γ) Ἡ σημασία τῶν γραπτῶν σηλῶν Παγασῶν. — *Αρχαιολογικὴ Ἐφημερίς* 1908 σελ. 1-64 καὶ πίν. 1-4.

Δ) Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἰγώνῳ, Φθιώτισι Θήβαις καὶ Παγασαῖς. — *Πρακτικὰ* 1908 σελ. 145-223

Ε) *Θεσσαλικὰ Μνημεῖα* τόμ. I σελ. 1-464 (Τεῦχος 1^{ον} Εἰσαγωγή σελ. 1-96. Τεῦχος 2^{ον} πρώτη αἰθουσα Παγασῶν τοῦ Μουσείου Βόλου σελ. 97-224. Τεῦχος 3^{ον} δευτέρα αἰθουσα Παγασῶν σελ. 225-312. Τεῦχος 4^{ον} τρίτη αἰθουσα Παγασῶν σελ. 313-464). Ἐν Ἀθήναις 1909.

Φ *Καμαρωτὸς τάφος παρὰ τὴν Λάρισαν.* — *Αρχαιολ. Ἐφημ.* 1909 σελ. 27-44

Ζ) Ἀνασκαφαὶ ἐν Παγασαῖς, Ἴωλκῷ, Ἀμφικναῖς καὶ Μητροπόλει Ἐστυκίου² τιδος. — *Πρακτικὰ* 1909 σελ. 131-171.

παρά τὴν ὁδὸν Ἀγίων Θεοδώρων καὶ περὶ τὰ 100 μέτρα Νοτίως τῆς ἐκκλησίας ταύτης, συνήντησαν θολωτὸν ὑπὸ τὴν γῆν κτίσμα, ὅπερ ἀνεσκάψαμεν.

Τοῦτο ἦτο τάφος ἡμικαμαρωτός, οὕτινος τὸ ὕψιστον τῆς θόλου ἔκειτο εἰς βάθος 0.70 μ. ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους· εἶχε δὲ ποιηθῆ ἐξ ὀπτοπλίνθων 0.27×0.28 . ἡρμωσμένων δι' ἀσβέστου, καὶ ἦτο ἐστρωμένος ὁμοίως κάτω εἰς τὸ δάπεδον. Τοῦ τάφου τὸ μήκος ἦτο 2.75 ἄνευ τῆς κλίμακος, μετ' αὐτῆς 3.07, τὸ πλ. 1.20, τὸ ὕψ. 2.00. Ἡ θόλος, ἣς ἡ χορδὴ ἔχει μέγιστον βέλος 0.70, δὲν ἐκάλυπτεν ὅλον τὸ ἄνοιγμα τοῦ τάφου, ἀλλὰ τὰ 2.10 αὐτοῦ· τὸ λοιπὸν ἐκαλύπτετο ὑπὸ μιᾶς μεγάλης πλ. 0.605 καὶ ἐτέρας μικρᾶς πλ. 0.315 πλάκας· φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἀφήρουν αὐτάς καὶ διὰ μικρᾶς ἐσωτερικῆς κλίμακος τεσσάρων ἀναβαθμῶν (ὕψ. αὐτῶν ἐκ τῶν ἄνω $0.38 + 0.30 + 0.31 + 0.31 + 0.35$) κατήρχοντο εἰς τὸν τάφον, οὕτινος οἱ τοῖχοι ἔνδον ἦσαν κεχρισμένοι δι' οὐχὶ καλοῦ ἀσβεστοκονιάματος, καταπεσόντος τὰ πολλὰ.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ὁ τάφος ἐποιήθη, ἵνα καὶ ἄλλοι νεκροὶ ἐκτὸς τοῦ πρώτου ταφῶσιν ἐκεῖ ἐν ἀνάγκῃ ἐντὸς εὗρομεν ὅσῃ καὶ οὐδὲν κτέρισμα· ἀνήκουσι δὲ αὐτὰ εἰς ἀνθρώπους πλείονας τοῦ ἑνός, ἀλλ' ἦσαν ἐν ἀταξίᾳ· ὡς φαίνεται γινῶσται τοῦ τάφου τούτου ἀρχῆθεν εἶχον εἰσέλθει ἐντὸς καὶ ἀφήρεσαν τὰ τυχὸν πολυτιμότερα εὐρήματα.

Ἀνήκει δὲ ὁ τάφος πιθανῶς εἰς ἐπίσκοπὸν τινα ἢ μητροπολίτην τῆς Δημητριάδος.

Η) Μεγαρικοὶ σκύφοι Φθιωτῶν Θειβῶν.—'Αρχαιολ. Ἐφημ. 1910 σελ. 81-94 καὶ πίν. 2· βλ. αὐτόθ. σελ. 407 Α' τὰς παρατηρήσεις.

Θ) Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαὶ (ἀνέκδοτοι).—'Αρχαιολ. Ἐφημ. 1910 σελ. 331-382 ἀριθ. 1-25 (ἐπιγραφαὶ Λαρίσης) βλ. αὐτόθ. σελ. 408 Δ' τὰς παρατηρήσεις. Ἡ συνέχεια αὐτῶν ἀπ' ἀριθ. 26-50 δημοσιευθήσεται ἐν τῇ Revue de Philologie τοῦ 1911.

Τούτο συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ ὅτι ἐγγύτατα αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ παλαιὰ Ἐπισκοπή, ἔνθα διέμενον μέχρι πρὸ πέντε ἐτῶν οἱ ἀρχιεπίσκοποι Δημητριάδος. Πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς εὗρομεν εἰς βάθος 0.75 τάφον ὀρθογώνιον, ἐκ τεσσάρων πλακῶν καὶ ἐστρωμένον διὰ πέμπτης, κεκαλυμμένον δὲ ὑπὸ δύο ἐτέρων, δι' ἀσβέστου καλῶς ἡρμωσμένων ἔχει μῆκ. 1.86, πλ. 0.53, βῆθ. 0.565, πάχ. πλακῶν 0.11· ἐντὸς αὐτοῦ, ἀσυλήτου ὄντος, εὗρέθησαν ὅσῳ καὶ εἰς χαλκοῦς δακτύλιος, ἴσως ξένος ἐξ ὑποκειμένων ἀρχαιοτέρων χωμάτων.

Ἀμφοτέρους τοὺς τάφους τούτους ἐπληρώσαμεν χωμάτων καὶ ἐκαλύψαμεν, ὡς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένους. Ἐντὸς δὲ τῆς Ἐπισκοπῆς λέγεται ὅτι πρὸ ἐτῶν εὗρέθησαν εἰς μέγα βάθος κίονες μαρμάρινοι μεγάλοι καὶ κιονόκρανα, ὧν ἓν ἐξαχθὲν εἶδομεν ἐκεῖ εὕρισκόμενον καὶ ὃν κορινθιακοῦ μεταγενεστέρου ρυθμοῦ. Μεταξὺ δὲ τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Θεοδώρων λέγεται ὅτι πρὸ τριακονταετίας εὗρέθη εἰς βάθος 12 μ. πλακόστρωτον κτίσμα ἐξ ὠραίων μαρμάρων καὶ πώρινοι κίονες καὶ κιονόκρανα δῶρια καὶ μετόπαι μετὰ τριγλύφων, ἔτι δὲ μαρμάρινον ἄγαλμα Σατύρου μικροῦ μεγέθους. Ὄντως ὑπάρχουσι πολλὰ τούτων ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς ἄνω ἐκκλησίας καὶ ἐν τινι ὑποκειμένῳ πανδοκίῳ, τέσσαρα δὲ ἐκομίσσαμεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου, ἐν ᾧ ὁ Σάτυρος ἐκρατήθη ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ, ὅπου καὶ νῦν εὕρσκεται.

Ἐκ τῶν ἀντικειμένων τούτων καθίσταται πιθανὸν ὅτι ἐκεῖ που ἔκειτο ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς *Ἰωλκίας Ἀρτέμιδος*, περὶ οὗ βλ. *Πρακτικὰ* 1909 σελ. 157-158 καὶ *Θεσσαλικὰ Μνημεῖα* I σελ. 7. Βλ. καὶ κατωτέρω κεφ. ΙΑ' ἀριθ. 1.

2) Βυζαντιακὴ ἐκκλησία ἐπὶ ἀρχαῖου οἰκοδομήματος.

Παρὰ τὴν πρώτην Δυτικὴν παράλληλον ὁδὸν τῆς προει-

ρημένης τῶν Ἁγ. Θεοδώρων ὑπῆρχον σωροὶ λίθων μεγάλων, εἰλημμένων ἐξ ἀρχαίων ἐλληνικῶν οἰκοδομημάτων, ἧτοι κυβόλιθοι πώρινοι, μαρμαρίναι πλάκες ἐπιστυλίων καὶ κατωφλίων, τμήματα κιονοκράνων κτ..

Ἐνταῦθα εὑρομεν ἐρείπια ἐκκλησίας μονοκόγχου, ἣν οἱ πρεσβύτεροι ἐνθυμοῦνται ὡς τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς· καίτοι ὀλίγον τῶν τοίχων αὐτῆς σφύζεται, φαίνεται ἰκανῶς παλαιά, ποιηθεῖσα ἐξ ἀρχαιοτέρας ἐκκλησίας, ἧς εὑρομεν δύο καλὰ κιονόκρανα μετὰ σταυρῶν ἀναγεγλυμμένων, ἅτινα μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου· καὶ ἡ παλαιότερα δ' εἶχε ποιηθῆ ἐξ ὑλικῆ ἀρχαίων ἐλληνικῶν κτισμάτων. Τὴν ἐκκλησίαν ταύτην εἶχον μετατρέψει οἱ Τούρκοι κατὰ μὲν τὸ Ἀνατολικὸν ἤμισυ εἰς στάβλον, κατὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον εἰς οἰκίαν, ἧτις διατηρεῖται ἔτι.

Ἐνταῦθα εὑρομεν εἰς μικρὸν βάθος δύο τάφους πτωχοῦς βυζαντιακοῦς ἐξ εὐτελῶν πλακῶν, μηδὲν ἐνέχοντας, ἓνα καλὸν χαλκοῦν σταυρὸν κεκοσμημένον διὰ τεσσάρων λίθων, ὧν εἷς ἐξ ὑαλομάζης, καὶ ἕτερον μικρὸν χαλκοῦν ἐπίσης, χονδροειδῆ τινα νομίσματα, σύρματα χαλκᾶ, τμήματα μολύβδου ἐξ ἐκχυμάτων καὶ ἐν χαλκοῦν σωληνάριον (δώρατος;), παρὰ δὲ τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας βαθύτατα τμήμα κεφαλῆς μαρμαρίνης φυσικοῦ μεγέθους λίαν ἐφθαρμένης, ἐλάσματα μικρὰ χαλκᾶ, τμήματα χαλκῶν πορπῶν καὶ γεωμετρικῶν πηλίνων ἀγγείων ἐξ ἀνατραπέντων βεβαίως χρωμάτων οἰκοδομηματός τινος τῆς ἀρχαϊκῆς ἐλληνικῆς περιόδου.

Σημειωτέον ὅτι τῷ 1906 διανοιγομένης πλησίον ἐκεῖ ὁδοῦ εὐρέθη πιθάριον περιέχον περὶ τὰ πεντακισχίλια χαλκᾶ νομίσματα τῶν Κομνηνῶν πιθανῶς, μετακομισθέντα εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

Εὐρέθησαν δ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λόφου καὶ βάρβα καὶ ἐπι-

γραφαί ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἃς δημοσιεύομεν ἐν ταῖς *Θεσσαλικαῖς ἀνεκδότοις ἐπιγραφαῖς* ἡμῶν (*Revue de Philologie* 1911).

Β') 'Εν Λαρίσῃ τῇ Πελασγίδι.

1) Καταρισμὸς προσωρινοῦ Μουσείου ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας (1881) συνηθροάζοντο ἀρχαῖα ἀντικείμενα, ἰδίως ἐπιγραφαί, εἰς τὸν κῆπον τοῦ τότε Διδασκαλείου, ἐν ὑπαίθρῳ τιθέμενα ἐλλείψει χώρου· τὰ ἀρχαῖα ταῦτα κατέταξε προχειρῶς παρὰ τοὺς τοίχους τοῦ περιβόλου μετὰ τινα ἔτη ἔκτοτε ὁ μακαρίτης ἔφορος Δημήτριος Φίλιος. Ἀλλὰ καὶ κατόπιν συνηθροάζοντο ἄφθονα εὐρήματα ἐκεῖ, ἐπιμελείᾳ πρὸ πάντων τῶν Νικ. Χατζηζωγίδου, Ἄντων. Καντακίδου, Γεωργ. Ζηκίδου, Ἀχιλλ. Τζαρτζάνου, καθηγητῶν τοῦ Γυμνασίου καὶ Διδασκαλείου καὶ Ἄναστ. Σακελλαρίου διευθυντοῦ αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε κατελήφθη ὑπ' αὐτῶν τὸ πλεῖστον τοῦ κήπου.

Τῷ 1906 μεταβάντες τὸ πρῶτον εἰς Λάρισαν εὑρομεν τὰ ἀρχαῖα ταῦτα παρερριμμένα, ἤδη ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ 1897, ὡς λέγεται, διαταραχθέντα καὶ ἀνατραπέντα, πολλὰ κατακεχωσμένα, τὰ δὲ ἄριστα ἀνάγλυφα καὶ ἀγάλματα κείμενα ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Διδασκαλείου, ὅπερ εἶχε μετατραπῆ εἰς μέγαρον Δικαστηρίων· αὐτὸ δὲ τὸ Διδασκαλεῖον εἶχε μετακομισθῆ εἰς ἰδιωτικὴν τινα οἰκίαν, εἰς ἣν ἐκομίζοντο ἀπὸ τοῦ 1904 τὰ τυχόν ἐν Λαρίσῃ εἰς φῶς ἐρχόμενα ἀρχαῖα ἀντικείμενα.

Καὶ πρῶτον μὲν μετεκομίσαμεν ἐκ τῶν ὑπογείων τὰ ἀξιολογώτατα τῶν ἀρχαίων, καθάρισαντες αὐτά, εἰς τὸ Δημαρχεῖον Λαρίσης, κατόπιν δέ, ἐπειδὴ κατεσκευάζετο κιγκλιδωτὸς περίβολος περὶ τὰ Δικαστήρια, μετεκομίσαμεν καὶ

αυτὰ καὶ τὰ ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ καὶ τῷ νέῳ Διδασκαλεῖῳ
τέως ὑπάρχοντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν παρὰ τι μεσαιωνικὸν
φρούριον, ἐν ὑπαίθρῳ ἀποθέσαντες αὐτὰ ἐλλείψει ὑπο-
στέγων.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῷ νέῳ οἰκητηρίῳ αὐτῶν τὰ ἀρχαῖα ἐφθεί-
ροντο ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ ἄλλως. Τούτου ἕνεκα μετε-
κομίσαμεν τὰ μικρὰ καὶ πολύτιμα τούτων, περὶ τὰ ἑκα-
τόν, εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

Ἴνα δὲ καὶ τὸν ἐκεῖ χώρον περιφράξωμεν, ἐζητήσαμεν
παρὰ τοῦ Ἵπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, εἰς ὃ ἀνήκεν ὁ
τόπος καὶ τὸ φρούριον, νὰ διαθέσῃ αὐτὸν πρὸς ἴδρυσιν Μου-
σείου. Τὸ Ἵπουργεῖον τοῦτο παρεχώρησε πάντα ταῦτα
προθύμως πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν διὰ τὸν
ἄνω σκοπὸν.

Οὕτω λαβόντες ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἡμῶν τὴν ἐκτάκτως
ώραίαν ταύτην θέσιν, θαυμασθεῖσαν καὶ ὑπὸ τοῦ Leake
(βλ. Travels in the North. Gr. I 445), περιεφράξαμεν αὐτὴν
καὶ ἀνηγείραμεν ἐν μέγα ὑπόστεγον καὶ ἕτερον μικρὸν μετὰ
περιβόλου ὑπαίθριον. Ἐν αὐτοῖς καθιδρύσαμεν πάσας
τάς ἀρχαιότητας, τὰς τε τέως ὑπαρχούσας καὶ πολλὰς
νέας, ἃς συνελέξαμεν ἐκ τῆς Λαρίσης αὐτῆς καὶ ἐξ ἄλλων
ἀρχαίων πόλεων μέχρις Ὀμολίου καὶ Τζάγεζι ἀφ' ἑνὸς
καὶ μέχρι Ζάρκου καὶ Κραννῶνος ἀφ' ἑτέρου. Κατηρτίσα-
μεν δὲ καὶ Εὐρετήριον πάντων τῶν ἀρχαίων τούτων κατ'
εἶδος ἀπ' ἀριθμοῦ 1—601, περιλαμβανομένων καὶ τῶν
τῆς Βυζαντιακῆς περιόδου.

2) Ναοὶ καὶ προϊστορικοὶ σπουδαῖοι ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Σημειωτέον ὅτι τὸ φρούριον τοῦτο, ὅπερ φαίνεται τὸ
πρῶτον ποιηθὲν κατὰ τοὺς πρῶτους Βυζαντιακοὺς χρόνους
καὶ χρησιμεύσαν ὡς μοναστήριον, κατόπιν δ' ἐπὶ Τουρκο-

κρατίας μεταποιηθὲν εἰς στρατῶνας, καὶ ἀπὸ ἑκατὸν περίπου ἑτῶν, ὡς λέγεται, εἰς ἀγορὰν (μπεζεστένι), περιέχει πολυάριθμα καὶ σημαντικώτατα ἀρχαῖα ἐντετοιχισμένα, ἰδίως ἀρχιτεκτονικὰ τμήματα ἐκ ναῶν. ὧν εἰς θὰ ἦτο ἰσομεγέθης σχεδὸν πρὸς τὸν Παρθενῶνα, ὡς συμπεραίνομεν ἐκ πωρίνης τριγλύφου ἐπὶ τοῦ φρουρίου εὐρεθείσης, ἀγάλματα, βάρθρα, πλάκας ἀναγλύφους ἢ μετ' ἐπιγραφῶν τοιαυτὰ τίνα εὕρομεν ἤδη, ἀνασκάψαντες ἐνιαχοῦ θεμέλια πρὸς ἐξίσωσιν τοῦ χώρου καὶ διαρρήξαντες μίαν τῶν κεκλεισμένων θυρῶν τοῦ φρουρίου πρὸς συναγωγὴν λίθων διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ὑποστέγων.

Ὅτως ἐπιβάλλεται ἡ πλήρης ἀνασκαφὴ τοῦ χώρου τούτου ἐν προσεχεῖ μέλλοντι, ἐξ ἧς σπουδαιότατα εὐρήματα θὰ ἔλθωσιν εἰς φῶς οὐ μόνον τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς μητροπόλεως ταύτης τῆς Θεσσαλίας, ἀλλὰ καὶ τῶν προϊστορικῶν τὸ τελευταῖον τοῦτο συμπεραίνομεν ἐξ ἀρχαίων, εὐρεθέντων κατὰ τὴν διάνοξιν παρὰ τὸ φρούριον φρέατος, ὅπερ διήκει εἰς βάθος 20 μέτρων, ὧν τὰ 18 ἀνήκουσιν εἰς προϊστορικὰ στρώματα τῆς γεωμετρικῆς, (μυκηναίας), χαλκῆς καὶ νεολιθικῆς περιόδου.

Ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἀνεγείρωμεν *Μουσεῖον*, οὐτινος ἡ κατασκευὴ εἶναι ἐπιβεβλημένη, ἕνεκα τῆς συνεχοῦς ἀξήσεως τῶν ἀρχαίων εὐρημάτων καὶ τῆς δι' αὐτὰ ἀνεπαρκείας τῶν ὑποστέγων.

3) Τὸ προσκῆμιον καὶ ἡ στοὰ τοῦ θεάτρου Λαρίσης.

Τὸ θέατρον Λαρίσης, ἐν τῶν μεγίστων καὶ ἀρίστων τῆς Βορείου Ἑλλάδος, κείμενον κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν κλίσιν τῆς ἀκροπόλεως, λέγεται ὅτι ἐσώζετο καλῶς μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας· εὐθύς μετ' αὐτὴν προσελθόντων πολλῶν κατοίκων, ἐκτίσθησαν παρ' αὐτὸ οἰκίαι

καὶ ἐργαστήρια, διανοιχθείσης διὰ μέσου σχεδὸν αὐτοῦ καὶ ὁδοῦ, ἣτις καλεῖται σήμερον ὁδὸς Ἀκροπόλεως, παρὰ τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Νικ. Χατζηζωγίδου. Τμῆμα μικρὸν οἰκοπέδου παρ' αὐτὴν ἠγόρασε τῇ φροντίδι τοῦ μνησθέντος Χατζηζωγίδου ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἀντὶ 15000 περίπου δραχμῶν, διότι εὐρέθη ἐκεῖ κατὰ τὴν ἰδρυσιν θεμελίων οἰκίας τὸ προσκηνίον τοῦ θεάτρου.

Κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἐκαθαρίσαμεν καὶ ἀνεσκάψαμεν αὐτό, περιεφράξαμεν δὲ διὰ τοίχου καὶ κιγκλιώματος σιδηροῦ. Ἡ ἀνασκαφὴ δὲν ἔβη ἐπὶ πολὺ βάθος, διότι οἱ πάροικοι διεμαρτυρήθησαν, διατεινόμενοι ὅτι θὰ κινδυνεύσωσι νὰ καταπέσωσιν αἱ οἰκίαι αὐτῶν ἐκ τῆς βαθείας σκαφῆς τοῦ χώρου.

Διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης ἐρεύνης εὑρομεν τμῆμα ἰωνικοῦ κιονοκράνου καλῆς ἐργασίας ἐκ πάρου λευκοῦ, ὅπερ διετῆρει ἀρχαίαν ἐρυθρὰν βαφήν ἐν εἴδει κόνεως, ἔτι δὲ τεμάχια μαρμαρίνων θυρωμάτων ἐκ τινος βυζαντιακῆς ἐκκλησίας, ἣτις πιθανῶς εἶχε κτισθῆ ποτε ἐπὶ τοῦ προσκηνίου αὐτοῦ. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Λαρίσης, ἰδίως ἐκ τοῦ τζαμίου Ὁμέρ, μετεκομίσσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον αὐτῆς πολλὰ λόγου ἄξια ἀνάγλυφα πρωίμων χριστιανικῶν χρόνων, κιονόκρανα καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη Βυζαντιακὰ καὶ τινὰς ἐπιγραφάς.

Ὅπισθεν τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου ἐντὸς τῶν νῦν ἐργαστηρίων, διατηρεῖται ἰσχυρὸς τοίχος ἐκ μεγάλων μαρμαρίνων κυβολίθων, ἄριστα πεποιημένος, ὕψους ἐνιαχοῦ τριῶν μέτρων, μήκους δὲ τριάκοντα ἴσως καὶ πλέον, βαίνων πρὸς τὸν Πηνειὸν ἀνήκει δ' ὁ τοίχος οὗτος πιθανώτατα εἰς μεγάλην στοάν, κειμένην εὐθὺς ὀπισθεν τοῦ προσκηνίου καὶ ἀνοικτὴν πρὸς Ἀνατολάς.

4) Τάφοι (καμαρωτοί;) παρὰ τὴν Ἔργισσαν.

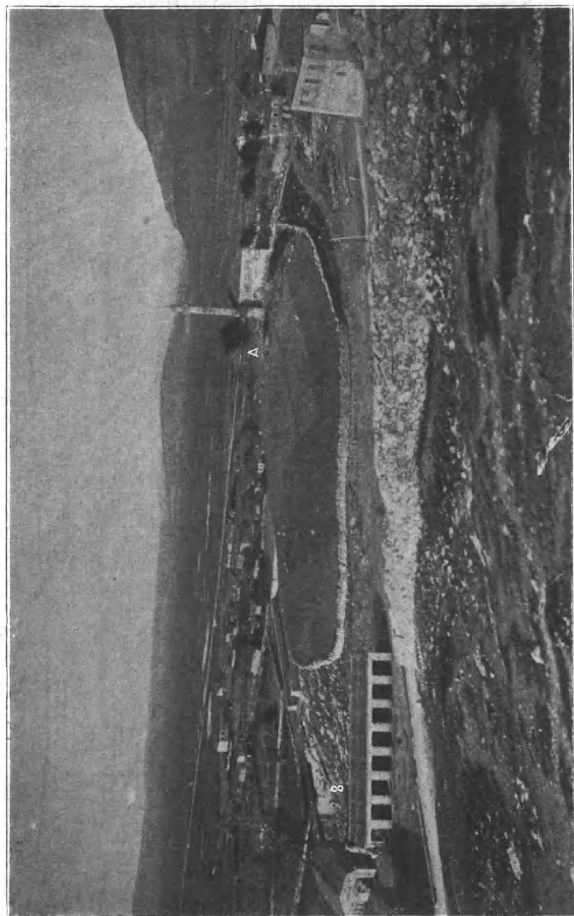
Ἀριστερὰ τῆς εἰς Τύρναβον ἐκ Λαρίσης ὁδοῦ παρὰ τὰ χωρία Ντουρσουνᾶδες καὶ Δέντρα, εἰς τὴν περιοχὴν ἄρα τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἐργίσσης, περὶ ἧς βλ. τὰς πηγὰς παρὰ *Hirschfeld*, ἐν *Pauly-Wiss. Real Encycl.* II 798-799, αἷς πρόσθετος *Γεωργιάδην*, Θεσσαλίᾳ² (1894) σελ. 162, ὑπάρχουσιν ἑπτὰ τεχνητοὶ μικροὶ λόφοι κωνικοί, ὧν ἓνα ἀνέσκαψαν ἐν μέρει νύκτωρ τυμβωρύχοι τινές.

Μεταβάντες ἐκεῖσε, εἶδομεν ὅτι ἡ σκαφὴ ἔβη κατὰ τὸν ἄξονα εἰς βᾶθος πέντε περίπου μέτρων, ὅπερ δὲν ἦτο ἐπαρκὲς πρὸς εὕρεσιν τοῦ πιθανῶς ἐνυπάρχοντος κτιστοῦ καμαρωτοῦ τάφου, οἷον εὕρομεν ἐν Παλαιῷ Γαρδικίῳ (*Πρακτικά* 1906 σελ. 126) καὶ παρὰ τὴν Λάρισαν (*Ἀρχαιολ. Ἐφημ.* 1909 σελ. 27 κ.έ.). Τὴν περαιτέρω ἀνασκαφὴν αὐτοῦ καὶ τῶν παρακειμένων θέλομεν ἐκτελέσει ἐν καιρῷ.

Σημειωτέον δ' ὅτι ὀλίγον περαιτέρω ἐπὶ ὁδοῦ βατῆς, ἀγούσης εἰς τὸ χωρίον Δέντρα, παρὰ τινα νέα πυροβολεῖα, ὑπάρχει ἀφανὲς ἐκτεταμένος λόφος, τὰ πολλὰ κατεστραμμένος, ἐνθα εἶδομεν ὑπόλοιπα *προϊστορικοῦ* συνοικισμοῦ· φαίνεται ὅτι τούτον ἀναφέρει ὁ *Τσοῦντας*, «αἱ Ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου» σελ. 8 ἀριθ. 34.

Γ') Ἐν Φαρσάλῳ.

Ἐνταῦθα περιωρίσθημεν εἰς ἐρεύνας μόνον, μὴ κατορθωθείσης τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν ἀρξαμένων τῷ 1907 ἀνασκαφῶν ἡμῶν, ἰδίως τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς Θαυλίου, οὗ τὴν θέσιν ἀποδίδει μεθ' ἑλης σχεδὸν τῆς Φαρσαλίας πεδιάδος, ὁρωμένης ἐκ Νότου πρὸς Βορρᾶν, ἡ εἰκ. 1. Περὶ τοῦ Διὸς Θαυλίου βλ. *Ἀρχαιολ. Ἐφημ.* 1910 σελ. 407 Β'. Τῶν ἐρευνῶν τούτων τὰ ἀποτελέσματα εἶναι τὰ ἐξῆς:

ΦΑΡΣΑΛΟΣ

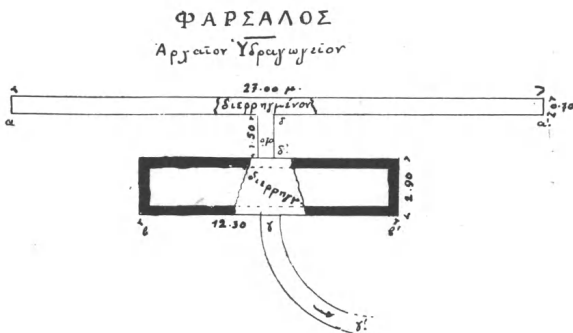
Εικ. 1. Το τζαμίον και ο λόφος, έθνα τὸ ἔργον τοῦ Διὸς Θεοῦ ἐν Ἀ. Ἐν Β αἱ πηγαὶ τοῦ Ἀποδανῶ.

1) Τὸ ἀρχαῖον ὕδραγωγεῖον.

Ἀπὸ τοῦ 1907 εἶχον ἀρχίσει αἱ ἐργασίαι πρὸς μεταφορὰν ὕδατος διὰ σιδηρῶν σωλῆνων εἰς τὴν νῦν κωμόπολιν τῶν Φαρσάλων ἐκ πηγῶν κειμένων Ἀνατολικῶς εἰς ἀπόστασιν 20' ἀπὸ τῆς συνοικίας Βαρούσι, δεξιὰ τῆς εἰς τὸ χωρίον Σιατερλί ὁδοῦ.

Παρατηρήσαμεν ἑμῶς ἐγγὺς τοῦ Βαρουσίου ὅτι ὑπῆρχον πολλαχοῦ ἔχνη ἀρχαίου ὕδραγωγείου, ἥτοι αὐλακος εὐρείας ἑσκαμμένης ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βράχου, ὡς ἐν Δημητριάδι, Παγασαῖς, Γόννοις καὶ ἐν ἄλλαις ἀρχαίαις πόλεσι τῆς Θεσσαλίας· μεταβάντες δὲ καὶ εἰς τὴν πηγὴν, καλουμένην Ἀιθανάσης ἕνεκα παλαιᾶς τινοῦ ἐκεῖ που ὑπαρχούσης, ὡς λέγεται, ἐκκλησίας, εἶδομεν ὅτι καὶ ἡ δεξαμενὴ τῶν πηγῶν ἦτο ἀρχαίων ἐλληνικῶν χρόνων, ἐπίσκευασθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς ἡ κατασκευὴ τῶν πηγῶν καὶ τῆς δεξαμενῆς κατὰ πρόχειρον σχεδιογράφημα ἡμῶν (Εἰκὼν 2):

Εἰκ. 2.

Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πωρώδους βράχου εἶναι ἐσκαμμένη τάφρος αά βάθους 3.20 μ., πλάτ. 0.70 καὶ μήκους 27 μ., κεκαλυμμένη ἄνω διὰ πλακῶν, ὧν τινες ἐπανετέθησαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Τὰ ἔνδον τῆς μακρᾶς ταύτης τάφρου δὲν εἶναι ἐκτισμένα, οὐδὲ πηγὴ τις ἐνταῦθα ὑπάρχει (κοινῶς: δὲ βγαίνει ἀπὸ μιὰ μάννα νερό). ἀλλ' ἐκ τῶν τοιχωμάτων τοῦ πωρώδους βράχου ἐξέρχονται ἐν εἴδει ἐλαφρᾶς ἀφιδρώσεως θρόμβοι ὕδατος (κοινῶς: σίβει τὸ βουνό).

Μετὰ τῆς τάφρου ταύτης συνδέεται κατὰ τὸ μέσον δι' αὐλακος μήκ. 1.50 μ., πλάτ. 0.70, κεκαλυμμένης διὰ πλακῶν, ἑτέρα τοῦ αὐτοῦ βάθους, πλάτους 2.90 καὶ μήκους 12.30 μέτρ. ταύτης ἔχει κτισθῆ τὸ ἄνω ἤμισυ μόνον, διὰ τοίχου ἀρχαίου εἰς τέσσαρας δόμους, ἐπιδιορθωθέντας ἐνιαχοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὡς δεικνύουσιν ἴχνη ἀσθέστου, καὶ ἔχει καλυφθῆ ἄνω ὑπὸ πλακῶν τριπλασίου σχεδὸν μεγέθους τῶν τῆς πρώτης, ὧν τινες ἐξήγαγεν ὁ ἐργολάβος, ὅστις καὶ τὴν τάφρον ββ' ἐπεξέτεινεν, ἵνα συναγάγη περισσότερον ὕδωρ· ἀλλὰ πᾶν τὸ ὑναντίον συνέβη· διότι ἕνεκα τούτου ἠλαττώθη ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος.

Ἡ δευτέρα αὕτη τάφρος εἶναι ἄρα συναγωγεὺς ἅμα καὶ μικρὰ τις δεξαμενὴ (κοινῶς: γηὰ νὰ μαζεύη τὰ νερά), ἵνα τὸ ἐκ τῆς πρώτης ὕδωρ μεταβιβάξηται δι' ὑπογείου συνδετικῆς αὐλακος δδ' εἰς τὴν δευτέραν.

Ἀπὸ τοῦ μέσου αὐτῆς ἄρχεται ἡ αὐλαξ τοῦ ὕδραγωγείου γγ' βᾶθ. 1.40, πλάτ. 0.52, κεκαλυμμένη ὑπὸ πλακῶν πλάτ. 0.80· περιέργως καὶ αὕτη δὲν εἶναι ἐκτισμένη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πωρώδους βράχου ἐσκαμμένη· τὰ τοιχώματα δὲ αὐτῆς ὁμοιάζουσι πρὸς σταλακτιτάς. Παρ' αὐτὴν ὁ ἐργολάβος κατεσκεύασεν ἑτέραν συντελέσας καὶ οὕτως εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ὕδατος.

Ἐκεῖθεν μέχρι Βαρουσίου διεκρίναμεν εἰς δύο σημεῖα τὸ ἀρχαῖον ὕδραγωγεῖον ἀνοιχθὲν προσφάτως· προυχώρει δὲ

ὕψηλὰ ὑπὲρ τὸ μέσον τῆς νῦν κωμοπόλεως. Τὸν βῶν αὐτοῦ μετέστρεψαν οἱ Τοῦρκοι καταβιβάσαντες ταπεινότερον παρὰ τὸ Βαρούσι πρὸς τὰς νῦν δύο πρὸ αὐτοῦ σφζομένας κρήνας.

2) *Ἐπιγραφικά, πλαστικά καὶ ἀρχαιεπιγραφικά εἰρημνία.*

Περιελθόντες τὴν Φάρσαλον ἐκ νέου καὶ τὰ ἐγγύς αὐτῆς συνηθροίσασμεν ἱκανὰς ἐπιγραφάς, ἀγάλματα καὶ ἀρχαιεπιγραφικά μῆλη, ἅτινα μετεκομίσασμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου, τὰ ἐξῆς:

α') Βάθρον ἀναθηματικὸν τῆς Ε'-Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος εἰς τὴν Θέτιδα πιθανῶς, ὅπερ δημοσιεύομεν ἐν τῇ *Revue de Philologie* 1911 ἀριθ. 50 (ἀριθ. Εὐρετηρίου τοῦ Μουσείου Βόλου Α 686).

β') Τμῆμα βάθρου ἀνδριάντος χαλκοῦ υἱοῦ τινος τοῦ Ἐμπεδίου (Εὔρετ. Βόλου Υ 520)· ἀνέκδοτον.

γ') Τὸ γνωστὸν ἐπιγράμμα JG IX² ἀριθ. 251 (Εὔρετ. Βόλ. Υ 518).

δ') Κιονίσκον μετ' ἐπιγραφῆς (Εὔρετ. Βόλ. Υ 569)· ἀνέκδοτον.

ε') Τμῆμα βάθρου (Εὔρετ. Βόλ. Υ 586) φέροντος μετρικὴν ἐπιγραφὴν ἀνέκδοτον.

στ') Τὴν γνωστὴν ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ Ἐνιπέως στήλην JG IX² ἀριθ. 250 (Εὔρετ. Βόλ. Α 663)· σημειωτέον ὅτι τὰ ἐν τέλει τοῦ δευτέρου στίχου ΣΣ εἶναι ἀνύπαρκτα προερχόμενα ἀπατηλῶς ἐξ ἀνωμαλιῶν τοῦ λίθου.

ζ') Μαρμαρίνον ἄγαλμα μεγέθους ὑπερτέρου κατὰ τι τοῦ φυσικοῦ γυναικὸς καλῆς ἐργασίας ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐκ *Πρωέστης* πρὸ ἐτῶν εἰς Φάρσαλον κομισθὲν ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Γ. Στεργίου (Εὔρετ. Βόλ. Α 675). Τοῦτο εἶχεν ἤδη παρατηρήσει ὁ Leake, ἔ. ἀ I 456.

η') Πλάκα πωρίνην περιέργως εirγασμένην ἀμφοτέρωθεν, ἐκ τοῦ θριγγοῦ τῆς ἀγορᾶς, περὶ ἧς βλ. *Πρακτικά* 1907 σελ. 149 (Εὔρετ. Βόλ. Α 738).

θ') Τμῆμα πωρίνου ἐχίνου δωρίου, ὡς ἐν η' (Εὔρετ. Βόλ. Α 739).

ι') Βάσιν πωρίνου ἰωνικοῦ κίονος, ὡς ἐν η' (Εὔρετ. Βόλ. Α 744).

ια') Κιονόκρανον ἰωνικὸν πώρινον, ὡς ἐν η' (Εὔρετ. Βόλ. Α 745).

ιβ') Πρόμοχθον πωρίνην μετὰ σταγόνων, ὡς ἐν η' (Εὔρετ. Βόλ. Α 746).

ιγ') Τμῆμα πεπλατυσμένου μεγάλου δωρίου κιονοκράνου λίαν ἀρχαίου, ὁμοίου πρὸς τὸ ὑπὸ *Heuzey*, *Mission de Macéd.* pl. 24,3 ἀπεικονιζόμενον· (Εὔρετ. Βόλ. Α 743). Εὔρομεν αὐτὸ ὀπισθεν τοῦ νῦν Δημαρχείου Φαρσάλου παρὰ τὸ Μέγα Τζαμί, κήπῳ Παπαφώτῃ, ἐν μέσῳ κυβολίθων ἀρχαίων κατὰ χώραν εὔρεθέντων· ἀναμφιδόλως ἐνταῦθα ὑπῆρχε σπουδαῖος ἀρχαῖκὸς ναός, οὔτινος πλεῖστα μέλη εἶναι ἐντετοιχισμένα ἐπὶ τοῦ εἰρημένου τζαμίου.

ιδ') Ἄνω τμῆμα κεφαλῆς ὑπερφυσικοῦ μεγέθους μαρμαρίνης τῆς Δ' π. Χρ. ἑκατοντ. Ἀσκληπιοῦ πιθανῶς, πολὺ καλῆς ἐργασίας.

ιε') Μέσον τμῆμα ἀγάλματιοῦ μαρμαρίνου.

ιϛ') Τμῆμα μαρμαρίνου ἀγάλματος φυσικοῦ μεγέθους γυμνοῦ ἀνδρὸς λίαν ἀποτετριμμένον, ἀπὸ τῶν ἰσχύων μέχρι τοῦ μέσου τῶν μηρῶν σωθὲν (Εὔρετ. Βόλ. Ε 805).

ιζ') Μεγάλην στήλην ἐπὶ τινος κατεδαφισθείσης κρήνης παρὰ τὸ εἰρημένον ὕδραγωγεῖον εὔρεθεῖσαν καὶ φέρουσαν ἀναθηματικὴν ἀρχαῖκην ἀνέκδοτον ἐπιγραφὴν τῷ ERIONO ἧτοι Ἐριούνου (= Ἐριούνῳ), ὡς οὕτως ἀπλῶς καλεῖται ὁ Ἐρμῆς ἐνταῦθα (Εὔρετ. Βόλ. Ε 808).

ιη') Ὅμοίαν μετὰ τῆς ἄνω εὔρεθεῖσαν καὶ φέρουσαν

ώραίον τετράστιχον ἐλεγείον (Εύρετ. Βόλ. Ε 809)· τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην μετ' ἐκτύπων, ἀντιγράφων καὶ ἡμετέρας πραγματείας ἀπεστείλαμεν τῷ Hiller von Gärtringen, ἵνα εὐαρεστούμενος δημοσιεύσῃ αὐτὴν ποῦ· ἐδημοσίευσε δ' αὐτὴν αὐτὸς ἐν Berl. philol. Woch. 1911 N° 2 σελ. 62. Πρὸλ. Ἀρχ. Ἐφ. 1910 σελ. 408 Γ'.¹

Σημειωτέον δ' ὅτι ἐκ Φαρσάλου ἐκομίσσαμεν εἰς Βόλον καὶ τμημα ὑψ' μαρμαρίνου ἀγαλματίου γυμνοῦ παιδὸς καλῆς ἐργασίας, δωρηθὲν ὑπὸ Ἀποστ. Κατσαούνη, ὅστις εὔρεν αὐτὸ ἐν τῇ συνοικίᾳ Βαρούσι, καὶ κ' ἐκ Λαρίσης τὸ ὠραῖον μέγα Φαρσάλιον ἀνάγλυφον JG IX² ἀριθ. 242.

Εὐρομεν πρὸς τοῦτοις ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Καράπλας, ἀπέχοντος περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν Δυτικῶς ἀπὸ τῆς Φαρσάλου, κεχαραγμένην ἐπὶ τοῦ βράχου κα' ἀρχαϊκὴν ἐπιγραφὴν ἀνέκδοτον ἐπτὰ στίχων, ἐν ἣ ἀναφέρεται ὅτι ANΤΑΛΚΕΣ ΑΝΕΣ ΕΚΕΘΕΑΙΣΤΟΔΙ . . . παράκεινται καὶ ἕτεραι ἐπιγραφαί, ἐπὶ τῶν βράχων ἐπίσης κεχαραγμέναι· μία κβ' φαίνεται μακροτάτη, εἴκοσι ἢ τριάκοντα στίχων· δυστυχῶς δὲ ἀντεγράψαμεν αὐτάς, καταληφθέντες ὑπὸ τῆς νυκτὸς ἅμα καὶ ὑπὸ βροχῆς· θὰ πράξωμεν δὲ τοῦτο ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, ἐρευνῶντες καὶ τὴν Ἀνατολικῶς ἔξω τῶν

¹ Ὁ Hiller διεμαρτυρήθη πρὸς ἡμᾶς τε καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀρχ. Ἐφ. διὰ τὴν ἡμετέραν ἐν αὐτῇ δημοσιευθεῖσαν παρατήρησιν Γ', διατεινόμενος ὅτι ἐπαρκῶς διαγιγνώσκεται τὸ ὅτι ἡ πραγματεία ἐκείνη ἀνήκει ἡμῖν θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἀναγράψωμεν πολλὰς περικοπὰς αὐτῆς, ἐξ ὧν πᾶν τούτωντιον προκύπτει· ἀκοῦσιν αἱ ἀριστολογίαί *berichtete der Volksschullehrer usw* ἐν ἀρχῇ, *deren Abschrift und Abklatsch uns vorliegt* ἐν μέσῳ καὶ ὃ ἐν γένει τόνος τῆς διηγήσεως νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι δὲν ἐμφαίνεται ἐπαρκῶς ὅτι πάντα ἐκεῖνα εἶναι εἰλημμένα ἐκ τῆς ἐμῆς πραγματείας. Πιστεύομεν δ' ἐν τέλει ὅτι ὁ Hiller ἐκ τῆς σπουδῆς τοῦ νὰ δοθῇ ὅτι τάχιστα τὸ ἐπίγραμμα πρὸς δημοσίευσιν παρεῖδε νὰ ἀπονεύμῃ τὸ *suum cuique*, οὐδόλως δ' ἀποδοῖομεν τῷ συμφῶ καὶ φιλέλληνι ἀνδρὶ, πρὸς ἡμᾶς δ' εὐγενέστατα ἀλληλογραφουῖντι κακὴν τινα πρόνοιαν. Καὶ ἡμεῖς δὲ προτοῦ δημοσίᾳ γράφωμεν τι, ἐξεφράσαμεν πρῶτον δι' ἐπιστολῆς τῷ Hiller τὴν ἡμετέραν ἀπορίαν διὰ τὴν ἔλειψιν τῆς ἡμετέρας ὑπογραφῆς ὑπὸ τὴν μικρὰν ἄλλως πραγματείαν ἐκείνην.

τειχῶν τῆς πόλεως καλουμένην θέσιν *Γραμμένο Κοιρώνι*, ἔνθα ἐκ τῆς ὀνομασίας φαίνεται ὅτι ὑπάρχουσιν ὁμοίως ἐπὶ τῶν βράχων κεχαραγμένα ἐπιγραφαί· βλ. Berl. phil. Woch. ἔ. ἀ..

Δ') Ἐπὶ τῆς "Οσσης.

Ἄντρον Νυμφῶν.

Τῷ 1907 εἶχεν εἶπει ἡμῖν ποιμὴν τις ἐν Παγασαῖς ὅτι ἐπὶ τοῦ ὄρους Κισσάβου ("Οσσης) μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου Σπηλιᾶς εἰς θέσιν καλουμένην Πλάκα ὑπάρχει σπήλαιον μέγα καὶ παρ' αὐτὸ στήλαι μετ' ἐπιγραφῶν· τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἐγίνωσκε καὶ ὁ ἐν Βόλῳ φιλάρχαιος Μαργαρίτης Ἀποστολίδης μαθὼν παρ' αὐτόπου, τοῦ Κώστα Φραγκοπούλλου λίαν φιλαρχαίου ἀνδρός, κατοικοῦντος ἐν τῷ χωρίῳ Πουρνάρι παρὰ τὸ μέγα Κεσερλί.

Παρὰ τοῦ τελευταίου τούτου ἔμαθον κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1910 τὰ περὶ τοῦ σπηλαίου τούτου καὶ οἱ A. J. B. Wace καὶ H. A. Ormerod, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν τὸ μέρος πρῶτοι καὶ ἀντέγραψαν τὰς ἐπιγραφάς· περὶ τούτων βλ. τὴν λεπτομερεῆ πραγματείαν τοῦ Wace καὶ M. S. Thompson ἐν τῷ Annual of the British School at Athens XV 1908-1909 σελ. 243-247.

Ἡμεῖς μετέβημεν ἐκεῖσε κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον καὶ ἀπεστείλαμεν ἐργάτας πρὸς ἀνασκαφὴν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Κ. Φραγκοπούλλου· καταληφθέντες ὁμοῦς ὑπὸ βροχῆς καὶ μὴ ἔχοντες παρεσκευασμένα τὰ ἐπιτήδεια πρὸς παραμονὴν ἐπὶ τοῦ ἐρήμου ἐκείνου, λίαν ἀπομεμακρυσμένου καὶ ὑψηλοῦ μέρους, ἠναγκάσθημεν νὰ ἀναβάλωμεν τὴν ἐργασίαν εἰς εὐθετώτερον χρόνον.

Διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης ἀνασκαφῆς εὐρέθησαν τμήματα πηλίνων ἀγγείων τῆς Ε'-Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, τεμάχια χαλκῶν πορπῶν καὶ εἰδωλίων, ἐν νόμισμα χαλκοῦν

ρωμαϊκῆς περιόδου καὶ εἰς χαλκοῦς δακτύλιος μετ' ἐγγλύφου Ἐρωτος πτερωτοῦ φέροντος τόξον, ἅτινα ἐκομίσασμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Λαρίσης.

Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πλήρους ἀνασκαφῆς τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος σπηλαίου τούτου εἶχεν ἀποφασίσει ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία· ἀλλ' ἡμεῖς ἀπασχοληθέντες ἐν Γόννοις μέχρι τοῦ χειμῶνος (βλ. κατωτέρω κεφ. ΙΔ'), δὲν ἠδυνήθημεν νὰ περατώσωμεν αὐτὴν πιθανώτατα θὰ πράξωμεν τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος 1911.

Ε') *Ἐν Χασάμπαλῃ.*

1) Αἱ λατομίαι τοῦ ἀτραγίου λίθου.

Μετὰ τοῦ εὐγενοῦς καὶ δραστηρίου ὑποπροξένου τῆς Ἰταλίας ἐν Λαρίσῃ κ. Ἰουλίου Βιανέλλη ἐξετελέσαμεν μακρὰν ἔρευναν ἀπὸ Λαρίσης εἰς Χασάμπαλῃν καὶ ἐκεῖθεν διὰ Νέσσωνος εἰς Μέγα Κεσερλί. Ὁ κ. Βιανέλλης, ὢν διευθυντὴς τῶν λατομιῶν τῆς Ἀγγλικῆς Ἑταιρείας καὶ ἐπιμελέστατος μελετητὴς τῆς ἀρχαιότητος, γινώσκει κάλλιστα τὰ κατ' αὐτάς, κέκτηται δ' ἐν Λαρίσῃ καὶ μικρὰν Συλλογὴν ἀρχαιοτήτων.

Αἱ λατομίαι τῆς Χασάμπαλῃς διακρίνονται πανταχόθεν ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Λαρίσης ἕνεκα τῶν τεραστίων καὶ ἀποτόμων τεχνητῶν ἀποσχίσεων τοῦ ὑπερκειμένου τοῦ χωρίου ὄρους. Μεταβαίνων δὲ τις ἐγγὺς βλέπει τὰς μεγάλας ἐργασίας τῶν ἀρχαίων πρὸς ἐκτομὴν μονολίθων κίωνων, οἵτινες ἔφθανον τὸ μῆκος μὲν τῶν ὀκτῶ μέτρων, τὴν διάμετρον δὲ τοῦ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος, ὡς ἐξ ἀφειθέντων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀκαταλλήλων κίωνων κατεμέτρησεν ὁ κ. Βιανέλλης.

Εἶναι δ' αἱ ἀρχαῖαι λατομίαι εἰς τρία σημεῖα τοῦ ὄρους, ὧν τὸ Δυτικὸν καλεῖται τοῦ Ἁγίου Μάρκου, τὸ μέσον τῆς

Ἁγίας Σοφίας καὶ τὸ Ἀνατολικὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὰς ὀνομασίας ταύτας ὥρισεν ὁ κ. Βιανέλλης. Αἱ ἐργασίαι σήμερον περιορίζονται εἰς τὸ πρῶτον μόνον σημεῖον. Ὑπάρχει καὶ τέταρτον ἀρχαῖον σημεῖον λατομίας εἰς θέσιν Ἀνάληψις, ἔνθα διακρίνεται κατὰ χώραν μεγάλη σαρκοφάγος μῆψω ἐξαχθεῖσα· τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι τὸ πάντων ἀρχαιότατον, χρόνων ῥωμαϊκῶν τῆς Α' π. Χρ - Α' μ. Χρ. ἑκατονταετηρίδος.

Τελεῖται δὲ καὶ σήμερον ἡ ἐκτομὴ τῶν λιθίνων ὄγκων κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀρχαίων, ὡς συνήγαγεν ὁ κ. Βιανέλλης εὐρῶν κατὰ τὰς ἐργασίας καὶ ἔχων ἐν τῇ Συλλογῇ αὐτοῦ πάντα τὰ εἶδη τῶν ἐργαλείων, ἦτοι σφῆνας, ἐλάσματα, σφύρας βαρυτάτας κ.τ.τ. σιδηρᾶ πάντα.

Ἄν κατὰ τὰ μέρη ταῦτα πρέπη νὰ θέσωμεν τὴν ἀρχαίαν περιφέρμον πόλιν τὸν Ἄτραγα, ὡς ὑπὸ τινων καὶ τοῦ κ. Βιανέλλη τίθεται, ἡμεῖς θεωροῦμεν λίαν ἀμφίβολον· διότι οὐδαμοῦ διεκρίναμεν ἔχνη τειχῶν (πλὴν μακρὰν ὄπισθεν ὑπὲρ τὴν Νεσσωνίδα λίμνην, ἀνηκόντων τῇ πόλει Νέσσωνι πιθανῶς), ὅποια ἀναμένομεν νὰ εὕρωμεν διὰ τὸν Ἄτραγα, πόλιν ἀκμάσασαν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ἔλας· ἐπίσης οὐδαμοῦ ἐν τοῖς ἐγγύς τῶν πέριξ ἐνταῦθα εἶδομεν ἀρχαῖα ἐρείπια ἱστορικῶν χρόνων, οὐδ' ἐπιτυμβίους ἢ ἄλλας στήλας, ἢ τάφους. Περὶ τοῦ ἀτραγίου λίθου βλ. καὶ Γεωργιάδην, ἐ σ. 162-163.

2) Μέγα κέντρον προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ.

Ἄλλ' ἂν περὶ τὴν Χασάμπαλην ἐλλείπωσιν ἔχνη σαφῆ ἐλληνικῶν ἱστορικῶν χρόνων, ὑπάρχει μία τοσοῦτον ἐκτεταμένη καὶ πλουσία νεολιθικὴ πόλις, ὥστε νὰ θεωρήσωμεν εὐλόγως ὅτι ἐνταῦθα κεῖται τὸ πολλακίς ἀναζητηθὲν καὶ μὴ εὕρεθὲν κέντρον τοῦ νεολιθικοῦ πολιτισμοῦ τῆς κεντρῶας πεδινῆς Θεσσαλίας.

Ἐν πρώτοις εἶδομεν παρὰ τὸ χωρίον Νέχαλην ἄλιγον πρὸ τῆς Κασάμπαλης ἀρκούντως μέγαν *προϊστορικὸν* συνοικισμὸν ἐπὶ ἐκτεταμένου λόφου, παρ' αὐτὸν δ' ἕτερον μικρόν· καλεῖται δὲ σήμερον Καρχαγάση Μαγούλα. Τὸν πρῶτον τούτων ἀναφέρει ὁ *Τσοῦντας*, ἔ.ἀ. σελ. 6 ἀριθ. 29.

Ἄλλ' ἀσυνήθως μέγας εἶναι ὁ ἐκατέρωθεν τῆς ἀφθονωτάτης πηγῆς Κεφαλόβρυσο, ἧς ὁμοίαν οὐδαμοῦ τῆς ἑλης Θεσσαλίας εὔρομεν, τόσον εὐθέτως ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πεδιάδος κειμένην· κεῖται δὲ ἡ πηγὴ αὕτη καλλίστου ποσίου ὕδατος Ἀνατολικῶς τῶν λατομιῶν κατὰ τοὺς τελευταίους ἀποτόμους βράχους τοῦ ὄρους Μοψίου.

Ἐκατέρωθεν αὐτῆς καὶ μάλιστα Νοτιοανατολικῶς ἐκτείνεται τεράστιος *προϊστορικὸς* συνοικισμὸς διήκων, ὡς λέγεται, μέχρι Καραλάρ, ἧτοι περὶ τὰ πέντε χιλιόμετρα· ἡμεῖς παρηκολουθήσαμεν τὰ ἔχνη αὐτοῦ εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ ὄρους ἐπὶ δύο χιλιόμετρα. Εἶναι δὲ ἐν γένει ἡ θέσις αὕτη ἀσφαλεστάτη στρατηγικῶς, ὡς προφυλασσομένη Βορείως μὲν ὑπὸ τῶν ἱκανῶς ἀποτόμων ὀρέων, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν πλευρῶν ὑπὸ δυσδιαβάτων ἐλῶν καὶ ποταμῶν (Ἀσμάκια).

Τὰ συντρίμματα νεολιθικῶν, μυκηναίων καὶ γεωμετρικῶν ἀγγείων εἶναι ἐκτάκτως ἀφθονα, ὑπὲρ τὴν πηγὴν δὲ ὑπάρχουσι λόφοι ὑψηλότατοι τοιούτων συνοικισμῶν· εἰς τούτων ὄπισθεν τῆς πηγῆς διατηρεῖται ἄριστα, διακρινόμενων τῶν οἰκιῶν, καὶ εἶναι ὑπὲρ πάντα ἐν Θεσσαλίᾳ ἄξιος ἀνασκαφῆς· ὁ πλοῦτος αὐτοῦ εἶναι καταφανῆς ἐκ τῶν ἀγγείων, ὧν ἡ στίλβωσις εἶναι ἀρίστη καὶ τὰ χρώματα ποικιλώτατα. Εἶναι φανερόν ἐτι ἡ θέσις αὕτη ἦτο τὰ μάλιστα εὐθετος διὰ τὴν Κεραμουργίαν, διότι καὶ ἀέναον ὕδωρ ἔχει καὶ γῆν καλὴν καὶ ξυλείαν ἀφθονον. Ἐκ τούτων εὐλόγως δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐνταῦθα ἐποιοῦντο καὶ ἐντεῦθεν ἐξήγοντο ἀνά τὰς Θεσσαλικὰς ἀγορὰς ἀγγεῖα πῆλινα ποικίλα κατὰ τὰς εἰρημένους περιόδους.

Ε') *Ἐν Ἀτραγι (Ἀλήφανα).*

Ναὸς καὶ ἐπιγραφαί

Κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ 1907 εὐρέθη ὑπὸ χωρικῶν ἐγγύτατα τοῦ Πηγνείου κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην αὐτοῦ παρὰ τὸ χωρίον Ἀλήφανα, κείμενον μίαν περίπου ὥραν Νοτιοδυτικῶς τοῦ Κουτσοχέρου, ὅπερ εὐρίσκεται ἐπὶ τῶν ἑλληνοτουρκικῶν συνόρων εἰς ἀπόστασιν 17 χιλιομέτρων Δυτικῶς τῆς Λαρίσης, θεμέλιον ἀρχαῖον ἐν τοῖς ἀγροῖς εἰς βάθος ἑνὸς μέτρου ἀπὸ τοῦ νῦν ἐδάφους· μεταξὺς πρῶτος ὁ ἔπιππος ἐνωμοτάρχης Δρόσος κατέσχε τμῆμα κρᾶνους μαρμαρίνου ἐξ ἀγάλματος ὑπερφυσικοῦ μεγέθους καὶ τεμάχιον στήλης πωρίνης μετ' ὀλίγων ἰχνῶν ἐπιγραφῆς.

Μεταβάντες δὲ καὶ ἡμεῖς τότε καὶ πάλιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἶδομεν ὅτι τὸ τέσσαρα περίπου χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπέχον Παλαιόκαστρον καταλαμβάνει τὴν θέσιν ἀκροπόλεως πολυγωνικῶν τειχῶν σπουδαίας ἀρχαίας πόλεως, κειμένης τὰ λοιπὰ ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ διηκούσης μέχρι τοῦ Πηγνείου, ὅστις ἀπεκάλυψε σειρὰν τάφων καλῶν χρόνων, πεποιημένων διὰ μεγάλων ἐνσήμων κεραμίδων. Τῆς κάτω πόλεως τὰ τεῖχη εἶναι ἰσοδομικὰ καὶ δὲν σφίζονται εὐκρινῶς, ἐφ' ἔσον παρετηρήσαμεν.

Ἐγγὺς αὐτῶν εὗρομεν διὰ μικρᾶς σκαφῆς μέλη ἐπιστυλίου καὶ πλάκας στερεοβάτου ἐκ μαρμάρου· ἀνήκουσι δὲ πιθανώτατα εἰς ναὸν κατὰ χώραν λίαν βαθέως κείμενον. Μετ' αὐτῶν εὗρομεν καὶ δύο μεγάλα κυβικὰ βάρθα πλήρη ἀπελευθερωτικῶν ἐπιγραφῶν ἀνεκδότων.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς βαρύτατα δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μετακομίσωμεν ἐκεῖθεν ἐν τῷ παρόντι, διότι ἀπαιτοῦνται εἰδικὰ πρὸς τοιοῦτων ὄγκων μεταφορὰν ἀμάξια, ἄλλα δὲ εὐφόρητα ἀντικείμενα ἀνεκδοτα πάντα μετεκομίσσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Λαρίσης, τὰ ἐξῆς: α') ἐπιτύμβιον στήλην μετ' ἐπιγραφῆς

ΔΑΜΟΚΚΑΣ· β') ώραϊον ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον ἐν εἰδει ναΐσκου μετ' ἰχνῶν ἐπιγραφῆς· γ') στήλην ἀναθηματικὴν τῷ ΕΙΡΟΥΙ μετὰ πολυστίχου ἐπιγραφῆς· δ') ἐτέραν ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν ΑΝΔΡΟΜΑΧΟΣ[ΛΥΣ]ΙΜΑΧΕΙΟΣ, ἐντετοιχισμένην ἐπὶ τινος οἰκίας, ἀφήκαμεν κατὰ χώραν.

Ἐπὶ τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης θέσεως σκοποῦμεν νὰ ἐκτελέσωμεν τῷ 1911 ἀνασκαφάς, ἰδίως πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως, ἥτις, καίτοι τοσοῦτον λαμπρὰ ἐρείπια καὶ τείχη καλῶς σφῶζόμενα καὶ εὐρεῖαν ἔκτασιν ἔχει, εἶναι ἀβέβαιον πῶς ὀνομάζεται· ἀρμόττει ὅμως εἰς αὐτὴν νὰ θέσωμεν πόλιν πλουσίαν καὶ παλαιάν, οἷα ἦτο ὁ Ἄτραξ. Ὅντως δ' ἐνταῦθα τίθεται ἡ πόλις ὑπὸ τῶν νεωτέρων· πρβλ. *Oberhammer*, ἐν *Pauly-Wiss. Real-Encykl.* II 2137, οὗ αἱ πηγαι ἐλλιπείεις· βλ. καὶ *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 162-163. Ὁ *Leake* ὅμως, ἔ. ἀ. IV 293 καὶ III 368-369 θέτει τὸν Ἄτραγα παρὰ τὴν Γούνιτσαν, λίαν ἀπιθάνως, ὡς ἡμεῖς νομίζομεν.

Εὐτυχῶς καὶ ὁ ἰδιοκτῆτως τοῦ χώρου κ. Ἀρσενίδης δι-κηγόρος ἐν Λαρίσῃ ἀνὴρ φιλεπιστήμων, εἶπεν ἡμῖν ὅτι θέλει ἐπιτρέψει ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου τὴν ἐκτέλεσιν ἀνασκαφῶν.

Ζ') Ἐν Ὀμολίῳ.

Μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν Τεμπῶν εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηγνείου παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Λασποχώρι ὑψοῦνται λόφοι χωματώδεις καὶ ὑπὲρ αὐτοὺς ὄρος, ἅπαντα κατάφυτα· ἐνταῦθα διακρίνονται ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως τοῦ Ὀμολίου, περὶ οὗ ἐν γένει βλ. τελευταῖον *Kir*, *Thes-salische Studien* 1909 σελ. 107 κ. ἀ..

1) Ναὸς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ὀμολίου κεῖται ἐπὶ τοῦ ὑψίστου σημείου τοῦ λίαν ἀποτόμου βουνοῦ, ἐπὶ τῆς θέσεως Ἀγίλιζ.

Ἐνταῦθα διακρίνεται πολλαχού τὸ τεῖχος, ὃν ἰσοδομικὸν ἀλλ' ἐκ μικρῶν σχετικῶς καὶ μᾶλλον πλακοειδῶν λίθων κατεσκευάσθη λοιπὸν τοῦτο ἐντὸς τῆς Ε' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος πιθανῶς.

Εὐθύς ἔσω τῶν τειχῶν τῆς θέσεως ταύτης ὑπάρχουσι ἐρείπια ἀρχαίου ναοῦ μικροῦ ἐκ πλακῶν κατεσκευασμένου, ἀκριβῶς ὡς ὁ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Γόννων (βλ. κατωτέρω κεφ. ΙΔ'—3), ὃν θέλομεν ἀνασκάψει κατὰ τὸ 1914 πιθανῶς.

Ἐνταῦθα εὐρέθη εἰς δύο ἀρμόζοντα τμήματα δεξιὸς πούς κολοσσαίου ἀγάλματος πηλίνου, μήκους τοῦ πέλματος 0.95 περίπου· ὁ ὅλος ἄρα ἀνδριάς θά ἦτο ὕψους πέντε μέτρων καὶ πλέον· φορεῖ δὲ κάπτωμα στερεούμενον δι' ἰμάντων, ἐφ' ὧν κατὰ τὸ κύρτωμα ἄνω ἀπεδόθη ἐν ἀναγλύφῳ κεραυνός· πιθανῶς ἀνήκει εἰς ἄγαλμα τοῦ Διός, ἐπ' ὀνόματι δὲ αὐτοῦ θά ἐτιμᾶτο καὶ ὁ ναός. Μετεκομίσαμεν αὐτὸν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

2) Ἡ κάτω πόλις· τὸ θέατρον(;)· ἐπιγραφαί.

Ἰπὸ τὴν ἀκρόπολιν ἐκτείνεται πρὸς τὸν Πηγεῖον ἐπὶ λόφων καὶ ἐπικλινούς ἐδάφους, ἐνιαχοῦ βραχώδους ἢ κάτω πόλις, περιοριζομένη διὰ τοῦ Πηγεῖου καὶ μεταξὺ τῶν θέσεων Ἀγία Παρασκευή, Ῥέμα καὶ Κολιαῆ.

Κατ' αὐτὴν διεκρίναμεν ἐν θέσει Τρύπα περὶ τὸ μέσον τῆς πόλεως μέγα σπήλαιον καὶ παρ' αὐτὸ λαξεύσεις καὶ κλίμακα ἐπὶ τῶν βράχων λαξευτήν· λέγεται ὅτι ἐγγὺς ὑπῆρχέ ποτε ἐκκλησίδιον τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς.

Παρὰ δὲ τὸ Δυτικὸν τεῖχος τῆς πόλεως ἐγγὺς τῆς εἰρημένης θέσεως, εἶδομεν χῶρον ἀρμόζοντα διὰ θέατρον καὶ ἔχνη οἰκοδομημάτων· τὴν γνώμην ταύτην ἐνισχύει τὸ ὅτι ἐντεῦθεν ἐκομίσθη ὁ ἐν τῇ νῦν ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας Φανερωμένης τοῦ Λασποχωρίου εὕρισκόμενος μαρμαρίνος

θρόνος και ἕτερος ἐν θέσει Ζαχαρομηλιᾶ ὡς λέγεται νῦν ἀποθεθειμένος. Ἐπὶ δὲ τῆς θέσεως Μπλουγκούρα ὀλίγον ταπεινότερον εὑρέθησαν πρό τιος ἐπτὰ πύθιοι κεχωσμένοι κατὰ σειράν και στερεοβάτης μεγάλου οἰκοδομήματος· τῶν πύθων μόνον θραύσματα εἶδομεν.

Ἐν Λασποχωρίῳ εἶχεν ἴδει ὁ Wace ἕν τινα οἰκίαν στήλην μετ' ἐπιγραφῆς· ταύτην και ἑτέραν, ἣν εὔρομεν, μετεκομίσαμεν εἰς Λάρισαν· εἰσὶ δ' ἀνέκδοτοι, ἀλλὰ λίαν ἀποτετριμμένοι. Εἶχε δ' εὑρεθῆ τῷ 1906 εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηγείου και ἑτέρα μεγάλη πλάξ, φέρουσα ἐπιγραφὴν 133 στίχων, ἣν μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον και δημοσιεύομεν ἐν τῇ Revue de Philologie 1911 ἀριθ. 36 μεθ' ἑτέρας ἐπὶ πεσοῦ σπενδόνης μολυβδίνου (ἀριθ. 37). Ἐν Λασποχωρίῳ ἐπίσης εὑρέθη και χαλκοῦν ἀγαλμάτιον κωμικοῦ ὑποκριτοῦ(;), ὅπερ μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

Η) Ἐν Εὐρυμεναῖς.

1) Ἀρχαία πόλις ἐν Ἀμπελικῇ. Βυζαντιακά εἰρεῖλια.

Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἐκ Λασποχωρίου εἰς Τσάγεζι ὁδοῦ, μιᾶς τῶν τερπνοτάτων και ὠραιοτάτων διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς και τὴν ἐναλλαγὴν τῆς θέας, περὶ τὸ μέσον σχεδὸν αὐτῆς εἰς θέσιν Ἀμπελικῇ και εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἐκ τοῦ καλυβίου Ἄντ. Χαλιαμπάλια λέγεται ὅτι ὑπάρχουσι τείχη ἀρχαίας ἐλληνικῆς πόλεως.

Ἡμεῖς μετέβημεν εἰς ἀπόστασιν 10' ἐπὶ τιος λόφου, ἐνθα εὔρομεν ἐξαιρέτως ἐντέχνως εἰργασμένα τμήματα μαρμαρίνων μελῶν Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας πρώιμων χρόνων μετὰ σταυρῶν και ἀναγλύφων κοσμημάτων. Ὑπῆρχον δὲ και ἄλλα ὑπὸ τῶν νεωτέρων ὡς λέγεται ἀποκομισθέντα.

Εἶναι δ' ἐκτισμένη ἡ ἐκκλησία αὐτή, ἥς μόνον ὀλίγον

τῶν θεμελιῶν διατηρεῖται, ἐπὶ ἀρχαίου οἰκοδομήματος, πιθανῶς ναοῦ, ὡς συμπεραίνομεν ἐκ τε θραυσμάτων καὶ κυβολίθων καὶ μαρμαρίνων τμημάτων. Ὑπάρχει δὲ καὶ φρέαρ ἀρχαῖον βεβυσμένον παρ' αὐτόν, ἐκτισμένον διὰ μεγάλων λίθων ἐπιμελῶς καὶ ἐν θέσει Μετόχι· ὀλίγον ὑψηλότερον λέγεται ὅτι ὑπάρχει ὅμοιον φρέαρ (ἢ τάφος θολωτός;)· καὶ ἐγγὺς ἐν θέσει Παναγία Ξεσπορίτισσα εὐρέθησαν ἀρχαῖα μάρμαρα καὶ ἀνάγλυφον ἀετοῦ σπαράσσοντος λαγῶν Βυζαντιακῶν χρόνων, ὅπερ ἐκομίσθη πρὸ ἐτῶν εἰς Τσάγεζι, ἡμεῖς δ' ἐκεῖθεν μετεκομίσσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Λαρίσης. Τὰ μᾶλλον εὐφόρητα τῶν βυζαντιακῶν ἀναγλύφων τῆς Ἀμπελικῆς μετεκομίσσαμεν ἐπίσης εἰς τὸ Μουσεῖον Λαρίσης, ἐλπίζομεν δὲ λίαν προσεχῶς νὰ ἐρευνήσωμεν δι' ἀνασκαφῶν τὴν ἀξιολογωτάτην ταύτην θέσιν.

2) Ἀρχαῖα καὶ Βυζαντιακά εὐρήματα ἐν τῇ λεγομένῃ
μονῇ Κομνηνῶν.

Ἡμίσειαν ὥραν πρὸς τὸ ὄρος ὑπὲρ τὸ Τσάγεζι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς θέσεως Παλαιοκάστρου ἢ Κόκκινου νερό, ἐνθα διατηροῦνται σημεῖα τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν *Ἐδουμένων* (πρβ. *Wace*, ἐν *Journal of Hell. Stud.* XXVI 1906 σελ. 147), ὑπάρχει ἐπὶ ὠραίας καὶ δασώδους θέσεως ἡ λεγομένη Μονὴ τῶν Κομνηνῶν. Προτοῦ φθάσῃ τις εἰς αὐτὴν ἀριστερὰ τῆς ἐκ Τσάγεζι εἰς Καρίτσαν ὁδοῦ συναντᾷ ἐν θέσει δασωδεστάτῃ, ἣτις καλεῖται Παλαιόπυργος, ἔχνη τείχους ἐλληνικοῦ, ἀκροπόλεως τινος, καὶ πύργον Βυζαντιακῶν χρόνων λίαν ἰσχυρόν· ἐνταῦθα εὐρέθησαν πῆλινα ἀγγεῖα μετὰ παραστάσεων, ὡς λέγεται, καὶ ταῦτα οὐχὶ ἐντὸς τάφων· θὰ ἦτο ἄρα ἱερόν τι ἐκεῖ.

Φαίνεται δ' ὅτι ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς τῶν Κομνηνῶν στηρίζεται ἐπὶ τινος λογίας παρετυμολογίας· διότι οὐ μακρὰν τῆς Μονῆς ὑπάρχουσιν ἐρείπια χωρίου ἐγκαταλελειμ-

μένου, ὅπερ καλεῖται τὸ *Κονομερό*, ἦτοι *Οἰκονομεῖον* κατὰ λογικωτέραν καὶ τοῦτο ἐκδοχὴν. Ἴσως λοιπὸν ἡ Μονὴ τοῦ Κονομεροῦ μετετρέπη εἰς Μονὴν τοῦ Κομνηνοῦ (τῶν Κομνηνῶν).

Εὐρίσκεται δὲ σήμερον ἐν ἐρειπίοις τὰ πολλὰ ἡ μεγάλη αὕτη καὶ πλουσία ποτὲ Μονή· μόνον ἡ εὐρεῖα ἐκκλησία διατηρεῖται καλῶς ὅπως δὴποτε, ἀλλὰ πολλαχοῦ φέρεται ῥωγμὰς ἐπικινδύνους· ἐν τῇ προθέσει καὶ τῷ διακονικῷ αὐτῆς διατηροῦνται τοιχογραφίαι, ὡς καὶ ἐν τινι ἐτοιμορρόπῳ παρεκκλησίῳ. Ἐπὶ δὲ τοῦ θαπέδου αὐτῆς παρὰ τὴν ὠραίαν πύλην εὐρέθη πλάξ μετ' ἀνεκδότου ἐπιγραφῆς τῆς Ε'-Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος ἀναθηματικῆς τῇ ΘΕΜΙΞΤΙ, ἣν μετεκομίσασμεν εἰς Λάρισαν.

Τὰ ἔνθεν ἀκεῖθεν παρερριμμένα χριστιανικὰ καὶ Βυζαντιὰ ἀρχαῖα, ἰδίως ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μεθ' ὠραίων ἀναγλύφων παραστάσεων, καὶ τὰς ἐπιγραφάς, ὡς καὶ ὀλίγα τμήματα ἐξ ἀρχαίων ἐλληνικῶν κτισμάτων, συνηθροίσασμεν ὀπισθεν τοῦ ἱεροῦ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἡγουμένου. Εἶναι δ' αἱ ἐπιγραφαὶ αἱ ἐξῆς κατὰ τὰς προχείρους πανομοιοτύπους σημειώσεις ἡμῶν:

α') Ἐπὶ μαρμαρίνης ἀκεραίας πλακὸς (δειγμα τῆς γραφῆς ἐν εἰκ. 3 ἀριθ. 1):

+ Ἐτους (ε'), ζε' (7005=1497)· ἐκτίστη τὸ πικρὸν
[μυγερίον διὰ ἐξόδου
τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Πλαταμῶνος
Γρηγόριος· ἡγουμενεύοντος Νεοφύτου
ἱερομονάχου καὶ ἐπιστάτης Γριγό-
ριος· μοναχός +.

β') Ἐπὶ πηλίνης πλακὸς εἰς δύο ἀρμόζοντα τμήματα κειμένης ἐν τῷ διακονικῷ, πιθανῶς ἐπὶ ὤμου τοῦ πηλοῦ χαραχθεῖσα (εἰκ. 3 ἀρ. 2):

1

+ ΕΤΟΥΣ, ζε : ΕΚΤΙΣ ΗΤΣ ΠΡΟΝΗΜΕΡΟΝ ΑΙΓΕΣΟΛΟΥ

+ $\overbrace{\text{τω} \zeta \text{πς}}^2$ ΕΡΜΗΝΕΙΑ
 ΙΩΤΙΣ ΤΗΡ ΠΡΟΤΗ ΕΘΕΜΕ
 ΛΗΩΣΑΜΕΡ ΤΗΡ ΤΡΑΠΕΖΑ
 ΗΓΩΜΕΝΕΒΩΝ ΤΩΣ ΚΗΡΗΛΟΣ
 ΦΗΜΩΤΑ

+ και παραστ^{ετχ}εκ^ωμέ^ωρια
 Καλίνηκωσ Φημωτα

+ Ανεκινίσθη³ νι νι - νι ελφ^ωθε τοπ^ωνηζε^ωπ^ως

ΕΥΡΥΜΕΝΑΙ

Εικ. 3.

+ Έτους, ζπς' (7086=1578)· εν μηνή Μα-
 ίω εις την πρώτην· έθεμε-
 ληώσαμεν την τράπεζαν·
 ήγωμενέβωντος Κήρηλος,

δ ...νω μην. . +α(;)·
 έτους

+ και παραστεκωμένοι ω
 Καλίνηκωσ ... μην. +α(;)·

γ') Έπι μαρμαρίνης πλακός εις δύο άρμόζοντα τμή-
 ματα (δειγμα τής γραφής εν εικ. 3 άρ. 3):

+ Άνεκινίσθη [και έτ]ελιόθει ο πάνσεπτος
 και περικαλής ναός τής Πανάγνου

καὶ Θεομήτορος Παρθένου διὰ συνδρομῆς
καὶ κόπου τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ ἡγουμένου (ἐξάλειψις)

5 ἱερομονάχου
ἔτη ζμκ (;7041=1533).

δ') Τμήμα ὁμοίας πλάκῳ μετ' ἐπιγραφῆς δυσδιαγνώστου.
ε') Ὅμοια πλάξ μετ' ἐπιγραφῆς τοῦ 1759 περὶ ἰδρύ-
σεως κρήνης ἐντὸς τῆς Μονῆς.

φ') Τμήμα ἐτέρας μετ' ἰχνῶν γραμμάτων.

ζ') Μεγάλη πλάξ ὑπὲρ τὴν θύραν τῆς κυρίας εἰσόδου
τοῦ περιβόλου (=καστελλίου τῆς Μονῆς):

+ Ἀνεκκινίσθη τὸ παρὸν καστέλλιον τῆς Πανάγνου καὶ
Θεομήτορος Παρθένου ὑπὸ τοῦ
Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀκακίου Πέτρας διὰ ψυχικὴν
σωτηρίαν καὶ αὐτῆ ἡ πύλη
(ὑπὸ=ἔτει;), ζτ' (;7000=1494).

Θ') Ἐπὶ τῶν Τεμπῶν.

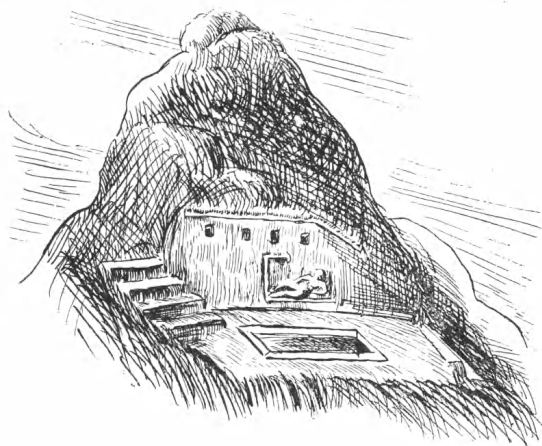
Δαξευτὸς τάφος ἡ ἱερὸν ἐπὶ τῶν βράχων.

Περὶ τὸ μέσον περίπου τῶν κυρίως Τεμπῶν, εἰς τὴν
ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ καὶ μεταξὺ τῶν 382/383
χλμ. τοῦ σιδηροδρόμου τῶν συνόρων ὑπάρχει ὀλισθηρὸς
καὶ λίαν δυσανάβατος μέγας βράχος, καλούμενος ὑπὸ τῶν
χωρικῶν τῆς Ῥαψάνης Βαθότρουπα.

Ἀναβάντες εὔρομεν περὶ τὸ μέσον αὐτοῦ τέσσαρας λα-
ξευτὰς βαθμίδας μήκους 2.50 καὶ ὕψ. 0.90 ἐκάστης· ἐπ'
αὐτῶν φαίνεται ὅτι ἐστερεοῦντο δοκοὶ στέγης, ὧν τὰ ἄκρα
ἐγομφοῦντο ἐπὶ πέντε ὀριζοντίως ἀνωτάτω τοῦ βράχου λε-
λαξευμένον τὸρμων, ὧν ἕκαστος ἔχει μῆκ. 0.22 καὶ ὕψ.
0.10· ὁ ἔχων τοὺς τὸρμους τούτους βράχος ἀπεσπᾶσθη
ποτὲ ἐκ τοῦ ἔλου ὄρους καὶ κατέπεσεν ἐγγύς. Πρόχει-

ρον ἀπεικόνισιν αὐτῶν καὶ τῶν κατωτέρω βλ. ἐν εἰκ. 4.

Ταπεινότερον ὀλίγον τῶν λαξεύσεων τούτων ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ μάλιστα ὀλισθηροῦ βράχου ἐπίτηδες ποιηθέντα ἐν εἴδει ἰχνῶν πέλματος (πατήματα κοινῶς μὴ ἀποδιδόμενα ἐν τῇ εἰκόνι) πολλὰ λαξεύματα, καταλήγοντα εἰς μονόβαθμον κλίμακα κατωτάτω. Εἶναι φανερόν ὅτι δι' αὐτῆς καὶ

ΤΕΜΠΗ

Εἰκ. 4 — Ἱερὸν ἢ τάφος λελαξευμένος ἐπὶ τῶν βράχων.

τῶν πατημάτων ἔφθανέ τις εἰς τὸ λαξευτὸν κτίσμα, ὅπερ ἤτό ποτε ἐστεγασμένον, ὡς εἶπομεν· ἴσως ἔχουσι θρησκευτικόν τινα λόγον τὰ ἰχνη ταῦτα.

Ἐντὸς τοῦ τοιοῦτου οἰκήματος ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὑπάρχει μέγας λαξευτὸς τάφος(;) ὀρθογώνιος μῆκους τεσσάρων καὶ πλάτους τριῶν μέτρων, πλήρης χωμάτων καὶ διερρηγμένους ἐνιαχοῦ ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

Ἐπεὶ τὸν τάφον τοῦτον ἐπὶ τοῦ βράχου ἐπίσης ἔχει

ποιηθῆ εἰδὸς τι στήλης λαξευτῆς, ἔνθα δι' ἀβαθοῦς ἀναγλύφου παρίσταται ἀνὴρ σχεδὸν κατενώπιον, γυμνός, κατακεκλιμένος, στήριζων ἐπὶ τῆς ὑποτιθεμένης κλίνης ἢ ἔδρας τὸν ἀγκῶνα τῆς ἀριστερᾶς, δι' ἧς κρατεῖ ἀγγεῖόν τι, σκύφον ἢ κἀνθαρον, καὶ ἐκτείνων πρὸς τὸν μηρὸν τὴν δεξιάν· ἡ ἐργασία φαίνεται ἀμελής ἀρχαϊκῆ· ἔχει δ' ἡ λαξευτὴ αὕτη στήλη ὕψ. 0.32 καὶ πλάτ. 0.58.

Οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ἐποιήθη τὸ ὁμοίωμα τοῦτο τῆς στήλης, εἶναι δυσδιάγνωστοι· ἡ πρώτη ἐντύπωσις ἡμῶν ἐκ τῆς ὅλης ἐργασίας αὐτοῦ ἦτο ὅτι, καίτοι αἰ τοιαῦται κατακεκλιμένα μορφὰ παρίστανται κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Δ' π.Χρ. ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐφεξῆς χρόνους, τὸ ἔργον εἶναι πολὺ ἀρχαιότερον τῶν χρόνων τούτων.

Ἐξ ἄλλου δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι τὸ ὅλον παριστᾷ τάφον· κλίνομον νὰ πιστεύσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ ἱεροῦ τινος ἐστεγασμένου καὶ ἀφιερωμένου εἰς χθόνιον τινα θεὸν ἢ εἰς αὐτὸν τὸν Πηγειόν, ὅστις δύναται νὰ παρίσταται διὰ τῆς μνημονευθείσης μορφῆς. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ λαξευτοῦ βόθρου ἐπιβάλλεται νὰ τελεσθῆ πρὸς διάγνωσιν τοῦ συνόλου.

1) Ἐν Θαυμακοῖς καὶ Πρωέρονη.

Κατὰ μῆνα Μάϊον περιήλθομεν τὴν Φαρσαλίαν καὶ μέρος τῆς χώρας τῶν Δολόπων πρὸς μελέτην καὶ περιουλογογὴν τῶν ἀρχαιοτήτων· τὰ ἀποτελέσματα τῆς περιηγήσεως ταύτης ἡμῶν εἶναι ἐν ὀλίγοις τὰ ἑξῆς:

1) *Ἐπιγραφικὰ εὐρήματα.*

Τὸ τεῖχος τῆς δχυροτάτης ἀκροπόλεως τῶν Θαυμακῶν μετὰ τῶν τετραγῶνων αὐτοῦ πύργων, ἐκ μεγάλων κυβολί-

θων ισοδομικῶς ποιηθὲν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, διατηρεῖται πολλαχού μεταξὺ τῶν οἰκιῶν καὶ κήπων τῆς νῦν κωμοπόλεως Δομοκοῦ.

Ἐκ τῶν γνωστῶν μέχρι τοῦδε ἐπιγραφῶν τὰς πλείστας δὲν εὔρεν ὁ Otto Kern, πιθανῶς διότι ἡ κωμόπολις ἐκὰθ' ἀγρίως ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897. Καὶ ἡμεῖς δ' ἐξ αὐτῶν μόνον τὴν ἐν JG IX² 216 εὑρομεν γεγραμμένην ἐπὶ ὀγκώδους κυβολίθου παρὰ τὴν πλατεῖαν ἀποκειμένου καὶ τὴν 218 παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ἀμφοτέρως ἠθελήσαμεν νὰ ἀποκομίσωμεν ἐκεῖθεν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι φιλοτιμούμενοι ἀπεφάσισαν νὰ καταρτίσωσιν ἰδίαν ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν ἐν τῷ ἐκεῖ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ.

Νέας ἐπιγραφὰς εὑρομεν τὰς ἐξῆς:

α') Κιονίσκον ἐκ τῆς θέσεως Χούσου Κοτρῶνι εἰς Δομοκὸν κομισθέντα· φέρει λατινιστὶ ἀμελῶς κεχαραγμένην ἐπιγραφὴν ὀκτώ στίχων, ἐν ᾗ μνημονεύεται τις τῶν Ἀντωνίωνων, καὶ ὑπ' αὐτὴν τὸ ὄνομα ΝΠΑΤΑΙΟΙ· ταύτην ἕνεκα τῆς καταπεσούσης θυελλώδους βροχῆς καὶ χαλάζης μεγέθους μίηλου δὲν ἀντεγράψαμεν δεόντως.

β') Δύο τμήματα ὀρθοστάτου μετ' ἐπιγραφῶν εἰς τὰς δύο ἔδρας, ἐν αἷς ἀναφέρεται κρίσις περὶ ὀρίων τῶν Ἀγγειᾶτων πρὸς τοὺς Κτιμεναίους καὶ ἀρχαία λατρεία τῆς Ὀμφάλης· ταύτην ἐκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου (ἀριθ. Εὔρετ. Υ' 603) καὶ δημοσιεύομεν ἐν τῇ Revue de Philologie 1911.

γ') Στήλην μετ' ἀπελευθερωτικῶν ἐπιγραφῶν εὑρεθεῖσαν ἐν τῷ χωρίῳ Τσατμαῖ ὑπὸ τοῦ ἀστυνόμου· ταύτην ἐκομίσαμεν εἰς Βόλον (ἀριθ. Εὔρετηρ. Υ' 502) καὶ δημοσιεύομεν ὡς ἄνω.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι, ὡς λέγουσιν οἱ χωρικοί, ὑπάρχουσιν ἐπιγραφαὶ ἐπὶ βράχων κεχαραγμέναι εἰς τὴν

θέσιν Γραμμένες Στέρνες και ὅτι ἐν τινι ἐργαστηρίῳ τῆς πλατείας τοῦ Δομοκοῦ ὑπῆρχε πρὸ τοῦ πολέμου στήλη ἑξαφανισθεῖσα μετ' ἐπιγραφῆς *Νικάνδρος Πολέμων Νικάνδρου*.

2) Προϊστορικοὶ συνοικισμοί.

Ἐκ Φαρσάλου μεταβαίνων τις εἰς Δομοκὸν διὰ τῆς ἀμαξιτοῦ και ὀλίγον παρεκκλίνων συναντᾷ νεολιθικούς συνοικισμούς εἰς τὰ ἐξῆς σημεῖα μέχρι Πρωέρνης:¹

α') Παρὰ τὴν πηγὴν Γκιόλι τοῦ χωρίου Βρυσιά.

β') Παρὰ τὸν μύλον Μπεκριλιέρ.

γ') Μεταξὺ τοῦ χωρίου τούτου και τοῦ Χατζηαμάρ.

δ') Ἐπὶ τοῦ χωρίου Μπεκριλιέρ.

ε') Ἐπὶ τοῦ χωρίου Χατζηαμάρ.

Ὑπάρχουσι δὲ και ἄλλοι ὅμοιοι ἑξαφανισθέντες τὰ πολλὰ μεταξὺ τῶν θέσεων τούτων.

Τῆς ἀρχαίας Πρωέρνης² τὰ λίαν σημαντικὰ ἐρείπια κεῖνται ἐν θέσει Γυναικόκαστρο· εἶναι δὲ και πολυγωνικά, ἦτοι τῆς μυκηναίας ἢ ἀρχαϊκῆς περιόδου, και ἰσοδομικά τῆς Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, ἀμφότερα ἐν πολὺ καλῇ καταστάσει.

Εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ βουνοῦ, ἔνθα κεῖται ἡ ἀρχαία πόλις, παρ' αὐτὴν τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὑψοῦται τραπεζοειδῆς ὑψηλὸς συνοικισμὸς F'), ὅμοιος πρὸς τὸν τῶν Φερῶν.

ζ') Ὀλίγον περαιτέρω ἐν θέσει Κομμένο Τζαμί ὑπάρχει μέγας λόφος νεολιθικός, ἐφ' οὗ τῆς κορυφῆς εὐρίσκονται ἐρείπια τζαμίου ἐξ ὑλικοῦ ληφθέντος ἐξ οἰκοδομημάτων ἀρχαίων τῆς Πρωέρνης βεβαίως· διεκρίναμεν βάθρον ἀγάλματος πιθανῶς μεταξὺ τῶν λίθων τούτων· τὴν θέσιν ἀναφέρει ὁ *Leake* ἔ. ἀ..

¹ Δύο τούτων φαίνεται ὅτι καταριθμεῖ ὁ *Τσούνας*, ἔ. ἀ. σελ. 9 ἀριθ. 42-43.

² Βλ. *Leake*, N. Gr. I 459. *Κήρ*, ἔ. ἀ. σελ. 75 κ. ἀ..

η') Παρά τὸ χλμ. 22 τῆς δημοσίας ὁδοῦ δεξιὰ αὐτῆς εἰς ἀπόστασιν 500 περίπου μέτρων διεκρίναμεν ἐπιμήκη νεολιθικὸν λόφον.

θ') Κατὰ τὸ χλμ. 26 τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ὑπάρχει μικρὸς νεολιθικὸς λόφος, ὃν διέσχισεν ὁ ἐκεῖθεν διερχόμενος σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν-Συνόρων.

ι') Παρὰ τὸ χωρίον Πουρνάρι τοῦ Δομοκοῦ, ἐφ' οὗ μέλη κτισμάτων ἱστορικῶν ἐλληνικῶν χρόνων, ἐν θέσει Ἀρβανίτες ὑπάρχει πεπλατυσμένος λόφος πλήρης ὠραίων νεολιθικῶν ἀγγείων· ἐν ἀκέραιον σχεδὸν καίπερ οὐχὶ τῶν καλῶν μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου· φωτογραφικὴν ἀπεικόνισιν αὐτοῦ θέλει δημοσιεύσει ὁ Wace.

ια') Ἐπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ χωρίου Πουρνάρι, ἔνθα ἡ ἐκκλησία Ἁγ. Ἀθανάσιος, φαίνεται ὅτι ὑπάρχει ἕτερος νεολιθικὸς συνοικισμὸς· μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ προηγουμένου ἀναβρῦει ἄφθονον ὕδωρ ἐκ πηγῆς.

ιβ') Ἐπὶ τοῦ μεγάλου λόφου Ἀγία Παρασκευὴ ἐν θέσει Κουτσοπλάτανος πέρα τοῦ μνημονευθέντος χωρίου ὑπάρχουσιν ἐρείπια Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας, λίθοι ἀρχαίων ἐλληνικῶν οἰκοδομημάτων καὶ σημεῖα τείχους ἐξ ἀργῶν λίθων μεγάλων παλαιοῦ συνοικισμοῦ, ἴσως γεωμετρικοῦ ἢ ἀρχαίκοῦ.

Πλείστας ἄλλας προϊστορικὰς ἀκροπόλεις παρατηρήσαμεν ἐν τῇ πεδιάδι, ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τῆς Φαρσάλου πρὸς τὸ Δεμερλί καὶ ἐκεῖθεν μέχρι Μπεκριλέρ. Περὶ τούτων θέλομεν ἀνακοινῶσαι τὰ δέοντα, ὅταν προσεχῶς ἐρευνήσωμεν αὐτούς.

Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Σκάρμιτσα εὑρομεν κίονας καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ βάρθρα, ληφθέντα, ὡς λέγεται, ἐκ τῆς θέσεως Σκλατινιώτη μύλος, ἔνθα ἐπὶ τῆς κορυφῆς «στὸ προκάνουλο εἶναι κολώνες ἀπὸ βακούφι», ἦτοι ναὸς τις ἀρχαῖος. Ὅμοια μέλη ὡς καὶ τάφοι εὕρισκον·

ται ἐν θέσει Ἀνάθεμα καὶ Παλιοκκλήσι, οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου τούτου.

ΙΑ) Ἀνὰ τὰ χωρία τοῦ Πηλίου.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιήλθομεν πολλὰ χωρία τοῦ Πηλίου, μάλιστα τῶν ἔσω τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου κειμένων· τινὰ εἶχομεν ἤδη ἐπισκεφθῆ καὶ πρὸ τοῦ 1910. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν κατ' αὐτὰ ἐρευνῶν ἡμῶν εἶναι ἐν ὀλίγοις τὰ ἑξῆς:

- 1) *Βυζαντιακαὶ κλ. ἀρχαιότητες ἐν Περιβολίοις, Ἀνακασιᾷ, Ἄνω Βόλω καὶ Ἐπισκοπῇ.*

Ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα Ἄνω Βόλος καλοῦνται αἱ ἐπὶ τοῦ Πηλίου ὑπὲρ τὴν νῦν πόλιν τοῦ Βόλου κείμεναι συνοικίαι μέχρι Πορταριάς: Μπαξέδες ἢ Περιβόλια, Ἀνακασιά, κυρίως Ἄνω Βόλος καὶ Βλαχομαχαλᾶς ἢ Ἄλλη Μεριά (περὶ αὐτῶν ἐν γένει βλ. *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 124 κ.έ.).

Κατὰ τὸ πρῶτον χωρίον ὑπάρχει μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ποιηθεῖσα· ἐν αὐτῇ λέγεται ὅτι ἐνετοιγίσθησαν ἀρχαῖοι λίθοι μετ' ἀναγλύφων, ἐπιγραφῶν κττ. μὴ διακρινόμενοι νῦν, ἐκ Παγασῶν δὲ πιθανῶς προερχόμενοι.

Εἰς δὲ τὸ νῦν νεκροταφεῖον τοῦ δευτέρου χωρίου ὑπάρχουσι κυβόλιθοι πώρινοι καὶ λαξευταὶ οἰκήσεις, οἷαι αἱ ἐπὶ τῆς Δημητριάδος καὶ παρ' αὐτὴν (βλ. *Πρακτικά* 1907 σ. 174. — Καὶ ἐν Παγασαῖς καὶ Φθιώτισι Θήβαις ὑπάρχουσι λαξευταὶ οἰκήσεις· βλ. *Θεσσαλικά Μνημεῖα* I σ. 66 καὶ *Πρακτικά* 1908 σ. 213). Εἰς βράχος ἔχει λαξευθῆ ὡς κῶνος κόλουρος, φέρων ἄνω ἐπὶ τοῦ μέσου τέρμον πρὸς γόμφωσιν στήλης ἢ ξυλίνου κίονος μᾶλλον.

Ἡ Ἀνακασιά κέκτηται ναὸν τοῦ Προδρόμου· ὁ ἅγιος

οὗτος θεωρεῖται ὑπὸ τῶν χωρικῶν αὐστηρὸς καὶ ἐκδικητικὸς (ὁ *Ευπόλιτος δέσνει*). Τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας ἔχει ποιηθῆ, ὡς καὶ τὸ πολὺ αὐτῆς, ἐξ ἀρχαίου ὕλικου ἐκ Παγασῶν συγκομισθέντος· ὑπάρχει δὲ καὶ ἄβαξ βυζαντιακοῦ κιονοκράνου καὶ ὄπισθεν τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς περιτέχνως γεγλυμμένον βυζαντιακὸν κιονόκρανον.

Ἄνω πρὸ τῆς εἰσόδου ὑπάρχει στήλη ἐν εἴδει ναΐσκου, ἐφ' ἧς ἀποξεσθέντος τοῦ ἀναγλύφου πιθανῶς ἔχουσι γραφῆ τὰ ἐξῆς:

«ἔτος + 1754
 ὄντας ἔγινε ὁ θῆος
 καὶ ἡερός ναός τοῦ τη-
 μίου καὶ ἐνδόξου προφή-
 του Προδρόμου καὶ Βα-
 πτιστοῦ Ἡωάνου
 Δεκεμβρίου 25 ».

Ἐπί ἐτέρας δὲ μαρμαρίνης πλακῶς «+1832 Ἰουλίου Α|
 ἀνοικοδομήθη : ὁ ἱερός : ναός κτλ.». Ἐπί τινος δὲ οἰκίας
 εἶναι ἐντετοιχισμένη πλάξ μετ' ἐπιγραφῆς : «1772 Ἰουν.
 3 + ὁ παρὼν ὕκος | ικοδομήθη παρ' ἐμοῦ | Δημήτρι | Ἰωάννου».

Ἐξ Ἀνακσιᾶς μετεκομίσασμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου
 στήλην μετ' ἀνθεμίου καὶ ἐπιγραφῆς «Δίων | Ἐστιοδώ-
 ρου» (ἀριθ. Εὐρετ. Ε 811) καὶ πλάκα ἀνάγλυφον ἀναθη-
 ματικὴν εἰς τὴν Δήμητρα (; ἀριθ. Εὐρετ. Α 658).

Ἐπὲρ τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας Ἁγίας Τριάδος τοῦ κυ-
 ρίως Ἄνω Βόλου ὑπάρχει ἐπιγραφή τῆς ἀνοικοδομήσεως
 αὐτῆς ἐν ἔτει 1850(;) καὶ παρ' αὐτὴν ἀνάγλυφος ὄφρι κρα-
 τῶν τι μέγα διὰ τῶν ὀδόντων, ἄγνωστον ἂν ἀρχαῖος ἢ
 Βυζαντιακός· ὑπὲρ τὰς κόγχας τοῦ ἱεροῦ ἔξω ἔχουσιν ἐν-
 τοιχισθῆ πολλά ἀνάγλυφα Βυζαντιακὰ βάνασα, ἰχθύων
 καὶ ἀλεκτρυόνων ἀντιμετώπων, δικέφαλος ἀετός, ἰωνικὸν
 κιονόκρανον καὶ τις χρονολογία.

Εἰς δὲ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας Παναγίας αὐτόθι ὑπῆρχον αἱ ἐν JG IX² 1128, 1140, 1145, 1147, 1184, 1189 στήλαι μετ' ἐπιγραφῶν καὶ τμήματα ἀνευ αὐτῶν, ὧν ἐν ἀνήκῃ καὶ συνεκολλήθη τῇ στήλῃ τοῦ Διοδότου (Α' αἰθούσης Παγασῶν ἀριθ. 6), ἃς πάσας μετεκομίσχμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου, κρημνισθέντος τοῦ κωδωνοστατίου. Ὅπισθεν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ ἱερόν εἶναι ἐντετοιχισμένα πώρινά τινα καλὰ Βυζαντιακὰ κιονόκρανα μετ' ἀναγλύφων κοσμημάτων, τραπεζοφόρον τι καὶ πλάξ ἑλληνικῶν χρόνων, ἔμπροσθεν δὲ εἰκῶν τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνος καὶ τινες ἐπιγραφαὶ τοῦ 1835, ὧν μία λέγει: «Ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ἀνεδείχθη νοσημάτων ἰατρῆ|ον ἄμισθον καὶ θλιβο|μένων ψυχῶν παρα|μύθιον». Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ὑπάρχει ἰωνικὸν κιονόκρανον.

Ἐξω δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτης εὕρηται κρήνη, ἐφ' ἧς εἶναι ἐντετοιχισμένα τρεῖς ἐπιγραφαί, ὧν μία μικρὰ λίαν ἀμελῶς κεχαραγμένη καὶ δυσανάγνωστος, αἱ δ' ἕτεραι μείζονες, καλῶς κεχαραγμένα καὶ ἴσως ἐν ὄλον ἀποτελοῦσαι· ἡ ἀρχὴ «Παμβασίλεια φύλαττε», τὸ τέλος «ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αψιγ' κτλ.»· μνημονεύεται ἐν τῇ μιᾷ ἐπίσκοπος Λαρίσης.

Καὶ εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ αὐτοῦ χωρίου ὑπάρχουσι πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ Βυζαντιακὰ μέλη καὶ ὠραῖος δικέφαλος ἀετὸς λίαν λεπτῆς τέχνης, ἔτι δὲ Βυζαντιακὴ ἐπιγραφή.

Ὁ δὲ λόφος τῆς Ἐπισκοπῆς ὁ θεωρούμενος ὡς ἡ πόλις ἢ ἀκρόπολις τῆς Ἰωλκοῦ διατηρεῖ ἔγνη τείλους ἰσχυροῦ ἀσβεστοκτιστοῦ καὶ οὐδὲν σημεῖον ἀρχαίας ἑλληνικῆς τοιχοδομίας ἢ οἰκίσεως¹.

¹ Ἐκ τούτου δὲν εἶναι πιθανὴ ἡ γνώμη τοῦ Wace, ἐν Journal of Hell. Studies 1906 σελ. 154, (παράσ. καὶ αὐτ. 1908 σελ. 337) ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ ἀκρόπολις τῆς Ἰωλκοῦ. Δυνατὸν ὅμως εἶναι νὰ κατέφευγον ἐν ἀνάγκῃ οἱ

Ἡ ἐπ' αὐτοῦ ὠραία ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἦτο πλήρης ἀγιογραφιῶν, αἵτινες κατεστράφησαν ἐν πολλοῖς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐπεχρίσθησαν ἐπεσκευάσθη δὲ πολλάκις ὑπὲρ τὴν θύραν ἔμπροσθεν ὑπάρχει ἡ γνωστὴ πλάξ μετ' ἐπιγραφῆς «ὁ Δημητριάδος Κάλ(λ)ίσ(τος) | καὶ κτήτορ τῆς ἐκκλησίας ἔτος ζρμ'ζ (7147;=1639)». Ἐντὺς τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῆς ἀγίας προσκομιδῆς ὑπάρχει πλάξ ἐκ μελανολίθου μετὰ κοσμημάτων ἀναγλύφων καὶ ἐπιγραφῆς ὁμοίας τῇ ἐν Ἀγ. Ἀθανασίῳ Μακρυνίτης ὠραία ἐπιγραφῆ τοῦ ἐκ Βρυεννίων Νείλου (βλ. κατωτέρω ἀριθ. 2) ταύτην δὲν ἀντεγράψαμεν.

Ὅπισθεν ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ πολλά ἀρχιτεκτονικὰ Βυζαντιακὰ μέλη καὶ κιονόκρανα ὅμοια καὶ τινα ἑλληνικὰ μικρά, ἀνάγλυφον τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ Συμεῶνος μετ' ἐπιγραφῆς καὶ πλάκες μαρμαρίναι ἑλληνικαί. Ἐπὶ δὲ τῆς Βορείου πλευρᾶς πλεῖστα ἀναγεγλυμμένα ἐντέχνως Βυζαντιακὰ μέλη ἀρχιτεκτονικά, ἐν ὠραῖον βαθὺ ἀνάγλυφον τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ καὶ ἡ εἰρημένη ἐπιγραφῆ, ἐπὶ δὲ τοῦ κωδωνοστασίου, νεωστὶ ποιηθέντος, ἐνετοιχίσθησαν δύο ἀναγεγλυμμένα τμήματα Βυζαντιακά.

Ὑπάρχουσι δ' ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου καὶ ὀκτὼ ἔτι παρεκκλήσια ἐν ἐρειπίοις, ἐφ' ὧν ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ πλεῖστα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη Βυζαντιακά, ὧν τινα μετεκομίσσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου· ἐπὶ τινος εὗρηται ὑπόλοιπον στήλης μαρμαρίνης μετὰ ῥόδακος ἢ στεφάνου καὶ ἰχνῶν ἐπιγραφῆς ἀνεκδότου:

...ΙΑΔ

...ΤΕΙ

κάτοικοι τῆς ἐπὶ τοῦ λόφου Παλαιὰ τοῦ Βόλου Ἰωλκοῦ εἰς τὴν ὄψωρὰν φύσει Ἐπισκοπὴν.—Ἀνατολικῶς αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χωρίον Ἀλλη Μερὰ ἢ Βλαχομαγαλᾶς ἐσημείωσαμεν λόφον, ἐφ' οὗ κεῖται μικρὰ καλύβη, ὡς δυνάμενον νὰ περιέχῃ θολωτὸν μνηναῖον τάφον, οἷοι τοῦ Καπακλί καὶ Διμηγίου.

2) Βυζαντιακαὶ κλ. ἀρχαιότητες ἐν Ἁγίῳ Ὀνουφρίῳ,
Κουρκιάβα καὶ Μακρυνίτση.

Ἐν τῷ χωρίῳ Ἁγίῳ Ὀνουφρίῳ ὑπάρχει ὁμώνυμος ἐκ κλησία· ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ περιβόλου εἶναι ἐντετοιχισμένη πλάξ ἐπιμήκης μετ' ἐπιγραφῆς λεγούσης ὅτι ὁ ναὸς ἀνωκοδομήθη τῷ 1800· ὑπάρχει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τῶν μαστόρων, ἔτι δὲ πολλοὶ ἀρχιτεκτονικοὶ λίθοι ἐξ ἀρχαίων ἐλληνικῶν οἰκοδομημάτων, τῶν Παγασῶν πιθανῶς. Ἐπὶ τῆς κρήνης τῆς πλατείας ἔχει ἐντοιχισθῆ πλάξ μετ' ἀναγλύφων ἐντέχνων κοσμημάτων καὶ γεῖσον ζωοφόρου ἐξ ἀρχαίου ναοῦ ἴσως (Περὶ τῶν χωρίων τούτων ἐν γένει βλ. Γεωργιάδην, ἔ. ἀ. 127 κ. ἐ.).

Περαιτέρω πρὸς τὴν Μακρυνίτσαν ἐπὶ ἀποτόμου καὶ δυσανάβατου βράχου κεῖται ἐκκλησίδιον ὡς «ἀσκηταρεῖο» θεωρούμενον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὑπὲρ δὲ τὴν θύραν τῆς μεγάλης καὶ ὠραίας ἐκκλησίας τῆς Ἀγ. Μαγδαληνῆς εἶναι ἐντετοιχισμένη στήλη ἐν εἴδει ναύσκου μετ' ἐπιγραφῆς ἀνκδότου:

ΟΝΑΣΙΚΛΗΣ ΟΝΗΣΙΜΟΥ ΑΡΤΕΜΛ
ΗΡ. . .

ἽΟναςικλῆ. Ὀνησίμου ἽΑρτεμῶ·
ἽΗρ[κλειῶται];

καὶ χρονολογία 1802, ἐν δὲ τῷ βαθύσματι ἀναγεγλυμμένος καὶ ἐπιγεγραμμένος ὁ Ἁγιος Γεώργιος.

Εἰς τὸ ἐγγὺς κοιμητήριον ὑπάρχει πλάξ μετὰ τῶν συνήθων κοσμημάτων καὶ χρονολογίας 1766 (αψξς'), ὑπ' ἧς ἡ κάτωθι ἐπιγραφή (δειγμα αὐτῆς ἐν εἰκ. 5 ἀριθ. 1) «ἐκτῆσθαι τὸ παρὸν κοιμητήριον διὰ σηνδρομῆς τῶν ἐνθάδε εὐρισκομένον χριστιανῶν. Ὁ ἀρχιτέκτον αὐτοῦ Θάνας Θεοδοῦρου Ζηπανιότης». Ὁπισθεν ἑτέρα πλάξ μετ' ἐπιγραφῆς 1666 καὶ ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν λίθος μετὰ χρονολογίας 1737.

Υψηλότερον συναντᾶ τις τὴν κατωτάτην συνοικίαν τῆς Μακρυνίτσης ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὀνομαζομένην, ὅστις ἔχει κίονας, παραστάδας καὶ ὑπέρθυρα μαρμάρινα μετ' ἀναγλύφων κοσμημάτων· ἐντὸς παρά τὴν θύραν κεῖται ἐστρωμένη πλάξ μαρμαρίνη, φέρουσα ἐν μέσῳ ὀπὴν καὶ περὶ αὐτὴν σύμβολα, γράμματα καὶ ἴσως ἀριθμοὺς (εἰκ. 5 ἄριθ. 2).

1

ΘΕΤΤΗΘΟΘΙΤΟΠΡΩΚΟΝΗΤΕΒΙΘΑΙΑΘΗΛΟΗΙ
 ΘΤΟΗΘΗΘΑΔΕ'ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΙΟΛΧΡΕΤΙΔΙΟΝ

2

9 κ φ Ε ρ
 Δ Γ Δ
 Η Π ρ
 Μ
 Θ Σ Η ο
 Υ - Ο ρ

ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ (ΑΓ. ΟΝΟΥΦΡΙΟΣ)

Εἰκ. 5. Μεταγενέστεραι ἐπιγραφαὶ παρὰ τὰς ἐκκλησίας Ἁγ. Μαγδαληνῆς (1) καὶ Ἁγ. Γεωργίου (2).

Περαιτέρω ὑπάρχει ἑτέρα συνοικία δι' ὅμοιον λόγον ὀνομαζομένη Ἁγίος Ἀθανάσιος· ἔξω ἐκατέρωθεν τῆς θύρας αὐτῆς εἶναι ἐντετοιχισμένοι δύο πλάκες· ἡ ἀριστερὸθεν ἀναφέρει ἀνακαινισμόν τοῦ ναοῦ τῷ 1792 (αψ4β')· ἡ δεξιόθεν εἶναι μεγάλη ἐκ μελανολίθου ὕψ. 0.81, πλ. 0.74 μετ' ὠραίων ἀναγλύφων κοσμημάτων κατεχόντων τὰ 0.35 τοῦ πλάτους δεξιᾶ, καὶ ἐπιγραφῆς μετρικῆς ἐπιμελέστατα, ὡς οὐδεμία ὧν μέχρι τοῦδε εἶδομεν κεχαραγμένης, ἧς ἐλλείπει μικρὸν τμήμα ἔνω ἀριστερά· τὸ τμήμα

τοῦτο φαίνεται πιθανὸν ὅτι ὑπάρχει ἐντετοιχισμένον ὑψηλότερον ἐν Μακρυνίτση ἐπὶ τινος κελλίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως (βλ. κατωτέρω)· ἐλάβομεν ἔκτυπον, ἐξ οὗ παρέχομεν τὴν ἐπιγραφὴν ἐν εἰκ. 6 ἔχουσαν ἐν μεταγραφῇ ὡς ἐξῆς:

. . θ;]αλασσας χαρίτων
 . . . βδελ;]υ[ρ]ός φεῦ ἐπελθὼν θερίζει·
 . . ωνα; τ]ὸ δουκόβλαστον μοναστῶν κλέος,
 Μαλιασσηνὸν ἐκ Βρυεννίων ἔρνος.

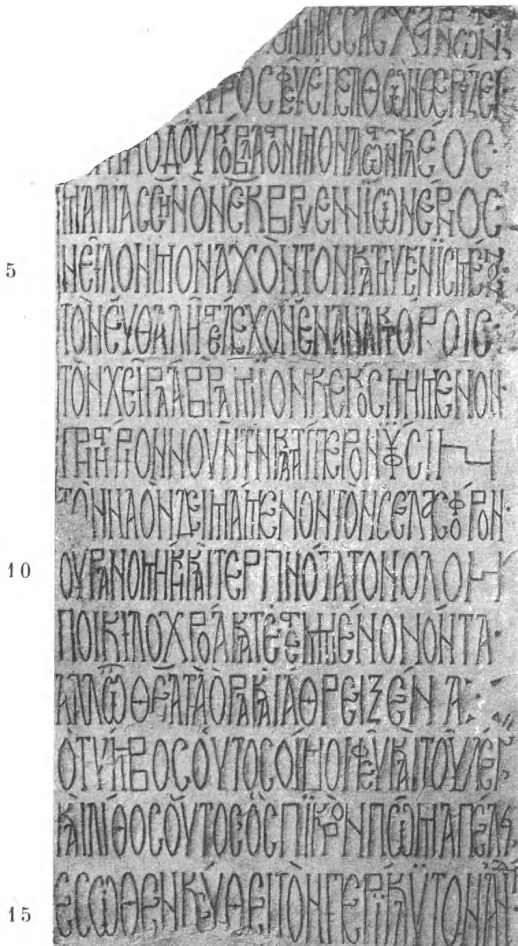
5 Νεῖλον μοναχὸν τὸν κατηυγενισμένον
 τὸν εὐθαλῆ στέλεχον ἐν ἀνακτόροις,
 τὸν χεῖρα Ἀθράμιον κεκοσμημένον,
 πρηστήριον νοῦν τὴν κατάπτερον φύσιν,
 τὸν ναὸν δειμάμενον τὸν σελασφόρον,

10 οὐρανομήκη καὶ τερπνότατον, ὅλον
 ποικιλόχροα κατεστεμμένον ὄντα.
 Ἄλλ', ὦ θεατά, ὄρα καὶ ἄθρει· ξένα
 ὁ τύμβος οὗτος, οἴμοι, φεῦ, καὶ τοῦ λέγ(ειν);·
 καὶ λίθος οὗτος, ὃς πικρὸν πῶμα πέλει,

15 ἔσωθεν κεύθει τὸν περίκλυτον ἄνδρα.

Πρόκειται ἐμφανῶς περὶ τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως, ὅστις ἦτο τῆς περιφήμου οἰκογενείας τῶν Βρυεννίων· ἡ πλάξ ἔκειτο ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ καὶ φαίνεται οὕσα ἀκεραία.

Ἐψηλότερον συναντᾷ τις ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος νεωστὶ ἀνακαινισθεῖσαν καὶ παρ' αὐτὴν ἐπὶ τῆς οἰκίας Τοπάλη πλάκα μετὰ ποιητικῆς μακρᾶς ἐπιγραφῆς ποιηθείσης τῷ 1812 ὑπὸ Πολυζώου ἱερέως Τρικκαίου, ἧς ἡ ἀρχὴ «νέον οἶκον τοῦ Γιαννάκη αἰοδίου Σταμουλάκη | σωζοπάτριδος κλεινοῦ | δούλου σου τοῦ πιστοτάτου ἄμα ὀρθοδοξοτάτου | ἀπογόνου Φωτεινοῦ» κτλ. καθ' ὁμοίαν ποιητικὴν ἔμπνευσιν. Εἰς τὴν περαιτέρω ἐκκλησίαν τῆς

ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ

Εικ. 6. Ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή τοῦ ἐκ Βουεννίων Μαλιασσοῦ Νεῖλου μοναχοῦ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας Ἁγ. Ἀθανασίου.

Μεταμορφώσεως υπάρχει πλάξ μετ' αναγλύφου αετού και ἔτους 1[7]71 και ἑτέρα τῶν κτιστῶν και ἐπιτρόπων τοῦ ἔτους 1791.

Τὸ κέντρον τῆς Μακρυνίτης, ὅπου ἡ ἀγορά, κατέχει ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου και ὀλίγον περαιτέρω ἡ μητρόπολις τοῦ χωρίου, ἡ μεγάλη ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἡ πρώτη τούτων εἶναι πλήρης ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν και πλακῶν ἐνεπιγράφων, μεταγενεστέρων τὰ πολλὰ και ποιητικῶν, δι' ὧν κυρίως ἐξυμνεῖται μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἱεροῦ ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς ἐκκλησίας. Ὑπὲρ τὴν κυρίαν εἴσοδον πλάξ μετ' ἐπιγραφῆς, ἣς ὁ δεύτερος στίχ. « πύλην σὺ τήνδε πῶς περάσεις μὴ λύων τὸ σαρκικὸν φρόνημα τῆς τόλμης κτλ. ». Παρ' αὐτὴν ἀναγεγλυμμένος ὁ προφήτης Ζαχαρίας και ἡ Ἐλισάβετ μετὰ χρονολογίας 1806 και μακρᾶς ἐπιγραφῆς, ἣς ἡ ἀρχὴ « σιγᾶς ὁ λαλῶν, οὐκ ἀκούεις ὁ κλύων » κτλ. και τὸ τέλος « ἐσκαλίσθη διὰ χειρὸς Θεοδοσίου ἐκ Βράχας | τῶν Ἀγράφων ».

Δεξιὰ τῆς θύρας ἑτέρα πλάξ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου μετ' ἐπιγραφῆς « νεῦσον πρὸς ὕμνους ἱκετῶν σου Πρόδρομε κτλ. » λίαν μακρᾶς· χρονολογία 1806.

Ἔστω τοῦ νάρθηκος μακροτάτη ποιητικὴ ἐπιγραφή « χαίροιτε χριστεπώνυμοι ἰδοὺ ἀνεκαινήσθη | ὁ πρῶην ὡς ἐρείπιον λαμπρὸς ἐνεφανίσθη κτλ. » και ἑτέρα ὁμοία « διήγερται ὡς δεῖ ναός, ὁ θεὸς οὗτος και σεπτὸς | ἦν γὰρ τὸ πρῶτον ἀληθῶς, πάνυ σμικρὸς και σκοτεινὸς κτλ. » και τρίτη ὑπερακοντίζουσα τὰς δύο πρώτας: « πότε ἐκτίσθη οὐδεὶς οἶδεν ὁ σεπτὸς οὗτος ναός | πότε δὲ ἀνεκαινήσθη ἄπασιν ἐστὶ γνωστὸν κτλ. (ἔτους 1806) ». Ἐπὶ ἑτέρας υπάρχει ἡ ἐμοὶ ἀκατάληπτος ἐρώτησις: « τί φῆσω ὁ Ζαννοῦ τελευτὰν ἐκ | μόνης ἀφ' ἣς κιβωτοῦ | ταῦτ' ἀκούων οὐ τρέμεις (1806) ».

Τελευταία ἐπιγραφὴ εἶναι ὑπὲρ τὴν ἑτέραν θύραν, ἧς ἡ ἀρχὴ « πρὸσηθος ἢ πάρηθος εἶ; τίς εἶ; φράσσον· πάρηθος ἤμην, ἀγνωῶ ποσαετῆς κτλ. », ἀναφερομένη πιθανῶς εἰς τὸν ἀνακαινισθέντα καὶ προσωποποιηθέντα ναόν.

Ἡ δὲ ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἦτο πρότερον μοναστήριον κτισθὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ Βρυεννίων Νείλου, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἄνω σ. 206· ὄντως δ' ἐντεθεὶν λέγεται ὅτι μετεκομίσθη εἰς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον ἢ στήλη αὐτοῦ· τοῦτο βεβαιοῖ καὶ ἡ ὄπισθεν ἐπὶ τῆς κόγχης ἐντετοιχισμένη ἑτέρα πλάξ μαρμαρινή μετ' ἐπιγραφῆς « Νείλου μοναχοῦ | . . . καὶ κτήτορος κτλ. ». Εἰς τι δὲ τῶν κελλίων τῆς ἐκκλησίας ταύτης ὑπάρχει τμήμα πλακὸς μετ' ἐπιγραφῆς τριῶν στίχων ἐξ αὐτῆς πιθανῶς τῆς ἐπιτυμβίου στήλης τοῦ Νείλου (Εἰκ. 6) ἀποκοπεῖσά ποτε.

Φέρει δὲ ἡ ἐκκλησία ἐντετοιχισμένα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀρχαῖα ἀντικείμενα, ἰδίως ἀρχιτεκτονικὰ καὶ ἐπιγραφὰς Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντιακῶν χρόνων· τούτων τὰ ἀξιολογώτατα εἶναι τὰ ἐξῆς:

α') Τὸ γνωστὸν ψήφισμα τῶν ὑποστόλων IG IX² 1107.

β') Ἡ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ εἰς τὸν Πομπήϊον αὐτόθι 1134.

γ') Τμήμα ἐτέρας ἐπιγραφῆς μεταγενεστέρας αὐτ. 1171.

δ') Τὸ ψήφισμα αὐτόθι 1101.

ε') Τὸ ἕτερον ψήφισμα αὐτόθι 1108.

Ϝ') Στήλη ἐκ μελανολίθου ἀριστερὰ ἀποκεκομμένη· παραίσταται ἐν ἀναγλύφῳ λέων διωκόμενος ὑπὸ τεθρίππου, ὀδηγούμενου ὑπὸ γυναικείας μορφῆς φορούσης τὸ σφηκῶδες μυκηναῖον ἐνδύμα καὶ κρατούσης διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς τὰς ἡνίας, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς μᾶστιγα· ὑπέρκειται κόσμημά τι· τὸ ἔργον φαίνεται λίαν ἀρχαῖκόν, ἴσως μυκηναῖον· θὰ προέρχεται δ' ἐκ τῆς Ἰωλκοῦ.

ζ') Ἐν τῷ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν σχολεῖῳ ἀνάγλυφον

ἐντετοιχισμένον· παρίσταται γενειοφόρος κεφαλὴ κατενώπιον, πιθανῶς προτομή τις τῶν ἐπιτυμβίων.

η') Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ Ἁγίας Μαγδαληνῆς (ἡ μονὴ ἔχει πολλὰ παρεκκλησία, ὧν σφύζονται ἐν οὐχί καλῆ πάντα καταστάσει τὰ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων μετὰ τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου καὶ Ὀνουφρίου· τῶν Ἁγ. Πάντων ἄνω καὶ Ἁγ. Νικολάου ὑπ' αὐτὸ) ὑπάρχει εἰς πολλὰ τμήματα τεθραυσμένον ἀλλ' ἀκέραιον μέγα ἀνάγλυφον τῆς Θεοτόκου ἐν εἰδῇ κόγχης, ἀξιολόγου Βυζαντιακῆς ἐργασίας· φέρει ἄνω ἐπιγραφὴν «Μήτηρ Θεοῦ | ἡ Ὁξεῖα ἐπίσκεψις» καὶ κατόπιν ἐτέραν, ἧς ἡ ἀρχὴ «Δέσποινα μητὴρ τοῦ Θεοῦ λόγου μόνου κτλ.». Κατωτάτω παρίσταται καὶ ὁ ποιήσας τὸ ἀνάγλυφον γλύπτης γονυκλινῆς πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Θεοτόκου δεόμενος· καὶ περὶ τούτου ὑπάρχει ἐπιγραφὴ περὶ τὸ ἀνάγλυφον, ἣν ἐσπευσμένως ἀνεγνώσαμεν ἔχουσαν ὧδε (δυνατὸν ἐν τισὶ νὰ εἶναι ἐσφαλμένη ἢ ἀνάγνωσις ἡμῶν), ἀριστερὰ μὲν: «ποσὶ Πάναγνε κείμενον κάτω (;) ῥῦσαι με πυρὸς καὶ σκότους ἐξωτέρου καὶ συγκαταρίθμησον ἐν τῇ μερίδι τῶν ἄνω στρατευμάτων (καὶ τοῖς σοῖς λυτρωτοῖς)»· δεξιὰ δέ: «τὸν (καταφεύγοντα;) οἰκέτην τὸν (ἀγαθόν;) γράψαντα τὴν σὴν εἰκόνα ὡς βασίλισσαν βασιλικῶ μαρμάρῳ»· ταῦτα εἶναι βεβαίως συνέχεια τῶν ἄνω. Τὸ ἔργον τοῦτο παρερριμμένον εἰς σκοτεινὴν τινα γωνίαν ἠθελήσαμεν νὰ μετακομίσωμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου· ἀλλ' οἱ ἐπίτροποι ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ συκολλησωσιν αὐτό, καθ' ἃ ὑπεδείξαμεν αὐτοῖς, καὶ θὰ θέσωσιν εἰς θέσιν ἀσφαλῆ καὶ περὶοπτον· ἐμάθομεν κατόπιν ὅτι ἔπραξαν ταῦτα.

θ') Παρὰ τὸ ἄνω ἔργον εὔρομεν καὶ μικρὸν τμήμα ἐτέρου ἀναγλύφου, παριστῶντος τὴν Θεοτόκον κρατοῦσαν τὸν παῖδα Ἰησοῦν.

Πολλαχθῶ δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ὑπάρχουσι πλεῖστα Βυζαντιακὰ ἐπιγραφαί, ἃς ἐλλείψει.

χρόνου δὲν ἠδυνήθημεν οὔτε νὰ ἀντιγράψωμεν οὐδὲ ἀπλῶς νὰ καταγράψωμεν.

3) *Νήλεια. Βυζαντιακαὶ κλ. ἀρχαιότητες ἐν Ἀγριᾷ, Λεωνίοις καὶ Ἀγίῳ Δαυρεντίῳ.*

Τὸ χωρίον Ἀγριά κεῖται εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας περίπου ὥρας Βορειοανατολικῶς τοῦ Βόλου παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἐν τῇ παλαιᾷ ἐκκλησίᾳ ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ ἱκανὰ ἀρχαῖα, ἐκ τῆς Δημητριάδος βεβαίως, εὐρέθησαν δὲ καὶ πολλοὶ τάφοι ἐντὸς μεγάλων κεραμίδων εἰς τοὺς ἐγγὺς ἀγρούς παρὰ τὴν οἰκίαν Ῥαφτοπούλλου, ὧν μικρὰ τινα ἀγγεῖα, γαλκᾶ ἀντικείμενα καὶ μία στήλη τῆς Νικοβούλης (ἀριθ. Εὐρετ. Α 731) εἶχον μετακομισθῆ πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς Βόλον (βλ. περὶ τῶν χωρίων τούτων ἐν γένει *Γεωργιάδην* ἔ. ἀ. 119 κ. ἐ. καὶ 117-118).

Περαιτέρω εἰς τὰ Κάτω Λεχώνια ὑπάρχει μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, ἔνθα οὐδὲν εὐρομεν τὸ σημαντικόν, μακρότερον δὲ ὑπὲρ τὰ Ἄνω Λεχώνια εἰς τὸ ἐξωκλήσιον τῆς Μεταμορφώσεως εἶναι ἐντοιχισμένη Βυζαντιακὴ τις ἐπιγραφὴ τετράστιχος δυσανάγνωστος.

Ὁ παρὰ τὴν θέσιν ταύτην λόφος Νεβεστίκι διατηρεῖ πολλαχοῦ τεῖχος πολυγωνικὸν μυκηναϊκῆς ἢ ἀρχαϊκῆς περιόδου, λίαν ἰσχυρὸν καὶ ἐπιμελῶς κατεσκευασμένον, ἐνιαχοῦ εἰς ὕψος δύο μέτρων σφζόμενον· παρατηρήσαμεν καὶ πύλην ἀνοίγματος δύο μέτρων, ἐφ' ἧς ὑπῆρχε ποτε ὡς ἐν Μυκηναῖς ὁ ἤδη καταπεσὼν οὐδὸς ἐκ μεγάλου λίθου μήκους 3.30, πλάτ. 1.75 καὶ πάχ. 0.60.

Ἐνιαχοῦ ἔχει ἐπισκευασθῆ τὸ τεῖχος κατὰ τὴν Ε' καὶ Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδα· ἐπὶ τοῦ ὕψιστου τοῦ λόφου εἶδομεν *τύμβον* καὶ ἐγγὺς αὐτοῦ σημεῖα μεγάλου οἰκοδομήματος, ἴσως *ἀνακτόρον*. Εὐρομεν καὶ θραύσματα ἀγγείων

μυκηναίων και τοῦ μελανομόρφου ὕφους τῆς F' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος· λέγεται δ' ὅτι και τάφοι εὐρέθησαν ἐν τῷ ἐγγύς ἀμπελῶνι τοῦ Ἄντ. Κουντουβά.

Τὸ ἀξιολογώτατον τοῦτο πρὸς ἀνασκαφὴν μέρος εἶναι πιθανὸν ὅτι κατέχει τὴν θέσιν τῆς πόλεως *Νηλείας* (πρβλ. *Wace*, ἔ. ἀ. 1906 σελ. 153-154), εἰς ἣν ἀνήκει και τὸ ὑπερκείμενον φρούριον Παλαιόκαστρον κάτωθι τοῦ χωρίου Καραμπάσι· τοῦτο θὰ ἦτο ἡ ἀκρόπολις τῆς Νηλείας ἢ αὐτὴ ἡ πόλις τῶν ἱστορικῶν Ἑλληνικῶν και Μακεδονικῶν χρόνων.

Διότι τὸ Παλαιόκαστρον τοῦτο κατέχει θέσιν φύσει ὀχυράν, εὐρομεν δὲ ἴχνη τείχους τῶν εἰρημένων χρόνων ἐξ ὀγκολίθων λαξευτῶν· ἀλλὰ τὸ νῦν καλῶς σωζόμενον τεῖχος ἔχει ποιηθῆ ἐκ μικρῶν λίθων μετ' ἀσβέστου ἰσχυρᾶς συγκεκολλημένων οὕτως, ὥστε καταπίπτει εἰς ὄλους ὀγκους· εἶναι ἄρα Ῥωμαϊκῶν ἢ πρωίμων Βυζαντιακῶν ἢ Ἐνετικῶν χρόνων. Εἰς τῖνα σημεῖα σφάζεται μέχρι τοῦ ὕψους τῶν τεσσάρων μέτρων, φέρει δὲ και δεῦτερον ἐξωτερικὸν περίβολον πρὸς τὰ Λεχώνια και πύργον ὕψηλόν, καλῶς σωζόμενον.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἐκκλησίας, ἦτοι τρεῖς μονόλιθοι κίονες και ἐν μικρὸν κιονόκρανον· νομίσματα Ἑλληνικά, ὡς και τάφοι λέγεται ὅτι εὐρέθησαν ἐνταῦθα. Οὐ μακρὰν τῆς θέσεως ὑπάρχει και χωρίδιον Παλαιόκαστρον, ἔχον ἐκκλησίαν και μιναρὲν τζαμίου, ἐφ' οὗ εἶναι ἐντετοιχισμένοι δύο μαρμαρίναι πλάκες, ἴσως μετ' ἐπιγραφῶν πρὸς τὰ ἔσω· εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας λέγεται ὅτι εὐρέθη ὁμοία πλάξ πλήρης γραμμάτων, ἀφειθεῖσα ἐν αὐτοῖς. Δεικνύουσι δ' οἱ χωρικοὶ και θέσιν τοῦ Πασᾶ τὸ Μνημα, ἐνθα λέγουσιν ὅτι οἱ Βενετσᾶνοι κατέχοντες τὸ φρούριον ἐφόνευσαν ἐπτὰ πασσᾶδες πολιορκουῦτας αὐτὸ ἐπὶ ἐπτὰ ἔτη· κατέλαβον δ' αὐτὸ τέλος οἱ Τουρ-

κοι διὰ τῆς πονηρίας μιᾶς γραίας, ἣν οἱ πολιορκούμενοι εἶχον ἐκδιώξει.

Ὑψηλότερον κεῖται τὸ χωρίον Ἀϊλαυρέντης, οὗ ὑπέρκειται μεγάλη μονὴ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου μετὰ περιβόλου, κελλίων, ἐσωτερικῆς κρήνης καὶ ὠραίας καὶ μεγάλης ἐκκλησίας πολλάκις ἐπισκευασθείσης, ἐφ' ἧς ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ πολλὰ ἀρχαιότητες:

Ἐπὶ τῆς Βορείου πλευρᾶς πλάκες μαρμαρίναι Ἑλληνικῶν χρόνων καὶ Βυζαντιὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ ἐπιγραφή ὑπὲρ θύραν κλειστήν ἐπὶ μικρᾶς μαρμαρίνης πλακός· λέγει ὅτι ἡ «μονὴ τοῦ ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου ἀηγέθη ἐκ βάρων ἐπὶ τῆς βασιλεῖας Ἀλεξίου τοῦ Κομ(μ)νηνοῦ κτλ.». Ὑπὲρ αὐτὴν ὑψηλὰ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἐπιγραφαὶ Βυζαντιακαὶ δυσδιάκριτοι

Ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς μικροὶ κιονίσκοι καλῶς ἀναγεγλυμμένοι μετὰ περιπλεγμάτων ἐκ παραθύρων, οἴους καὶ ἐν Ἐπισκοπῇ Ἄνω Βόλου καὶ ἐν Νέα Ἀγχιάλῳ (Πυράσῳ Ἄλμυροῦ) εὔρομεν. Ἐπὶ τῆς Νοτίου πολλὰὶ πλάκες ἐξ Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντιακῶν κτισμάτων, ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ δύο ἐπιγραφαί, ὧν ἡ ταπεινότερον κειμένη φέρει χρονολογίαν «ἔτη 1764 Μαΐου 15».

Ἐπὶ δὲ τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς ὑπάρχει κεφαλὴ μαρμαρίνη βαρβάρου τέχνης ἐν εἶδει ὕδρορροῆς, σταυροί, πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μετὰ κοσμημάτων καλῶν, ἡμικυκλικὴ πλάξ μετ' ἀναγλύφων καὶ ἀριθμητικῶν γραμμάτων (Eix. 7, ἀριθ. 1), δύο ἐλλειπεῖς ἐπιγραφαί (Eix. 7, ἀριθ. 2-3) καὶ τρίτη λέγουσα: «ἔτη (αψδ';) Μαΐου δίο ἐξανακῆσθη ὁ θίος ναὸς τοῦ ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου».

Ἐντὸς στηρίζουσι τὴν ἐκκλησίαν ἐξ μονόλιθοι κίονες μετ' ἰδιαιτέρων κιονοκράνων, ὧν τέσσαρα Ῥωμαϊκὰ μεταγενέστερα καὶ τὰ λοιπὰ Βυζαντιὰ οὐχὶ καλῆς τέχνης· ἔφερε δὲ καὶ τοιχογραφίας ἐπιχρισθείσας δι' ἀσβέστου.

Ἐξω παρὰ τοὺς τοίχους αὐτῆς εἶναι ἀπερριμμένα τρία κορινθιακὰ κιονόκρανα ὁμοίων χρόνων καὶ ἐν ἰωνικὸν παραστάδος Ἑλληνικοῦ ναοῦ.

ΑΓΙΟΣ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ

Εἰκὼν 7. Πρόχειρα πανομοίωτα κοσμήματος καὶ Βυζαντιακῶν ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κρήνης τῆς ὁμωνύμου τῷ χωρίῳ μονῆς.

Ἐπὶ τῆς κρήνης ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ δύο πλάκες, ὧν ἡ ἄνω φέρει κοσμήματα ἀνάγλυφα καὶ χρονολογίαν καὶ ἐπιγραφὴν (δεῖγμα ἐν Εἰκ. 7, ἀρ. 4) «αψη(;) Σεπτεπεσου κ. | Πηγῆ διαυγῆς τὰς νόας (νέας) λύει λύπας | νῆψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν». Ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχει ἑτέρα μείζων μετὰ μακρῶς ἐπιγραφῆς, ἧς ἡ ἀρχή: «ἡ κρήνη αὕτη βεῖ

τοῖς διψῶσιν ὕδωρ | ῥέει τὸ ποτιμώτατον ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης κτλ.» ἀναφέρονται οἱ ἰδρυταὶ «ἱεροδιάκονος κύρ Δανιὴλ δευτερεύων τοῦ Ἁγίου Δημητριάδος, ἡγουμενεύοντος κύρ Γερασίου καὶ αὐταδέλφου αὐτοῦ Βησσαρίωνος» καὶ ἡ χρονολογία ὡς ἐπὶ τῆς πρώτης.

Ὑπὲρ τὴν θύραν τοῦ περιβόλου εἶναι ἐντετοιχισμένοι δύο πλάκες ἀναγεγλυμμένοι δι' ὠραιότητας φυλλοειδῶν κοσμημάτων ἐπὶ τοῦ Βορείου τοίχου τοῦ προαυλίου ὑπάρχουσι πολλὰ τμήματα μαρμάρων Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων.

*Ἐξω τῆς Μονῆς Βορείως οὐχὶ μακρὰν ὑπάρχει κρήνη μετ' ἐπιγραφῆς: «ἐν ἔτει 1784 Αὐγούστου 18 | ἀνεκαινίσθη αὕτη ἡ πηγὴ | διὰ δαπάνης τοῦ μοναστηρίου | μεγίστης ἀνομβρίας γενομένης, ἧς οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων μνησθῆναι». Πλεῖστα χαράγματα καὶ χρονολογίαι δυσδιάκριτοι καὶ ὑπ' ἀσθέστου κεκαλυμμένοι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν λίθων τῆς κρήνης ταύτης.

Τὰ πολλὰ ταῦτα καὶ βαρῆα ὑπόλοιπα ἐξ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων δεικνύουσιν ὅτι ἐλήφθησαν ἐκ πόλεως οὐ μακρὰν κειμένης, τῆς *Νηλείας* βεβαίως, ἥτις θὰ διετηρεῖτο ἀρκούντως σημαντικὴ καὶ μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Δημητριάδος· μόνον τὸ ψήφισμα JG IX² 1106 ἔνεκα τῆς ἐν στίχ. 10 *ἱερᾶς ἀγορᾶς* δὲν ἀνήκει βεβαίως τῇ *Νηλείᾳ* ἀλλὰ τῇ Δημητριάδι, κομισθῆν, ὡς λέγεται, ἐκ Βόλου ἐκεῖσε πρὸς μελέτην ὑπὸ Ζωσιμῶ Ἐσφιγμενίτου· περιέργων εἶναι ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ 1125 ἀναθηματικὴ τῇ *Ἀφροδίτῃ [Νηλείᾳ]* εὐρέθη ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Παλαιῶν Βόλου. Ἴσως μετὰ τὴν εἰς τὸν συνοικισμὸν συντέλειαν τῆς *Νηλείας* εἰς τὴν Δημητριάδα ἐποιήθη πρὸς ἀνάμνησιν τῆς πρώτης ἱερὸν τι ἐκεῖ ἢ ἐν Ἰωλκῶ, ἢ ἀπλοῦς βωμός.

Ἐν τῷ χωρίῳ καὶ πκρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐπὶ τινος μνημείου ἔχει χαραχθῆ καλὸν ἐπίγραμμα

ἀρχαιοπρεπές (τοῦ Φιλίππου Ἰωάννου;) μετὰ τινων μετρι-
κῶν ἀδειῶν:

Κεδνὴν ἐνθάδ' ἔχει χρηστοῦ θύγατρ' Ἀργυροπούλου
γαῖα φίλην ἄλοχον τοῦ Θεοδοσιάδου

Ἄναν, ἦν περ ἄωρος ἀνῆρ πασε πότμος, ὀρίνας
δάκρυα πόλλ' οἴκῳ καὶ θαλερῷ πόσει.

Περὶ τὸ μέσον τοῦ χωρίου ὑπάρχει ἡ ἐκκλησία τοῦ πο-
λιούχου αὐτοῦ Νέου Ἀποστόλου τοῦ θαυματουργοῦ, εἰς οὗ
τὴν πανηγύριν συρρέουσιν ἐκ τῆς Θεσσαλίας πλεῖστοι προ-
σκυνηταί, ἐν οἷς καὶ ἀλλόθρησκοι, κομίζοντες πλοῦσινα
ἀφιερῶματα.

Ἀριστερὰ τῆς κυρίας εἰσόδου ὑπάρχει πλάξ μετ' ἐπι-
γραφῆς ποιητικῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ «ὁ ναὸς οὗτος τοῦ νέου Ἀπο-
στόλου | τοῦ μεγαλομάρτυρος καὶ ἀθλοφόρου κτλ.» δι'
αὐτῆς λέγεται ὅτι ὁ Ἅγιος ἤθλησεν ἐπὶ Σουλτάνου Μεχ-
μέτ τῷ 1686.

Ἐτέρα ἐπιγραφὴ δεξιὰ λέγει: «θεῖος ναὸς ἔκτισται τοῦ
ἀθλοφόρου | ἐπ' ὀνόματι τοῦ νέου Ἀποστόλου κτλ.»

Ἐκατέρωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου ὑπάρχει μακρὸν ποίημα,
οὗ ἡ ἀρχὴ «τίς ποτε ἄλλος ἔλαβε τοιαύτην κληρουχίαν |
ἔχειν καὶ μετὰ θάνατον τὴν πατρικὴν οἰκίαν κτλ.» τὸ ποί-
ημα τοῦτο γράφει ἐν τέλει ὅτι ἐποίησε «τῆς εὐφημίας
ποιητῆς Παχάρνικος ὁ Ζήσης | ἰκέτης πατριώτης τε τοῦ
μάρτυρος ἐπίσης».

Ἡ μόνη χρονολογία περὶ τῆς ἐκκλησίας, ἦν εἶδομεν,
ὑπάρχει ὑπὲρ τὴν κόγχην 1815.

4) Ὀλιζῶν, Τίσα, Λῶς, Σηπιάς. Βυζαντιακαὶ κλπ.
ἀρχαιότητες ἐν Μιλίνῃ, Λαύκῳ, Δίρῳ.

Τὸ χωρίον Μιλίνα (Γεωργιάδης ἔ. ἀ. 111) ἐν τῷ ἔσω
Παγασιτικῷ εἶναι ἐπίνειον τοῦ Λαύκου· ἔχει δὲ ἐκκλησίαν

τῆς Ἀγ. Μαρίνης ἐκτισμένην ἐπὶ παλαιότερας, ἥτις θὰ ἦτο μονή τις, διότι οὐ μακρὰν αὐτῆς Νοτίως διατηρεῖται ἐγκαταλελειμμένον κομφοτάτου ρυθμοῦ ἐκκλησίδιον Βυζαντικόν, ἰκανῶς παλαιόν· παρ' αὐτὸ εὗρομεν πολὺ καλῆς ἐργασίας μέλη ἀρχιτεκτονικά, κίονας, θυρώματα κτ., Βυζαντιακὰ πάντα, ἅτινα πρὸς ἀποφυγὴν βλαβῶν ἐθέσαμεν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας· τιμᾶται δ' αὕτη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου.

Περαιτέρω Ἀνατολικῶς συναντᾷ τις ἐπὶ ἰσθμοῦ, ὁπότεν ἡ ἄνοδος εἰς Παλαιόκαστρον, τμήματα μαρμαρίνων σαρκοφάγων καὶ μετ' ὀλίγον ἐρείπιον ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ναοῦ (τοῦ Ἡρακλέους; βλ. κατωτέρω τὰς ἐπιγραφὰς καὶ *Wase*, ἔ. ἀ. 149), ἐκ μεγάλων λίθων τετραγώνων καὶ πλάκας μαρμαρίνας στερεοβάτου· λέγεται δ' ὅτι καὶ κιονόκρανα ὑπῆρχον ἐνταῦθα πρὸ τινων ἐτῶν καὶ ὅτι ἐκεῖ εὐρέθησαν ἐγγύς αὐτῶν ἐπιγραφαὶ JG IX² 1217-1221 καὶ ἡ ἀναθηματικὴ εἰς τὸν Ἡρακλέα 1210 καὶ κυκλικόν τι οἰκοδόμημα (θολωτὸς τάφος;) ὑπὸ τινος Τίγχα ἐκ Λαύκου.

Ὁραῖος εἶναι ὁ κόλπος Βλυχάδα (ἢ *Γλυφάδα*, *Γλυφάδες*) ἔσω τοῦ Παγασιτικοῦ (Τισαῖος);, ἔξω δ' αὐτοῦ ὑπάρχει καλὸς ἐπίσης ἕρμος καλούμενος Χοντρή Ἄμμο· ὁ μεταξὺ αὐτῶν ἰσθμὸς λέγεται Παλαιόκαστρον, καὶ φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἡ ἀρχαία Ὀλιζών· διότι ἐν θέσει Ἐηρόκαμπος διακρίνονται ἐρείπια οἰκοδομημάτων, ἕτερα ἐν Βίγλαις, τάφοι ἐν Βλυχάδα, Ῥόχαλη καὶ Ἀγίω Ἀνδρέα, ἔνθα εἶδομεν ἐπὶ τοῦ βράχου λελαξευμένας σαρκοφάγους, ἴχνη δὲ τειχῶν ἐν θέσει Μαύρη Πέτρα. Ἡ ἕκτασις αὕτη τῆς ἀρχαίας πόλεως ἀποδεικνύει ἐσφαλμένην τὴν ἄλλως μόνον χάριν τῆς ἐτυμολογίας διδομένην ἐρμηνείαν ὑπὸ *Στεφ. τοῦ Βυζαντιοῦ* ἐκ τοῦ *ὄλιζον* μικρόν. Περὶ τῶν ἐγγύς θέσεων βλ. *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 110 καὶ *Wace*, ἔ. ἀ. 148.

Τὸ ὕψιστον σημεῖον τοῦ Παλαιοκάστρου, ὁπότεν ἐξαίρε-

τος είναι ἡ θεά πρὸς τε τὸ Αἰγαῖον ἔξω καὶ πρὸς τὸν Παγαστικὸν κόλπον ἔσω, εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ ἀκρόπολις τῆς Ὀλιζόνας. Ἐπ' αὐτῆς διεκρίναμεν τμήματα ἀρχιτεκτονικὰ ἀπλοῦ ἀρχαϊκοῦ ναοῦ μετὰ περιβάλου καὶ πλήθος κεράμων.

Μεταξὺ Μιλίνας καὶ Γλυφάδας ὑπάρχει νησίς καλουμένη Ἄλατᾶς, ἔνθα μονὴ τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἣν δὲν ἐπεσκεπθήμεν. Ἐπειδὴ ἀναφέρεται ὑπ' Ἀρτεμιδώρου παρὰ Στεφ. τῷ Βυζ. ἐν τῷ Παγαστικῷ κόλπῳ νῆσος Ἀῶς, ἐτέρα δὲ πλὴν τῆς Κικυννήθου (βλ. κατωτέρω ἀρ. 7) δὲν ὑπάρχει, διότι ἡ Προσοῦδα παρὰ τὸν Ἄλατᾶν (καὶ ἡ Μικρὴ ἐγγὺς τῆς Κικυννήθου) εἶναι ἀσήμαντος καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ μία μετ' αὐτοῦ, ὑποπεύομεν μήπως ὁ Ἄλατᾶς οὗτος εἶναι ἡ ἀρχαία Ἀῶς.

Παρὰ τὸ χωρίον Λαῦκος εὐρέθησαν τάφοι Μακεδονικῶν χρόνων, τινὲς δὲ τῆς Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδας, οὓς δὲν εἶδομεν· τὰ ἐξ αὐτῶν εὐρήματα, ἦτοι ἀγγεῖα κοινοῦ τύπου, ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ σχολάρχου Κ. Μικροῦ εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου.

Περαιτέρω μετὰ τὸ χωρίον Προμίρι καταβαίνων τις πρὸς τὴν ἔξω θάλασσαν εὐρίσκει παρὰ τὸ χωρίδιον Λίρι περὶ τὸ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας ἐκτισμένην ἐξ ἐτέρας παλαιοτέρας καὶ ταύτης ἐξ ὕλικου ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ναοῦ κατὰ χώραν εἶδομεν πώρινα καὶ μαρμάρινα τμήματα τοῖχου καὶ στερεοβάτου, σπόνδυλον δώριον ἀρχαϊκόν, κιονόκρανον ἀτεχον, μονόλιθον κίονα κττ.. Ὑπάρχουσι δὲ ὅμοια τμήματα καὶ ἐν θέσει Βάτος οὐ μακράν, ἔνθα ἐρείπια ἐκκλησίας· καὶ τάφος μετ' ἀγγείων καὶ τριῶν σκελετῶν εὐρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Λίρι παρὰ τὴν οἰκίαν Καραγεώργη, ὅστις καὶ θόλον πλήρη ἀρχαίων ἀγγείων λέγεται ὅτι εὔρεν.

Ἡ δὲ λεγομένη Σηπιάς (βλ. Πρακτικὰ 1906 σ. 126-127·

ἡ γνώμη τοῦ *Wace*, ἔ.ά. 146 κ.ε. ὅτι ἐνταῦθα δὲν κεῖται ἡ Σηπιάς ἀλλ' ἄνω παρὰ τὸ Πωρί, φαίνεται ἡμῖν λίαν ἀπίθανος· βλ. καὶ *Γεωργιάδην* ἔ. ά 19. 137) κεῖται ἐν θέσει Θεοτόκου μεταξὺ τοῦ χωριδίου Κατηγοῶργη καὶ Παλαιοκάστρου ἢ Μισοβούνη καὶ Λομπάρδα· ἐπὶ τῆς μικρᾶς κοιλάδος μεταξὺ τῶν τριῶν τελευταίων θέσεων ἐξετέλεσεν ἀνασκαφὰς τῷ 1907 ἡ Ἀγγλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ διὰ τῶν κ. κ. *Wace* καὶ *Droop* (βλ. *Annual of the Br. Sch at Ath.* XIII 309 κ.ε.): τὰ ὑπάρχοντα ἐκεῖ πλούσια τμήματα ἐξ ἀρχαίου ναοῦ δὲν ἀπεδείχθη διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ποῦ ἀνήκουσιν, οὐδ' εὐρέθη ναὸς τις ἐκεῖ. Ὑποθέτομεν ὅτι ὁ ναὸς θὰ ἔκειτο ἢ ἐπὶ τινος τῶν ὑπερκειμένων βουνῶν, ἢ ὀλίγον ὑψηλότερον μεταξὺ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς πηγῆς Γριᾶς βρύσι.

Ἐν δὲ Κατηγοῶργη ὑπάρχουσιν ὑπόλοιπα Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας καὶ ἐν θέσει Βρωμονέρι μεγάλῃ τετράγωνος πλάξ μαρμαρίνη, ἣς ἀπετρίβη ἢ ἐπιγραφὴ τελείως ἕνεκα τῆς χρήσεως εἰς ἐλαιοτριβεῖον. Ἐν Κατηγοῶργῃ ὁ *Wace*, ἔ. ά. 147 θέτει λίαν ἀπιθάνως πόλιν ἀρχαίαν, μάλιστα τὰς *Μόρας*· ἡμεῖς οὐδὲν ἐρείπιον μηνῶν ἀρχαίαν πόλιν ἢ πολίτην εἶδομεν περὶ τὸ μέρος τοῦτο.

5) *Μαγνησία πόλις. Βυζαντιακαὶ κλπ. ἀρχαιότητες ἐν Χόρτω, Μπάον, Ἀργαλαστῇ, Λυφοκάστρω, Ἀφύσοφ Σπάλανθρα, Κορόπη.*

Ἐκ τοῦ Λαύκου καταβαίνων τις δι' ἀποτόμου ὁδοῦ ἐκ τοῦ ὄρους Κακούρη πρὸς τὴν ἔσω θάλασσαν φθάνει εἰς τὴν θέσιν καὶ τὴν λιμένα Χόρτον, βροῦσαν σπουδαίων ἐρείπιων: ἐπὶ τινος ὑψηλοῦ λόφου παρὰ τὴν θάλασσαν ὑπάρχουσιν ἐρείπια μεγάλῃς ἐκκλησίας ἐκτισμένης ἐπὶ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος ἐξ ὀγκολίθων καὶ πώρου· ἡ ἐκ-

κλησία λέγεται ὅτι ἦτο τοῦ Ἀγ. Νικολάου, τὰ δὲ σπουδαῖα καὶ πολυπληθῆ ἀρχαῖα ἐρείπια ἀνήκουσι πιθανῶς εἰς μέγαν Ἑλληνικὸν ναόν· εἰς τοῦτον βεβαίως ἀνήκουσι καὶ τὰ κάτωθι τοῦ λόφου τμήματα μαρμάρων μετὰ γεισωμάτων καὶ βάρβα ἀναθημάτων.

Ἀνατολικῶς καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐντεῦθεν εὑρομεν ἐρείπια μικροτέρου οἰκοδομήματος, πιθανῶς ναοῦ ἐπίσης· διακρίνονται κατὰ χώραν κυβόλιθοι πώρινοι καὶ λίθινοι τοῦ στερεοβάτου καὶ τῶν τοίχων, κυβικὸν βάθρον μαρμαρίνον μετὰ τριπλοῦ κυματίου, τμήμα ἐπιστυλίου κττ. ἡ θέσις καλεῖται Ἀλώνι. Ὑπὲρ αὐτὸ εὑρομεν ὑπόλοιπον τείχους τῆς Ε'-Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἀσβεστοκτίστου ἰσχυροτάτου τείχους ἔχνη πολλαχοῦ διεκρίναμεν ἐνταῦθα.

Ὑπὸ τὰς θέσεις ταύτας εὑρομεν τάφους καλῶν χρόνων διὰ μεγάλων μαρμαρίνων πλακῶν ἐστεγασμένους ποτὲ καὶ σεσυλημένους· ἐξ ἐνὸς τούτων ἐδώρησεν ὁ πρῶην δήμαρχος Ν. Σταμούλλης τὰ νῦν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου διατηρούμενα ἀντικείμενα, σκύφους πηλίνους μελαίνης στιλπνῆς γανώσεως, λύχρον μετὰ παραστάσεως ἐρυθρομόρφου Νύμφης ὑπὸ Σατύρου συλλαμβανομένης, χαλκῆν ἀρύταιναν, ἠθμὸν χαλκοῦν, σιδηρᾶν μάχαιραν κττ. Ἐντεῦθεν ἐπίσης, ἰδίως ἐκ τῆς θέσεως Παγανιᾶ κτήματος Μαζάνη, λέγεται ὅτι ἐκομίσθη τῷ 1885 εὑρεθὲν τὸ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ Ἀργαλαστῆς νῦν ὑπάρχον ἀγάλμα γυναικὸς μαρμαρίνον ὑπέρτερον κατὰ τι τοῦ φυσικοῦ μεγέθους· ἐλλείπει ἢ κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες ἀποκοπέντα· ἴσταται ὀρθῆ καὶ φαίνεται οὔσα θεὰ τις τύπου τῆς Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος ἢ θεοποιηθεῖσα οὕτω Ῥωμαία. Καὶ κορμὸς ἀγάλματος αὐτόθι εὐρισκόμενος λέγεται ὅτι ἐκ τῶν ἐγγύς τοῦ Χόρτου ἐρείπειων προέρχεται, τῆς κεφαλῆς ἀποκοπίσεως καὶ ἀχθείσεως εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Λέγεται δ' ὅτι παρὰ τὸ χωρίον Πάϊς εἰς ἀπόστασιν δύο ὠρῶν ἀπὸ τῆς Ἀργαλαστῆς ὑπάρχει ἐν θέσει Παλαιόκαστρον θολωτὸς τάφος καὶ μέγας τραπεζοειδῆς προῦπορικὸς λόφος.

Καὶ ἡ θέσις τῆς ἀγορᾶς τῆς ἐν Χόρτῳ ἀρχαίας πόλεως διακρίνεται παρὰ τὴν ἀκτὴν, ἔνθα σήμερον ὑπάρχουσιν εἰρηπια ἐκκλησίας καλουμένης Φραγκοκκλησιᾶς. Οὐ μακρὰν εὖρομεν σπήλαιον, ἔνθα ὑπάρχουσι βάσεις ἀγαλμάτων, μαρμάρινα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μετὰ γείσων κττ. ἔγγυς δὲ καὶ βράχους λελαξευμένους κυβικῶς παρατηρήσαμεν.

Εὐρέθησαν δ' ἐνταῦθα καὶ πολλοὶ ἐπιγραφαί, ἰδίως ἐν κτήματι Μπεφάνη, αἵτινες ἐνετοιχίσθησαν διασκευασθεῖσαι καὶ λειανθεῖσαι ἐν τῷ ἐλαιοτριβείῳ Ζαρλᾶ καὶ ὁ Κ. Γαϊτανᾶς εἶπεν ἡμῖν ὅτι ἐνετοιχίσειεν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐκεῖ πλάκα, ἣτις φέρει πρὸς τὰ ἔσω τὴν μὴ φαινομένην διὰ τοῦτο ἐπιγραφὴν «*Θεὸν Σεβαστὸν Γάϊον Καίσαρα Γαῖου υἱὸν Γερμανικὸν ἢ πόλις Μαγνήτων*». Ἐν θέσει δὲ Καρμπιές εὕρεν ὁ Ξεν. Ἀτέσης πλάκα μετ' ἐπιγραφῆς (ἀνεκδότου) Θεοῖς Διοσκ[ούροις | Δου . . .], ἣν ἐδώρησεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου (ἀρ. Εὐρετ. Υ' 336). Καὶ εἰς ἄλλους ἐνταῦθα οἰκίσκους παρατηρήσαμεν ὅτι ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ ὅμοιαι πλάκες, εἰς δὲ τὴν νῦν ἐν χρήσει ἐκκλησίαν τοῦ χωριδίου Χόρτου, ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας τιμωμένην, εὕρομεν ἐνετοιχισμένα πολλὰ μέλη ἀρχιτεκτονικὰ Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων, ἐν οἷς τμῆμα μετὰ σταγόνων, ὀδόντων, γεισιποδίσματος, κίονας μονολίθους Βυζαντιακῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας καὶ μυλῶνα ἀρχαῖον ἐπὶ τοῦ φρέατος.

Ἐπὶ τῶν σημαντικῶν τούτων ἐρειπίων, ἔνθα ὁ Wace, ἔ. ἀ. φαίνεται θέτων τὰ Σπάλαυθρα μετὰ πιθανότητος, θέλομεν ἀνασκάψει ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, ψηφίσαντος πρὸς τοῦτο τοῦ δήμου Ἀργαλαστῆς χρηματικὸν ποσόν· τότε θὰ ἀποδειχθῆ τὸ ἀληθές ἢ μὴ τῆς γνώμης τοῦ Leake, North.

Gr. IV 381. 396, ἂν ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἡ πόλις *Μαγνησία*, ἣν ἀποκρούει ὁ *Γεωργιάδης* ἔ. ἀ. 113 καὶ ὁ *Wace* ἔ. ἀ. 151 (βλ. καὶ *Πρακτικά* 1907 σελ. 174)· οἱ ἐκεῖ μνημονευόμενοι συγγραφεῖς φαίνονται θεωροῦντες πόλιν *Μαγνησίαν* τὴν *Δημητριάδα* αὐτήν, πρὸ τοῦ 293 π. Χρ. ἔννοεῖται· τοῦτο δὲ καὶ ὁ Δ. Σακελλαρίου ὑποστηρίζει ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἐκεῖ *πραγματεία* αὐτοῦ).

Μεταβαίνων τις ἐκ Χόρτου εἰς Μπάου συναντᾷ περὶ τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ὠραῖον λόφον ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, ἐφ' οὗ τῆς κορυφῆς εἶναι ἐν ἐρειπίοις ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Γεωργίου· ἐπ' αὐτῆς ἔχουσιν ἐντοιχισθῆ μεγάλα μαρμάρινα πλάκες ἐξ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος, κατὰ χώραν πιθανῶς κειμένου, ἔτι δὲ παράκεινται πέντε Βυζαντιὰ κιονόκρανα μεταποιηθέντα ἐξ ἀρχαίων κυβολίθων μαρμαρίνων, ὑπέρεκται δ' ἕτερος λόφος ἔχων σπήλαιον μετὰ σταλακτιτῶν· ὑπὲρ αὐτὸ λέγεται ὅτι ὑπάρχει φρούριον ἀρχαῖον καλούμενον Παλαιόκαστρον ἢ Ἀνεμοσπηλιά.

Τοῦ δὲ χωρίου Μπάου ὑπέρεκται λόφος, ἐξ οὗ θαυμασία εἶναι ἡ θέα τοῦ Παγασιτικοῦ· ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου ὑπάρχει παλαιὰ μονὴ ἔχουσα μεγάλην ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Νικολάου, πολλὰ κελλῖα καὶ παραρτήματα· ὁ ῥυθμὸς τῆς ἐκκλησίας μετὰ τριῶν κογχῶν εἶναι Ἑλληνικοῦ σταυροῦ (a croce greca)· διατηρεῖ δὲ καὶ ὁ νάρθηξ καὶ ἡ ἔσω ἐκκλησία τοιχογραφίας τῆς δευτέρας παρουσίας, τῶν θαυμάτων τοῦ Ἁγίου κττ., οὐχὶ πολὺ ἀρχαίας· διότι ὑπέρεκται τῆς θύρας αὐτῆς ἔσω τοῦ νάρθηκος ἡ ἐπιγραφή «+ ἰ μαστόρι πού φκιάσανι τιμ πόρτα Δήμο Κόστα Δαμασκηνέ» καὶ ὑπ' αὐτὴν ἑτέρα· «+ ἰκοδομίθη ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Νυκολάο ἔτος 1778· μαστορο Κόστα, Γούμενου Ἰοακίμ, Στάθι Μαργαρίτι κτλ.». Καὶ ἐπὶ τῆς κρήνης τῆς μονῆς ὑπάρχει ἐπιγραφή «1812· Ἰουαρίου α'».

Ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ταύτης διακρίνεται ἐνιαχοῦ ὕλικόν

ἐξ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων· λέγεται δ' ὅτι ἐνταῦθα εὐρέθη ἡ μεγάλη ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφὴ IG IX² 1202, ἧς ἀπεκόπη τὸ ἡμισυ σχεδὸν καὶ ἐκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν· οὕτως ἡ εἰκασία τοῦ Wilamowitz θὰ ᾔητο ἀληθῆς, ἂν πιστεύσωμεν τὰ λεγόμενα ταῦτα, ἅτινα εἶναι ἀπίθανα ὡς συγκεχυμένα· διότι καὶ ἑτέρα ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφὴ λέγεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Θ. Ζηργάνου ὅτι εὐρέθη ἐνταῦθα (ἡ IG IX² 1215 ἐντεῦθεν ἐπίσης προερχομένη, δὲν εἶναι ἀρχαϊκὴ). Ἡ γνώμη τοῦ Γεωργιάδου ἔ. ἀ. 113 τοποθετοῦντος ἐν Μπάου τὰ Σπάλανθρα φαίνεται μοι ἀπίθανος, διότι δὲν διέκρινα ἐρείπια πόλεως ἢ πολίχνης ἐν τοῖς ἐγγύς τῶν πέριξ.

Ἐξ Ἀργαλαστῆς ὑπάρχει ἀτραπὸς πρὸς τὴν ἔσω θάλασσαν, ἄγρουσα εἰς ἑτέραν θέσιν πλήρη σημαντικῶν ἐρείπιων, τὸ Λυφόκαστρο προτοῦ φθάσῃ τις εἰς αὐτήν, εὐρίσκει κρήνην ἐν θέσει Πρίνος, ἐφ' ἧς ὑπάρχει τουρκικὴ δι' Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐπιγραφὴ « Ἀργαλαστὶ βου|βοντασι' Ὄσμ|άναγα 1777 » καὶ ὑπ' αὐτὴν δικέφαλος ἀετός.

Τὸ δὲ Λυφόκαστρο (βλ. περὶ αὐτοῦ *Wace*, ἔ. ἀ. 152) εἶναι ὄρμος τὰ πολλὰ βραχύδης· παρὰ τὴν ἀκτὴν ἔχουσι κτισθῆ οἰκίσκοι, ἐν οἷς παρατηρεῖ τις ἐντετοιχισμένους λίθους ἐξ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν κτισμάτων· ἐν τῷ τοῦ Κυρίτση εὐρομένῳ ἀρχαϊκῆν ἐπιγραφὴν τῇ *Θέμυδι Ἀγοραία*, ἣν ἐκδίδομεν ἐν τῇ *Revue de Philologie* 1911 εὐρομένῳ δὲ καὶ ἀρχαϊκὸν κιονίσκον πωρώδους μελανολίθου μετὰ διαξεσμάτων καὶ κιονόκρανον ἰωνικὸν καὶ ἐρείπια μεγάλης Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας παρὰ τινὰ ἐγγύς καταπεσοῦσαν ἀρχαίαν γέφυραν· μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ κυβόλιθοι ἐξ Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων, καθιστῶντες πιθανὴν τὴν κατὰ χώραν ἐκεῖ ὑπαρξίν ἀρχαίου ναοῦ· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι μικρότεραι ἐκκλησῖαι ἐν ἐρείπιοις μεθ' ὑπολοίπων ἀρχιτεκτονικῶν Βυζαντιακῶν μελῶν τῆς Ἀγ.

Παρασκευῆς, 'Αγ. Παντελεήμονος καὶ 'Αγ. Νικολάου' εὐρέθησαν καὶ τάφοι ἀρχαῖοι ἐν θέσει Παλαιοκάλυβα καὶ δύο μέγιστοι πίθοι, ὑψηλότερον δὲ ὠραῖος χαλκοῦς ἀμφίστομος πέλεκυς ἄρτιος, κομισθεὶς εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου. 'Ἐν Λυφοκάστρῳ θέτει ὁ *Γεωργιάδης* τὰς Κορακὰς ἔ. ἀ. 114· καίτοι τὸ ὄνομα τοῦτο τῆς πόλεως φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως κακῆ γραφῆ τοῦ *Κορόπη*, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἐν Δελφικῇ ἐπιγραφῇ (πρβλ. *Kür*, ἔ. ἀ. 84) ἀναφέρονται *Μάγνητες Κροκαῖοι*, δύναται ἐν γένει νὰ ὑποστηριχθῆ ἡ ὑπαρξίς πόλεως *Κορακαί* ἢ *Κροκαί* διαφόρου τῆς Κορόπης.

Οὐ μακρὰν κεῖται ὠραία γερσόνησος 'Αγία Θημνιά ἔχουσα ἐρείπια Βυζαντιακῆς ἐκκλησίας τῆς 'Αγίας Εὐφημίας κτισθείσης, ὡς φαίνεται, ἐπὶ 'Ἑλληνικοῦ ναοῦ, οὐτινος καλὸν ἰωνικὸν κιονόκρανον ἐκομίσαμεν εἰς Βόλον (ἀρ. Εὐρετ. Α 763)· ἔχει δὲ λαξευθῆ περὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βράχου ὀχετός τις οὐχὶ βαθύς.

Βαδίζοντες περαιτέρω Δυτικῶς συναντῶμεν τὸ χωρίον "Αφύσσοιν ἔχον πηγὴν ἐκτάκτως ἀφθόνου ὕδατος ἐγγύτατα τῆς παραλίας. 'Ἐνταῦθα τοποθετεῖ ὁ *Γεωργιάδης* ἔ. ἀ. 114 τοὺς 'Αφέτας λίαν ἀπιθάνως· πρβ. *Wace*, ἔ. ἀ. 146, ὅστις θέτει τοὺς 'Αφέτας εἰς τὸν ἔξω Παγασιτικὸν παρὰ τὴν 'Ολιζόνα, ἀπιθάνως ἐπίσης περὶ αὐτῶν αἱ πηγαὶ παρὰ *Hirschfeld* ἐν *Pauly-Wiss. Real-Encykl. I 2717*.

'Ἐν τῷ νῦν νεκροταφείῳ τῆς 'Αφύσσου λέγεται ὅτι εὐρέθησαν παλαιοὶ τάφοι μετὰ χαλκῆς σφύρας καὶ λόγχης ὑπὸ τινος Δημητρ. 'Αγγελῆ· ὁ δὲ ἐν τῷ χωρίῳ Νιάου Παρίσης Παρισάκης ἔχει ἀγγεῖα ἐκ τῶν ἐνταῦθα εὐρεθέντων ἀρχαίων τάφων καὶ τις Γιάννης ἐπιγραφὰς ἐπὶ τῆς μάνδρας τοῦ κήπου αὐτοῦ, αἵτινες φέρουσι μεγάλα γράμματα ἐπὶ ἀκατεργάστων πλακῶν (ἀρχαῖταις), ὁ δ' ἐν τῷ χωρίῳ Συκῆ Χρ. Πολληώρας ἐτέρας ὁμοίας· αὐτόθι καὶ ἐν 'Αγ. Δημητρίῳ τοῦ χωρίου Λαΐ λέγεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἕτεροι ὅμοιοι,

πᾶσαι ἐκ τῶν περὶ τὰ μέρη ταῦτα σημείων καὶ ἐκ τοῦ πάρακειμένου *Παλαιοπύργου* προερχόμεναι. Οὕτως ἀπαιτεῖται νέα ἔρευνα περὶ τὰ σημεῖα ταῦτα, ἣν πιθανῶς θὰ ἐκτελέσωμεν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ πρὸς ἐξακριβῶσιν τῆς ἐνταῦθα κειμένης ἀρχαίας σημαντικῆς πόλεως.

Διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ θέσει εἶδομεν ἀρχαϊκὸν τεῖχος ἐκ πλακῶν, ὡς τὸ τῶν Ἀμφωνῶν (βλ. *Πρακτικά* 1909 σελ. 163 κέ. ὁ *Wace*, ἔ. ἀ. 153 δὲν εἶδε τὸ τεῖχος τοῦ Παλαιοπύργου· θέτει ὅμως ἐνταῦθα τὴν *Κορόπην*, ὅπερ ἐσφαλμένον· βλ. κατωτέρω)· ὑπάρχουσι καὶ ἐρείπια πύργου ἀσβεστοκτίστου, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τῆς θέσεως· ὀλίγον ἔξω τῆς ἀρχαίας πόλεως ἀνεσκάψαμεν τάφον εὐρόντες μικρά τινα ἀγγεῖα τοῦ μελανομόρφου ὕφους, ἐξ ὧν βεβαιοῦται τὸ ἀρχαϊκὸν τῆς πόλεως· ἀνεσκάφησαν δὲ καὶ ἄλλοι τάφοι, ἐξ ὧν βρίθῃ ἡ θέσις, ὑπὸ τινος Γιάνη, ἔχοντος ἐγγὺς οἰκίσκον, καὶ εὐρέθησαν ἐν αὐτοῖς ὅμοια ἀγγεῖα τῆς F'-Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος, ὧν τινα μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον.

Ἐκ Παλαιοπύργου ἄγει ὁδὸς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Κοροπαίου Ἀπόλλωνος, περὶ οὗ βλ. *Πρακτικά* 1906 σελ. 123 κέ. καὶ 1907 σελ. 173¹· ὑπὲρ τὸ ἱερὸν εἰς τὴν λεγομένην Ῥάχι Μαργαρώνη ὑπάρχει παρὰ τὴν κορυφὴν τεῖχος ἐξ ἀργῶν λίθων πολυγωνικὸν μυκηναίας ἢ ἀρχαϊκῆς πόλεως ἢ ἀκροπόλεως, τῆς *Κορόπης* βεβαίως· τὰ διάκενα αὐτῶν ἔχουσι βυσθὴ διὰ λιθαρῶν· εἶναι δὲ τὸ τεῖχος τοῦτο δυσδιάκριτον ἔνεκα τοῦ δασώδους τῆς θέσεως καὶ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν λίθων ὑπὸ τῶν χωρικῶν, ἵνα στηρίζωσι τὰς ἐλαίας.

Ἐπέρκεται δὲ τῆς κοιλάδος τῆς Μπούφας πρὸς τὸ χω-

¹ Εἶναι μέγα ἀτύχημα διὰ τὴν ἐπιστήμην ἡ μὴ ἐξακολούθησι τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ἱεροῦ τούτου· τῇ 1908 ἀπηλλοτριώθη ὁ γῶρος προκαταρκτικῶς, ἀλλὰ δὲν ἐξετελέσθη ἡ ἀπαιτούμενη μὴ καταβληθέντος τοῦ τιμήματος τοῖς ἰδιοκτηταῖς. Ἐκφράζομεν ἐνταῦθα τὴν εὐχὴν, ὅπως ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἢ ὁ Δῆμος Μηλεῶν καὶ οἱ Μάγνητες φιλόργαιοι συντελέσωσι πρὸς ταχεῖαν περάτωσιν τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἱεροῦ τῶν Μαγνήτων.

ρίον Μηλέας μεμονωμένος λίαν ύψηλός κωνικός λόφος καλούμενος Μπούρλιακας, ἔνθα λέγεται ὅτι ἀνεσκάφη πρὸ πολλῶν ἐτῶν τύμβος κτιστὸς ἐξ ὀπτοπλίνθων καὶ ὅτι εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ λόφου νεολιθικά ἐργαλεῖα.

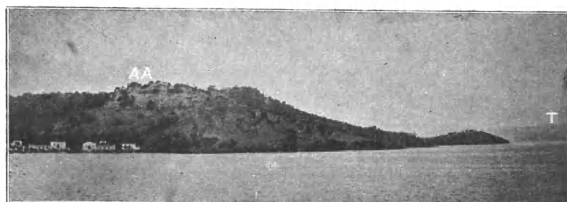
6) Μηλέαι, Τσαγγαράδα.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐκ Μηλεῶν εἰς Τσαγγαράδαν, ἔνθα ἀνεσκάψαμεν τῷ 1906 τάφον (*Πρακτικὰ* 1906 σελ. 125/6) ἐρευνήσαντες ἐκ νέου ἐμάθομεν ὅτι καὶ λίθινα ἐργαλεῖα εὐρέθησαν καὶ ἄλλοι μικροὶ θολωτοὶ τάφοι περὶ τὴν φύσει ὀχυρὰν καὶ διὰ τοῦτο ἀτείχιστον ἀρχαίαν ἀκρόπολιν Κακόρρεμα καὶ τὴν πηγὴν Λυκομάγγανο· περὶ τῶν θέσεων τούτων βλ. καὶ *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 115-116· ἐγγὺς τοῦ δευτέρου ὑπάρχει λόφος Ἁγία Τριάς μεθ' ὁμωνύμου ἐκκλησίας ἐκ παλαιότερας, ἰδρυθείσης καὶ ταύτης ἴσως ἐπὶ ἀρχαῖκου Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος· ὑπ' αὐτὴν ἐν θέσει Ἀχούρια καὶ Πλύστραις εὐρέθησαν τάφοι καὶ ὄχετοί ἀρχαῖοι.

Περαιτέρω κατὰ τὴν θέσιν Διασέλλα, ὀπθθεν φαίνονται ἀμφότεραι αἱ θάλασσαι, ἤτοι τὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ ἔσω Παγασιτικός, λέγεται ὅτι παρὰ τινὰ ἐκκλησίαν Παναγία Λαμπηδόνα οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου Λαμπινοῦ, εὐρέθησαν τάφοι γεωμετρικοὶ πολυάριθμοι, ἰδίως παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀγ. Ἀναργύρων.

Ἡ δὲ Τσαγγαράδα ἔχει ἐκκλησίαν ἐν τῷ συνοικισμῷ Σουρίχη μετὰ τοιχογραφιῶν καὶ ἐτέραν ἐν συνοικίᾳ Ἀγ. Ἀποστόλων μετ' ἐπιγραφῆς Βυζαντιακῆς λίαν ὕψηλὰ κειμένης· ἐν συνοικίᾳ δὲ Ταξιαρχῶν μεθ' ὁμωνύμου ἐκκλησίας ὑπάρχει κρήνη μετὰ χρονολογίας 1766· ἐν τῇ ἐτέρᾳ συνοικίᾳ Ἀγ. Παρασκευῆς ὑπῆρχεν ἐκκλησία μετὰ μελῶν ἀρχιτεκτονικῶν Βυζαντιακῶν, ἧτις ἤρξατο ἀνοικοδομουμένη

ἐκ βάρων. Ἐντεῦθεν καταβαίνει τις δι' ἀποτομωτάτων ἀτραπῶν πρὸς τὸν ὄρμον Καραβοστασιὰ (ἢ Καραβοστιακτσιὰ) μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰς τὸν λόφον Παλαιόκαστρον, ἀποτελοῦντα φύσει ὄχυροτάτην ἀκρόπολιν· ἐνταῦθα εὗρομεν ἐρείπια ἐκκλησίας ὑπὲρ τὸν ὄρμον Φακίστρα· καλεῖται δ' ἡ ἐκκλησία Παναγία Μεγαλομάτω (μὴ ἐκ τοῦ Μεγαλομάρτυς;), ἔτι δ' εὗρομεν ὑπόλοιπα τείχους ἀρχαίου καὶ ἀσβεστοκτίστου, τοῦ τελευταίου σφζομένου μέχρι ὕψ. 6 μ. Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως εὐρέθησαν καὶ τάφοι Ἑλληνικοὶ καὶ νομίσματα ποικίλων χρόνων· ἐκ τούτων καὶ ἔκ τινων μαρμάρων καταφαίνεται ὅτι ἡ θέσις κατοικήθη καὶ εἰς ἀρχαίους Ἑλληνικοὺς χρόνους καὶ εἰς Ῥωμαϊκοὺς καὶ Βυζαντιακοὺς, ἀλλ' ὑπ' ὀλιγαριθμῶν κατοίκων ἕνεκα τῆς ἀγρίας ἐκεῖ θαλάσσης καθ' ὅλον τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα. Ὅμοιος ἀσβεστόκτιστος τείχος λέγεται ὅτι ὑπάρχει ὑπὲρ τὸν ὄρμον Ταμούχαρη, οὐ μακρὰν κείμενον· περὶ τούτων βλ. καὶ *Γεωργιάδην*, ἔ. ἀ. 138.

ΚΙΚΥΝΝΗΘΟΣ

Εἰκὼν 8. Ἡ νησίς Παλαιὰ Τρίκερι ἐκ Δυσμῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὁρμμένη. ΑΑ = ἡ ἀρχαία πόλις ἢ ἀκρόπολις Κικύννηθος. Τ = ἡ χερσόνησος τῶν Τρικέρων.

7) Κικύννηθος.

Ἡ νησίς Κικύννηθος (Παλαιὰ Τρίκερι Εἰκ. 8) κεῖται ἐν δεξιᾷ τῷ εἰσπλέοντι τὸν Παγασιτικὸν κόλπον, ὀλίγον μετὰ

τὴν εἰς αὐτὸν εἰσοδὸν· εἰς ταύτην συρρέουσι πολλοὶ προσκυνηταὶ τὴν 9 Σεπτεμβρίου, ὅποτε γίνεται πανήγυρις πρὸς τιμὴν τῆς θαυματουργοῦ Εὐαγγελιστρίας· αὕτη ἤτο ποτε μονὴ καὶ κεῖται περὶ τὸ μέσον τῆς νήσου· ἡ μεγάλη καὶ ὠραία ἐκκλησία εἶναι νέα πρὸ 50-60 ἐτῶν ἀνακαινισθεῖσα ἐξ ἐτέρας παλαιᾶς, ἧς δὲν μετεβλήθη τὸ σχῆμα· ἔχει δὲ καὶ πολλὰ κελλία καὶ πλεῖστα ἀναθήματα ἀργυρᾶ, ἰδίως ὁμοιώματα πλοίων· ἐπιγραφὴν μίαν μόνον εἰδομεν ὑπὲρ τὴν Δυτικὴν θύραν: « πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν—1843 ».

Ἐν τινι κιβωτίῳ εὑρομεν καὶ μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου τὰ ἐξῆς βιβλία καὶ χειρόγραφα: α') Ὁριγένην 1754· β') Διονύσιον Ἀλικαρνασσεῖα 1586· γ') Σωκράτους Σχολαστικοῦ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν· δ') Κυριακὰ Εὐαγγέλια χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης μετ' ἐγχρώμων κεφαλαίων γραμμάτων καὶ τινων καλῶν μικυλλογραφιῶν· ε') Καινὴν Διαθήκην ὁμοίαν· Ϝ') Μαρτύριον Ἁγ. Δημητρίου ὁμοιον· ζ') Τρία φύλλα χρονικοῦ τινος θριπῆδεστα.

Ἄλλα σημεῖα λόγου ἄξια ἐπὶ τῆς νησίδος εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου παρὰ τὴν ἀκτὴν, ἔνθα τὸ χωρίδιον (Εἰκὼν 8) ὑπὲρ τὴν θύραν αὐτῆς ὑπάρχει πλάξ μαρμαρίνη μετ' ἐπιγραφῆς «1786 Μαῦου α' μαστορο Κόστα. Ἅγιος Ἰάνι»· ὁ ἀρχιτέκτων οὗτος Κώστας φαίνεται ὡν ὁ αὐτὸς τῷ ποιήσαντι τὴν ἐν Μπάου ἐκκλησίαν (βλ. ἄνω σελ. 222). Περαιτέρω ὑψηλότερον εὑρηται ἐν ἐρειπίοις ἐτέρα ἐκκλησία τῆς Ἁγ. Τριάδος μετὰ κιόνων καὶ κιονοκράνων· ἐνταῦθα εὐρέθησαν καὶ τάφοι ἀρχαῖοι, παρὰ δὲ τὴν ἀκτὴν ἀρχαῖκὴ ἐπιγραφή (ἡ ἐν JG IX² 1222· ἀριθ. Εὐρετ. Βόλου Υ' 554), ἧτις θὰ ἔπεσεν ἐκ τοῦ ὑπερκειμένου λόφου, ἀποτελοῦντος βεβαίως τὴν ἀκρόπολιν τῆς ἀρχαίας πόλεως, ὁμωνύμου τῇ νήσῳ, ὡς ἀναφέρει ὁ Στράβων (βλ. κατωτέρω).

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τούτου ὑπάρχει ἐγκαταλειμμένον ἐκκλησιδίδιον τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου μετὰ τινων κελλίων· ἐν τῷ ἱερῷ ἔχει ἐντοιχισθῆ μαρμαρίνον βάθρον ἢ βάσις ἰωνικοῦ κίονος κυβικοῦ· καὶ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τῶν τοίχων ὑπάρχουσιν ἀρχαῖαι πλάκες, εὐρέθησαν δὲ καὶ νομίσματα καὶ τάφοι περίξ αὐτῆς καὶ τμήματα ἀγγείων, μελανομόρφων ἰδίως, εἶναι ἄφθονα ἐπὶ τοῦ λόφου. Περιέργως ἔχνη τειχῶν δὲν εἶδομεν. Ἐνταῦθα θὰ ἔκειτο ναὸς τις τῆς πολίχνης τῆς νήσου, οὗ τὴν θέσιν κατέλαβεν ἡ ἐκκλησία.

Ἐπάρχει δὲ καὶ κατὰ τὸ Βόρειον τῆς νήσου ὄρμος ἄριστος καὶ πηγὴ ὕδατος καὶ τείχη ἀσβεστόκτιστα, ἔτι δὲ κίονες μονόλιθοι μεγάλοι καὶ ἔχνη ἐκκλησίας, ἧτις καλεῖται, ὡς καὶ ἄλλοι ἢ θέσις, Ἁγ. Σοφία.

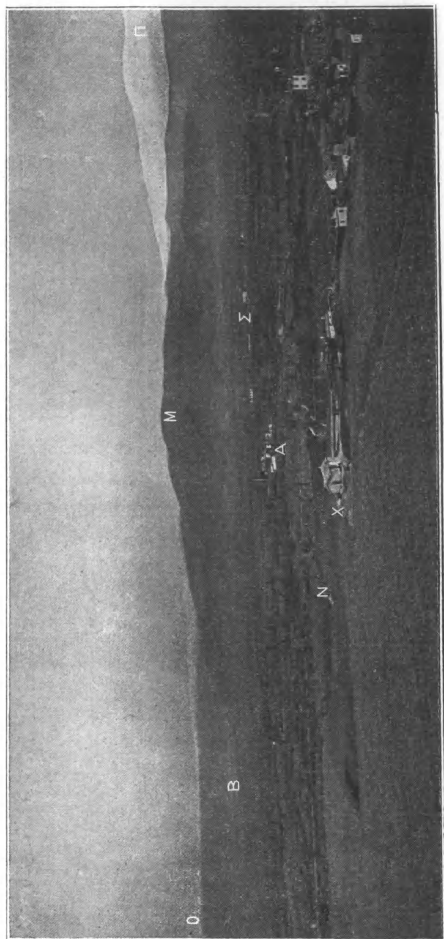
Ὅτι ἡ νησίς αὕτη εἶναι ἡ *Κικύννηθος* βεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ Ἀρτεμιδώρου παρὰ Στράβ. Θ' 436, 15 «ἐν δὲ τῷ κόλπῳ φησὶν εἶναι τὴν Κικύννηθον νήσον καὶ πολίχνην ἑμῶνυμον». Ἡ γραφὴ διὰ νν, ἣν ἐθέσαμεν, φαίνεται πιθανωτάτη ἐκ τῆς ὀνομασίας τοῦ δήμου *Κίκυννα* ἐν Ἀττικῇ.

IB') Ἐν Φεραῖς, Ἀρμενίῳ, Λακερεῖᾳ.

Ἐν τῇ πεδιάδι τῶν Φερῶν, ἧς τὸ πολὺ ἀποδίδει ἡ Εἰκ. 9 (βλ. καὶ Ἀρχ. Ἐφημ. 1910 σελ. 360), μέχρι τῆς Βοιθηίδος λίμνης ἀφ' ἐνὸς καὶ μέχρι Γκερλί ἐξ ἄλλου ἐξετελέσαμεν ἐρεῦνας μετὰ μικρῶν σκαφῶν, ὧν τὰ ἀποτελέσματα εἰσὶν ἐν ὀλίγοις τὰ ἑξῆς:

1) Προϊστορικοὶ σινοικισμοὶ ἐν τῇ Φεραϊκῇ.

Ἐκτὸς τῶν προϊστορικῶν ἀκροπόλεων τῶν Φερῶν καὶ τῆς θέσεως Μύλια, ἔνθα ἐξετελέσαμεν πρὸ τριετίας μικρὰς ἀνασκαφὰς (βλ. Πρακτικά 1907 σελ. 158. 160), παρετη-

ΦΕΡΑΙ

Εἰκὼν 9. Ἐπιτομή τῆς ἱστορικῆς πόλεως τῶν Φεραίων καὶ τῆς Φεραϊκῆς πεδιάδος, εἰλημένη ἀπὸ τῆς ἀεροπορίας
μετὰ τὸ ἔτος τοῦ Ἡρακλείου ὑπ' αὐτήν.

Χ = Ἁγ. Χερζαλάμπης, ἐφ' οὗ τὸ ἱερόν τοῦ Ἡρακλείου. Ν = Νεκροταφεῖον Ε' καὶ Δ' π. Χρ. ἐκκονταετηρίδος. Α = Ἀγρίμιλος
καὶ παρ' αὐτὸν ὁ νεολιθικός συνοικισμὸς Μύλια. Σ = Σταθμὸς ἀεροδρομίου. Β = Βοιθελίς λιμνῆ. Μ = Μαυροδόνι ὄρος (Κα-
ραδάτ). Π = Πηλίων ὄρος, Γιουσσαπέες, Ο = Ὁ Ὀλύμπτος.

ρήσαμεν καὶ ἑτέρας ἐν τῇ πεδιάδι, ὧν τὸ πολὺ τοῦ ὕψους ἔχει καταπέσει, ἐξισουμένων τῶν λόφων ὁσημέραι πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πεδιάδος ἐκ τῆς καλλιέργειας, τὰς ἐξῆς¹:

α') Ὀλίγον περαιτέρω τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Βελεστίνου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς Ῥιζόμυλον ὁδοῦ ὑπάρχει προϊστορικὸς συνοικισμὸς, ἐφ' οὗ καὶ εἰς μεταγενεστέτους χρόνους ἐκτίσθησαν οἰκοδομήματα· διότι εἶδομεν δώριον σπόνδυλον μετ' αὐλάκων καὶ τοίχους μετ' ἀσθέστου· θά ἦτο ναὸς τις, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη κατόπιν ἐκκλησία καὶ σταθμὸς Τουρκικός.

β') Περαιτέρω ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἶδομεν ὅμοιον συνοικισμὸν.

γ') Τὸ χωρίον Ῥιζόμυλος ἔχει κτισθῆ ἐπὶ σπουδαίας προϊστορικῆς ἀκροπόλεως, ἐφ' ἧς καὶ κατὰ τὴν ἱστορικὴν Ἑλληνικὴν περίοδον φαίνεται πιθανὸν ὅτι ὑπῆρχε πολίχνη ἢ προάστιόν τι τῶν Φερῶν, ὡς ἐκ τῶν σχετικῶν ἐκεῖ ἀρχαίων συμπεραίνομεν (βλ. κατωτέρω ἀριθ. 2).

δ') Ἐξω τοῦ Βελεστίνου κατὰ τὴν ὁδὸν εἰς Γκερλί ἐν θέσει Σπαηλίκι· ἐνταῦθα καὶ ἴχνη τειχῶν ἀρχαίων ἐκ πλακῶν, οἷα τῶν Ἀμφανῶν, διατηροῦνται· ἴσως πρόκειται περὶ περιβόλου ναοῦ τινος, ὡς ἐν α'.

ε') Περαιτέρω παρὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 24 φυλακεῖον τοῦ σιδηροδρόμου ὑπάρχει λοφίσκος κωνικός, καλούμενος Σουβλερῆ Μαγούλα ἀνασκαφείς ἐν μέρει ὑπὸ τυμβωρύχων περιέχει πιθανῶς τάφον καμαρωτὸν ἢ ὅμοιον τῷ ἐν Πιλάφ-Τεπέ. Παρ' αὐτὸν εὑρομεν προϊστορικὸν ἀρκούντως ἐκτεταμένον συνοικισμὸν, ὅστις καλεῖται Μαγούλα Κιμπόμπασι· ἐξ αὐτοῦ συνηθροίσσαμεν θραύσματά τινα ἀγγείων. Ἄλλοτερος τύμβος περιέχων τάφον πιθανῶς κεῖται ὑπὲρ τὸ χωρίον Κόνιαρη· ὀνομάζεται Διακονιάρη Μαγούλα. Παρὰ

¹ Ὑπὸ Τσοῦντα, ἔ. ἀ. ἀναφέρονται σελ. 4 ἀριθ. 6-9 ἀνωμόμως πέντε προϊστορικοὶ τινες συνοικισμοὶ τῶν ἐνταῦθα.

δὲ τὸ ὄρος ἐγγὺς ὑψοῦνται δύο τραπεζοειδεῖς λόφοι, ἴσως προϊστορικῶν συνοικισμῶν, καλούμενοι Προσκύνημα ἢ Μαχαλόρρεμα

Γ') Ἀνατολικῶς τοῦ σταθμοῦ Βελεστίνου πρὸς τὸ ὄρος Μαυροβούνη εἰς ἀπόστασιν τριῶν περίπου χλμ. ὑπάρχει ἐξαιρετος προϊστορικός συνοικισμός, ἢ Μαμτζή Μαγούλα· ἄφθονα καὶ καλῆς τέχνης εἶναι τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀγγεῖα, διατηροῦνται δὲ καὶ λίθινοι οἰκίσκοι.

Ζ') Παρὰ τὸ φυλακεῖον 19 τοῦ σιδηροδρόμου ὑπάρχει λίαν ταπεινὸς λόφος ἐξισωθεῖς, ἔνθα εὕρομεν ἐπίσης προϊστορικά ἀγγεῖα καὶ πλάκας ἐκ τάφων ἱστορικῶν χρόνων πιθανῶς

η') Βορειοανατολικῶς αὐτοῦ οὐχὶ πολὺ μακρὰν συνηγήσαμεν ἕτερον ὅμοιον συνοικισμὸν καὶ ἔγνη οἰκίσκων· ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἀσβεστοκτίστου μεταγενεστέρου οἰκοδομήματος.

θ') Παρὰ τὸ χωρίον Γκερλί πρὸ τοῦ 27^{ου} φυλακείου ὑπάρχει μέγας προϊστορικός συνοικισμός, ἐφ' οὗ κατόπιν θὰ ἰδρῶθῃ ἡ ἱστορικὴ πολίχνη Ἀρμένιον¹, ἢ μᾶλλον τμῆμα ἢ ἀκρόπολις τις τοῦ Ἀρμενίου· διότι εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὴν ὑπαρξίν συνοικισμοῦ ἱστορικῶν χρόνων μὴνύουσι κυβόλιθοι ἐξ Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων ἐξαγόμενοι ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν χωρικῶν, ἀλλ' ὁ λόφος οὔτε ἀσφαλῆς οὔτε ἐπαρκῆς εἶναι πρὸς ὑποδοχὴν πόλεως ἔστω καὶ μικρᾶς· τὸ ἱστορικὸν ἄρα Ἀρμένιον θὰ ἔκειτο ὑψηλότερον παρὰ τὰ κράσπεδα τοῦ ὄρους.

¹ *Leake*, ἔ. ἀ. IV 451· ὑπὸ τοῦ *Γεωργιάδου* ἔ. ἀ. τίθεται κατὰ τὰ ἐρείπια τῆς Πέτρας (βλ. κατωτέρω). Τὸ ἐθνικὸν . . . ὄδοτος *Α(ε)μ(ε)νιεύς* εὑρηται ἐν Δελφικῇ ἐπιγραφῇ· ἦτο δὲ οὗτος ἱερομνήμων τῶν Αἰτωλῶν (ἐκ Θεσσαλίας) τῷ 208/7 π. Χρ.· βλ. *Pomtow*, ἐν *Pauly-Wiss. Real-Encykl.* IV 2689. Τὸ Ὀρμίνιον, Ὀρμένιον, Ἀρμένιον εἶναι λίαν συγχευμένα ἐν τοῖς κειμένοις· πρὸλ. *Hirschfeld* ἐν *Pauly-Wiss. Real-Encykl.* II 1187, ὅστις οὐχὶ ὀρθῶς ἀποκρίνεται πρὸς ταυτισμὸν πάντων τούτων, ἀφ' οὗ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς διακρίνονται.

ι) Ἐντὸς τῆς Βοιβηίδος λέγεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἔχνη οἰκίσκων καὶ ἀγγεῖα προϊστορικὰ ἐπὶ λόφου καλουμένου Χατζημισιώτικη Μαγούλα· ἢ εἰς αὐτὸν διὰ τῶν ὑδάτων μετὰβασις εἶναι λίαν δυσχερῆς ἄνευ γνώσεως πόρου τινός, δι' οὗ μόνον φθάνει τις ἐκεῖ.

2) Ἐπιγραφικά, Βυζαντινὰ κλ. εὐρήματα ἐν Φεραῖς,
Ῥιζομύλῳ, Γκερλί, Λακερδαία.

Ἐν Ῥιζομύλῳ ὑπάρχει ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου μετὰ χρονολογίας 1833, ἐφ' ἧς ἔχουσιν ἐντειχισθῆ πύρινοι κυβόλιθοι, τμήματα ἐπιστυλίων, στηλῶν μετὰ ροδάκων, πλάκες μετ' ἀνθεμίων, στήλαι ἐν εἴδει ναίσκων, σπόνδυλοι κττ.· εἰς τὸν γυναικωνίτην στήλη τις φέρει ἔχνη ἐπιγραφῆς καὶ δύο ροδάκας, ἐτέραν δὲ ἀποτειχίσαντες μετεκομίσαμεν εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου (ἀριθ. Εὐρετ. Α 751) φέρουσαν ἐπιγραφὴν τοῦ *Μελανία* υἱοῦ τοῦ *Μέλανος* ἀνέκδοτον.

Παρὰ τὴν κλίμακα οἰκίσκου ὑπάρχει στήλη τῆς *Νικαρέτας*, ἐν δὲ τῇ οἰκίᾳ *Καραβάρη* λέγεται ὅτι ὑπάρχει πλάξ μετ' ἐπιγραφῆς ΠΑΡΜΟΝΙΣΑΥΤΟΒΟΥΛΟΥ(;), ἀμφοτέραι ἀνέκδοτοι. Ἐντὸς βάτων τινῶν τοῦ κήπου Χατζοπούλου εὐρέθη ἀναθηματικὴ πλάξ, ἣν εἶδε τῷ 1906 ὁ Τσουντας, εἰς τὸν *Ἥμιον* ταύτην μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον (ἀρ. Εὐρ. 691)· πιθανώτατα ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ναὸς ἢ ἱερὸν τοῦ Ἥλιου, οὐτινος ἢ λατρεία (παρὰ τοῖς Μάγνησιν) εἶναι μεμαρτυρημένη ὑπὸ τοῦ *Πλάτανος*, Νόμ. ιβ' 946· ἐκ τούτου θὰ ἐνετοιχίσθησαν τὰ προειρημένα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν ἐκκλησίαν.

Εἰς τὸ ἔρημον χωρίον *Ντελήχανι*, μίαν περίπου ὥραν μακρὰν τοῦ Ῥιζομύλου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Μαυροβουνίου, ἐν θέσει *Μάννα* ὑπάρχουσιν ἐπὶ βράχων κεχαραγμέναι ἐπιγραφαί, ὧν μιᾶς σφύζονται τέσσαρες στίχοι, ἐτέρας

δὲ ἴχνη γραμμάτων δύο στίχων, ἀμφότεραι μετὰ τῆς προηγούμενης τοῦ Ἡλίου ἀνεκδότοι.

Καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Χατζήμισι οἰκία Χατζηκοτούλα λέγεται ὅτι ὑπάρχει πλάξ μετ' ἐπιγραφῆς ἀνεκδότου **ΑΡΧΕΛΑΟΣ ΔΑΜΟΦΩΝ ΠΑΡΜΕΝΙΩΝΟΣ** καὶ ἐν τῇ ἐπιστάσι ἀπίσης ἄλλοι πολλοὶ λίθοι μετ' ἐπιγραφῶν ἐκ Πέτρας προερχομένων. Ὁ αὐτὸς Χατζηκοτούλας λέγει ὅτι ἐντὸς τῆς Βοιδηίδος εὔρε μεγάλην πλάκα πλήρη γραμμάτων, ἣτις θὰ εὑρίσκειται ἴσως ἔτι ἐκεῖ, ἔνθα δὲν ἠδυνήθημεν, ὡς προείπομεν, νὰ εἰσχωρήσωμεν.

Ἐκ τοῦ χωρίου *Βελεστίνου* μετεκομίσαμεν εἰς Βόλον στήλην ἀναθηματικὴν τοῖς Διοσκούροις ὁμοίαν τῇ ἐν **JG IX² 419** (ἀριθ. Εὔρετ. Α 750), ἐτέραν μεγάλην μετ' ἰχνῶν ἐπιγραφῆς (ἀρ. Εὔρετ. Α 630· φέρει καὶ ὑπόλοιπα βαφῶν ἐκ *γραπτῆς παραστάσεως* πιθανῶς) καὶ τρίτην ἀπεσχισμένην ἐξ ὑπολοίπου ψηφίσματος ἢ ἀπελευθερώσεων (ἀριθ. Εὔρετ. Υ 547), πάσας ἀνεκδότους.

Ὁὐ μακρὰν τοῦ Βελεστίνου κεῖται τὸ χωρίον *Νταμπερλί*· ἐνταῦθα ἐν οἰκίᾳ Κοπαράνη ἔχει ἐντοιχισθῆ ἀνάγλυφον Βυζαντιακὸν φέρον περιστερὰν καὶ ρόδακα, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς σπόνδυλοι, ἀρχιτεκτονικὰ μέλη Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντιακῶν χρόνων, βάθρον μέγα μετ' ἰχνῶν ἐπιγραφῆς καὶ ἕτερον ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς ἔξω θύρας τοῦ περιβόλου φέρον ἐπιγραφὴν *Εὔπραξις* . . *Αὐτοβούλου* κτλ. ἀνεκδότον· καὶ εἰς τὰ δύο φρέατα τοῦ χωρίου εἶναι πολλὰ ἀρχαῖα ἐντετοιχισμένα.

Τὸ δὲ χωρίον *Γκερλί* κέκτηται ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου πλήρη τοιχογραφιῶν οὐχὶ πολὺ ἀρχαίων· ὅπισθεν τοῦ ἱεροῦ ὑπάρχει ἐπιγραφὴ

+ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκκλησίας ἣς ἔτι +
 Ἡκονόμος τοῦ Π' 1802 Ὀκτοβρίου
 Ἀθανάσι κτίτορας. 27

Πλησίον τοῦ Γκερλί εἶχεν εὐρεθῆ ποτε στήλη ἐπιτύμβιος τεσσάρων στίγων, ἣν μετεκομίσσαμεν εἰς Βόλον (ἀριθ. Εὐρετ. Υ 564· προέρχεται βεβαίως ἐκ τοῦ ιστορικοῦ Ἀρμενίου, ὁ βλ ἐν τοῖς ἄνω· εἶναι εἰς Θεσσαλικὴν διάλεκτον τῆς Δ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος καὶ ἀνέκδοτος). Περαιτέρω εἰς τὸ χωρίον *Γιαχάλο* ὑπάρχουσι ἀρχαῖά τινα, ἐν οἷς βωμὸς μαρμαρίνος ἀρκούντως μέγας. Ὑψηλότερον παρὰ τὸ ἐγκαταλειμμένον χωρίον *Πέτρα* ὑπὸ τοὺς τρεῖς μεμονωμένους ἀποτόμους βράχους, οἵτινες πιθανῶς κατέχουσι τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας *Λακερείας*, τῆς μυθολογουμένης πόλεως τῶν Φλεγύων καὶ γενετείρας τοῦ Ἀσκληπιοῦ¹, ὑπάρχουσι ἐρείπια ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ἐπὶ ἀρχαίου ναοῦ ἐκτισμένης.

Ἐνταῦθα εὗρομεν τεῖχος πολυγωνικὸν ἐξ ἀργῶν λίθων περὶ τὰ κράσπεδα τῶν λόφων· περαιτέρω πρὸς τὴν λίμνην Βοιθιῆδα διήκει ἐπὶ μεγάλῃ ἔκτασιν προτείχισμα ἐκ μεγάλων ἐπιμελῶς καὶ στερεῶς ἐμπεπηγμένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους λίθων, δι' οὗ βεβαίως ἠμποδοῖζον ἐν ταῖς πλημμύραις τὴν ἐπέκτασιν τῶν ὑδάτων. Ἐν δὲ τῇ ἐπιστάσι (Κουλούκι) εἶδομεν σπονδύλους καὶ τμῆμα στήλης μετὰ ῥοδάκων. Ἐν γένει τὰ ἐρείπια ταῦτα φαίνονται πολλοῦ λόγου ἄξια, ἣ δὲ λεπτομερεστέρα μελέτη καὶ ἐκσκαφὴ αὐτῶν θὰ εἶναι λίαν διδακτικὴ.

ΙΓ') Ἐν Παγασαῖς.

Καὶ ἐν Παγασαῖς ἐξηκολουθήσαμεν ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τὰς ἀνασκαφὰς εἰς τὰ ἐξῆς σημεῖα:

1) Πλήρης ἀνασκαφὴ τοῦ δευτέρου πύργου.

Τὸν πλήρη στηλῶν δεύτερον πύργον, ὃν εἶχομεν εὖρει

¹ Περὶ *Leake*, ἔ. ἀ. IV 444 κ.έ. Κατὰ *Στάβ* Θ' 436,15 θὰ ἔκειτο ἐνταῦθα που καὶ ἡ Βοιθὴ «χωρίον ἐπὶ τῇ λίμνῃ κείμενον».

πρὸ τριετίας (βλ. *Πρακτικά* 1908 σελ. 207-209), ἀνεσκάψαμεν καὶ ἠρευνήσαμεν ἤδη τελείως, ὡς ἐκ τοῦ σχεδιογραφήματος (Εἰκ. 10) καταφαίνεται.

Κατεσκευάσθη δ' οὗτος ὡς ἐξῆς: ἐν πρώτοις ἐπεσκευάσθη ὁ ἐσωτερικὸς μικρὸς πύργος τοῦ τείχους (Εἰκ. 11), ὁ ποιηθεὶς τὸ πρῶτον μετὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως περὶ τὸ 400 π. Χρ., καταρριφθεὶς δὲ εἰς ἀγνώστους χρόνους μετὰ τῶν λοιπῶν τειχῶν καὶ πύργων, ἴσως περὶ τὸ 200 π. Χρ. Ἡ ἐπισκευὴ ἐγένετο ἄνευ χρήσεως ξένου ὕλικου, διότι οὐδὲν ἔγκος στηλῶν ἢ ἄλλου μνημείου ἀρχαιοτέρου εὗρομεν οὔτε ἐντὸς τῶν τοίχων, οὔτε ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτοῦ.

ΠΑΓΑΣΑΙ

Εἰκὼν 11. Αεπιμέρειαὶ πρὸ τῆς πλήρους ἀνασκαφῆς τοῦ δευτέρου πύργου.

ΕΠ = Ἐσωτερικὸς πύργος. ΕΞ Ν = Ἐξωτερικὸς πύργος· Νότιος πλευρά.

ΕΞ Α = Ἐξωτερικὸς πύργος· Νοτιοανατολικὴ γωνία. Δ = Διάκενον

Μετὰ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ παλαιοῦ ἐγένετο καὶ ἡ ἰδρυσις νέου ἐξωτερικοῦ πύργου ἐκ τριῶν τοίχων πάχους 2.60-3^μ, ὕψους 1-3.50^μ. τὰ κατώτατα αὐτῶν ἐποιήθησαν ἐξ ὀγκολίθων, τὰ δὲ λοιπὸν ἐκ βάλθρων καὶ στηλῶν καὶ ἄλλων με-

λῶν ἐπιταφίων μνημείων, κιόνων, βάσεων κττ. ἐκ παλαιότερων οικοδομημάτων. Ἐποιήθησαν δ' οἱ τοῖχοι οὗτοι μετὰ καταφανοῦς σπουδῆς, διότι πολλαχοῦ ἡ κατασκευὴ εἶναι λίαν ἀμελῆς, καίπερ στερρά.

Ἵπὲρ τοὺς λιθίνους τοίχους ἀμφοτέρων τῶν πύργων ἐποιήθη ὑψηλὸς τοῖχος ἐξ ὠμῶν πλίνθων, διασωθεὶς ἐνιαχοῦ εἰς ὕψ. δύο μέτρων· τὸ δ' ἔσω διάκενον μεταξὺ τῶν τοίχων τοῦ ἐξωτερικοῦ πύργου ἐπληρώθη λίθων καὶ μικρῶν στηλῶν καὶ τμημάτων μεγάλων, χαλίκων καὶ χωμάτων μέχρι ὕψους 5.40^μ ἐρρίπτοντο δ' οἱ λίθοι οὗτοι μετὰ πηλοῦ, ἵνα συγκολλῶνται στερρῶς.

Περὶ τὸν ἐξωτερικὸν τοῦτον πύργον κατεσκευάσθη τοιχάριον πᾶχ. 0.60 καὶ ὕψ. 0.80-1.20, ὅπως καὶ περὶ τὸν ἕτερον ἀνασκαφέντα πρῶτον μέγαν πύργον· ἐκ τούτου καὶ τῶν λοιπῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐργασίας εἶναι βέβαιον ὅτι ἀμφοτέροι οἱ πύργοι κατεσκευάσθησαν συγχρόνως, ὁ μὲν παλαιὸς ἵνα προστατεύσῃ τὸν λιμένα (βλ. *Θεσσαλικὰ Μνημεῖα* I σελ. 74 καὶ 64-65), ὁ δὲ δεύτερος οὗτος καὶ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ μάλιστα, ἵνα προστατεύσῃ τὴν εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι περίπου μέτρων ἀρισταμένην μεγάλην Ἀνατολικὴν πύλην τῆς πόλεως (αὕτη δὲν σημειοῦται ἐν τῷ σχεδιογραφῆματι τῶν *Πρακτικῶν* 1908 σ. 202 εἰκ. 8 ὡς ἐφέτος ἀνακαλυφθεῖσα).

Οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ἐγένετο ἡ ἐσπευσμένη αὕτη ἐπισκευὴ καὶ ἴδρυσις τῶν πύργων καὶ τειχῶν, δὲν εἶναι μὲν δυνατόν νὰ προσδιορισθῶσιν ἀσφαλῶς, φαίνονται ὅμως ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐμβλημάτων καὶ σφραγίδων τῶν κεραμίδων μάλιστα, περὶ ὧν θέλομεν δημοσιεύσει ἰδιαιτέραν πραγματείαν, ὅτι κεῖνται ἐντὸς πιθανῶς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Περσέως ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων. Κατὰ ταῦτα αἱ στηλαὶ πρέπει νὰ θεωρῶνται πᾶσαι ἀρχαιότεραι τοῦ 150 π. Χρ., ἵνα μεταχειρισθῶμεν στρογγύλον ἀριθμὸν.

Τὰ ἐκ τοῦ πύργου τούτου εὐρήματα ὑπῆρξαν πολυάριθμα ἐπίσης, τινὰ δὲ λίαν σπουδαῖα· πλὴν τῶν στηλῶν εὐρέθη ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή ταῖς Χάρισιν, ἀνάγλυφον τοῦ Ἡρώος Ἐνοδίου (ἀριθ. ΒΠ 663) καλλίστης τέχνης τοῦ εἶδους τῶν λεγομένων γραφικῶν, βωμὸς παραλληλεπίπεδος μετ' ἀναγλύφων κλάδων (ἀριθ. Εὐρ. Α 688), βάσις κίονος ἀρχαίου φέρουσα πεντάστιχον ἀρχαίῃν ἐπιγραφὴν τοῦ 500-450 π. Χρ. (ἀριθ. Εὐρ. Α 690), τμήματα ἀγαλμάτων μετὰ βαφῶν κττ..

Ἐκ τῶν στηλῶν¹ πολλὰ εἶναι ἐκτάκτως μεγάλα: μία τούτων (ἀριθ. ΒΠ 539) ἐν εἴδει ναύσκου φέρει παράστασιν γυναικὸς καθημένης φυσικοῦ σχεδὸν μεγέθους· δυστυχῶς αἱ βαφαὶ δὲν σφύζονται λίαν εὐδιακρίτως· ἀρίστη πασῶν εἶναι μεγάλη στήλη τοῦ Ἀριστοκίδους ἀκεραία (ἀριθ. ΒΠ 540), φέρουσα ὠραισιότατην γραπτὴν παράστασιν πολεμιστοῦ, ἕτεραι δὲ μικραὶ ἀκεραῖαι τοῦ Κρητῶς Ἀργῆ (ἀριθ. ΒΠ 655), τῆς Κλυμένης (ἀριθ. ΒΠ 557), τῆς Δημοῦς (ἀριθ. ΒΠ 532), διατηροῦσιν ἐπίσης πολὺ καλῶς τὰς γραπτὰς παραστάσεις· ἐπίσης πολὺ καλῶς διατηροῦσιν αὐτάς, ἀλλ' εἶναι ἐλλιπεῖς αἱ ὑπ' ἀριθ. ΒΠ 533, 554, 560, 573, 623, 630· μετρίως καλῶς διατηροῦνται αἱ ἐν ταῖς ἀκαθαρίστοις ἔτι στήλαις ΒΠ 531, 535, 574, 617, 629, 635· αἱ ὑπ' ἀριθ. ΒΠ 541, 570, 616, 634, 642, 643, 645 διατηροῦσι πορφυρᾶς ταινίας, αἱ δὲ ΒΠ 527, 575, 618, 624, 644, 652 φέρουσι γλυπτὰ ἀνθή-

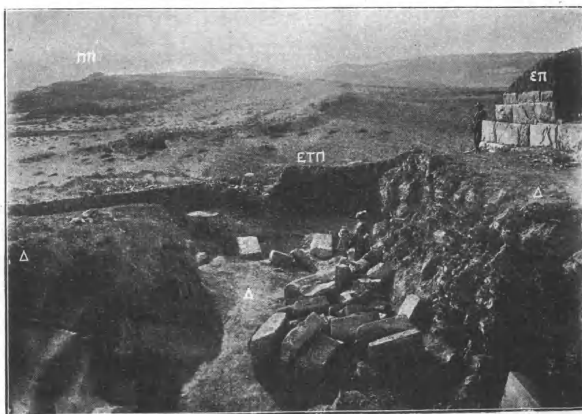
¹ Δυστυχῶς καὶ ἐφέτος, τέταρτον ἤδη ἔτος ἀπὸ τῆς εὐρέσεως τῶν γραπτῶν στηλῶν, οὔτε ἡ ἐκδόσις τῶν ἐγχρωμῶν πινάκων κατορθώθη, οὔτε ἡ στερέωσις τῶν χρωμάτων τῶν στηλῶν, καίτοι ἡ προθυμία δὲν ἀπέλειπεν οὔτε τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν οὔτε τὸ νεοστὶ ἰδρυθὲν Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον· ἀλλὰ τὸ μὲν τὸ πολυδάπανον καὶ ἡ δυσχέρεια τῆς ἐκτυπώσεως πιστοτάτων ἐγχρωμῶν πινάκων ἐπήνεγκον τὴν βραδύτητα τῆς ἐκδόσεως, ἧτις πιθανῶς θὰ γίνῃ ἐντὸς τοῦ 1911-1912 κατὰ τεύχη, τὸ δὲ ἡ ἀμφισβήτησις καὶ ἀντιλογία περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ *fixatif*, περὶ ἧς βλ. *Πρακτικὰ* 1909 σελ. 133-135, ἐπέβαλον ὄκνον τῷ Ἀρχαιολογικῷ Συμβούλιῳ περὶ τὴν λήψιν ὀριστικῶν ἀποφάσεων μέχρι τοῦδε.

μια, ἡ 573 γραπτὸν καὶ ἡ 540 γλυπτὸν ἄμα καὶ γραπτὸν ἀρίστης διατηρήσεως τῶν βαρῶν καὶ διδακτικώτατον· γραπτὰ ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα ὡραῖα διατηροῦσιν αἱ ΒΠ 534, 536, ἐν ᾧ τὰ ΒΠ 622, 628, 631 τμήματα προέρχονται ἐξ ὁρόφων μεγάλων ἐπιταφίων μνημείων.

Ἐξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως τῆς Νοτίου πλευρᾶς εὐρέθη τυχαίως μαρμαρινὴ πλάξ φέρουσα ἀνάγλυφον παραστασιν, θεᾶς πιθανῶς, ἐντὸς σπηλαίου (ἀριθ. Εὐρ. Α 644) καὶ δύο προσερχομένων πρὸς αὐτὴν λατρευτῶν.

2) Ἐρευναι ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ πύργου καὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Ἐρευνήσαμεν πρὸς τούτοις καὶ τὸν πρῶτον μέγαν ἀνασκαφέντα πύργον (βλ. Θεσσ. Μνημ. I. σελ. 70-86 ὃν ἀποδίδει ἄνω ἀριστερὰ μετὰ τοῦ ἐτέρου καὶ τῆς μεταξὺ τῶν δύο ἐκτάσεων ἡ εἰκ. 12), ἰδίως τὸ πλεῖστον τῆς ἑξῶ Νο-

ΠΑΓΑΣΑΙ

Εἰκὼν 12.— Ἡ Νότιος πλευρὰ μετὰ τοῦ διακένου τοῦ δευτέρου πύργου τελείως ἀνασκαφέντα. Πρῶτον ἀνω ἀριστερὰ ἐννέα πύργοι, ὃν δὲ τελευταῖος εἶναι ὁ ἀνασκαφείς τῷ 1907 μέγας πλήρης σπηλῶν.

τίου πλευρᾶς αὐτοῦ. εὐρόντες ἰκανὰ τμήματα στηλῶν μετὰ καλῶς διατηρουμένων βαφῶν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀνεβάλομεν τὴν πλήρη ἀνασκαφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐρείπιων τῶν Καλυβίων Ἀλυκῶν ἐλλείψει πόρων δι' εὐθετώτερον χρόνον.

Καὶ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Παγασῶν (βλ. *Πρακτικά* 1909 σελ. 147-155¹) ἐξετελέσαμεν μικρὰς τινὰς ἐρεῦνας περαιτέρω, ἀνακαλύψαντες ἐν μέρει τοιχοῦρια οἰκίσκων προϊστορικῶν καὶ εὐρόντες τὰ συνήθη νεολιθικὰ ἀντικείμενα καὶ ταύτης ἀνεβάλομεν ὁμοίως τὴν πλήρη ἀνασκαφὴν.

ΙΔ') Ἐν Γόννοις Περγραιβίας.

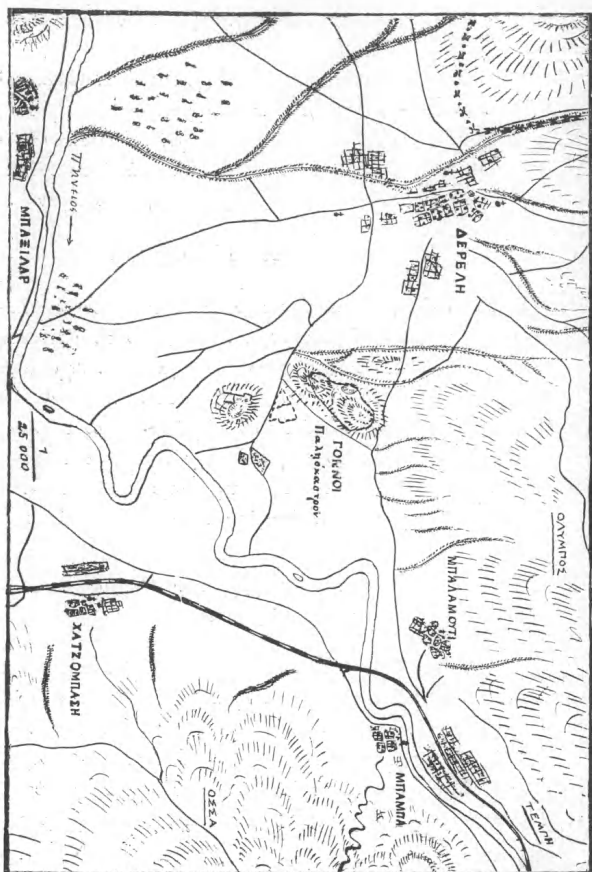
Κατὰ τοὺς μῆνας Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον ἐξετελέσαμεν ἀνασκαφὰς καὶ ἐρεῦνας ἐν Γόννοις, ὧν τὰ εὐρήματα πάντα κατεθέσαμεν ἐν τῷ ἐτέρῳ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων Δερελί, συντάξαντες καὶ Εὐρετήριον αὐτῶν ἀπ' ἀριθ. 1-161· ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἰδρῦσωμεν ἐκεῖ Μουσεῖον ταχέως, διότι ἐψήφισε πρὸς τοῦτο ἡ Κοινότης Δερελί ἀρκούντως γενναῖον ὡς πρὸς τοὺς πόρους αὐτῆς χρηματικὸν ποσόν.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἄνω ἐργασιῶν εἶναι τὰ ἐξῆς:

1) Ἡ θέσις καὶ τὰ τείχη τῶν Γόννων. Γοννοκονδυλῶν Ὀλυμπιάς.

Οἱ ἀρχαῖοι Γόννοι κεῖνται, ὡς ὀρθῶς ἀνεγνώρισεν ὁ Leake, ἔ. ἀ. III 381 (πρὸ βλ. *Πολύβ.* 18, 27 καὶ *Liv.* 36, 10· 42, 54 καὶ 61· 33, 10· 44, 6. *Εὐσιάθ.* εἰς Β 739 «ἡ Γόννος . . . πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ κειμένη, ὡς καὶ Ἡλώνη»), ἐν θέσει *Παλαιόκαστρον* ἐπὶ τῶν τελευταίων Νοτίων ὑπωρειῶν τοῦ κάτω Ὀλύμπου παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ

¹ Λυπούμεθα διότι αἱ ἐκεῖ δημοσιευθεῖσαι εἰκόνες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀπεδόθησαν κάκιστα ἐξ ἀτεχνίας τοῦ τυπογράφου.

Εικὼν 13. Διάγραμμα τῆς περὶ τοὺς Λουκάνους περιοχῆς· κατὰ τὸν γόθρον τῆς οργανιστικῆς γεωγραφικῆς ἐπιπέδου τῆς Ἑλλάδος.

ΓΟΝΝΟΙ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕ

Πηνειοῦ, μεταξύ τῶν σημερινῶν χωρίων Δερελίκαϊ Μπαλαμούτι. Τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ τῶν περὶ τὸ τόπων δεικνύει τὸ ἐν Εἰκ. 13 σχεδιογράφημα.

Τὴν γνώμην τοῦ Leake ἀπεδέχθησαν οἱ νεώτεροι: *Heuzey*, *Mont Olympe* σελ. 42, *Bursian*, *Geographie von Griech.* I σελ. 60 κ. ἐ., *Lolling*, *Hellen. Landesk.* σελ. 150, *Γεωργιάδης*, ἔ. ἀ. 168-169 κλ..

Σημειωτέον ἐν τῇ ἄνω εἰκόνι ὅτι ἐγγύτατα τῶν συνόρων κατὰ τὴν θέσιν Τσιούρβα Μαντριὰ ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἐτέρας ἀρχαίας πόλεως καὶ φρούριον, κείμενον νῦν τὰ πολλὰ ἐπὶ τουρκικοῦ ἐδάφους. Ἐνταῦθα εὐρέθησαν ὑπὸ χωρικῶν τάφοι ἀρχαῖοι, ἔτι δὲ στήλαι ἐπιτύμβιοι, ἀνάγλυφα, ἀπελευθερωτικαὶ ἐπιγραφαὶ κττ., ἅτινα μετεκομίσθησαν πρὸ ἐτῶν ἄλλα μὲν εἰς Δερελί καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λάρισαν, ἄλλα δ' εἰς Ῥαψάνην· ἀπεδόθησαν δὲ πάντα τῇ πόλει τῶν Γόννων, ἐν ᾧ φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως ἐκείνης ἔκειτο ἐτέρα πολίχνη ἢ φρούριον, ἴσως ὁ Γοννοκονδυλῶν, καὶ ἀπλῶς Κονδυλῶν (ἢ τὸ *Κόνδυλον*;) καλούμενος, μετονομασθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φιλίππου Ὀλυμπιάς (*Liv.* 39,25).

Τὸ φρούριον τοῦτο τῶν Περραιβῶν ἐθεωρεῖτο ἀπόρθητον, ἔκειτο δὲ δεύτερον μετὰ τοὺς Γόννους ἐπὶ τῆς ἐκ Θεσσαλίας εἰς Μακεδονίαν ὁδοῦ, ἐπ' ἧς τρίτον ἦτο ὁ Λαπαθοῦς ὑπὲρ τὴν Ἀσκουρίδα λίμνην (*Liv.* 42,2), καλούμενος καὶ Χάραξ (αἰ ὑπὸ *Bürchner* ἐν *Pauly-Wissowa Real-Encykl.* III 2121,1 εἰδήσεις περὶ τοῦ Χάρακος τοῦτου εἶναι ἀνεπαρκεῖς καὶ ἐσφαλμέναι τὰ πολλὰ) καὶ τέταρτον ἀνώνυμον ἐπὶ στενωτάτης θέσεως ὑπὸ δέκα μόνον ὀπλιτῶν δυναμένης νὰ φυλαχθῇ (*Liv.* 44,6).

Ἐζητήθησαν δὲ τὰ φρούρια ταῦτα ὑπὸ τοῦ *Leake* ἔ. ἀ. III 397-398, τοῦ *Heuzey* ἔ. ἀ. 18 καὶ 74 (λέγουσιν ὅτι ὁ Λαπαθοῦς εἶναι ὁ νῦν Ἁγ. Ἡλίας τῆς Ῥαψάνης· ὁμοίως

ὁ *Γεωργιάδης* ἔ. ἀ. 169-171), τοῦ *Lolling* ἔ. ἀ. καὶ πάντων τῶν μετέπειτα (πρὸς βλ. *Κήρ.* ἔ. ἀ. 115) ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐκ Δερελί εἰς Ῥαψάνην διὰ Σολίου μεταξὺ Μπαλαμούτι καὶ Ῥαψάνης, ἐσφαλμένως νομίζομεν ἢ πλάνη προήλθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Λιθίου (44,6), ὅστις, ἐν ᾧ ἀναφέρει δύο ὁδοὺς ἐκ Μακεδονίας εἰς Θεσσαλίαν, τὴν μὲν διὰ τῶν Τεμπῶν αὐτῶν, τὴν δὲ διὰ Λεφτοκαρυᾶς-Ζηλιάνας-Νεζεροῦ, περιγράφει συγκεχυμένως ἀμφοτέρας, τὴν μὲν ὡς ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενος διὰ Λεφτοκαρυᾶς-Τεμπῶν, τὴν δὲ ὡς ἐκ Θεσσαλίας διὰ Γόννων-Νεζεροῦ-Ζηλιάνας.

Κατὰ τὴν δευτέραν περιγραφὴν τοῦ Λιθίου ἡ μόνη σήμερον ὁδὸς ἐκ Γόννων εἰς Δῖον, δι' ἧς καὶ ἀμάξια μετὰ τινος δυσχερείας δύνανται νὰ διέλθωσιν, εἶναι ἐκτὸς τῆς διὰ Τεμπῶν-Πυργετοῦ-Αἰγάνης-Δερμπίνης-Πλαταμῶνος, ἢ ἐκ Τσιούρβα Μαντριά-Νεζεροῦ-Ζηλιάνας-Λεφτοκαρυᾶς, καὶ σήμερον ἐν χρήσει ὡς λίαν συντομωτέρα.

Τὴν τελευταίαν ταύτην μάλιστα νοεῖ ὁ Λίθιος λέγων ἐν 42,67 ὅτι ὁ Γόννος *Macedoniae claustra tutissima praebet, et in Thessaliam oportunum Macedonibus decursum*: διότι ἡ ἀπὸ Μαλαθριάς (Δίου) διὰ Λιτοχωρίου μέχρι Λεφτοκαρυᾶς ὁδὸς εἶναι ὁμαλὴ καὶ κοινή. Ἐν Λεφτοκαρυᾶ ἔμως, ἵνα εἰσέλθῃ τις εἰς Θεσσαλίαν θὰ λάβῃ ἢ τὴν διὰ Τεμπῶν ἢ τὴν διὰ Νεζεροῦ ὁδόν. Τὴν δευτέραν ταύτην ἔβη βεβαίως ὁ Ξέρξης, ἐλθὼν ἐκ Πύδνης παρὰ τὴν θάλασσαν μέχρι Λεφτοκαρυᾶς, εἰς Γόννους (*Ἡρόδ.* VII 128. 173), ὁ Βρασιδᾶς (*Θουκ.* IV 78) καὶ ὁ Ἀγησίλαος (*Ξενοφ.* Ἀγησίλ. II 2 κ. ἀ.), ταύτην δὲ ὁ Ἄππιος Κλαύδιος τῷ 191 π. Χρ. *per Macedoniam magnis itineribus in jugum montium, quod super Gonnos est* (*Liv.* 36, 10)· τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ τοῦ Σοπωτοῦ ὕψους 1242^μ τοῦ Κάτω Ὀλύμπου. Τούναντίον ὁ Νασικᾶς μετὰ στρατοῦ τοῦ Αἰμιλίου Παύλου (*Πλούτ.* 6. Αἰμ. Παύλ. XV) ἔβη τὴν δι'

Τὰ δὲ τείχη τῶν Γόννων ἀνήκουσιν εἰς τρεῖς περιόδους: τὸ ἄριστα σωζόμενον Βόρειον τείχος τῆς ἀκροπόλεως ἑνιαχοῦ εἰς εἴκοσι καὶ τρεῖς δόμους, ἧτοι εἰς ὕψος ἕξ μέτρων (Εἰκ. 14 σημεῖον ΤΑ καὶ Εἰκ. 15) ἐποιήθη ἐκ μικρῶν σχετικῶς πλακοειδῶν ἀμμολίθων σκληρῶν, οὓς οἱ χωρικοὶ ὀνομάζουσι *χωματοσιδεριά*, ἐνωρὶς βεβαίως ἂν μὴ κατὰ τὴν F', ἀλλ' ἐντὸς τῆς E' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος¹, ὡς τὸ ἕμοιον τῶν Ἀμφωνῶν (*Πρακτικά* τοῦ 1909 σελ. 165 κ.έ.). Τοῦτο βεβαιοῦσι καὶ θραύσματα μελανομόρφων ἀγγείων ἐκλεκτῶν ἐκ τινος οἰκοδομήματος (*ναοῦ*);, οὗτινος θεμέλια διακρίνονται εὐθὺς ἔσω τοῦ τείχους ΤΑ τῆς ἄνω εἰκό- νος 14 καὶ 15. Ὀλίγον δ' ὑπὲρ τὸ σημεῖον τοῦτο λέγεται ὅτι ὑπῆρχέ ποτε θολωτὸς τάφος, περὶ τὸ σημεῖον ΘΤ, καλυφθεὶς ὑπὸ τοῦ καταπεσόντος τείχους.

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 15. Τείχος τῆς ἀκροπόλεως.

IN = Ἰχνη ναοῦ (;). TA = Τείχος ἀκροπόλεως τὸ ἐν Εἰκ. 14 TA.

¹ Ὁ *Henzey*, ἔ. ἀ. 12-13 θεωρεῖ αὐτὸ Ἑλληνικῶν ἐπίσης χρόνων, καίπερ ἔχον ἔμφασιν νεωτέρων· ἀλλ' ἐσφαλμένως νομίζει ὅτι τὰ ἰσοδομικὰ εἶναι ἀρ- χαιότερα τούτων.

Τὰ λοιπὰ τείχη τῆς κάτω πόλεως μετὰ τετραγώνων μικρῶν καὶ ὀλιγαριθμῶν πύργων, ἕνεκα τοῦ φύτει ὄχυροῦ τῆς θέσεως οὐχὶ εὐδιακρίτων, οὐς διὰ τοῦτο δὲν ἐσημειώσαμεν, εἶναι ἰσοδομικὰ ἐκ λίθων οὐχὶ μεγάλων, ἐπιμελῶς λελαξευμένων καὶ ἡρμωσμένων· ἐποιήθησαν δὲ περὶ τὸ 400 π. Χρ., ὁπότε καὶ αἱ πλεῖστα τῶν Θεσσαλικῶν ἐν γένει πόλεων ἐτειχίσθησαν· διότι τότε:

... . πολλῇ δὲ καὶ ἀγλαοκάρῳ
εἰρήνῃ πλοῦτῳ ἰ' ἔβρου Θεσσαλία,

ὡς λέγει τὸ ὠραῖον ἐπίγραμμα τῶν Φαρσαλίων ἐν Δελφοῖς. Εἷς τι σημεῖον μόνον διεκρίναμεν μετὰ πιθανότητος πύλῃν (Eix. 14).

Παρατηρήσαμεν δὲ καὶ ἴγνη ἐτέρου τείχους μεταξὺ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῆς κάτω πόλεως Βορείως, ποιηθέντος ἐκ ποικίλων λίθων μετὰ τινος σπουδῆς καὶ ἀταξίας, ἴσως ὑπὸ τοῦ Περσέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις εἶχεν ὀρηκτῆριον τοὺς Γόνουσις ὄχυρώσας πολλακίς αὐτοῦς (*Liv.* 42, 54. 67· βλ. κατωτέρω ἀριθ. 4).

Ἐξω τῶν τειχῶν Βορείως ἐπὶ τῆς εἰς Μπαλαμουτί ἐκ Δερελί ἀτραποῦ ὑπάρχει λαξευτὸς ἐπὶ τοῦ βράχου διπλοῦς ὄχετός, δι' οὗ ἐφέρετο εἰς τὴν πόλιν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς ὑπερκειμένης εἰς μιᾶς ὥρας ἀπόστασιν μεγάλης πηγῆς Σολιῆ· ἔχει πλάτος 0.55 καὶ βάθος 0.45· ἡ πηγὴ καλεῖται Μάννα, λέγεται δ' ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ ἐρείπια ἀσβεστοκτίστου δεξαμενῆς, ἅτινα ὑπὸ περιηγητῶν ἐξελήφθησαν ὡς ὑπόλοιπα τείχους.

Κατὰ δὲ τὸ Νότιον καὶ Ἀνατολικὸν τῆς πόλεως πρὸς τὴν πεδιάδα παρατηρήσαμεν ἔσω μὲν τῶν τειχῶν ἀξιόλογα ἐρείπια μεγάλου οἰκοδομήματος, πιθανῶς τῆς Ἀγορᾶς, ἄξια ἀνασκαφῆς, ἔξω δ' αὐτῶν κατὰ τὸ ΡΟ τῆς εἰκ. 14 ὑπόλοιπα ἀσβεστοκτίστου μεγάλου οἰκοδομήματος Ῥωμαϊκῶν ἢ Βυζαντιανῶν χρόνων, καὶ παρ' αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν διήκου-

σαν βαθεῖαν τάφρον, ἣν ὁ *Heuzey* ἔ. ἀ. σελ. 17 ἀποδίδει ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς τῇ ὑπὸ Περσέως ὀχυρώσει, ἣν ἀναφέρει ὁ *Liv.* 42, 54: fossa tripliei ac vallo munitum (Gonnun).

Περαιτέρω δὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς πεδιάδος δεξιὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἐκ Δερελί εἶδομεν ἐν τῷ ἀγρῷ μὲν Δ. Ζιούνα στερεοβάτην ναοῦ πιθανῶς κατὰ τὸ σημεῖον NN, ἐν δὲ τῷ τοῦ Τσιαπλεῖ ἰχνη ἐτέρου κατὰ τὸ σημεῖον ΝΑΣ τῆς αὐτῆς εἰκ. 14· ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ λέγεται ὅτι εὐρέθησαν αἱ εἰς τὸν Ἀσκληπιῶν ἐπιγραφαί, ὧν μία (ἀνέκδοτος) διατηρεῖται ἐν Δερελί· περὶ αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν πολλῶν ἐν Γόννοις εὐρεθεισῶν θέλομεν διαλάβει ἐν ἰδιαιτέρᾳ πραγματείᾳ.

Τάφοι ἱστορικῶν χρόνων, καὶ δὴ Μακεδονικῶν, εὐρέθησαν ἔξω τῶν τειχῶν Δυτικῶς τῆς πόλεως παρά τινα χεῖμαρρον (εἰκ. 14 σημεῖον MT)· ἦσαν ὅμως πτωχοί, καίπερ ἐπιμελῶς διὰ πλακῶν πεπονημένοι· πολλοὺς τούτων εὕρομεν σεσυλημένους, συνηθροίσαμεν δ' ἐξ αὐτῶν ἐπιτυμβίους τινὰς ἐπιγραφάς· καὶ ἔξω τῶν πρὸς τὴν πεδιάδα τειχῶν φαίνεται ὅτι ἔκειντο τάφοι, διότι εὕρομεν καὶ ἐκεῖ στήλην ἐπιτύμβιον κατὰ τὸ σημεῖον MT κάτω δεξιὰ τῆς αὐτῆς εἰκόνας.

2) Προϊστορικοὶ καὶ γεωμετρικοὶ Γόννοι.

Νοτίως εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς πόλεως τῶν Γόννων ὑπάρχει ἐγγύτατα τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Πηνεῖου λόφος ἱκανῶς βραχώδης καλούμενος Μπεσίχ-Τεπέ (Εἰκ. 16), διότι ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἔχουσι λαξευθῆ ἐπὶ τοῦ βράχου τάφοι ἐν εἶδει λίχνου κατὰ τὸ σημεῖον ΛΤ τῆς εἰκ. 14.

Ὁ λόφος οὗτος περιεβάλλετο ὑπὸ διπλοῦ περιβόλου τειχῶν πολυγωνικῶν, ἅτινα κατέπεσον ἢ κατεστράφησαν καὶ μολίς διακρίνονται σήμερον ἐνιαχοῦ. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς

ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΓΟΝΝΟΙ

Εικὼν 16. AT = Ἀρχαῖοι τάφοι ἀνασκαφέντες. Π = Ὁ Πηγεῖς.
EK = Τὸ Ἐρημον ὄρος (νῦν Καρακόπετρα).

αὐτοῦ παρὰ τοὺς λαξευτοὺς τάφους διεκρίναμεν κατὰ τὸ σημεῖον AA τῆς εἰκ. 14 θεμέλια οἰκοδομήματος ἐκ μικρῶν λίθων, ἴσως ἀρχαῖοῦ ἀνακτόρου.

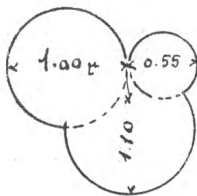
Μεταξὺ τῶν δύο περιβάλων, καὶ μάλιστα ἔξω τοῦ δευτέρου κατὰ τὰ Βόρεια ἰδίως καὶ Δυτικὰ κράσπεδα τοῦ λόφου τούτου, ὑπάρχουσι πολυάριθμοι ἠνεωγμένοι τάφοι. Ὡν τὰ κτερίσματα, ἀγγεῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔχουσι διασκορπισθῆ· τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι γεωμετρικά, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐμφανῆ θραύσματα νεολιθικῆς περιόδου, ἔτι δὲ καὶ μυκηναῖά τινα.

Κατὰ τὸ σημεῖον AT τῆς Εἰκ. 16 παρατηρήσαμεν τύμβον μικρὸν εὐδιάκριτον ἐκ πολλῶν ὁμοίων, ἦττον καλῶς διακρινομένων νῦν· τοῦτον διακρινόμενον καὶ ἐπὶ τῆς εἰκό-
νος 14 ὑπὸ τὰ στοιχεῖα AT, ἀνεσκάψαμεν· εἰς βάθος 0.50

εύρομεν μικρὸν τάφον ἐκ κοινῶν πλακῶν ἀκτεργάστων, ἔχοντα μῆκος 0.85 πλάτ. 0.50, βᾶθος 0.48 καὶ κεκαλυμμένον διὰ τριῶν μικρῶν πλακῶν· ἐντὸς αὐτοῦ ἔκειτο νεκρὸς *οκλαδόν*, ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς Ἀνατολάς· εὔρομεν ἐν αὐτῷ ἠλεκτρίνους σφαίρας διατρήτους (χάνδρας) καὶ σφραγίδα λιθίνην διάτρητον ἐπιμελοῦς ἐργασίας, φέρουσαν ὑποκάτω καλῶς ἀναγεγλυμμένον ναυτίλον.

ὑπὸ τὸν τάφον τοῦτον εἰς βᾶθος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ τύμβου 1.60 εὔρομεν ἐσκαμμένους ἐπὶ τοῦ πορώδους βράχου τρεῖς κυκλικούς λακκούς, ὧν πρόχειρον σχεδιογράφημα βλ. ἐν Εἰκ. 17, ἔχοντας βᾶθος 0.75· ἐν αὐτοῖς ὑπῆρχον κεκαυμένα χρώματα μετ' ἰχνῶν ὀστέων καὶ τμήματα ἀγγείων διατρήτων, ἡμιόπτων καὶ χονδροειδεστάτων, ὧν ὅμοια δὲν εἶχομεν εὔρει οὐδ' εἰς νεολιθικούς συνοικισμούς· πλησίον τῶν τάφων εὔρομεν καὶ πλίνθους ὠμάς ἢ ἡμιόπτους, ἐξ ὧν ὀηλοῦται ὅτι θὰ ὑπῆρχεν οἰκία τις ἢ καλύβη ἐκεῖ.

Ἐκ τούτων ὑποθέτομεν ὅτι οἱ τάφοι εἶναι παλαιότατοι, ἤτοι περιόδου βαθύτατα ἀρχαίας νεολιθικῆς· θὰ ἐτάφησαν δ' ἐντὸς τὰ κεκαυμένα ἢ ἡμίκαυστα πτώματα τριῶν νεκρῶν παρὰ τὴν οἰκίαν αὐτῶν, χωρὶς νὰ καλυφθῶσιν οἱ

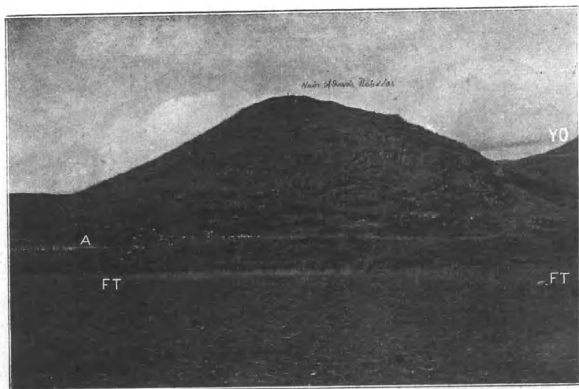
ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 17. Τάφοι λακκοειδῆς οὐνηνωμένοι τρεῖς (· ἢ δύο μετὰ λακκίσκου πυρᾶς ἢ ὁμοίου).

τάφοι διὰ πλακῶν, ἀλλὰ διὰ λιθαρίων καὶ γωμάτων. Τοιούτους τάφους οὐδαμοῦ ἀλλαγῶς εὗρομεν.

Περαιτέρω οὐχὶ μακρὰν ἤρευνήσαμεν καὶ ἄλλους τετραγώνους τάφους γεωμετρικούς καὶ μυκηναίους, ἐκ πλακῶν ἀκατεργάστων πεπονημένους, ἄνευ εὐρέσεως κτερισμάτων ἐντὸς αὐτῶν· τινὲς ἦσαν μεγάλοι διὰ πλείονας νεκρούς καὶ φαίνεται βέβαιον ὅτι εἶχον ἤδη πρότερον ἀνοιχθῆ καὶ συληθῆ.

Ἐγγὺς τῶν ἀνωτέρω εὗρομεν καὶ θεμέλια οἰκίσκων τετραγώνων, ὧν τὰ κάτω ἐποιήθησαν ἐκ λίθων μικρῶν, τὸ δὲ λοιπὸν τῶν τοίχων ἐκ πλίνθων. Εὗρομεν δὲ καὶ ἐγγύτατα τοῦ Πηνειοῦ τάφους μεταγενεστέρους ἠνεωγμένους παρὰ τὸ σημεῖον MT τῆς Εἰκ. 14· εἰς τούτων ἔφερεν ὡς πλάγιον στήριγμα πλάκα μαρμαρίνην μετὰ γείσου, ἥτις

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 18. Ἡ ἀκρόπολις μετὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ τῆς κάτω πόλεως.

A = ἡ ἀρχαία ἀγορά (·). FT = ἡ fossa triplex τοῦ Περσέως (·). ΥΟ = ὑπόρρειτοι τοῦ Ὀλύμπου, ὅποθεν ἤρχετο τὸ ὕδωρ εἰς Γόννους.

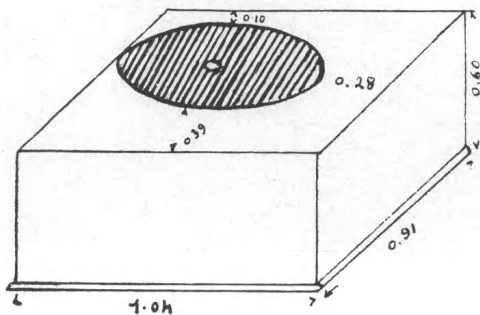

ἤτό ποτε μέλος ἀρχιτεκτονικὸν οἰκοδομήματος ἱστορικῶν χρόνων. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τούτου χωρικός ζητῶν θησαυροὺς ἔχει ἀνοίξει ὀπήν ὑπὸ τὴν γῆν χωροῦσαν ἐπὶ μῆκος 40 μέτρ., ὡς λέγεται, δι' ἣν ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐργάζεται.

3) Ναὸς ἐλλειροειδῆς τῆς Ἀθηναῖς Πολιάδος
ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

Ὁ ὕψιστος καὶ ἀποτομώτατος τῶν τριῶν βραχωδῶν λόφων, ἐφ' ὧν κεῖται ἡ ἱστορικὴ πόλις τῶν Γόννων, ὁ ἀπέναντι τῶν Τεμπῶν ὀρθούμενος (Εἰκ. 18), ἀποτελεῖ τὴν ἀκρόπολιν τῆς πόλεως. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς ἐν μέσῳ πυκνοτάτων πρίνων ὑπῆρχον λίαν ἀφανῆ ἐρείπια τετραγώνου οἰκοδομήματος, ἅτινα ὁ *Heuzey*, ἔ.ἀ. σελ. 14 ἀπέδωκεν εἰς ναόν.

Ἐφαίνεται δὲ καὶ μεταξὺ τῶν πρίνων καὶ μέρος ἀνατραπέντος καὶ ἀποσχισθέντος πολλαχοῦ μεγάλου τετραγώνου μαρμαρίνου βάθρου, ὅπερ πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶχομεν διακρίνει (Εἰκ. 19)· ἀλλ' εἶδομεν τότε ἐπὶ τῶν ἐγγύς βρά-

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 19. Βάθρον τοῦ ἀγάλματος τῆς λατρείας ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηναῖς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

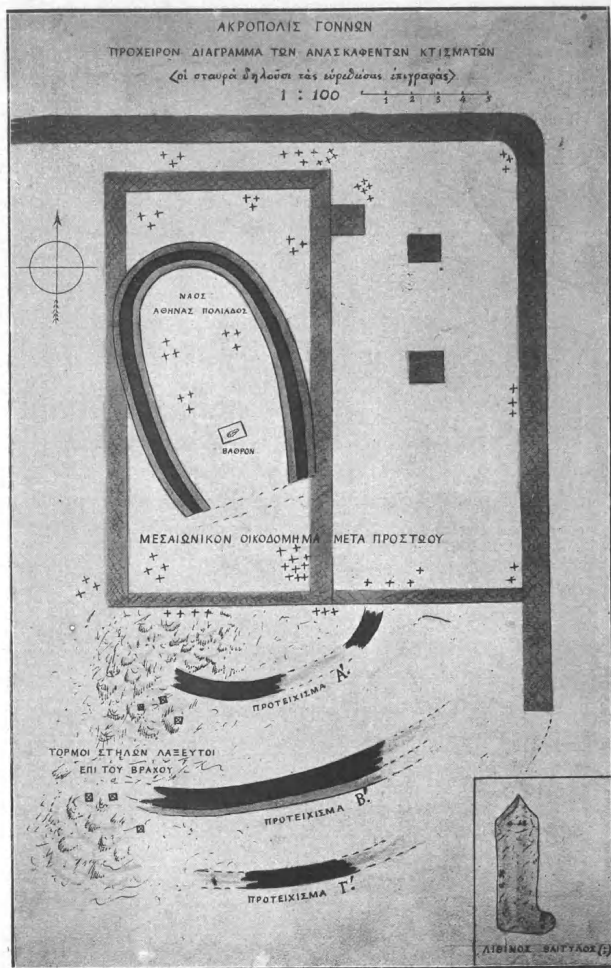
χων μικρούς λαξευτούς τόρμους, ικανῶς βαθεῖς, ὧν ἡ χρῆσις ἐμφανῶς ἦτο πρὸς ἔμπηξιν γόμφων στηλῶν, αἵτινες θὰ ἦσαν ἀναθηματικά, ἀφ' οὗ ἐπιτύμβιοι ἐπὶ τοιαύτης θέσεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι· ἐκ τούτου εἰκάσαμεν τὴν ὑπαρξίν ναοῦ ἢ ἱεροῦ ἐκεῖ καὶ ἀνεσκάψαμεν πρὸς τοῦτο τὸν χῶρον.

Ὅντως δὲ εὔρομεν τετράγωνον λιθόκτιστον οἰκοδόμημα, αὐτὸ ὅπερ εἶχεν ἐκλάβει ὁ Heuzey ὡς ναὸν (βλ. τὸ σχεδιογράφημα ἐν Eix. 20)· ἐποιήθη ἐκ μικρῶν λίθων τῶν περίξ διὰ πηλοῦ ἡρμωσμένων καὶ ἔφερε βύσματα ἐκ κεραμίδων ἀρχαιοτέρων· ἦτο ἄρα μεσαιωνικόν τι· τοῦτο καθιστῶσι πιθανὸν καὶ τινα θραύσματα Βυζαντιακῶν ἀγγείων καὶ ἐν νόμισμα βυζαντιακὸν καὶ ἕτερον φραγκικὸν ἴσως. Ὁ τοίχος αὐτοῦ κατὰ τὴν Βόρειον πλευρὰν διήκει εἰς βάθος μεῖζον τῶν 2.20 μ. (Eix. 21). Πρὸς τὰ Τέμπε ἔφερε μέγαν ἐξώστην· ἐστεγάζετο δὲ οὐχὶ διὰ κεραμίδων, ἀλλὰ διὰ πλακῶν λιθίνων λεπτῶν ἢ διὰ βρύων. Θὰ ἦτο πιθανῶς φυλακεῖόν τι, ἔνθα ἐπὶ βραχὺν χρόνον διέμευε φρουρά.

Ἐντὸς αὐτοῦ εὔρομεν ἐλλειψοειδὲς ἐν εἶδει πετάλου οἰκοδόμημα ἐκ λίθων οὐχὶ μεγάλων, ἀλλ' ἐπιμελῶς ἡρμωσμένων, διήκον ἐνιαχοῦ, κατὰ τὴν Βόρειον καὶ Δυτικὴν πλευρὰν, ὅπου ὑπάρχει κλίσις τοῦ ἐδάφους, εἰς βάθος 1.80 μ. Οἱ λίθοι δὲν εἶναι οἱ ἀμμόωδεις σχιστόλιθοι, ἀλλὰ σκληροὶ ἐκλεκτοὶ ἐκ λατομείου.

Κατὰ τὴν Νοτιοανατολικὴν πλευρὰν, ἔνθα εἰκόσιστα ἔχνη τοῦ τοίχου διατηρήθησαν, διότι ἦτο ὑψηλὸς ὁ βράχος, ἐφάνη δὲ ἀνοικτὸν τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο· πιθανῶς ἐνταῦθα ἔκειντο δύο κίονες πώρινοι, ὧν ὀλίγα τμημάτια εὔρομεν ἐγγὺς παρὰ τὴν Νοτιοδυτικὴν γωνίαν, ἀνεπαρκῆ δυστυχῶς πρὸς καθορισμὸν τοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν (Eix. 22).

Ὁ τοίχος τοῦ οἰκοδομήματος ἔχει ποιηθῆ μέχρι μὲν τῆς ἀρχαίας ἐπιφανείας πλατύτερος ἦτοι 0.94, ὑπὲρ αὐτὴν δὲ

ΓΟΝΝΟΙ

Εἰκὼν 20.

ΓΟΝΝΟΙ

Εικών 21. 'Ο Βόρειος τοίχος τῷ τετραγώνου μεσαιωνικοῦ οἰκοδομήματος.

ΓΟΝΝΟΙ

Εικών 22. 'Ο ἐν μέρει ἀνασκαφείσ νῶς τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

MO = Τὸ μεσαιωνικὸν τετράγωνον οἰκοδόμημα. ζ = βαίτυλος; B = Βάθρον ἀγάλματος λατρείας (τὸ ἐν Εἰκ. 19). EN = Ὁ ἐλλειψοειδῆς νῶς.

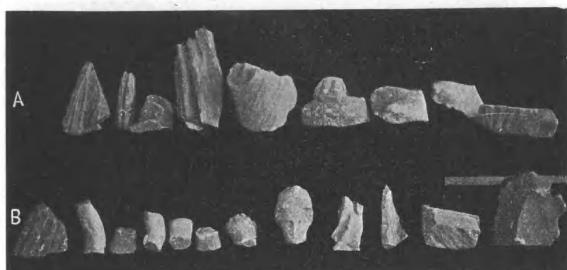
εις δύο ἢ τρεῖς δόμους στενωτέρως 0.47· τὸ λοιπὸν τοῦ ὕψους αὐτοῦ θὰ κατεσκευάσθῃ ἐκ πλίνθων ὤμων, ἐξ ὧν ἐρμηνεύεται τὸ πολὺ εὐρεθὲν χῶμα ἐπὶ τοιαύτης βραχώδους κορυφῆς.

Εἶχε δὲ καὶ θριγκὸν τὸ κτίσμα τοῦτο, κεκοσμημένον διὰ πηλίνων μετοπῶν καὶ γείσων μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων, ὡς δεικνύει τμήμα διατηροῦν ἵχνη αὐτῶν (Εἰκ. 23 ἀριθ. Α) τοῦτο εὐρέθη μὲν ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ἀλλ' ἐξ ἄλλων ὁμοίων ἐν τῷ ναῷ εὐρεθέντων φαίνεται ἀνήκον αὐτῷ. Ἐπίσης εὐρέθησαν καὶ μικρὰ πῆλινα ἀνθέμια ἐξ ἀνθεμωτῶν κεραμίδων καὶ πλεῖστα κεραμίδες στρωτῆρες καὶ καλυπτῆρες ἐπιμελοῦς ἐργασίας, ὧν πολλαὶ φέρουσιν ἐνσφράγιστον ἐπιγραφὴν ΓΟΝΝΕΩΝ καὶ ἄλλας ὁμοίως τῶν ἀναθέντων ἢ κατασκευαστῶν.

Τοιαῦτα ἐλλειψοειδῆ οἰκοδομήματα εὐρέθησαν ἐν Θέρμῳ, ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ· περὶ δὲ τῶν κυκλοτερωῶν ναῶν βλ. ἐν τῷ παρόντι Jahreshefte VI 1903, 127 εἰκ. 76, ἐνθα παρίσταται ἐπὶ ἀναγλύφου τοιοῦτος περίπου ναός, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς Δανάας (*Arch. Ephem.* 1910 σελ. 379 κέ. εἰκ. 9).

Περὶ τὸ κτίσμα τοῦτο καὶ τὸ τετράγωνον μεσαιωνικὸν οἰκοδόμημα καὶ ἐντὸς αὐτῶν, ἐπ' αὐτῆς τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας ἢ εἰς μικρὸν βάθος 0.50, εὐρέθησαν πολυάριθμοι πλάκες μετ' ἐπιγραφῶν· τούτων αἱ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ φέρουσι ψηφίσματα καὶ ἄλλας πράξεις ἐπισήμους τῆς πόλεως τῶν Γοννέων, πέντε δὲ εἶναι ἀναθηματικά τῇ Ἀθηναίᾳ Πολιάδι (μία τούτων φέρει καὶ τὸ ἐπίθετον τῆς θεᾶς;) Ὀπλοφόρος), τμήματα δὲ τινα φαίνονται ἐπίσης ἐξ ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν προερχόμενα.

Ἐν τῷ αὐτῷ στρώματι τούτῳ, ἐκ μελάγχρων χωμάτων συγκειμένῳ, εὐρέθησαν καὶ τμήματα μαρμαρίνου ἀγάλματος φυσικοῦ σχεδὸν μεγέθους (Εἰκ. 23 ἀριθ. Α). Τὸ πρῶ-

ΓΟΝΝΟΙ

Εικὼν 23. Τμήματα μαρμαρίνων ἀγαμάτων καὶ ἀγαματίων ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

A = Ἄκραι χεῖρες, πούς καὶ ἐνδύματα τοῦ ἀγάλματος τῆς λατρείας.

B = Κεφαλὴ, χεῖρες κλ. ἀγαματίων.

τον ἀνῆκεν εἰς γυναῖκα καὶ θὰ ἦτο πιθανῶς τὸ ἀγαλμα τῆς λατρείας, τῆς Ἀθηνᾶς δῆλα δὴ. Διότι δὲν δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ ἄλλως τὸ ἐλλειψοειδὲς τοῦτο κτίσμα ἢ ὡς ναὸς τῆς θεᾶς. Ἐπὶ τοῦ μνημονευθέντος ἀναγλύφου τῆς Λαρίσης παρίσταται πιθανῶς ὁμοίος κυκλοτερὴς ἢ ἐλλειψοειδὴς ναός.

Ὑπὸ τὸ στρώμα τοῦτο ὑπάρχει ἕτερον ἐξ ὑπερύθρων χωμάτων, ὅπερ δὲν ἀνεσκάψαμεν πανταχοῦ. Εἰς ὅσα σημεία ἀνεσκάφη, ἀπέδωκε πῆλινα ἀγαλμάτια (Εἰκ. 24 ἀριθ. A ἐν μέσῳ καὶ B δεξιᾷ), ὁστένιά τινα καὶ μεταλλικὰ σκευάρια (Εἰκ. 24 ἀριθ. Γ) κττ..

Φαίνεται πιθανὸν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων εὐρημάτων ὅτι ὁ ναὸς ὑπῆρχε καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίῃν περίοδον, ἐπισκευασθεὶς ἄνευ ἐπεκτάσεώς τινος ἢ μεταβολῆς τοῦ ἀρχῆθεν διαγράμματος κατὰ τὴν Δ'-Γ' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδα· διότι ἄλλως δὲν ἐρμηνεύονται τὰ προγενέστερα τῶν τε

ΓΟΝΝΟΙ

Εικόνη 24. Εθρήματα εν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως.

A = Πήλινα: μετόπαι, ἀνθήμια, γείσώματα, ἀγγεῖον ἐν μορφῇ γλαυκὸς καὶ κεφαλὴ ἀγαλματίου. B = Πήλινα: γείσωμα μετ' ἐγχρόμων κοσμημάτων, ἐνσφράγιστοι κεραμίδες, κεφαλαὶ ἀγαλματίων. Γ = Μεταλλικά: πόρπαι χαλκαὶ, περίπτα μολύβδινα, κρίκοι χαλκοὶ, τμήματα ἢ λαβαὶ ἀγγείων, ὀστένια καρφίδες, σιδηρᾶ μαχαίρια κττ..

ἐπιγραφῶν καὶ τῶν μαρμαρίνων καὶ τινων πηλίνων ἀγαλματίων εὐρήματα. Καὶ ἐν Φθιώτισι Θήβαις ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος ἐπίσης ἐπεσκευάσθη ἄνευ οὐσιώδους μεταβολῆς ἔκ τινος μικροῦ προγενεστέρου (βλ. *Πρακτικὰ* 1908 σελ. 176. 193).

Εἰς τὸν ἀρχαῖκόν τοῦτον ναὸν ἡ ἱερὸν φαίνεται ὅτι ἀνήκει περιεργὸς ἐπιμήκης βαίτυλος ἐξ ἐγγωρίου κυανολίθου (Εἰκ. 20 κάτω δεξιὰ) λήγων ἄνω πυραμιδοειδῶς καὶ φέρων κάτω δεξιὰ προεξοχὴν πρὸς στερέωσιν ἢ ἔμπηξιν. Ἴσως τοῦτο εἶναι τὸ σύνθηες ἐν τῇ παλαιᾷ λατρείᾳ εἰδῶλον ἢ ξόανον τῶν θεῶν, ὅπερ ἦτο μάλιστα μὲν ξύλινον, οὐχὶ σπανίως δὲ λίθινον.

Νοτιοανατολικῶς τοῦ ναοῦ, ἔνθα ὁ βράχος εἶναι κατωφερῆς, ἔχουσι ποιηθῆ τρία ἡμικυκλικὰ τοιχάρια (Εἰκ. 20)

ἐν εἴδει ἀναβαθμῶν διὰ τοὺς ἐκ τῆς ἔσω πόλεως ἀναβαίνον-
τας προσκυνητὰς καὶ ὡς προτειχίσματα πρὸς συγκράτησιν
τῶν χωμάτων χρησιμεύοντα πρὸς τούτοις. Ταῦτα φαίνεται
ὅτι καὶ κατόπιν ἐπεσκευάσθησαν καὶ ἦσαν ἐν χρῆσει.

Πολλὰ δὲ ἀρχαῖα ἀντικείμενα ἔχουσι καταπέσει ἐντεῦ-
θεν πρὸς τὴν κάτω πόλιν: διότι εὗρομεν μέχρις αὐτῆς τῆς
βάσεως τοῦ λόφου Ἀνατολικῶς βάρθρα στηλῶν καὶ τμή-
ματα ἐπιγραφῶν καθ' ὅλα ὅμοια πρὸς τὰ περὶ τὸν ναὸν
εὐρεθέντα.

Τὴν περάτωσιν τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης θέλομεν ἐκτελέσει
πιθανῶς κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος 1911.

4) Σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῶν Γόννων.

Ἐν τῷ Ὀμηρικῷ Καταλόγῳ Β 747 κ. ἐ. δὲν ἀναφέ-
ρονται μὲν οἱ Γόννοι, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχηγοῦ
τῶν Περραιβῶν ἐμφαίνεται ὅτι θεωροῦνται ὑπάρχοντες:
διότι Γουνεὺς εἶναι Γουνεύς, ἦτοι κάτοικος τῶν Γόννων¹.
τὸ κύριον ὄνομα δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐκληφθῆ ὡς παρα-
γαγὸν τὸ ἔθνικόν, ὡς νομίζει Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐν
λέξει· καὶ ἐκ τῶν ἄνω μνημονευθεισῶν ἀνασκαφῶν καὶ
ἐρευνῶν ἐξάγεται ὅτι ὑπῆρχον οἱ Γόννοι ἤδη τετειχισμένοι
κατὰ τὴν μυκηναίαν περίοδον, ἀλλ' ὡς φαίνεται σπου-
δαιοτάτῃ τότε τῶν Περραιβικῶν πόλεων ἦτο ἡ Κύφος:

Γουνεὺς δ' ἐκ Κύφου ἦγε δύο καὶ εἴκοσι νῆας.

τῷ δ' Ἐνιῆνις ἔποντο μενεπτόλεμοί τε Περραιβοί.

Κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ τείχη
τῆς ἀκροπόλεως (Εἰκ. 15), εἶναι πιθανὸν ὅτι οἱ Γόννοι ἀπε-

¹ Ὁ Allen ἐν Journal of Hell. Stud. XXX 1910, 311-312 φαίνεται
θεωρῶν ἄσχετον τὸ Γουνεὺς πρὸς τοὺς Γόννους: ἀλλ' εἶναι φανερὰ ἡ γλωσσικὴ
αὐτῶν σχέσις: ἂν δὲ προὔπηρχε τὸ ὄνομα πρὸ τῆς πόλεως, θὰ ἦτο κοινόν, οὐχί
μόνον τοῦ γενάρχου. Ἦτο συνήθεια παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νὰ ὀνομάζωσιν ἐκ τῶν
πόλεων τὸν οἰκιστὴν καὶ γενάρχην αὐτῆς.

τέλουν σπουδαίαν πόλιν· διότι ὁ ταγὸς τῶν Θεσσαλῶν Κινέας ἀναφέρεται παρ' Ἡροδότῳ V 63 (πρβλ. Ἀριστοτ. Ἀθην. Πολ. 19,5) ὅτι ἐστάλη μετὰ χιλίων ἰππέων τῷ 510 π. Χρ. πρὸς βοήθειαν τῶν κλονιζομένων ἐν Ἀθήναις Πεισιστρατιδῶν.

Ἄλλ' ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Ἡροδότου γράφεται ὁ Κινέας ὡς *Κοναῖος* ὢν, ἥτοι ἐκ πόλεως Κονίας ἢ Κονιῶν, οἷα ὑπ' οὐδενὸς συγγραφέως ἀναφέρεται οὐδ' ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς μνημονεύεται ὡς πόλις τῆς Θεσσαλίας ἐν γένει. Τοῦτου ἕνεκα ὁ Wachsmuth προέτεινε τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ εἰς *Γονναῖον*, ἣτις ἐγένετο ὑπὸ πάντων σχεδὸν ἀποδεκτὴ· μόνον ὁ Eduard Meyer ἐν *Theopomps Hellenica* 1909 σελ. 245 διατηρεῖ τὴν παλαιὰν γραφὴν ὁμολογῶν τὸ ἄγνωστον τῆς πόλεως ταύτης.

Ἐσχάτως ὅμως ὁ *Kip*, ἔ. ἀ. σελ. 139 κ. ἐ. ἡμφεσβήτησε τὸ ἀκριβὲς τῆς διορθώσεως, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὅτι οἱ Περραιβοὶ ἦσαν ὑπήκοοι ἢ ὑποτελεῖς τῶν Θεσσαλῶν ὡς περιόικοι· δὲν ἦτο ἄρα δυνατὸν νὰ γίνῃ ταγὸς αὐτῶν ἀνὴρ ἐξ ὑποτελοῦς πόλεως· διὰ τοῦτο προτείνει νὰ γραφῇ ἐν τῷ ἄνω χωρίῳ *Κονδαῖον*, τῆς πόλεως Κονδαίας οὔσης τῶν κυρίως Θεσσαλῶν κατὰ τὸν *Kip*.

Ἄλλὰ παρατηρητέον πρῶτον μὲν μετ' αὐτοῦ τοῦ *Kip* ὅτι τὸ ἐθνικὸν τοῦ Κονδαία εἶναι ἀείποτε σταθερὸν *Κονδαεὺς* ἢ *Κονδαεύς*, ἐξ ἄλλου δὲ ὅτι τὰ περὶ ὑποτελείας τῶν Περραιβῶν ὑπὸ τοὺς Θεσσαλοὺς εἶναι χρονολογικῶς λίαν ἀμφίβολα, καὶ δὴ κατὰ τοὺς περὶ τὸ 500 π. Χρ. χρόνους, καὶ ἐν πολλοῖς ἐσφαλμένα· διότι τὸ χωρίον τοῦ Θουκυδίδου IV 78 *Περραιβοὶ ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν* ἰσχύει διὰ τὸ ἔτος 424 π. Χρ. καὶ τινα ἔτη, ἄγνωστον πόσα, πρότερον, τὸ δὲ τοῦ Στράβ. Θ' 440 κυρούμενον καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτ. Πολιτικ. II 6,2 ὅτι οἱ Θεσσαλοὶ ἐπολέμουν «τοῖς προσχώροις Ἀχαιοῖς καὶ Περραιβοῖς καὶ

Μάγνησιν», διὰ τὰ ἔτη πρὸ τοῦ 353 π. Χρ. καὶ ταῦτα ἄγνωστον πόσα· ἀλλὰ τὰ περὶ τὸ 480 π. Χρ. καὶ μετέπειτα νομίσματα τῶν Περραιβῶν πᾶν ἄλλο ἢ ὑποτέλειαν αὐτῶν ὑπ' ἄλλους δύνανται νὰ δηλώσωσιν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Kip ἔ. ἀ. 13 φαίνεται ὁμολογῶν.

Ἐν γένει δὲ λεκτέον συντόμως ἐν τῷ παρόντι ὅτι ἡ ὑπηκοότης ἢ ὑποτέλεια αὕτη τῶν περιοίκων ὑπὸ τοὺς κυρίως Θεσσαλοὺς, εἰς ἣν ἐστήριξε τὴν πραγματείαν αὐτοῦ ὁ Kip, φαίνεται ὅτι ἐτελεῖτο μόνον ἐν κοινῇ ἐπιστρατεύσει κατ' ἐχθροῦ ἐξωτερικοῦ, ὅποτε ἐξελέγετο ταγὸς εἷς καὶ ἡ Θεσσαλία σύμπασα *εἰαγεύετο*, ἥτοι ἐκηρύσσετο ἐν ἐμπολέμῳ καταστάσει καὶ γενικῷ κινδύνῳ, ὡς περὶ τοῦ ἢ Ῥώμῃ ὑπὸ *δικιᾶτορα* πλείονα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ εἴπωμεν εἰς εὐθετώτερον τόπον.

Ἄλλ' ἔτι σπουδαιότερα ἀντίρρησις κατὰ τῆς διορθώσεως *Κονδαῖον* εἶναι τὸ ὅτι ἡ *Κονδαία* αὕτη ἦτο πιθανώτατα πόλις *Περραιβική* ἐπίσης· διότι ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς IG IX² 321 καθίσταται ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ *Κονδαία* ἔκειτο πάντως εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ μεταξὺ τῶν νῦν χωρίων *Καρατζόλ* καὶ *Μουσαλάρ*, ἢ τῶν ἀρχαίων *Φαλάνων* καὶ *Γόννων*, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ κάτω Ὀλύμπου ἐπίσης· αἱ πολλαὶ τῶν ἐν IG ἔ. ἀ. ἄρα τοπογραφικῶν εἰκασίῶν τοῦ *Ζηκίδου*, ἃς ἀναφέρει ὁ Kern, εἶναι ἐσφαλμένα κατὰ ταῦτα.

Διὰ τῶν λόγων τούτων μάλιστα νομίζομεν ὅτι αἴρονται αἱ ἀμφισβητήσεις τοῦ Kip καὶ ἡ διόρθωσις *Κονδαῖον* δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀσφαλής. Ἄλλὰ καὶ τοῦ Wachsmuth τὸ *Γονναῖον* ἀντίκειται πρὸς τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν ἐνδοξοτέρων συγγραφέων, παρ' οἷς φέρεται ὁ κάτοικος τῶν *Γόννων* ὡς *Γοννεὺς* ἢ σπανιώτερον *Γόννιος* (ἐν Δελφικαῖς ἐπιγραφαῖς).

Οὕτως ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ τοῦ Ἡροδότου δὴ-

ναται νά γραφῆ *Γόννοιον*, καίτοι ἡ συντηρητικότης τοῦ Eduard Meyer δὲν πρέπει τελείως νά ἀπορριφθῆ, διατηροῦντος τὸ Κονιαῖον· διότι δὲν εἶναι ἀδύνατον ἐν Θεσσαλίᾳ νά ἀνακαλυφθῆ ποτε ἡ ἄγνωστος πόλις Κονιά ἢ Κονιαί, ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐλάχισται εἰδήσεις περὶ τῶν Θεσσαλικῶν ἐν γένει πόλεων διετηρήθησαν παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν, αἵτινες καὶ πολλὰς πόλεις αὐτῆς ἀναφέρουσιν ἀνωνόμως ἢ ὅλως παρασιωπῶσιν.

Ἄλλ' ἀσφαλῶς ἀναφέρονται οἱ Γόννοι ὡς πόλις τῷ 480 π. Χρ. ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου VII 128.173, περιγράφοντος τὴν ἐκ Μακεδονίας εἰς Θεσσαλίαν εἰσβολὴν τοῦ Ξέρξου, ἣτις ἐγένετο διὰ τῆς νῦν Λεφτοκαρυᾶς, τῶν στενωῶν τῆς Ζηλιάνας καὶ τοῦ Νεζεροῦ καὶ διὰ Δερελί, ὡς εἶπομεν ἐν τοῖς ἄνω σελ. 244.

Ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων μέχρι τῶν πολέμων τῶν Μακεδόνων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους σπανίως ἀναφέρονται οἱ Γόννοι, καίτοι περὶ τὸ 400 π. Χρ., ὡς εἶδομεν ἐν σελ. 247 ἦσαν τελείως καὶ ἰσχυρῶς τετειχισμένη πόλις. Ἡ πληροφορία τοῦ Πορφύριου ἐν *Frg. Hist. Gr.* III σελ. 700 ὅτι ὁ Ἀντίγονος ὠνομάσθη Γονατᾶς ὡς γενόμενος καὶ τραφεὶς ἐν Γόννοις (γρ. *Γόννοις*) τῆς Θετταλίας, ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ Niebuhr ἐσφαλμένη.

Μετὰ τὴν ἐν Κυνὸς Κεφαλαῖς ἤτταν τῷ 197 π. Χρ. ὁ βασιλεὺς Φίλιππος διέμεινεν ἐν Γόννοις μίαν ἡμέραν πρὸς περισυλλογὴν τοῦ ὑπολειφθέντος αὐτῷ στρατοῦ (*Liv.* 33, 10). Κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἀντιόχου τῷ 191 π. Χρ. ὁ Ἄππιος Κλαύδιος ἐρχόμενος ἐκ Μακεδονίας διὰ τῆς ἄνω σελ. 244 δηλωθείσης ὁδοῦ (οὐχὶ διὰ τῶν Τεμπῶν) ἔφθασε καὶ ἐστρατοπέδευσεν ἐκεῖ (*Liv.* 36, 10)· ἀνάψας δὲ πυρὰς ἐπὶ τῆς Καρακόπετρας ὑπὲρ τὸ χωρίον Μπαξιλιάρ, ὡς ἤδη ἐν λεπτομερείᾳ ἐγράψαμεν ἐν *Αρχ. Ἐφημ.* 1910 σελ. 347 (βλ. καὶ εἰκόνα 16) ἐφόβισε τὸν Ἀντιόχον, λυ-

σαντα διὰ τοῦτο τὴν πολιορκίαν τῆς Λαρίσης.

Τῷ δὲ 171 π. Χρ. ὁ Περσεύς καταλαβὼν τοὺς Γόννους (*Liv.* 42,54) κατέστησεν αὐτοὺς ὀρμητήριον ὀχυρώσας, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἄνω σελ. 247/8· ἦτο δὲ τοσοῦτον ὀχυρὰ ἢ πόλις καὶ ἐκ φύσεως καὶ διὰ τῆς φρουρᾶς (*loco et praesidio valido Liv.* 42,67), ὥστε ὁ ὑπατος Ἀτίλιος ἀπέστη πάσης κατ' αὐτῆς ἐπιχειρήσεως, θεωρήσας ἀπόρητον (*inexpugnabilis Liv.* ἔ. ἀ.· πρβ. καὶ 44,6).

Ἐτέρας πληροφορίας περὶ τῶν Γόννων ἔχομεν τὸ ὅτι περὶ τὸ 205-196 π. Χρ. κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Kern θεθεῖσαν χρονολογίαν, ἥτις καὶ καθ' ἡμετέραν γνώμην εἶναι πιθανωτάτη, ἐξέδωκεν ἡ πόλις ψήφισμα ἀποδοχῆς τῶν ἀγώνων τῆς Λευκοφρυγιᾶς Ἀρτέμιδος τῆς παρὰ τὸν Μαλιάνδρον Μαγνησίας (*Die Jnschriften von Magnesia* 1900 σ. 24 ἀρ. 33· πρβλ. ἀριθ. 26), τὸ ὅτι στρατηγὸς τῶν Περραιβῶν ὀλίγον μετὰ τὸ 178 π. Χρ. ἦτο ὁ Δημήτριος Δημαϊνέτου Γοννεύς (*Dittenberger, Syll.*² ἀρ. 453 = *IG IX*¹ 689), ὅτι τῷ 130/129 π. Χρ. ἱερομνήμων τῶν Περραιβῶν ἦτο ὁ Χαρίδημος Φιλοκράτους Γόνιος (*JG II* 551 στ. 66· βλ. καὶ *Pomtow* ἐν *Pauly-Wiss. Real-Encykl.* IV 2691), καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐκαλεῖτο εἰς μεταγενεστέρους χρόνους *Γονοῦσα* (*Γονοῦσσα*), ὡς ἀναφέρει ὁ *Τζέτζης* καὶ ὁ *Σχολ.* εἰς *Λυκόφρ.* Ἀλεξάνδραν 903 κ. ἐ. (ὁ *Λυκόφρων* αὐτὸς στίχ. 906 καλεῖ αὐτὴν Περραιβικὴν Γόννον) «Γόννος . . . ἡ νῦν λεγομένη Γονοῦσα», ὁ *Εὔσταθ.* εἰς B 573 «Γονοῦσα μέντοι τρισυλλάβως πόλις Περραιβίας ὡσπερ καὶ Γόννος ἐν *δυσι νν*» καὶ *Στέφ. ὁ Βυζάντιος* ἐν λ., ὅστις φαίνεται διαχωρίζων τῶν Γόννων. Αἱ πληροφορίες αὗται περὶ τῆς ὀνομασίας Γον(ν)οῦσ(σ)α πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἀμείβολοι· διότι παρὰ *Λυκόφρ.* ἔ. ἀ. 870 ἀναφέρεται *Γονοῦσα* ὡς τόπος ἡ λίμνη τῆς Σικελίας· ὑποπεύομεν λοιπὸν μήπως ἀνέμειξαν ταύτην οἱ *Σχολιασταὶ* πρὸς τοὺς Γόννους· ὑπῆρχε

δὲ καὶ *Γονόεσσα* ἐν Ἀχαΐᾳ κατὰ τὴν Σικυωνίαν (*Πανσαν*. II 4,4. V 18,7 καὶ *Γονοῦσσα*, ἴσως δ' ἡ αὐτὴ καὶ *Δο-
ροῦσσα* γραφομένη).

Περὶ τῶν Γόννων καὶ τῶν Περραιβῶν ἐν γένει, συγχω-
νευθέντων τῷ κοινῷ τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 30 π.
Χρ. περίπου, ἐγράψαμεν ἤδη ἐν *Αρχ. Ἐφημ.* 1910 σελ.
333 καὶ σημ. 1 τὰ δέοντα, θέλομεν δὲ καὶ περαιτέρω ἀνα-
κοινώσῃ τινὰ κατὰ τὴν λίαν προσεχῆ δημοσίευσιν τῶν
ἀνεκδότων ἐπιγραφῶν τῶν Γόννων.

Σημείωσις.— Περὶ τῶν ἀνασκαφῶν καὶ εὐρημάτων τῶν
Γόννων ἀνεκοίνωσέ τινα βραχέως ἐξ ἡμετέρας ἐπιστολῆς ὁ
Hiller ἐν *Berl. phil. Woch.* 1910 σελ. 1557. Τὴν πε-
ραιτέρω ἐπεξεργασίαν καὶ ἔρευναν τῶν ἐν τοῖς ἄνω μνημο-
νευομένων Βυζαντιακῶν ἀρχαιοτήτων ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ
ἡ ἐν Ἀθήναις Βυζαντιολογικὴ Ἑταιρεία.

Ἐκφράζομεν καὶ ἐνταῦθα τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας
ἐν γένει μὲν πᾶσι τοῖς κατοίκοις Δερελί, οἵτινες ἐπεκούρη-
σαν ἡμῖν ἐν ταῖς ἐρεῦναις, ἰδίως δὲ τῷ κ. Δημάρχῳ καὶ
τοῖς κ. κ. Δημοτικοῖς καὶ Κοινοτικοῖς συμβούλοις, τῷ
ἐνωμοτάρχῳ κ. Ἀριστ. Νομικῷ, τῷ δημοδιδασκάλῳ κ.
Γ. Κατσούκῃ, τῷ δημοσιογράφῳ κ. Θεοχ. Οἰκονόμου καὶ
τοῖς κκ. Ν. Χριστοδούλου καὶ Δ. Ζιούνα, ἰδιαίτατα δὲ τῷ
γενναίῳ ὑπολοχαγῷ συμπολίτῃ ἡμῶν καὶ συμμαθητῇ κ.
Πάνῳ Γαρδίτῃ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἰανουαρίου 1911.

Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΑ

Αἱ κατὰ τὸ θέρος τοῦτο δαπάνη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ ἡμῶν ἐποπτευόντων γενόμεναι παρὰ τὴν Χαλκίδα ἀνασκαφαὶ ἔσχον τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα.

Σκάψαντες τὸ πρῶτον παρὰ τὴν Ἀρέθουσαν εὔρομεν ἐν μὲν τῷ ἀγρῷ τοῦ Ἐλευθερίου Καπέλλου, θεμέλια βαλανείου, ὅπερ ἔκειτο ἐγγὺς τοῦ ναοῦ τῆς Ἴσιδος. Ἐν αὐτῷ εὑρέθη στήλη ἀναθηματικὴ τῇ Ἴσιδι Σαράπιδι καὶ Ἀνούβιδι, ἥτις ληφθεῖσα ἐκ τοῦ παρακειμένου ναοῦ τῆς Ἴσιδος ἐχρησίμειυσεν ὡς παραστάς θύρας. Ἐν δὲ τῷ τοῦ Χριστοῦ Κανατᾶ ἀγρῷ εὑρέθη περίβολος τάφων πρὸ πολλοῦ κατεστραμμένων, ὧν ἕξωθεν ὑπῆρχον δύο μικραὶ μαρμάριναι χεῖρες ἐνθετοὶ εἰς δύο εἰδώλια, ὧν τὸ ἕτερον μείζον, καὶ ὠραία πηλίνη κεφαλὴ εἰδώλιου μικροῦ. Ἐν δὲ τῷ κήφῳ τῷ παρὰ τὸ ἐργοστάσιον νάφθης τοῦ κ. Βασιλείου Σακελλαράκη εὑρέθησαν ἐν τοῖς θεμελίοις κτισμάτων, ἀνηκόντων πιθανῶς τῷ παρακειμένῳ ναῷ τῆς Ἀρεθούσης, ὁ δεξιὸς ὤμος ἀγάλματος καλῆς τέχνης ὕψ. 0,30 μ. καὶ τεμάχιον ἄλλο μαρμάρου ἔχον ἀνάγλυπτον παῖδα, ὅστις ἔνεκα φθορᾶς μόλις διακρίνεται.

Εἶτα ἐσκάψαμεν ἐν τῷ παρὰ τὴν Βρωμοῦσαν κτήματι τοῦ Νικολάου Ἀγγέλου πρὸς εὔρεσιν τάφων. Ἐνταῦθα εὑρέθησαν τάφοι ἐννέα καὶ τριάκοντα, κάλπη μολυβδίνη τετράγωνος πλήρης ὀστῶν καὶ τρεῖς ἐνεπίγραφοι ἐπιτύμβιοι στήλαι. Τῶν τάφων τρισκαίδεκα μὲν ἦσαν πώρινοι, οἱ δ' ἄλλοι κοίλοις ὡς καὶ τὸ πολὺ κεράμοις πεποιημένοι. Κτερίσματα ἐν αὐτοῖς εὑρέθησαν φιάλαι, οἰνοχόαι, κάνθαροι καὶ ἄλλα ποικίλα τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα ἀγγεῖα πάντα τοῦ β' καὶ α' π. Χ. αἰῶνος.

Τελευταῖον ἐσκάψαμεν ἐν τῷ ὑπεράνω τοῦ κήπου λοφώδει ἀγρῷ τῆς κ. Ἐλένης Μαντάλου καὶ ἐν τῷ παρὰ

τὰς τρεῖς Καμάρας τοῦ Ἀναστασίου Καλλιμάνη. Καὶ ἐν μὲν τῷ τῆς κ. Μαντάλου ἀνεψόξαμεν ὁκτὼ Μυκηναϊκοὺς τάφους λελαξευμένους ἐπὶ μαλακοῦ τιτανολίθου, ἐν δὲ τῷ τοῦ Καλλιμάνη ἓνα. Ἐν αὐτοῖς εὗρέθησαν πρὸς τεσσαράκοντα σχεδὸν ἀκεραίοις Μυκηναϊκοῖς ἀγγείοις διαφόροις τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος καὶ πληθὺς ἄλλων τετραυσιμένων ἀλλὰ δυναμένων νὰ συγκολληθῶσι καὶ τὰ ἐξῆς κτερίσματα.

1) πλῆθος κόκκων περιδεραιῶν ἐξ ὑαλομάζης κυανῆς ἢ λευκῆς ἢ μελαίνης· 2) τρεῖς κόκκοι χρυσοῦ σχήματος ἐλαιοπυρῆνος ῥαβδωτοῦ, εἷς ὡσαύτως χρυσοῦς παριστῶν κεφαλῆν βοός, τρεῖς ἐξ ἠλέκτρου, δώδεκα ἐκ πυρίτου λίθου, ἄλλοι ἐξ ἀμεθύστου, φυσικοῦ κρυστάλλου καὶ εἷς ἐξ ἀχάτου ἔχων σχῆμα ἐλαιοπυρῆνος· 3) πέντε βούκρανα ἐξ ὑαλομάζης μελαίνης· 4) οὐκ ὀλίγα σπονδύλια ἐκ πυρίτου λίθου ἀμφίκωνα καὶ ἐτερόκωνα διαφόρου μεγέθους· 5) αἰγμὴ δόρατος χαλκῆ· 6) ξίφος, μαχαίριον καὶ σμίλη χαλκᾶ· 7) τεμάχια ἀργυροῦ ἐνωτίου 8) τρία βραχιόλια μολύβδινα περιβεβλημένα διὰ τινος ὑπολεύκου ὑαλομάζης· 9) ἐν δυοὶ πιθοειδέσιν ἀγγείοις ὑπῆρχε κόνις ὑποπράσινης, ἣτις πιθανῶς ἐχρησίμευεν ὡς βαφή· 10) τρία πήλινα εἰδώλια παριστῶντα θήλειαν θεότητα ἔχουσαν κεφαλῆν πτηνοῦ, οὗ αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν ὁμοίαι πρὸς τοὺς τοῦ γλαυκὸς εἰσὶν ἐγκεκολλημέναι Τοῦ ἐνός τούτων λείπει ἡ βάσις, ἄλλου δὲ αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν, αἵτινες οὕσαι πήλινα ἀπεκολλήθησαν· 11) δύο ἀκόνας, ὧν ἡ ἑτέρα ἀετωματοειδής, ἐχούσας ὀπήν, ἵνα ἀναρτῶνται.

Περὶ τοῦ σχήματος καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν τάφων τούτων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς εὗρεθέντων κτερισμάτων, ἅτινά εἰσι κατατεθειμένα ἐν τῷ Μουσείῳ Χαλκίδος, θὰ διαλάβωμεν ἀλλαχοῦ ἀκριβέστερον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Νοεμβρίου 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

Τὸ σπουδαιότερον ἔργον ἐν Ἐρετρίᾳ κατὰ τὸ λήγον ἔτος ἦτο ἡ ἀποπεράτωσις τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνηφόρου Ἀπόλλωνος. Ἀπαλλοτριωθέντος ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τοῦ κτήματος τοῦ Κ. Μπενέτου, ἐφ' οὗ ἔκειτο τὸ νότιον ἡμισυ περιπόου τοῦ ναοῦ, συνετελέσθη καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀνασκαφή. Δυστυχῶς μέγα μέρος τοῦ κτιρίου τοῦ ναοῦ ἦτο μέχρι καὶ τῶν κατωτάτων λίθων τῶν θεμελίων κατεστραμμένον ὑπὸ τοῦ πρώτου ἰδιοκτῆτου τοῦ κτήματος Ι. Δημνίου, οὗτω δ' ἐλόκληρος ἡ Ν γωνία μετὰ πολλοῦ μέρους τῆς ΝΔ καὶ τῆς Ν πλευρᾶς λείπεται τελείως, ἐνῶ κατὰ τὸ λοιπὸν μέρος διατηρεῖται τὸ κρηπίδωμα τοῦ ναοῦ ἐξωτερικῶς μὲν μέχρι τῆς εὐθυνηρίας, ὀλίγη δ' ἐσωτέρῳ, ἐν ἣ θέσει εὐρίσκοντο οἱ κίονες τῆς περιστάσεως μέχρι τοῦ ἀμέσως ὑπὸ τὸν στυλοβάτην λίθου.

Ἐντὸς τοῦ πλείστου μέρους τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ ἡ ἀρχαία ἐπίχωσις ἐσώζετο ἀνέπαφος, ἀπετελεῖτο δ' αὕτη πρὸ πάντων πλησίον τῶν θεμελίων τῶν τοίχων ἐξ ἄμμου ἐπίτηδες ἴσως σωρευθείσης, ὅπως ἐδράζωνται στερεώτερον τὰ θεμέλια ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους· ἀνωτέρω τῆς ἄμμου ὑπῆρχε στρώμα ἀρκετὰ παχὺ ἀποτελούμενον ἐκ λατύπης πόρου ἐκ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ. Τὸ στρώμα τοῦτο ἐξετείνετο καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἐπὶ ἀρκετῆς ἐκτάσεως περὶ αὐτόν. Ὑπὸ τὸ στρώμα τῆς ἄμμου εὕρηται τὸ βορβορώδες φυσικὸν ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ὕδατος τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους.

Ἐντὸς τῆς λατύπης ἡ ὀλίγη κατωτέρω ταύτης εὐρέθη-

σαν πράγματα τῶν περὶ τὸ τέλος τοῦ 5' αἰῶνος χρόνων, ὧν ἀξιολογώτερα εἶνε ἐν μικρὸν πώρινον ἀγαλμάτιον ἀνδρὸς ἔχοντος ὄξυν πώγωνα καὶ ἡ κεφαλὴ δευτέρου ὁμοίου, ἐν μικρὸν ἀνάγλυφον χαλκοῦν παριστῶν ἄνδρα κρατοῦντα ἐκατέρωθεν μικρὸν ζῶον, καὶ τμήμα ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου ἀφιερωμένου «τῷ Ἡρακλεῖ». Ἐν τοῖς κατωτέροις ὁμοῖως στρώμασιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ παρ' αὐτὸν εὐρίσκοντο πλεῖστα τεμάχια γεωμετρικῶν ἀγγείων, ἐν διαφόροις δὲ σημείοις ὑπὸ τὸν ναὸν μεγάλα τμήματα τριῶν ἐλλειψοειδῶν κτισμάτων προερχομένων, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς εὐρέσεως τῶν γεωμετρικῶν ὀστράκων, ἐκ τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς.

Τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἐφέτος ἐλάχιστα μέρη εὐρέθησαν· ἕκ τινων γραμμῶν (τεκτονικῶν σημείων) συζομένων ἐπὶ τεμαχίων τριγλύφων ἐπιβεβαιοῦται ἡ γνώμη, ἣν εἶχον σχηματίζει ἐκ τῆς μορφῆς τῶν κιονοκράνων, ὅτι ὁ ναὸς ἐκτίσθη περὶ τὰ μέσα τοῦ ὁ αἰῶνος. Ὑπῆρχεν ὁμοῖως ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως παλαιότερος ναὸς καταστραφεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ εἰς τοῦτον ἀνήκον τὰ ἀγάλματα τῶν ἀετωμάτων, ὅλα τὰ εὐρεθέντα ἀρχαϊκὰ γλυπτὰ καὶ καὶ λοιπὰ πράγματα, ὡς καὶ λείψανα πολλὰ τοίχων διατηρηθέντα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ νεωτέρου ναοῦ. Ὁ παλαιότερος οὗτος ναὸς ἦτο μικρότερος τοῦ νεωτέρου, ἦτο δὲ καὶ οὗτος πάλιν ἐκτισμένος ἐπὶ χώρου ἐν ᾧ ὑπῆρχε πανάρχαιον ἱερόν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐλλειψοειδῶν κτισμάτων καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς εὐρισκομένων γεωμετρικῶν ὀστράκων.

Νοτίως πρὸ τοῦ ναοῦ εὐρέθησαν καὶ ἐφέτος πολλὰ τεμάχια προξενικῶν ἐπιγραφῶν ὡς καὶ μία ἀκεραία, καὶ τινὰ μέρη καταλόγων Ἐρετριέων δημοτῶν τῶν μακεδονικῶν χρόνων.

Δυστυχῶς ἡ ἔρευνά μου βορείως τοῦ ναοῦ πρὸς εὐρεσιν

καὶ ἄλλων τεμαχίων τῶν ἀγαλμάτων τῶν ἀετωμάτων ἀπέβη ἀνωφελής, διότι μόνον ὀλίγα, μικρὰ καὶ τελείως ἀσήμαντα τεμάχια τούτων κατωρθώθη νὰ εὐρεθῶσιν.

Μικρὰ ἀνασκαφὴ ἐγένετο καὶ ἐπὶ τῆς νοτίας κλιτύος τῆς ἀκροπόλεως Ἐρετρίας, ἔνθα εἶχεν εὐρεθῆ ἄλλοτε μικρὸν ἱερὸν ἀγνώστου τότε θεοῦ. Διὰ τῆς ἐφετεινῆς ἀνασκαφῆς ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ περιοχὴ τοῦ ναοῦ τούτου ἐξετείνετο ἐπὶ ἀρκετοῦ χώρου, ἦτο δὲ κεκοσμημένος διὰ διαφύρων μικροτέων κτιρίων, ὧν σφύζεται μία μικρὰ ἐξέδρα. Ἐκ τινος εὐρεθείσης ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἐξ ἑνὸς πηλίνου εἰδωλίου παριστῶντος θεᾶν φέρουσαν χοιρίδιον ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ ἱερὸν ἀνήκει εἰς τὴν Δήμητρα καὶ Κόρην καὶ εἶνε τὸ Θεσμοφόριον.

Ἐνεκα τυχαίας εὐρέσεως ἑνὸς νέου Ἐρετρικοῦ νεκροταφείου κειμένου ἑκατοντάδα μέτρων πρὸς Β τῆς ἐκκλησίας τῆς νέας Ἐρετρίας ἠσχολήθη ἐπὶ μικρὸν καὶ εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τάφων. Τὸ νεκροταφεῖον ἀνήκει εἰς τοὺς χρόνους τῆς α' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος· τὰ εὐρήματα εἶνε ὄλως ἀσήμαντα, σπουδαιότερα δ' ὅπωςδῆποτε εἶνε αἱ εὐρεθεῖσαι ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί, δι' ὧν ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκτισμένοι οἱ τάφοι.

Κ. ΚΟΡΡΟΝΙΩΤΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΕΝ ΝΑΞΩΙ

Κυρία κατά τὸ ἔτος τοῦτο ἀνασκαφικὴ ἡμῶν ἐργασία ἐν Νάξῳ ἦν ἡ ἐκσκαφὴ τοῦ τέως ἀγνώστου προμυκηναϊκοῦ νεκροταφείου Ἀφεντικῶν, παρὰ τὸ χωρίον *Κάτω Σαγγροί*, ἀρξαμένη κατὰ τὴν τέλην τοῦ μηνὸς Αὐγούστου καὶ περατωθεῖσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐ. ἔ.

Τὸ νεκροταφεῖον τῶν Ἀφεντικῶν, ἐν ἀποστάσει 20 περίπου λεπτῶν ἀπὸ τῆς κόμης «Κάτω Σαγγροί», ἐκτείνεται ἐπιμήκως ἀπὸ Β πρὸς Ν εἰς τὰ κράσπεδα χθαμαλῆς λοφώδους ἐκτάσεως, ἐπὶ ἐδάφους τὸ πλεῖστον ἀβαθοῦς μεθ' ὑπεδάφους σχιστολιθικοῦ. Ἐν χώρῳ μήκους 100 περίπου μέτρων καὶ πλάτους 12-25, εἰς βάθος 0,20-1,50 μ. εὗρομεν περὶ τοὺς 170 τάφους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐγγύτατα ἀλλήλοις κειμένους.

Ἡ κατασκευὴ τῶν τάφων εἶναι καθόλου ὁμοία πρὸς τὴν τῶν τέως ἀνασκαφέντων ἐν Νάξῳ προϊστορικῶν τάφων, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς πρὸς ἀλλήλας προσαρμογῆς τῶν περιβαλλουσῶν τὸν τάφον πλακῶν ποικίλλει. Τὸ ἔδαφος τοῦ τάφου ἀποτελεῖ συνθέστερον μὲν αὐτὸς ὁ σχιστολιθικός βράχος τοῦ ὑπεδάφους, σπανιώτερον δὲ ἰδίᾳ πλάξ. — Ἐν τισιν, ἐπισημοτέροις, ὡς φαίνεται, τάφοις, ἐκάστη πλευρὰ ἐκ δύο παραλλήλων καθέτων πλακῶν ἀποτελεῖται, ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς, τὸ δὲ μεταξὺ καταλειπόμενον κενὸν πληροῦται διὰ γῆς καὶ λίθων μικρῶν.

Ἐκαστος τάφος ἦν κεκαλυμμένος διὰ μιᾶς συνήθως πλακός, σπανίως διὰ δύο, ἐπικειμένων ἀλλήλαις ὑπεράνω δὲ τοῦ καλύμματος τοιχίσκος ἢ σειρὰ λίθων ποικίλης δια-

τάξεως συνήθως ύπάρχει, τὸ μὲν ὡς σῆμα πιθανῶς τοῦ τάφου, κεκρυμμένου ἐν τῇ γῆ, τὸ δὲ πρὸς μείζονα στερεώσιν τοῦ καλύμματος τοῦ τάφου ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ.

Ἐν ἐκάστῳ τάφῳ κατέκειτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς μόνος νεκρός, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ συνήθως ἀναπαυόμενος, μετὰ κεκαμμένων τῶν κάτω ἄκρων. Σπανιώτερον, τῶν ὀστέων τοῦ πρώτου νεκροῦ ἐκτοπιζομένων, ἐτίθετο δεύτερος νεκρός, τοῦ κρανίου τοῦ πρώτου νεκροῦ τηρουμένου ἐνίοτε ἀκινήτου ἐν τῇ ἀρχικῇ θέσει αὐτοῦ. Ἐν τισὶ τάφοις πρόκειται προφανῶς περὶ δευτέρας ταφῆς, τῶν ὀστέων πλείονων νεκρῶν ὄντων σεσωρευμένων ἐν ἐνὶ τάφῳ, οὐδενὸς δὲ νεκροῦ ἐν ἀρχικῇ θέσει κατακειμένου. Ἐν ἄλλοις τισὶ τάφοις ὑπεράνω τῶν ὀστέων ἐνὸς ἢ πλείονων νεκρῶν, κεκαλυμμένων διὰ στρώματος γῆς ἢ καὶ πλακῶς, κατέκειτο ἄλλος νεκρός.

Ἐκαστος τάφος ἐνεῖχεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν μόνον κτερίσμα, τινὲς τάφοι οὐδὲν, ὀλίγοι δὲ πλείονα.

Τὸ κτερίσμα, ἦν μὲν συνήθως τεθειμένον πρὸ τοῦ προσώπου τοῦ νεκροῦ, σπανιώτερον ὀπισθεν τοῦ ἰνίου ἢ ἀλαχοῦ τοῦ τάφου, ὄρθιον, ἢ πλάγιον ἢ καὶ ἀνεστραμμένον ἐνίοτε. Τὰ πλείστα τῶν κτερισμάτων ἦσαν *πήλινα ἀγγεῖα*, ἕκαστὸν περίπου τὸν ἀριθμὸν ἐν ὄλῳ κυρίως πυξίδες καὶ ἀγγεῖα ἀπιοειδῆ, σπανίως σικυοειδῆ, ἢ μικρὰ φιάλα ἱεροδοειδέϊς.

Αἱ πυξίδες, ὑποσφαιρικαὶ ἢ κυλινδρικαί, ἦσαν ἐκεῖναι μὲν συνήθως ἄκοσμοι, αὗται δὲ μετὰ χαρακτῶν εὐθυγράμμων κοσμημάτων κατὰ ζώνας (τὸ πλείστον ἐγκαρσίας, σπανιώτερον καθέτους) ἐφ' ὄλου τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου, ἀπλατῆ μὲν αἱ πλείστα, τινὲς δὲ διπλαῖ.

Τὰ ἀπιοειδῆ ἀγγεῖα μετὰ χαρακτῶν κοσμημάτων, τεταγμένων συνήθως εἰς τρίγωνα μεταξὺ σώματος καὶ τραχήλου· σπανιώτερον ἐφ' ὄλης τῆς κοιλίας τοῦ ἀγγείου εἰς καθέτους ζώνας.

Τὰ σικυοειδῆ ἀγγεῖα ἄποδα ἢ ὑπόποδα, τὸ πλεῖστον ἄκοσμα.

Μαρμάρινα κτερίσματα εὐρέθησαν φιάλαι τινές μικραὶ λοπαδοειδεῖς, δύο μικρὰ ποτήρια ὑπόποδα, μαρμάρειον, οἶον πινακίς τετράγωνος περιχειλιωτή, καὶ τρία εἰδώλια ἐν μὲν ἄμορφον, ἕτερον δὲ τοῦ συνηθούς γυναικείου προϊστορικοῦ τύπου, τὸ δὲ τρίτον ἰδιάζον, τοῦ προϊστορικοῦ μουσικοῦ οὗ εἰδώλια, μετὰ τριγωνικοῦ μουσικοῦ ὄργάνου οἶον ἄρπης, εὐρέθησαν ἐν Θήρᾳ καὶ Τριοπίῳ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο τὸ ἀξιολογώτατον πάντων τῶν κτερισμάτων, εὐρέθη ἐν τάφῳ ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων τοῦ νεκροταφείου, περιβαλλομένη ὑπὸ διπλῆς σειρᾶς πλακῶν, ἀνοιχθέντι δ' ἐν ἐποχῇ ἀγνώστῳ. Ὑπὸ λίθους ἐρριμμένους ἐν τῷ τάφῳ, τὸ μαρμάρεινον τοῦτο εἰδώλιον ἀνδρὸς καθημένου ἐπὶ ἔδρας τετράποδος, εἶναι μὲν κολοβὸν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας (ὡς καὶ τοὺς πόδας τῆς ἔδρας), ἀλλὰ τὸ σφζόμενον μέρος ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι παριστᾷ τὸν προϊστορικὸν μουσικόν.

Ἄλλα λίθινα κτερίσματα ἔχομεν λεπίδας τινὰς ὄψιανου, μικρὰν τριγωνικὴν σμίλην, οἷα πρῶτον νῦν ἀπαντᾷ, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἐν κυκλαδικῷ τάφῳ, δύο ὄρους μετὰ λιθίνων ψηφίδων καὶ τινὰς μονήρεις ψηφίδας.

Μετάλλινον δὲ κτερίσμα μόνον μία ἀκέφαλος χαλκῆ καρφίς.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ κυρία ἡμῶν ἐν Νάξῳ ἀνασκαφικὴ ἐργασία. Πρὸ ταύτης δὲ δι' ὀλιγοήμερου σκαφῆς ἐπερατώσαμεν τὴν ἀνασκαφὴν τῆς προμυκηναϊκῆς ἀκροπόλεως Πολιχνίου (Καστράκι) καὶ ἐνηργήσαμεν μικρὰν σκαφὴν ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἀκροπόλεως *Ριζοκαστελιᾶς*.

Ἐν τῇ ἀκροπόλει τοῦ *Πολιχνίου* ἀπεκαλύφθησαν οἱ τοῖχοι καὶ ἄλλων οἰκίσκων πρὸς Β τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εὐρεθέντων, ὁμοίως ἐκτισμένων, μικρὸν μόνον ὑπὲρ τὸ ἔδαφος σφζομένων, μετὰ τεμαχίων ἀγγείων ὅλως ὁμοίων

πρὸς τὰ πέρυσιν εὐρεθέντα. Ὁρύγματα περίξ βαθέα ἀνοιγέντα κατέδειξαν ὅτι ἡ αὐτόθι ἀκρόπολις περιωρίζετο ἐπὶ τῆς αὐτόθι μικρᾶς κορυφῆς, ἐξετείνετο ὁμως πιθανῶς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἣτις ταύτην αὐτόθι κατέβρωσε.

Ἐπὶ δὲ τῆς φυσικῆς ἀκροπόλεως Ῥίζοκαστελιᾶς, 20' περίπου λεπτὰ μακρὰν τοῦ χωρίου Τριπόδων ἐρείπια ἐν μέρει παρεμφερῆ πρὸς τὰ τοῦ Πολιχνίου καὶ μεγάλη πληθὺς τεμαχίων ὕψιαν καὶ πυρίτου ἐσπαρμένων περίξ αὐτῶν παρῶτρυναν ἡμᾶς πρὸς σκαφήν. Οὕτως ἀπεκαλύφθη ἐπὶ τῆς αὐτόθι κορυφῆς, μικρὸν ὑπὸ τὸ ὕπατον αὐτῆς σημεῖον, στενὸν καὶ ἐπίμηκες οἰκοδόμημα μετὰ θαλαμίσκου καὶ τρεῖς οἰκίσκοι ὑπὲρ τοῦτο. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου αὐτῶν εὐρέθησαν ὀλίγα τινὰ λείψανα παλαιότερας κεραμευτικῆς μετὰ γραπτῶν γραμμικῶν τὸ πολὺ κοσμημάτων· ἀλλὰ τὰ κύρια εὐρήματα ἦσαν τεμάχια πηλίνων ἀγγείων νεωτέρων χρόνων (ὑδριῶν, πίθων, λαγύνων, πινακίων κτλ.) καὶ τινων ὑελίνων (τεμαχίων μικρῶν ποτηρίων ὑποπόδων) μετὰ τινων τεμαχίων μαρμαρίνων, μικρῶν σιδηρῶν ἀντικειμένων (ἤλων καὶ κώδωνος ποιμενικοῦ), μαρτυροῦντα τὴν εἰς χρόνους λίαν ἀφροστῶτας ἀλλήλων χρησιμοποίησιν τῶν αὐτῶν οἰκοδομῶν.

Τὰ πλεῖστα τῶν εὐρημάτων τῶν ἀνασκαφικῶν τούτων ἐργασιῶν κατετέθησαν εἰς τὴν ἐν τῇ πόλει Νάξου ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν, εἰς δὲ τὸ Κεντρικὸν ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον μετηνέχθησαν τὰ μαρμάρινα καὶ λοιπὰ λίθινα κτερίσματα τοῦ ἐν Ἀφεντικοῖς νεκροταφείου.

ΚΛΩΝ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΕΓΕΑΙ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1910

Ἐν δύο τόποις τῆς Τεγεάτιδος ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ δαπάναις τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον. Ἐν τῷ ἱερῷ παρὰ τὸν Ἁγ Σώστην, ὅπου ἀπεπερατώθη ἡ πέρυσιν ἀρξαμένη ἀνασκαφή καὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Σωτείρας, τῷ ἐπὶ τοῖς ὄροις τῆς Τεγεάτιδος καὶ Ἀσεάτιδος κειμένῳ.

Ἐν τῷ παρὰ τὸν Ἁγ. Σώστην ἱερῷ ὡς πρὸς τὴν ὄλην κατασκευὴν σημαντικὸν εἶναι, ὅτι τὸ πρῶτον νῦν ἐβεβαιώθησαν δύο παράλληλοι ἐξ ὀγκολίθων τοῖχοι τοῦ περιβόλου, οἵτινες ἐχρησίμευον καὶ ὡς ἀναλήμματα. Τούτων πρότερον ἐλάχιστα καὶ ἀβέβαια ἴχνη ἐφαίνοντο. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου ὑπῆρχε πάντως οἰκημα ἐστεγασμένον, ὃ ναὸς βεβαίως, ὡς τοῦτο δεικνύουσιν οἱ εὐρεθέντες ἀνεμωτοὶ ἀκροκέραμοι, τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, καὶ ἐνεπίγραφοι κεραμίδες διαφόρων χρόνων, ἀπὸ τοῦ 5^{ου} αἰῶνος μέχρι τῆς μ. Χρ. ἐποχῆς. Ἄλλο λείψανον τοῦ ναοῦ οὐδὲν εὐρέθη, οὐδὲ ἴχνος θεμελίων παρετηρήθη. Τὸ κτίριον ἄρα θὰ ἦτο εὐτελοῦς κατασκευῆς. Ἄλλ' ὅπερ εἶναι πιθανώτατος τόπος τῆς ἐν τῷ ἱερῷ λατρείας, εἶναι χάσμα φυσικὸν ἐν τῷ βράχῳ, κείμενον κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὑπὸ τῶν δύο τοίχων τοῦ περιβόλου περιοριζομένου χώρου. Τὸ χάσμα τοῦτο ἔχει περίπου ἡμικυκλικὸν σχῆμα καὶ βάθος δύο μέτρων, εὐρέθη δὲ πεπληρωμένον ἐκ πηλίνων ἔργων, εἰδωλίων, τεμαχίων φυσικοῦ μεγέθους ἀγαλμάτων, λύχνων, ἀγγείων καὶ κεραμίδων κατ' ἀντίστροφον τῆς προσδοκωμένης τάξιν. Διότι ἐν τῷ κατωτάτῳ μὲν στρώματι ὑπῆρχον τὰ νεώτατα τῶν εὐρημάτων, λύχνοι π. χ. τῶν μ. Χρ. αἰῶνων καὶ κεραμίδες,

ὕψηλότερον δὲ ἦσαν τὰ ἀρχαιότερα. Ἐν τούτῳ ἔχομεν, ὡς νομίζω, ἔνδειξιν, ὅτι τὸ φυσικὸν ἄλλως τοῦτο χάσμα ἔμεινεν ἀνοικτὸν μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἐν τῷ ἱερῷ λατρείας καὶ ἐχρησιμοποιοῖτο ἄρα κατὰ τὰς τελετάς. Μετὰ ταῦτα εὐλογον εἶναι νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰ μέγαρα τῆς Δήμητρος.

Τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἐφετινῶν εὐρημάτων ἐξήχθη ἐκ τοῦ χάσματος. Τὸ ἄριστον εἶναι χαλκοῦν ἀγαλμάτιον καθημένης ἐν θρόνῳ θεᾶς, κρατούσης δι' ἐκατέρας χειρὸς καρπούς, τέχνης τῶν ἀρχῶν τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, ἐργασίας ἐπιμελεστάτης καὶ διατηρήσεως ἀμέμπτου, ὕψ. 0,10. Μετὰ τοῦτο ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ πολυάριθμα τεμάχια πηλίνων ἀγαλμάτων φυσικοῦ μεγέθους. Τέσσαρες ἀκέραιαι κεφαλαί, ἀνήκουσαι εἰς ἰδιάζον εἰς τὸ ἱερὸν ξόανον, καὶ 2 ὠραῖαι κεφαλαί τοῦ 4^{ου} αἰῶνος, εἶναι τὰ κυριώτερα ἐκ τούτων. Περὶ τὰ 50 εὐρέθησαν ἀκέραια εἰδῶλια, ἀπειράριθμα δὲ συντετριμμένα, ὧν ἡ σπουδαιότης διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τύπων εἶναι μεγάλη. Αἱ ἐνεπίγραφοι κεραμίδες, ἀνεληθούσαι εἰς 35, δὲν ὀνομάζουσι δυστυγῶς τὴν κυρίαν τοῦ ἱεροῦ θεᾶν. Εὐρηται ὅμως ἅπαξ ΚΟΡΑΣ, ΑΣΚΛΑΠΙΟΥ καὶ ΤΥΧΑΣ.

Τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος κεῖνται ἐν θέσει, ἣτις σήμερον ὀνομάζεται Βίγλα. Τὸ περὶ αὐτοῦ σχετικὸν χωρίον τοῦ Πausανίου ἔχει ὡδε· (8,44,4):

Ἔστι δὲ ἄνοδος ἐξ Ἀσέας ἐς τὸ ὄρος τὸ Βόρειον καλούμενον, καὶ ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τοῦ ὄρους σημεῖά ἐστιν ἱεροῦ· ποιῆσαι δὲ τὸ ἱερὸν Ἀθηνᾶ τε Σωτείρᾳ καὶ Ποσειδῶνι Ὀδυσσεᾶ ἐλέγετο ἀνακομισθέντα ἐξ Ἰλίου.

Τὰ ἐπὶ τῆς Βίγλας ἐρείπια παρετηρήθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Leake καὶ ἀπεδόθησαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ Πausανίου μνημονευθέντα ναόν. Οἱ μετὰ ταῦτα τοπογραφήσαντες συνεφώνησαν πάντες μετὰ τοῦ Leake, ἐπειδὴ οἱ περὶ τὴν Βίγλαν τόποι συμφωνοῦσι λαμπρῶς πρὸς τὴν ἀφήγησιν τοῦ Πausανίου. Μόνον ὁ Loring (ἐν

JHS 1895, 33) εξέφρασε εξεζητημένας τινάς ἀντιρρήσεις.

Ἡ ἀνασκαφή ἡμῶν ἀπεκάλυψεν ἐν πρώτοις τὰ ἐξ ἀσβεστολίθου θεμέλια τοῦ ναοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καλῶς διατηρούμενα. Αἱ διαστάσεις τούτων εἶναι 24×12 μ. Πέριξ, μεταξύ πολλῶν κοινῶν λίθων καὶ τῶν χρωμάτων εὐρέθησαν πολυάριθμα μάρμαρα, διατηρούμενα ὅμως εἰς μέγεθος μικρὸν κατὰ κανόνα, διὰ τὴν κατὰ τὸ 1837 ὑπὸ τῶν Βαλτετισιωτῶν διαρπαγὴν τῶν μεγάλων μαρμάρων χάριν τῆς ἐκκλησίας των. Ἐκ τούτων ἐβελαιώθημεν, ὅτι ὁ ναὸς ἦτο ὀλομάρμαρος, ῥυθμοῦ δωρικοῦ καὶ χρόνων παλαιῶν, τοῦ μέσου τοῦλάχιστον τοῦ 6^{ου} π.Χρ. αἰῶνος.

Ἐκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν ἀξιόλογα εἶναι τεμάχια τριγλύφων δεικνύοντα κατὰ τὰς κορυφὰς τῶν μηρῶν ἀνάλογον πρὸς τὸν ἐχθρον τῶν κιονοκράνων διαμόρφωσιν. Τὸ γεῖσον εἶναι ἰδιόρρυθμον. Στερεῖται τῶν προμόχθων καὶ ἀντὶ τούτων κοσμεῖται δι' ἰσχυροῦ δωρικοῦ κυματίου. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ μαρμαρίνου ναοῦ τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἐβελαιώθη, ὅτι πρὸ αὐτοῦ ὑπῆρχε ναῦδριον μετὰ πηλίνης διακοσμήσεως, ἧς συνελέξαμεν ἱκανὰ τεμάχια (ἀνθεμωτῶν ἀκροκεράμων, γείσου καὶ ἀκρωτηρίων). Ἐν τῷ στρώματι τοῦ παλαιότερου τούτου ναοῦ εὐρέθησαν καὶ πολλὰ χαλκᾶ ἀφιέρωματα, ἀνήκοντα εἰς τὸν 7^{ον} καὶ 6^{ον} αἰῶνα, ἐξ ὧν σημειοῦμεν ἐνταῦθα χαλκῆν μικρὰν τρίαιναν, εἰς ἣν προσετέθησαν καὶ δύο ἄλλαι σιδηραῖ, ἀναθήματα χαρακτηριστικὰ τοῦ λατρευομένου θεοῦ. Εἰς τὴν ἐτέραν σύνναον θεότητα, τὴν Ἀθηνᾶν, θὰ ἀνήκωσι περὶ τὰ δεκαπέντε χαλκᾶ βραχιόνια.

Ἐκ μεγάλων σπουδαιοτάτων ἀναγλύφων ἀνηκόντων πιθανῶς εἰς τὸ ἀέτωμα εὐρέθησαν ἱκανὰ τὸν ἀριθμὸν ἀλλ' ἀνεπαρκῆ ἀτυχῶς διὰ τὴν ἀναπαράστασιν τεμάχια, δεικνύοντα μέρη λέοντος καὶ ἰχθύος, ἀνήκοντος ἴσως εἰς σῶμα Τρίτωνος.

Τὰ ἀξιολογώτερα ἀρχιτεκτονικὰ καὶ γλυπτὰ ὡς καὶ τὰ μικρὰ εὐρήματα συνεκομίσθησαν εἰς τὸ Τεγεατικὸν Μουσεῖον.

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΤΗ ΛΑΚΩΝΙΚΗ

Ἡ ἔρευνα μικρῶν τινῶν θολωτῶν τάφων μυκηναϊκῶν ἐν θέσει Ἀρκίνες κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ταυγέτου μεταξὺ τοῦ χωρίου Κοτσατίνας καὶ τῶν Γοράνων, πρωτεύουστος τοῦ δῆμου Φελλίας, ἀπέδειξεν ὅτι οὗτοι ἦσαν πρὸ πολλοῦ συλημένοι.

Μόνον ὁ δρόμος καὶ ἡ εἰσοδος εἰς τοὺς τάφους εὐρέθησαν ἀκέραια σχεδὸν σωζόμενα, ἀλλ' ὁ κυψελοειδῆς θόλος εἶχε καταρρεύσει. Εἰς τὸ δάπεδον εὐρέθησαν ὀλίγα τεμάχια τῶν ὀστέων τοῦ σκελετοῦ τοῦ ταφέντος καὶ ὀλίγιστα θραύσματα ἀγγείων.

Ἡρευνήθη καὶ τὸ ἀρχαῖον φρούριον τοῦ Παλαιογουλᾶ ἐγγὺς τῆς Σελλασίας, ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Οἰνοῦντος ὅπου κεῖνται τὰ ἑρείπια τῶν γανίων Κρεβατᾶ, Πανταζῆ καὶ Σακελλαράκου. Τὰ κατὰ τὴν ἔρευναν ταύτην σχετίζονται πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ καθορισμοῦ τοῦ πεδίου τῆς ἐν Σελλασίας μάχης τοῦ 222 π. Χρ., περὶ τοῦ ὁποίου διέλαβον ἀλλαγῶν. Νῦν ἐπρόκειτο νὰ ἐξακριβωθῇ τίνων χρόνων εἶνε τὸ φρούριον, ποῖον τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμά του, ὅπερ καὶ περιτρώως διεσαφῆθη κατὰ τὴν γενομένην ἀνασκαφήν. Τὸ φρούριον εἶνε ἀρχαῖον Ἑλληνικῶν καὶ δὴ ἀρχαϊκῶν χρόνων ὅμοιον κατὰ τὴν οἰκοδομίαν πρὸς τὸ τῆς Σελλασίας. Τὰ τεῖχη ἔχουσι πάχος περίπου 1,75 μ. Τὸ δυτικὸν τμήμα τοῦ περιβόλου ἔχει καὶ πύργους μεγέθους 5×4 μ. ἀπέχοντας ἀλλήλων 16 μ. Μόνον οἱ δύο πρὸς τὴν ΝΔ γωνίαν πύργοι ἀπέχουσιν ἀλλήλων 11 μ. Ἐκ τῆς ΝΔ ταύτης γωνίας τὸ τεῖχος διευθυνόμενον πρὸς βορρᾶν καὶ ἔπειτα πρὸς τὸ ΒΔ καὶ Δ περικλείει μετὰ τῆς δυτικῆς πυργοφόρου πλευρᾶς ὅλην τὴν ὀμαλὴν κορυφὴν τοῦ λόφου καὶ ἀποτελεῖ ἐσωτερικὸν φρούριον περιμέτρου 200 μ. περίπου. Ἄλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς ΝΔ γωνίας τὸ τεῖχος παρατεινόμενον πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔπειτα στρέφον πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς καὶ πάλιν κάμπτον πρὸς νότον συναντᾶ τὸ ἐσωτερικὸν φρού-

ριον κατά τήν ΒΔ γωνίαν καί οὕτως αὐξάνει τήν περίμετρον τοῦ ἔλου ὀχυρώματος εἰς 300 μ. κατέχοντος ἔλην τήν πλατυτάτην ράχην τοῦ λόφου, ἥτις πρὸς νότον, ἀνατολάς καί βορρᾶν εἶνε ἐπικλινῆς ὀλίγον.

Τὸ πρὸς δυσμὰς πυργοφόρον τεῖχος κεῖται παρὰ τήν βραχῶδη ὄφρυον τοῦ λόφου, ὅστις ἐνταῦθα σχηματίζει ἀπότομον κλιτὺν μέχρι τῆς ῥίζης του, ὅπῃθεν διέρχεται ἡ σημερινὴ «παλαιὸς δρόμος» λεγομένη ὁδός.

Ἐπειδὴ καί παρὰ τήν ὁδόν, ἥτις διέρχεται διὰ τοῦ στενοῦ Κουρμέκι μεταξὺ Παλαιογουλᾶ καί τῶν ὑψηλῶν κλιτύων τοῦ ἔναντι δικορύφου βουνοῦ Τοῦρλες, σώζεται τεῖχος ἀρχαῖον, καί ἡ ἀπότομος κλιτύς ὡς φαίνεται περιελαμβάνετο ἐντὸς τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ λόφου Παλαιογουλᾶ.

Τοιοιουτρόπως γίνεται φανερώτερον πόσον σπουδαίαν σημασίαν εἶχε τοῦτο ὡς μέγας προμαχῶν κατὰ τήν ἀρχὴν τοῦ πρὸς τήν Σελλασίαν στενοῦ, τῆς «ἐμβολῆς ταύτης πρὸς τήν Λακωνικὴν» κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Κλεομένους. Αἱ περὶ τοῦ φρουρίου τούτου Παλαιογουλᾶ παρατηρήσεις καί αἱ αὐτόθι ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι κατέστησαν φανερώτατον ὅτι καί ἡ ἀρχαία ἐκ Τεγέας παρὰ τὸν Οἰνοῦντα ὁδὸς ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἔφερεν ἀπὸ τῆς κοιλάδος τούτου τοῦ ποταμοῦ παρὰ τὸ Χάνι Σακελλαράκου ἀμέσως διὰ τοῦ στενοῦ Κουρμέκι ὑπὸ τὴν κλιτὺν τοῦ δικορύφου βουνοῦ Τοῦρλες πρὸς τοὺς ἀμπελῶνας τῆς Σελλασίας.

Τὴν ἀκριβῆ διεύθυνσιν τῆς ὁδοῦ ταύτης δεικνύουσι τὰ σωζόμενα φανερώτατα ἔχνη τῶν τροχιῶν τῶν ἀρχαίων ἀμαξῶν.

Ἐπὶ τῆς ἐμαλῆς κορυφῆς τοῦ λόφου Παλαιογουλᾶ εὐρέθησαν κατὰ τὴν σκαφήν τοῖχοι οἰκοδομημάτων. Τὰ ἐν αὐτοῖς θραύσματα ἀγγείων φθάνουσι μέχρι τοῦ πέμπτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος καί καταβαίνουσιν εἰς τὸν δεύτερον πρὸ Χριστοῦ.

Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1910.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΕΝ ΤΩ ΑΣΚΛΗΠΕΙΩ

Ἡ μελέτη τῶν ἐν τῷ Ἀσκληπιεῖω ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων ἦτο δυσχερὴς ἕνεκα τῆς συσσωρεύσεως ἀπείρων λίθων ἐπ' αὐτῶν. Θέλοντες νὰ διευκολύνωμεν τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν ρηθέντων μνημείων παρεκαλέσαμεν τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν νὰ χορηγήσῃ ἡμῖν ποσὸν τι πρὸς τακτοποίησιν τοῦ Ἀσκληπιείου. Ἡ αἴτησις ἐνεκρίθη, παρεχωρήθη δὲ χρηματικὸν ποσὸν δρ. 250 εἰς δύο δόσεις. Δι' αὐτοῦ ἔγιναν αἱ ἐξῆς ἐργασίαι.

α'. *Μεγάλῃ στοᾷ τοῦ Ἀσκληπιείου.* Ἡραιώσαμεν μέγαν σωρὸν ὀγκολίθων, πρὸ τῆς στοᾶς εὐρισκόμενον, καὶ ἐξηγάγομεν ἐξ αὐτοῦ πάντα τὰ *ἐπιστόλια* καὶ τὰ *τριγλύφα*, ἅτινα ἐθέσαμεν εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡμισυ. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐτοποθετήσαμεν καὶ τὰ *γεῖσα* τῆς στοᾶς καὶ ἄλλα μέλη, ὡς τοὺς *στυλοβάτας* τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας, τοὺς *δόμους* τοῦς *ἐπιστέφοντι*α τὸν ὀπίσθιον τοῖχον καὶ *δεχομένους* τὰς *δοκοὺς* τῆς ὀροφῆς καὶ ἄλλα, ἐκ διαφόρων μερῶν συλλέξαντες αὐτά. Καὶ *σκαφικὴ* τις *ἐργασία* ἔγινε πρὸς εὐχερεστέραν σχεδιαγράφησιν τῆς στοᾶς.

β'. *Ὀῦκημα περιφερές.* Πρὸ τῆς ἄνω στοᾶς διεκρίνοντο ἔγνη τοιοῦτου οἰκήματος, ἅτινα ἀνεσκάψαμεν μέχρι τινός. Συνελέξαμεν δὲ ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ ἱεροῦ πάντα τὰ *λείψανα* τοῦ περιφεροῦς τούτου κτιρίου καὶ ἐθέσαμεν ἐπὶ τῶν ἐκ πώρου *λειψάνων*, τῶν πρὸ τῆς στοᾶς καὶ παρὰ τὸ ἀνασκαφῆν μέρος εὐρισκομένων.

γ'. Ἐκ τοῦ ἀνασκαφέντος μέρους ἐξήχθησαν ἀρχιτε-

κτονικά τινα μέλη, ἅτινα ἐτέθησαν ἐντὸς τῆς στοᾶς, ὅπισθεν τῆς καμάρας.

δ'. Ὁ πρὸ τῆς μεγάλης στοᾶς ναός. Συνελέγησαν καὶ διάφορα ἀρχιτεκτονικά μέλη ὁμοιόμορφα, συμφωνοῦντα πρὸς τὰς διαστάσεις τῶν πρὸ τοῦ νοτιοδυτικοῦ ἡμίσεος τῆς στοᾶς ἐρειπίων δωρικοῦ ναοῦ, καὶ ἐτοποθετήθησαν ἐπ' αὐτῶν. Εἶναι δὲ ταῦτα τρίγλυφοι, σπόνδυλοι κίωνων, γείσα, κιονόκρανα καὶ δόμοι στυλοβάτου.

ε'. Ἀπεμακρύνθησαν ἐκ τοῦ δυτικοῦ ἡμίσεος τῆς στοᾶς κίονες τινὲς ἀρράβδωτοι εἰς τὸ θέατρον τοῦ Ἡρώδου ἀνήκοντες, καὶ ἐτέθησαν παρὰ τὸν ἰωνικὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπείου. Εἰς τὸ μέρος τῆς στοᾶς ἔνθα ἔκειντο οἱ κίονες οὗτοι ἐθέσαμεν δόμους τινὰς τῶν φραγμάτων τοῦ δευτέρου ὀρόφου τῆς στοᾶς, καὶ δόμους προερχομένους ἐκ τῶν φραγμάτων τῶν φραξάντων τὰ ἐξ πρώτα μετακίονια διαστήματα τῆς στοᾶς.

ς'. Ὁ ἀρχαιότερος ἐκ πύρου δωρικὸς ναός. Ἐν τῷ χώρῳ τοῦ Ἀσκληπείου ἔκειντο διάφορα ἀρχιτεκτονικά μέλη ἐκ πύρου, ὡς ἐπιστύλια, τρίγλυφοι καὶ σπόνδυλοι κίωνων, ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος προερχόμενα. Ταῦτα ἐτοποθετήσαμεν πρὸς νότον τοῦ φυλακείου.

Φρ. ΒΕΡΣΑΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΩΣ ΠΡΟΠΥΛΑΙΩΝ

Αί κατά τὸ ἔτος 1910 ἐκτελεσθεῖσαι ἐργασίαι περιορίσθησαν, ἔνεκα τῆς ἐπὶ πέντε ἐν ἑλω μῆνας διαρκείας τῶν ἔργων, εἰς τὴν λάξευσιν καὶ τοποθέτησιν τῶν πρὸς τὴν βορειοανατολικὴν πλευρὰν τῆς ἀνατολικῆς προστάσεως ἐπὶ τὰ νέων τεμαχίων ἐπιστυλίων, τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἄβρακος τοῦ κιονοκράνου τοῦ γωνιαίου κίονος, ὡς καὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀνευρεθέντων καὶ συγκολληθέντων τριγλῦφων μετὰ τῶν προσηρμοσμένων αὐτοῖς μετοπῶν.

Ἐκ τῆς ἀνευρέσεως τῶν μεσαίων τριγλῦφων καὶ τῆς σχετικῆς μελέτης τῶν ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων γόμφων ἀπεδείχθη, ὅτι αἱ ἐκατέρωθεν τοῦ κέντρου πλάκες μαρμάρων αἱ παριστώσαι τὰ τρίγλυφα μετὰ τῶν σχετικῶν μετοπῶν εἶχον ἐκάστη μῆκος 5,44μ. ἴσον πρὸς τὸ τοῦ ἐπιστυλίου τοῦ μεσαίου διακένου, καὶ ὅτι ἵνα μὴ ὀλόκληρον τὸ ἐπὶ τούτων φορτίον τοῦ ἀετώματος φέρῃ ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων, αἱ πρὸς τὸ κέντρον βάρεις τῶν πλακῶν τούτων εἶναι γεγλυμμένοι, ἵνα μὴ ἐπακουμβῶσιν ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων.

Ἐπίσης κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος κατεργάσθη τὸ νέον γωνιαῖον τρίγλυφον ὡς καὶ τὰ ἐκατέρωθεν τούτου παρακείμενα, ἵνα καταστῆ δυνατὴ ἢ μετὰ ταῦτα τοποθέτησις τῶν ἀνευρεθέντων τεμαχίων τοῦ γείσου καὶ μέρους τῆς πρὸς βορρᾶν ἐπιστεγάσεως τῆς προκειμένης ἀνατολικῆς προστάσεως τῶν Προπυλαίων.

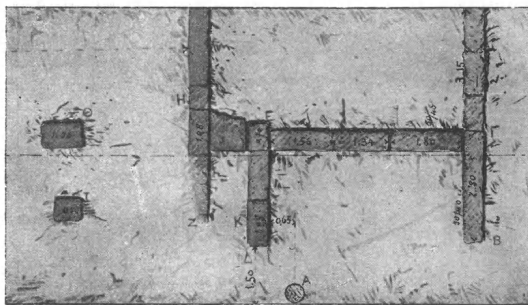
Δεκέμβριος 1910.

Ν. Μ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

Προσθήκη εις σελ. 145.

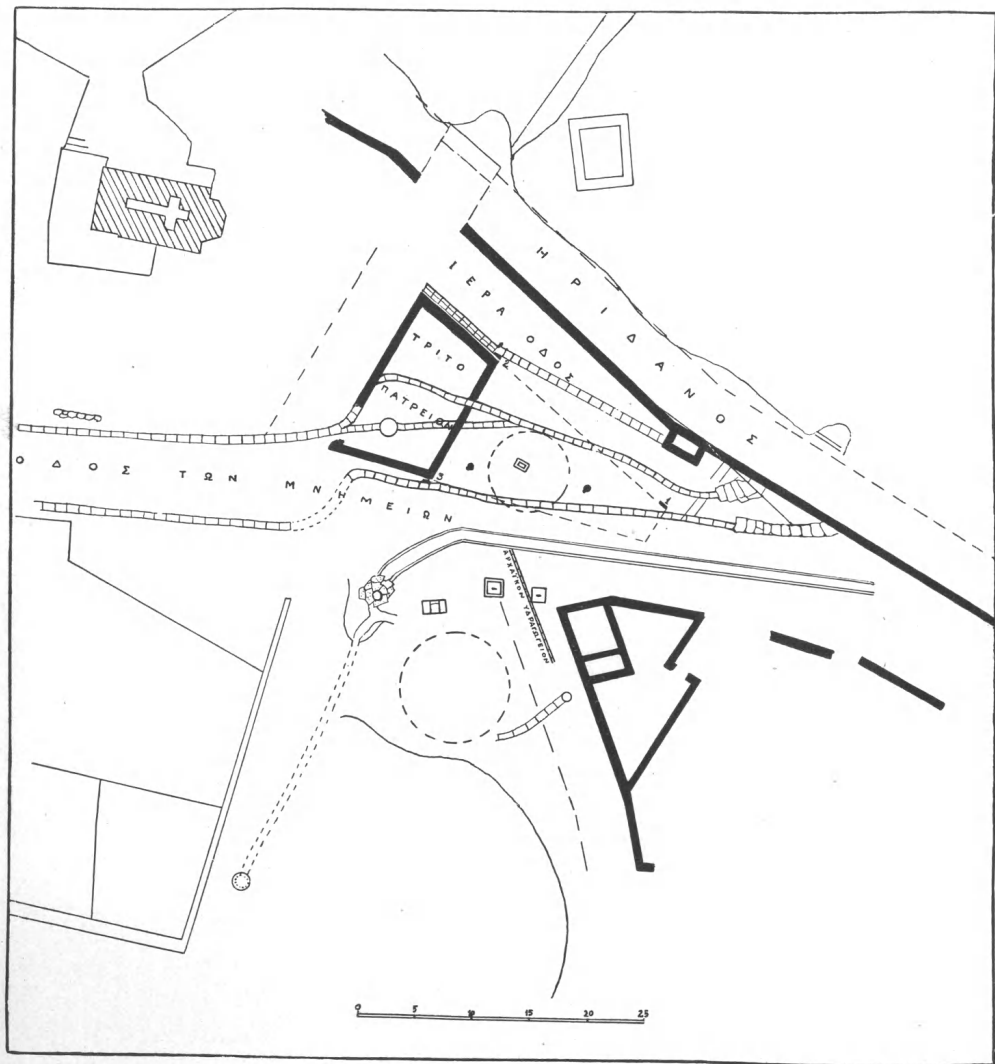
Ἐπειδὴ τὸ σχέδιον τῶν ἐν Πειραιεῖ, ἐν ὁδῷ Φίλωνος παρὰ τὸν Τινάνειον κῆπον, ἀνακαλυφθέντων καὶ ἐν σελ. 145 περιγραφομένων λειψάνων δὲν ἐλήφθη ἐγκαίρως εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑταιρείας δημοσιεύομεν αὐτὸ ἐνταῦθα. Ἡ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὀρατὴ διακεκομμένη γραμμὴ δηλοῖ τὸν ἄξονα τῆς ὁδοῦ Φίλωνος, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Σώτειρας δὲ ἀπέχει ὁ τοίχος ΖΗ 18.65 μέτρα.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευεργέται τῆς Ἑταιρείας.....	Σελ.	3
Διοικητικὸν Συμβούλιον	»	5
Ἐπιτίμιοι Ἑταῖροι.....	»	7
Τακτικοὶ Ἑταῖροι.....	»	9
Γενικὸς Ἰσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1910	»	13
Ἀπολογισμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς χρήσεως 1910	»	14
Ἀναλυτικὸς ἀπολογισμὸς τῶν » » » »	»	16
» » » ἐξόδων » » »	»	19
Κίνησις τοῦ Ταμείου κατὰ τὸ ἔτος 1910	»	39
Ἀνάλυσις τῆς μερίδος α' Ἐσοδα καὶ Ἐξοδα	»	40
Γενικὸς Ἰσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1910	»	42
Γενικὴ ληψοδοσία τοῦ ἔτος 1910	»	44
Ἀνάλυσις τῶν γενικῶν λογαριασμῶν.....	»	46
Πίναξ ἐμφαινῶν τὴν περιουσίαν τῆς Ἑταιρείας.....	»	49
Ἐκθέσις τῶν πεπραγμένων τῆς Ἑταιρείας	»	53-66
Νόμος ΓΨΛ' περὶ ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους... ..	»	67
Νόμος ΓΨΚΘ' περὶ ἰδρύσεως εἰδικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ταμείου	»	72
Συνελεύσεις τῶν Ἑταίρων.....	»	76
Ἐκθέσις ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπείας	»	77
Κατάστασις τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἑταιρείας	»	80
Κατάστασις τῆς Βιβλιοθήκης	»	90
Ἐκθέσεις περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἑταιρείας	»	99
Ἀνασκαφαὶ Κεραμικοῦ	»	55, 101
» Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς.....	»	56, 113
» Πυρρῶς	»	57, 127
» παρὰ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους	»	58, 136
» Ἀκροπόλεως.....	»	58, 144
» Πειραιῶς.....	»	59, 145
» Θηβῶν	»	59, 152
» Χαϊρωνείας καὶ Φωκίδος.....	»	60, 159
» Θεσσαλίας.....	»	60, 168
» παρὰ τὴν Χαλκίδα	»	61, 262
» Ἐρετρίας	»	61, 267
» Νάξου.....	»	62, 270
» Τεγέας	»	63, 274
» Λακωνικῆς	»	63, 275
» Ἀσκληπιείου Ἀθηνῶν	»	63, 279
Ἔργασια στερεώσεως καὶ ἀναστηλώσεως ἀρχαίων μνημείων ..	»	64, 281
Προσθήκη εἰς σελ. 145.....	»	282
Δημοσιεύματα.....	»	64

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ (σ. 101 ἐξ.)